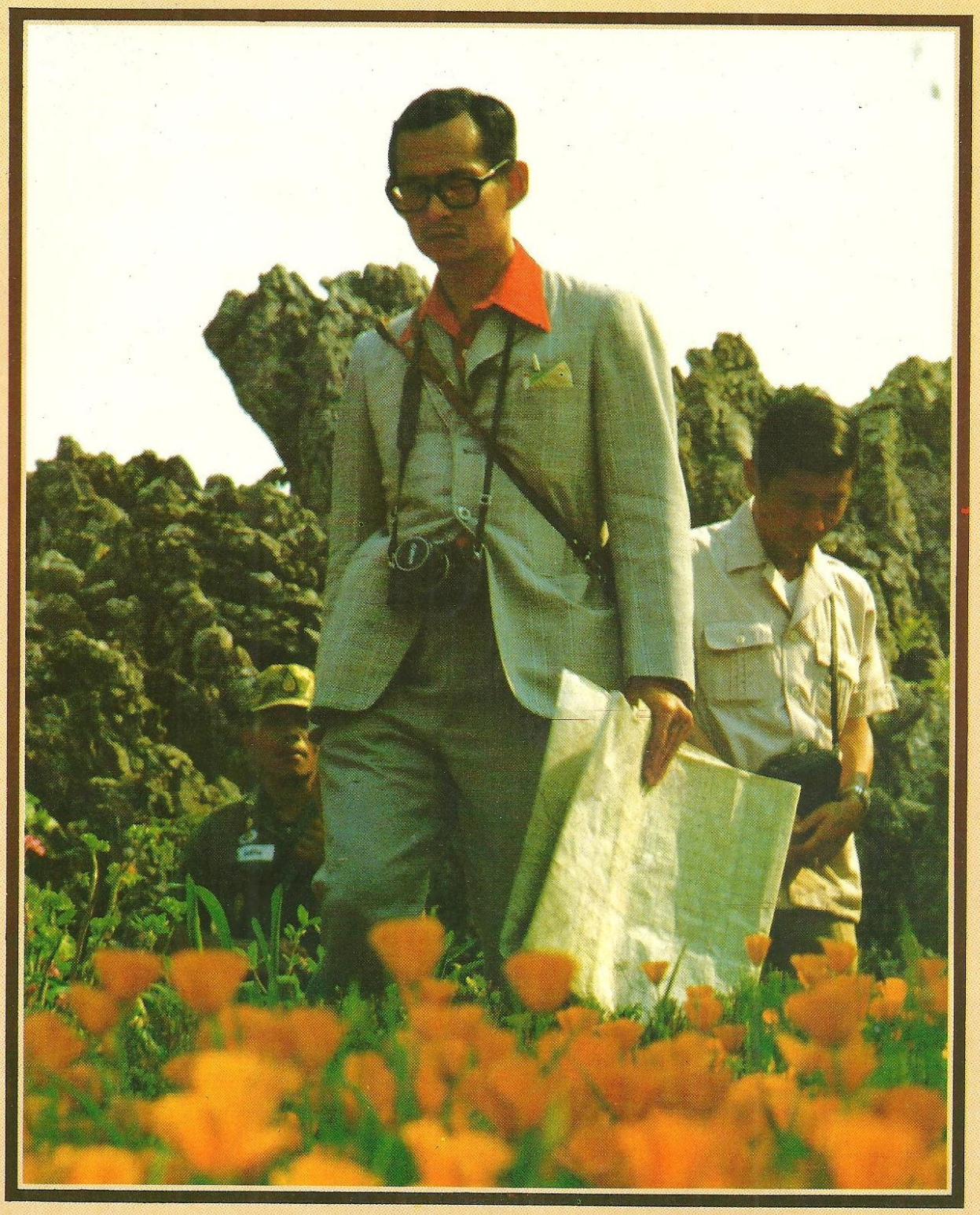

วารสารไทย
THAI JOURNAL

ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๒๕

"...จุดเริ่มต้นของการปฏิบัติธรรมอยู่ที่ตัวสมาธินี้ ซึ่งเรามีทุกคน เรามีความดีอยู่ในตัวทุกคน มีแต่ว่าให้เห็นว่า นี่เป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิบัติธรรม คือจากสมาธิที่เรามีธรรมดา ๆ ที่เมื่อเด็ก ๆ ครูบาอาจารย์พ่อแม่ได้สั่งสอนบอกว่าต้องตั้งใจ แต่นี้ก็เป็นจุดเริ่มต้นของสมาธิ....สมาธินี้ถ้าเราเอามาใช้ คือสร้างสมาธิให้ดีขึ้นหน่อยแล้วเอามาใช้ ไม่ต้องทำสมาธิให้หนักแน่นมากนัก แต่ว่าเป็นสมาธิที่ควบคุมได้เราจะมาเห็นใจ เราทำสมาธิให้นิ่ง จิตใจให้นิ่งก็จะมาเห็นใจของเรา ใจจะไม่เป็นสิ่งที่ลึกลับ ใจจะเป็นสิ่งที่เปิดเผย..."

พระบรมราโชวาท

ของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

พระราชทานแก่คณะผู้แทนพุทธสมาคมทั่วประเทศที่เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท

เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

ณ ศาลาดุสิดาลัย วันเสาร์ที่ 13 ธันวาคม 2523

วารสารไทย
THAI JOURNAL
ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๘ ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๒๕
หมายเลขสากลประจำวารสาร (issn)
๐๑๒๕-๕๗๒ x

ปกหน้า : ทีฆายุโก โหตุ มหาราชา **5 ธันวาคม**
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยม
โครงการหลวงภาคเหนือ

ปกหลัง : ภาพเขียนจากการประกวด
ศิลปะเด็กทั่วประเทศ พ.ศ. 2525
รางวัลยอดเยี่ยมกลุ่มที่ 2
อายุ 7-8 ปี
เด็กหญิงจรรยา เหลียวตระกูล
อายุ 8 ปี
โรงเรียนวัดประยูรวงศาวาส ธนบุรี

สารบัญ

จากบรรณาธิการ ๒
พุทธศาสนาปฏิบัติอย่างไร พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จ
พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ๓
ดุสิตธานี เมืองประชาธิปไตย ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ๑๒
กรอ.นิมิตใหม่ของความร่วมมือทางเศรษฐกิจไทย ๑๙
ไปดูเขาจัดงานวันแม่แห่งชาติ ๒๒
ถ้าฉันจะเยือกเย็นกว่านี้ ๓๒
ชีวิตอื่น-กระจกส่องสุขภาพของไทย ๓๔
ภาษาไทยของเรา ๓๙
ทำอย่างไรจึงจะได้ผู้แทนที่ดี ๔๓
การศึกษา ๔๙
สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท ๕๔
พระมหาอุปราชพระองค์แรกแห่งกรุงรัตนโกสินทร์
หมู่บ้านแผ่นดินทอง ๖๑
สำนวนชาวใต้ ๖๕
มีของร้าย ใช้ของผิด คบคิดพาล ๖๘
การแสดงพื้นเมือง ๗๓
หนองพลองกับความพยายามช่วยตัวเอง ๗๖
การศึกษากับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ๘๑
การใช้พลังงานจากธรรมชาติ ๘๖
เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น ๙๐
คุยกับ "วารสารไทย" ๙๔

อ่านวารสารไทยจบแล้วกรุณาแบ่งปันให้ผู้อื่นได้อ่านต่อๆกันด้วย

จากบรรณาธิการ

สวัสดีครับท่านผู้อ่าน

วารสารไทยฉบับนี้เป็นฉบับสุดท้ายของปี พ.ศ. 2525 และเป็นฉบับที่ 8 ซึ่งครบ 2 ปีพอดี เนื่องจากปีหนึ่ง ๆ เราผลิตวารสารเพียง 4 ฉบับเท่านั้นทั้ง ๆ ที่เราได้รับข้อเสนอแนะให้ออกเดือนละ 1 ฉบับ หรืออย่างน้อย 2 เดือนต่อ 1 ฉบับ แต่เราทำไม่ได้จริง ๆ ครับ เพราะขาดปัจจัยสำคัญที่สุด คือ *คน*

อันที่จริงปัญหาการขาดคนนี้เป็นปัญหาเรื้อรังในสังคมไทยมาช้านาน ไม่ว่าจะเป็นวงการราชการหรือธุรกิจการค้าเอกชน ปัญหาคือคนที่ต้องการก็หาไม่ได้ คนที่มาหาก็คือคนที่ไม่ต้องการ แต่ในกรณีของ*วารสารไทย*นั้นบังเอิญปัญหาไม่ใช่อยู่ที่หาคนที่ต้องการไม่ได้ แต่อยู่ที่ยังไม่มีตำแหน่ง สำหรับรับคนเข้าทำงาน เพราะความยากจนระดับประเทศ

เรื่องนี้ใคร ๆ ก็ทราบกันดีว่าเราต้องการประหยัด เพราะเรามิใช่เป็นประเทศที่ร่ำรวยอะไร แม้ว่าเราจะมีทรัพยากรที่ขุดค้นพบใหม่ ๆ ก็ตาม แต่เรายังต้องลงทุนอีกมาก เราต้องเป็นหนี้สินต่างประเทศ เพราะเราต้องใช้เงินมาลงทุนพัฒนาประเทศ อีกมาก อย่างไรก็ดี แม้ประเทศที่ร่ำรวยแล้วเขาก็ประหยัด คนของเขามีนิสัยอย่างนี้เอง ประเทศเขาจึงเจริญ เขามิได้ฟุ่งเฟ้ออย่างที่เราคิด คนใหญ่ ๆ โต ๆ ไปทำงานยังหอบหิ้วแซนด์วิชซึ่งเทียบได้กับข้าวห่อของเราไปรับประทานตอนกลางวันซึ่งเป็นเรื่องธรรมดา

แต่สิ่งหนึ่งที่ประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งหลายเขาไม่ยอมประหยัดคือการทุ่มเททุกสิ่งที่สามารถกระทำได้เพื่อ*การพัฒนาคน* เขาให้ความสำคัญต่อเรื่องนี้มากเพราะคนคือทรัพยากรหรือสิ่งที่มีค่าสูงสุดของแผ่นดิน ประเทศใดมีคนที่มีคุณภาพสูงประเทศนั้นก็เจริญ แม้ว่าจะถูกทำลายไปเป็นส่วนมากจากภัยต่าง ๆ เช่นสงคราม ก็สามารถฟื้นคืนความเจริญมาใหม่ได้เช่น ประเทศเยอรมนี ญี่ปุ่น และอิสราเอล

เมื่อพูดถึง*การพัฒนาคน* ใคร ๆ ก็นึกถึงโรงเรียน และการศึกษา แต่ถ้าจะคิดดูให้รอบคอบจริง ๆ จะเห็นว่าการศึกษามิใช่คำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว เพราะถ้าให้แต่การศึกษาแต่อย่างเดียว เช่น สอนในโรงเรียน สอนนักเรียนเป็นอย่างดีให้มีระเบียบ มีวินัย รู้จักเข้าแถวซื้อของ ไม่แย่งชิงกัน ใครมาก่อนซื้อก่อน ไม่มีการลัดคิวหรือใช้อิทธิพลกัน เหล่านี้ทำได้ง่าย และโรงเรียนส่วนมากก็ทำกันอยู่แล้ว แต่จะเกิดอะไรขึ้นเมื่อนักเรียนออกมานอกโรงเรียน? *ประการแรก* ถ้ารอเข้าแถวก็ไม่มีแถวจะให้เข้า เช่นรอรถประจำทาง *ประการต่อไป* เมื่อจะก้าวขึ้นรถก็ไม่มีช่องจะให้ขึ้น เพราะทุกคนต้องการจะขึ้นพร้อม ๆ กัน ไม่มีกรรมการคอยดูแลจัดอันดับก่อนหลัง เป็นอันว่าตัวใครตัวมัน ใครแข็งแรงกว่าก็ขึ้นก่อน นี่แหละครับสภาพที่เป็นจริง สอนในโรงเรียนอย่างหนึ่ง เมื่อออกเผชิญชีวิตจริงกลับเป็นอีกอย่างหนึ่งและหลายอย่างที่เราเรียนรู้ในโรงเรียนในชีวิตจริงเราไม่ได้ใช้ นักเรียนจะไม่คิดกันบ้างหรือว่าสิ่งที่ครูพร่ำสอนในโรงเรียนนั้นมันเหมาะสมหรือไม่?

นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างอื่น ๆ อีกมากที่แสดงความขัดแย้งอย่างเห็นได้ชัดระหว่างความถูกต้องตามอุดมคติกับความเป็นจริงของสังคม สิ่งเหล่านี้ไม่เกิดขึ้นในประเทศที่เรียกว่าพัฒนาแล้ว คนเขารู้จักรับผิดชอบกันเอง ไม่มีกฎหมายมาบีบบังคับให้เข้าแถวซื้อของ แต่เขาร่วมมือร่วมใจกันทำจนเป็นประเพณี ใครไม่ทำก็จะได้รับการดูหมิ่นเหยียดหยาม คนเขามีระเบียบมีวินัยมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ *วินัยในตนเอง* โดยไม่ต้องรอให้มีตำรวจหรือใครมาคอยดูแลบังคับแต่อย่างใด

เพียงตัวอย่างที่ยกมานี้ก็น่าจะเป็นที่แน่ชัดว่า การพัฒนาคนนั้นจะต้องช่วยกันทำในทุกทาง ทุกหน่วยงานและทุกคนพร้อม ๆ กัน มิใช่โยนปัญหาให้เฉพาะผู้รับผิดชอบทางด้านการศึกษาไปแก้ ซึ่งนอกจากจะแก้ไม่ได้แล้ว ยังจะสร้างปัญหาใหม่ขึ้นมาอีก

เรื่องการพัฒนาคนนี้เห็นจะต้องมาดูตัวอย่างที่ดีที่สุดของชาติ คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ล้นเกล้าฯ ทั้งสองพระองค์ทรงสนพระทัยในความเป็นอยู่ของพสกนิกรเป็นพิเศษ จะเห็นว่ามิได้ทรงถือว่าเป็นภาระของกระทรวงต่าง ๆ ที่มีอยู่ แล้วรับผิดชอบ แต่ทรงประกอบพระราชกรณียกิจด้วยพระเมตตาธิคุณอันเปี่ยมล้น เสด็จไปแนะนำการประกอบอาชีพของราษฎรด้วยพระองค์เอง สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถยังได้ทรงเปิดโครงการส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษขึ้นเพื่อพัฒนาชาวชนบทให้มีอาชีพใหม่ ๆ หรือฟื้นฟูอาชีพเก่า มีทั้งความรู้และรายได้เพิ่มขึ้นและยังทรงเผยแพร่ไปต่างประเทศ เป็นการนำรายได้เข้าประเทศและเผยแพร่เกียรติภูมิของชาวไทยอีกด้วย

นอกจากการพัฒนาคนในชนบทที่เป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคนในระดับสูงคือบัณฑิตที่จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาของประเทศโดยมิได้ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ดังจะเห็นว่าพระองค์ท่านเสด็จไปพระราชทานปริญญาบัตรทุกงาน ด้วยทรงเล็งเห็นความสำคัญในการเตือนสติผู้ที่จะออกไปรับใช้ประเทศชาติเป็นกำลังในระดับสูงว่ามีความสำคัญมาก พระบรมราโชวาทที่พระราชทานแก่บัณฑิตนั้น ผู้ใดนำไปประพฤติปฏิบัติก็จะบังเกิดผลดีเป็นมงคลแก่ตนทั้งสิ้น ทรงตรากตรำพระวรกายเพื่อพัฒนาคนจนทรงพระประชวร ยังความห่วงใยให้เกิดขึ้นในบรรดาพสกนิกรผู้จงรักภักดีโดยทั่วหน้า แต่บัดนี้ได้ทรงหายประชวรจนเกือบเป็นปกติแล้ว วารสารไทยขอเชิญชวนท่านผู้อ่านทั้งหลายจงมาร่วมใจกันน้อมเกล้าฯ ถวายพระพรให้ทรงมีพระพลานามัยแข็งแรงเป็นปกติโดยเร็ว มีพระชนมายุยิ่งยืนนานและทรงพระเกษมสำราญตลอดไป

พุทธศาสนาปฏิบัติอย่างไร

พระบรมราโชวาท

ของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน

พระราชทานแก่คณะผู้แทนพุทธสมาคมทั่วประเทศที่เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
เนื่องในวโรกาส วันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย
วันเสาร์ที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2523

ในโอกาสที่ผู้ที่เป็นผู้สนใจ ในพระพุทธศาสนา เป็นสมาชิกของพระพุทธศาสนาและสมาคมเครือทางพุทธศาสนา และผู้ที่สนใจอื่น ๆ ที่ได้มาประชุมเพื่อปรึกษาหารือในปัญหาของพุทธศาสนาในทุกด้าน ได้มาให้พรในโอกาสคล้ายวันเกิดที่เป็นสิ่งที่ทำให้ปลาบปลื้ม และจะทำให้มีความรู้สึกกังวลใจอยู่บ้างว่า ท่านนายกพุทธสมาคมได้ยกยอปอปั้นอย่างมากว่า เป็นผู้ที่ปฏิบัติพุทธศาสนาอย่างชำนิชำนาญ ซึ่งก็เป็นสิ่งที่ลำบากที่จะรับ แต่ก็ได้ขอให้ให้โอวาท

ข้อแรก เนื่องจากที่ได้กล่าวว่า ท่านทั้งหลายหวังในบารมีให้ปกเกล้าบ้านเมืองนั้น ก็เป็นอย่างหนึ่งที่น่าคิด เพราะว่าบ้านเมืองประกอบด้วยบุคคล และแต่ละบุคคลจะต้องทำด้วยตนเองตามหลักของพระพุทธศาสนา **แต่ละคนจะต้องการอะไร ก็ต้องการความสุขคือความสงบ และความสุขและความสงบนั้นจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยตนเอง** ฉะนั้น ที่จะให้คนอื่นมาปกป้องรักษาก็เป็นสิ่งที่ยาก ถ้าตัวเองไม่ทำ อันนี้เป็นข้อที่สำคัญยิ่งในพระพุทธศาสนา **และผู้ที่ถือตัวว่าเป็นพุทธศาสนิกต้องพึ่งตัวเองมิใช่พึ่งคนอื่น** แต่การที่จะอาศัยคนอื่นก็อาศัยได้โดยดูผู้อื่นที่ปฏิบัติดีชอบ และคอยฟังสิ่งที่ผู้อื่นที่เราเห็นว่าปฏิบัติดีชอบได้พูดได้แนะนำ ดังนี้ก็เป็นสิ่งที่อาศัยผู้อื่นได้ ฉะนั้น ก็จะต้องมีการพิจารณาของตัวเองว่า ผู้ที่น่าที่จะดูการปฏิบัติหรือฟังข้อแนะนำในการปฏิบัติและทำตาม อันนี้เป็นสิ่งที่ช่วยให้บุคคลได้บรรลุถึงความสำเร็จความสุขได้อันนี้ก็ได้ชี้แจงตามที่ได้กล่าวมาเมื่อตะกี้

มาถึงปัญหาของพระพุทธศาสนา เป็นสิ่งที่ลำบากที่สุดที่จะเห็นพระพุทธศาสนาและที่จะเห็นประโยชน์ของพระพุทธศาสนา เพราะแต่ละคนก็มีกายและใจของตัว แต่ละคนมีความรู้หรือปฏิปทาของตัวแล้วแต่ภูมิแต่ชั้น การที่จะปฏิบัติตามพระพุทธศาสนานั้นย่อมจะเป็นแล้วแต่บุคคลแล้วแต่สภาพของตัว จะเรียกว่าสภาวะหรือสภาพหรือฐานะของตัว ฐานะนี้ไม่ได้หมายถึงฐานะทางการเงินการทองหรือความเป็นอยู่ แต่หมายถึงฐานะของจิตของแต่ละคน ฉะนั้น พุทธศาสนาถ้าว่าไปเป็นสิ่งที่ลุ่มลึกที่ลำบากที่จะสั่งสอนหรือที่จะเรียน เพราะว่าแต่ละคนจะต้องทำตามฐานะของตัว หรือจะว่าได้ว่าพุทธศาสนามีหลายชนิด แต่ละคนก็มีพุทธศาสนาของตัว ฉะนั้น การที่จะสั่งสอน การที่จะชี้แจง การที่จะฟัง การที่จะเรียนพุทธศาสนานั้นจะต้องพยายามที่จะทำด้วยตนเอง

มาพูดถึงหน้าที่ของแต่ละคนหรือหน้าที่ของแต่ละสมาคม ที่สนใจพระพุทธศาสนาก็มีมากหลาย เพราะจะต้องแบ่งพุทธศาสนานี้ออกเป็นหลายสาขาหรือหลายด้าน ด้านหนึ่งก็คือเรื่องของสังคม คนเรามีความว้าเหว่ใจก็จะมองหาเพื่อนฝูงที่จะเข้าหากันและได้มีการสังสรรค์ ได้มีการปรึกษาหารือเพื่อที่จะหาทางที่จะบรรเทาความเดือดร้อน ความขุ่นใจที่มีความลำบากใจลำบากกายจึงได้ตั้งขึ้นมาเป็นสมาคมเป็นชมรมเป็นกลุ่มเป็นชุมนุม ซึ่งมีจุดประสงค์ที่จะศึกษาพระพุทธศาสนา บางทีก็เรียกว่าพุทธสมาคม บางทีก็เรียกว่าชุมนุมพุทธศาสตร์ บางทีก็เรียกว่าชุมนุมพระพุทธศาสนาเป็นต้น เมื่อมีชื่อหลาย ๆ ชื่อก็เข้าใจได้ว่ามีจุดประสงค์หลาย ๆ จุดประสงค์ จุดประสงค์แรกคือการศึกษาพุทธศาสนานั้น มีการศึกษาได้อีกหลายทาง ศึกษาประวัติของพุทธศาสนา ศึกษากลไกของพุทธศาสนาและศึกษาประโยชน์ของพุทธศาสนาต่อสังคม และในที่สุดก็มีการศึกษาเพื่อปฏิบัติธรรม แม้การปฏิบัติธรรมนั้นเองก็มีหลายวิธีหลายสาย บางคนก็เห็นว่าการปฏิบัติหาความสงบอย่างเดียวก็จะพบทางของความสุข บางคนก็บอกว่าทำอย่างนั้นไม่พอจะต้องหาความสงบ แล้วก็จะหาความรู้พิเศษต่าง ๆ เช่นให้เห็นทะลุกำแพงได้ให้เห็นให้ฟังและให้รู้ถึงจิตใจของผู้อื่นได้ บางคนก็ปฏิบัติเพื่อให้เห็นความจริงคือ ความไม่ยั่งยืนของร่างกาย หรือความไม่ยั่งยืนของสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ในโลก ฉะนั้นวิธีที่จะปฏิบัติอีกหลายต่อหลายทาง ที่กล่าวอย่างนี้ก็จะให้แสดงถึงว่า แต่ละคนมีความคิดของตัวมีแนวทางของตัว จึงศึกษาหรือปฏิบัติศาสนาต่างกันทั้งนั้น

ถ้าพูดถึงการปฏิบัติธรรมหรือการปฏิบัติศาสนาเพื่อสังคม เราเห็นสังคมมีความวุ่นวาย เราเห็นว่าประเทศชาติมีอันตรายที่จะเข้ามากล้ำกลาย เราก็เกิดเป็นห่วง เป็นห่วงทำไม ก็เพราะว่ารู้ว่า ถ้าสังคมวุ่นวาย ตัวเราเองก็เป็นอันตรายเพราะไม่มีความปลอดภัย ถ้าเห็นว่าประเทศชาติอยู่ในอันตรายก็เช่นเดียวกัน เราก็รู้สึกว่าตัวเราเองจะต้องประสบภัย ฉะนั้น เราจึงพยายามแก้ปัญหา

ของสังคม แล้วก็ดูไปข้างนอก มีการฆ่ากัน มีการลักขโมยกัน มีการปล้นกัน มีการแก่งแย่งชิงดีกัน มีการให้มีทุจริตต่าง ๆ เราก็อยากที่จะระงับหรือลดหย่อนไม่ให้มีความยุ่งยาก ดังนั้นจึงมาประชุมกันปรึกษากัน ก็ทำกิจการซึ่งจะเรียกว่าการสังคมสงเคราะห์ มากกว่าจะเป็นการปฏิบัติศาสนา แต่ก็เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติศาสนาคือการสงเคราะห์ การสงเคราะห์ต่าง ๆ เหล่านี้จะทำได้ต่อเมื่อตัวเองดี ก็ต่อเมื่อตัวเองมีความสามารถ แต่ถ้าสงเคราะห์คนอื่นโดยมีรากฐานหรือหลักของการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง ในการสงเคราะห์อย่างนั้นก็อาจจะทำให้มีอันตรายเพิ่มขึ้นได้เหมือนกัน **ฉะนั้น การที่จะสงเคราะห์จะต้องขัดเกลาตัวเองเสียก่อน จะต้องรู้จักตัวเองเสียก่อน จะต้องสร้างความดีในตัวเองเสียก่อนถึงจะสงเคราะห์ผู้อื่นได้** ทั้งนี้ก็จะเห็นได้ว่า ถ้าเรามีจุดประสงค์ที่จะตั้งเป็นกลุ่มพุทธศาสนาเพื่อแก้ไขสังคมหรือแก้ไขภายนอกก็จำต้องศึกษาตัวเองก่อน

ถ้าจะเป็นการชุมนุมกันหรือรวมกลุ่มกัน เพื่อศึกษาพุทธศาสนาหรือที่เรียกว่าพุทธศาสตร์ มาใช้คำว่าพุทธศาสตร์ก็อาจจะเพราะว่าอยากจะให้ดูเป็นว่า พุทธศาสนาเป็นวิทยาศาสตร์อย่างหนึ่ง เป็นวิชาแขนงหนึ่งซึ่งจะต้องมาศึกษาและมาวิจัย มาศึกษาเพื่อที่จะให้ตั้งเป็นตำรา ทำอย่างนั้นก็มีประโยชน์เหมือนกัน เพราะว่าเป็นการประมวลคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเพื่อที่จะให้ผู้อื่นสามารถที่จะได้ใช้ประโยชน์อย่างที่สะดวกที่สุด จึงทำเป็นการแปลบ้าง การประมวลบ้าง การถกเถียงมีการอภิปรายบ้าง การทำสิ่งเหล่านั้นถ้าทำด้วยจุดประสงค์ที่ดีและด้วยความสามารถก็ย่อมมีประโยชน์ แต่ว่าถ้ามีการศึกษาวิจัยพุทธศาสตร์ เพื่อที่จะเหมือนเพื่อสร้างตำราใหม่ อันนั้นก็ไม่ชอบ เพราะว่าตำรามีอยู่แล้ว ตำราคือคำสั่งสอนต่าง ๆ ของพระพุทธเจ้าซึ่งมีอยู่ในพระไตรปิฎกและในอรรถกถาต่าง ๆ ซึ่งมีครบถ้วน มีจนบอกได้ว่ามีมากเกินความจำเป็นของแต่ละบุคคล แต่ว่าที่ต้องมีมากเพราะว่า อย่างที่กล่าวไว้ว่าแต่ละคนมีฐานะของตัว แต่ละคนก็จะได้เลือกได้ การศึกษาดังนี้เรียกได้ว่าเป็นการศึกษาปริยัติ ปริยัตินั้นก็คือหลักการต่าง ๆ ที่เป็นตำรานั้นเอง การศึกษาปริยัติจึงเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาพุทธศาสนา เป็นส่วนหนึ่งของเป้าหมายที่สมาชิกสมาคมต่าง ๆ ในทางพุทธศาสนาควรที่จะได้สนใจ

ปริยัตินี้มีการศึกษาได้ด้วยจุดประสงค์ต่าง ๆ กันเหมือนกัน เช่น **ศึกษาปริยัติเพื่อที่จะมาถกเถียงกัน อาจจะเป็นการทะเลาะกันด้วยซ้ำ** อันนี้ก็อาจจะไม่ค่อยได้ประโยชน์นักแต่ว่ามีการทำกันมาก ข้อนี้คนนี้พูดว่าเป็นอย่างหนึ่ง อีกคนก็แย้งว่าไม่ใช่อย่างนั้น ก็ถกเถียงทะเลาะกัน บางทีหน้าดำหน้าแดงจนกระทั่งเป็นศัตรูกันก็มี อย่างนั้นเท่ากับได้ศึกษาปริยัติมาสำหรับมาทะเลาะกันสำหรับมาหาความไม่สงบ **จึงเป็นการศึกษาที่อาจจะไม่ค่อยได้ประโยชน์นัก** เพราะว่าเป็นการศึกษาเพื่อมาโอ้อวดกัน เป็นการศึกษาเพื่อจะมาทะเลาะกัน เอาดีก็หมายความว่าเป็นการยึดเป็นมานะที่แรง ซึ่งเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับจุดประสงค์ของพระพุทธศาสนา

มีผู้ที่ศึกษาปริยัติของพระพุทธศาสนานี้ก็สำหรับเก็บเอาไว้ ท่านเรียกว่าศึกษาพระปริยัติเป็นขุนคลังคือหมายความว่าเก็บ.....เก็บ.....เก็บ.....เก็บเอาไว้ เก็บเอาไว้เพราะอยากเก็บ อันนี้เป็นวิธีอย่างหนึ่งที่อาจจะไม่ค่อยได้ประโยชน์นัก แต่ก็ยังดีกว่าที่จะศึกษาปริยัติมาสำหรับทะเลาะกัน เพราะว่าการทะเลาะนั้นทำให้เกิดความไม่สงบ ทำให้เกิดความรุนแรง ทำให้เกิดแตกแยกกันทำให้เกิดทิฏฐิมานะในตัวเอง ไม่เห็นสว่าง **การที่จะศึกษาปริยัติเพื่อเป็นขุนคลังนั้นก็ไม่ได้ประโยชน์นัก** และอาจจะเสียอยู่ที่ว่า เท่ากับเราเป็นผู้เก็บของโบราณ เราเป็นเหมือนคนที่สะสมเพราะว่าเรารักเราชอบ มันก็เป็นโลภหรือเป็นราคะก็ได้ ไม่เป็นสิ่งที่จะขัดเกลาให้เรามีความสบายแต่ประการใด อาจจะมีความพอใจว่าปริยัติเยอะแยะมันสนุกดีหรือมันน่าชื่นชมแต่ก็เป็นสุขชั่วแล่น ฉะนั้น **การศึกษาปริยัติเพื่อที่จะเก็บไว้เฉย ๆ นั้นย่อมเป็นสิ่งที่ไม่ได้ถึงจุดประสงค์และอาจจะนำไปสู่ความเดือดร้อนบ้างเหมือนกัน** เพราะว่าเราเรียนปริยัติเราสะสมปริยัติ บางทีก็ลืมบ้างก็เกิดโทมนัสว่า เอ....ข้อนี้เราลืมไปเสียแล้วมันหายไปเสียแล้ว เพราะว่าเราเรียนเราจำมันย่อมลืมได้ โดยเฉพาะอย่างที่ผู้เคยจำได้และเดี๋ยวนี้ก็จำไม่ได้ก็เดือดร้อนกลุ้มใจ ความกลุ้มใจนั้นก็ไม่รู้จะไปแก้ไขอย่างไร เพราะว่าลืมเสียแล้วว่าท่านแก้อย่างไร ลืมปริยัติว่าเวลากลุ้มใจท่านแก้ด้วยอะไร เมื่อลืมไปก็กลุ้มใจ ยิ่งกลุ้มก็ยิ่งกลุ้มว่ากลุ้ม ก็นับว่าการเรียนปริยัติอย่างนั้น เพื่อเก็บไว้เฉย ๆ ก็ไม่สู้จะดี

การศึกษาปริยัติก็มีอีกอย่างหนึ่ง คือ ศึกษาปริยัติแล้วที่เรียกว่าปฏิบัติ เวลาฟังปริยัติ หมายความว่าคำสั่งสอนใด ๆ อ่านคำสั่งสอนใด ๆ มาแล้วก็มาคิด มาคิดให้เข้าใจ มาคิดให้รู้ มาคิดให้แจ้ง อันนี้แหละเรียกว่าปัญญาก็ได้ เวลาพูด

ถึงปริยัติข้อใดเอามาคิดว่าท่านหมายความว่าอย่างไร แล้วมาดูที่จิตใจของเราว่ามันตรงหรือไม่ มีเหตุอย่างนั้น มันตรงไหม ที่ท่านสอน อันนี้ก็หมายความว่าเป็นการปฏิบัติ ฉะนั้น ถ้าเราเรียนปริยัติมาข้อใด แล้วก็มีเวลาเมื่อใด ก็มาพิจารณาถึงข้อปริยัติในระหว่างที่ยังไม่ได้ลืมคำสั่งสอนนั้นมาดูจิตใจของเรา การดูจิตใจนี้ก็คือการปฏิบัติ ไม่ต้องมีอย่างอื่น **การดูจิตใจนั้นอย่างเดียวเป็นการปฏิบัติ** ฉะนั้น ถ้าเรียนปริยัติหรือได้ฟังปริยัติได้เห็นปริยัติโดยการอ่าน ได้รู้สึกปริยัติ หมายความว่าได้ไปที่ไหน ได้เห็นโลกเป็นอย่างนั้น ๆ นั่นเป็นปริยัติทั้งนั้น เอามาพิจารณาว่าเวลาเราเจอสิ่งของเหล่านั้น ใจของเรารู้สึกอย่างไร นี้เป็นการปฏิบัติ และมาพิจารณาว่าทำไมมันเกิดอย่างนั้น ก็เป็นการปฏิบัติ ถ้าหากว่าเมื่อฟังปริยัติ อ่านปริยัติ ประสมปริยัติแล้วมาปฏิบัติคือดูที่ใจจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะว่าปริยัตินั้นลืมไปแล้ว แต่ใจที่สัมผัสและศึกษาอารมณ์ต่าง ๆ ไม่ลืม ไม่มีทางลืมเพราะว่าเห็นแล้ว เห็นว่าอะไรเป็นจริงแล้ว เมื่อเห็นจริงแล้วไม่มีทางลืม

ฉะนั้น การปฏิบัตินั้นก็เป็นสิ่งที่สำคัญมาก โดยมากก็พูดถึงปฏิบัติก็กลัวกัน เพราะว่าปฏิบัตินั้นมีวิธีต่าง ๆ แล้วก็โดยมากวิธีต่าง ๆ นั้นบรรยายกันมาว่าต้องทำอย่างโน้นอย่างนี้ต้องทรมาน ต้องเหน็ดเหนื่อย ต้องเสียเวลามาก ไม่สามารถที่จะปลีกตัวออกมาปฏิบัติ ความจริงปฏิบัติพระพุทธศาสนาตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้านั้น ไม่ใช่ของยาก แต่ละคนทำได้ทั้งนั้น แต่ว่าก็จะต้องมีความตั้งใจ เมื่อเราอยากที่จะปฏิบัติธรรม มีความอยากแล้วก็หมายความว่าเรายินดี เราอยากที่จะปฏิบัติ มีข้อนี้เป็นต้น ถ้าเราสนใจพระพุทธศาสนา และปฏิบัติธรรมของพระพุทธศาสนา เริ่มสนใจก็เริ่มทำได้แล้ว เพราะว่าคนเราไม่อยากปฏิบัติ ขี้เกียจปฏิบัติ หรือไม่คิดอ่านที่จะปฏิบัติก็ย่อมไม่ได้ปฏิบัติ เมื่อไม่ได้ปฏิบัติแล้วความมืดก็ครอบคลุม เพราะว่าไม่ได้เปิดไฟ แต่ถ้าเราอยากขึ้นมา อยากและก็เห็นว่าศาสนานี้เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ ก็ย่อมเป็นการเปิดไฟ แม้จะริบหรี่ก็เป็นความสว่างให้เห็น *อย่างเช่นเราเข้าไปในห้องที่มืดแล้วเราก็ไม่รู้จักห้องนั้น ไม่ทราบว่าสวิทช์ไฟอยู่ที่ไหน เรามีไฟฉายแล้วก็เปิดไฟฉายอันริบหรี่นั้น หรือไม่ขีดไฟที่เป็นแสงสว่างไปหาสวิทช์ไฟ ถ้าเราไม่ไปหาสวิทช์ไฟเราก็ไม่สามารถที่จะเปิดไฟที่อยู่ในห้องนั้น คือมีหลอดไฟ มีสายไฟ มีสวิทช์ครบถ้วนในห้องนั้น เราไม่สามารถจะหาพบนอกจากบังเอิญ โดยบังเอิญเราไปแตะสวิทช์ไฟแล้วก็เปิดขึ้นมา แต่ว่าโดยมากก็ต้องหา เมื่อหาได้แล้วด้วยไฟริบหรี่เรามีอยู่กับตัวเราก็สามารถไปเปิดไฟได้ ไฟริบหรี่นี้คือการสนใจเบื้องต้น เมื่อเราไปเปิดไฟได้แล้วก็จะสว่างขึ้นมา เราก็จะมีความดีอกดีใจ มีความดีใจว่าทำตามวิธีนี้ได้ผลดีมันสว่าง ไฟที่อยู่ในห้องนั้นอาจจะไม่สว่างเต็มที่ อาจจะมีหลายแห่ง ก็เปิดไฟอันนั้นก็มีความปีติยินดีแล้ว ก็เป็นอันว่าเราพอใจในการปฏิบัติเช่นนั้น คือ เปิดสวิทช์ไฟมันมีความสว่างดี เปิดสว่างดีก็ย่อมมีความพอใจใหญ่สบายใจ มีความร่าเริงใจ ความร่าเริงใจนี้ ความสบายใจเบื้องต้นนี้ เป็นปัจจัยสำคัญของการปฏิบัติพุทธศาสนา ท่านเรียกว่าฉันทะ คือความพอใจในการปฏิบัติมีความพอใจในการค้นคว้า*

เมื่อมีความพอใจในการค้นคว้า เราก็ต้องค้นคว้าต่อไป ไม่ใช่พอใจเพียงแค่นั้น เพราะว่าความสว่าง ความดี ความสุข ความพอใจในการปฏิบัตินั้นยังมีอีกมาก ก็ต้องเพียรที่จะปฏิบัติงานของพุทธศาสนาไป อันนี้ก็จะต้องมีวิริยะ วิริยะสิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญมาก **เมื่อเริ่มต้นแล้วต้องมีวิริยะ หมายความว่าต้องเพียร ต้องมีความขยัน วิริยะนี้คู่กับขันติ คือความอดทน** บางทีเวลาเราทำงานอะไรก็ตามในทางโลกทางธรรม เราทำงานแล้วเหนื่อย เมื่อเหนื่อยก็ต้องมีความอดทนในความเหนื่อยนั้น ก็ต้องมีความเพียรที่จะปฏิบัติต่อไป ฉะนั้น พูดไปก็ต้องเห็นว่าความเพียรกับความอดทนนั้น เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้งานใด ๆ บรรลุผลได้ เมื่อมีความเพียรมีความอดทนแล้วสิ่งอื่นก็มา แต่ในความเพียรในความอดทนนี้ก็ต้องมีการเอาใจใส่ เอาใจใส่นั้นคือติดตามอยู่ตลอดเวลาว่างานของเราไปถึงไหน แล้วก็ไม่ควรจะเผลอต้องให้มีการดูติดตามไม่ฟุ้งซ่าน เมื่อปฏิบัติเช่นนั้นก็จะยิ่งก้าวหน้าไปใหญ่ งานต่าง ๆ ก็จะมีความสำเร็จได้ ไม่ใช่งานทางพุทธศาสนาเท่านั้น งานอื่น ๆ งานใดในโลก งานในหน้าที่หรืองานในทางส่วนตัว งานทุกอย่างนั้นจะก้าวหน้าไปได้โดยดี จะไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจะว่าราบรื่นได้ เพราะว่าแม้จะมีอุปสรรค อุปสรรคเหล่านั้นไม่ใช่เป็นอุปสรรคที่จะข้ามไม่ได้ ถ้ามีความเพียรความอดทนความเอาใจใส่ และเมื่อปฏิบัติงานดังนี้ก็จะต้องทบทวนอยู่เสมอ ดูให้ชัดว่างานที่เราทำไปมันไปถึงไหน งานนั้นไปในทางที่ถูกต้องหรือไม่ เพราะบางทีถ้ามีความอดทน มีความเพียร และก็มีความเอาใจใส่ อาจจะเอาใจใส่อย่างไม่ถูกต้องนัก คือเช่นเดียวกับการเดินทางไปที่ไหน สมัยนี้ต้องแล่นรถ เราก็แล่นรถไปตามทาง

มีทางแยกไหน เราก็เห็นว่าทางนี้ถูกต้องแล้ว แต่ว่าแท้จริงเราเลี้ยวผิด อาจจะเป็นได้ เพราะว่าดูท่าทางเป็นเช่นนั้น ก็จะต้องทบทวนอยู่ว่าทางนั้นถูกต้องหรือไม่

อย่างเมื่อครั้งไปภาคอีสาน ดูในแผนที่ว่าหมู่บ้านแห่งหนึ่งอยู่ในแผนที่แล้ว เราก็เห็นว่าทางที่ควรจะไปหมู่บ้านหนองแคร่นั้นอยู่ข้างทาง ซึ่งบนแผนที่เขียนว่าเป็นทางประ หมายความว่าจะเรียกว่าเป็นทางเกวียนก็ได้ หรือเป็นทางเดิน แต่ว่าเราทราบว่ามีทาง รพช. มาผ่านใกล้แถวนั้น และก็มีทางอีกทางหนึ่งที่จะไปเชื่อมกับทาง รพช. ได้ เราก็แล่นไปไปทางถนนใหญ่ ๆ ถึงที่ ๆ จะเลี้ยวเราก็บอกเลี้ยวซ้าย แล้วก็เลี้ยวซ้ายไป ไปในถนนที่เป็นทางประอีกแห่งหนึ่งให้ไปถึงทาง รพช. เมื่อถึงทาง รพช. แล้ว ในแผนที่เขียนไว้ว่าให้เลี้ยวซ้ายแล้วก็ตรงไปลงจากทาง รพช. เขียนไว้อย่างนั้น แต่ว่าเราก็แล่นรถไป แล่นไปขึ้นทาง รพช. แล้ว ทาง รพช. นั้นเลี้ยว เลี้ยวแล้วก็ไม่มีทางแยกประการใดก็แล่นต่อไป ต่อไปข้ามสะพานไปถึงบ้านอีกบ้านหนึ่ง เราก็ฉงนว่าบ้านนี้มันอยู่ที่ไหน แล้วก็ทิศทางที่เราไปนั้นไปทางเหนือประมาณ 2 กิโลเมตรซึ่งมันไม่ถูก แต่ว่าไม่รู้ตัวเพราะว่าไม่ได้ทบทวนตลอดทาง แต่ไปถึงนั้นเราก็ทราบว่ารู้สึกว่าต้องผิดแน่ จึงมาดูทิศทางและแผนที่อีกที ก็เลยปรากฏว่าจะต้องลงจากถนน รพช. ตรงที่ใกล้เลี้ยวนั่นเอง แล้วก็กลับหลังหัน กลับหลังหันลงมาประมาณ 2 กิโลเมตร แล่นมาถึงทางเลี้ยว ก็บอกว่าทางเลี้ยวตรงนั้นมีทางลงไป เลี้ยวขวาไปบ้านหนองแคร่ไม่มีทางเราก็แล่นต่อไป ก็กลับเลี้ยวขวาลงไปตามทางที่เรามาแต่เดิม แล้วลงมาประมาณ 100 เมตร จึงเลี้ยวขวาอีกที แล้วก็ไปทางประนั้นก็ไปถึงบ้านหนองแคร่ได้ดังนั้นก็เห็นได้ว่า เราต้องพิจารณาทุกฝีก้าวว่า ตรงเลี้ยวขวานั้นความจริงยังไม่ถึงทาง รพช. มันเป็นเลี้ยวขวาที่อยู่ในแผนที่เดิม และก็ไปถึงหนองแคร่ได้ ถ้าตั้งแต่ได้มาพิจารณาดูชัด ๆ ตลอดและคิดตามตลอดไป ก็จะไม่ต้องเสียเวลาไปต่อไปในทางที่ผิด แต่ถ้าเรามีความเพียร บอกว่ามีความเพียรอดทนกันไป ทางมันไกล แล่นไปตามทางรพช. นั้นจะไปถึงไหน มันจะออกไปโน่น จะเข้าไปถึงถนนไปนครพนมไปเลย หมายความว่า ถ้าสมมติว่าเราเอาหัวชนฝา เราเพียรมีความอดทนแล่นรถไป 2 ชั่วโมง ไปถึงนครพนม มันจะมีประโยชน์อะไร มันจะไม่มีประโยชน์อะไรเลย แล้วก็จะเสียหาย เพราะว่าเราจะเหน็ดเหนื่อยเปล่าและก็เสียน้ำมันซึ่งแพงนักในสมัยนี้เพราะไกลมาก หมายความว่าถ้าเรามีความเพียร ความอดทน และความจ้องดูถนนที่แล่นไปนั้นเท่านั้นเอง ไม่มีการทบทวนเป็นระยะ ๆ ว่าเราไปถึงไหน เราก็ไม่สามารถที่จะไปถึงจุดหมายที่ถูกต้อง นอกจากจะบังเอิญ เพราะฉะนั้น ก็จะต้องประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ได้ครบถ้วนถึงจะดำเนินไปได้ด้วยดี

ที่กล่าวมานี้ ก็เป็นทางที่จะให้ได้ปฏิบัติงานของธรรม หรือปฏิบัติพุทธศาสนาในทางที่เรียกว่าปฏิบัติ เริ่มต้นตรงนี้อย่างนี้ และที่ว่านี้ก็จะเป็นประโยชน์สำหรับการปฏิบัติงานทุกอย่าง ไม่ใช่งานของการปฏิบัติธรรม เป็นประโยชน์สำหรับการปฏิบัติงานของตัว ทั้งเด็กทั้งผู้ใหญ่ ทั้งผู้หญิงทั้งผู้ชายมีประโยชน์ทั้งนั้น ใครมีหน้าที่อะไรมีงานอะไร ถ้าทำตามหลักนี้ก็มีความสำเร็จแน่ ๆ บอกว่าแน่ ไม่ใช่อาจจะ เป็นสิ่งที่แน่ เพราะว่าจิตใจของเราจะได้ปฏิบัติในทางที่ถูก

คราวนี้ก็ยังไม่ได้พูดถึงว่า พุทธศาสนานี้ปฏิบัติที่ไหน ปฏิบัติอย่างไร เพราะว่าคนที่ศึกษาพระพุทธศาสนาหรือมาตั้งเป็นพุทธสมาคม หรือเป็นกลุ่มศึกษาพุทธศาสนาบางทีก็ยังไม่ทราบว่าการปฏิบัตินั้นเริ่มที่ไหน เพราะที่พูดถึง วิธีการที่จะปฏิบัติได้นั้น ก็ไม่ได้บอกว่าเริ่มปฏิบัติตรงไหน นอกจากมาเปรียบเทียบว่าเข้าไปหาสวิทช์ไฟเพื่อจะเปิดให้ความสว่าง และเมื่อมีความสว่างแล้วก็ดูทางได้และไปดูทางที่จะทำให้สว่างยิ่งขึ้น และสวิทช์ไฟนั้นอยู่ที่ไหนคือสวิทช์ไฟนั้นเราเอาแสงไฟเท่าที่ริบหรี่นั้นไปฉาย แล้วก็ไปเปิดสวิทช์ไฟ สวิทช์ไฟนี้คืออะไร เพราะว่าท่านพูดอยู่เสมอว่า พระพุทธศาสนานั้นเมื่อได้ปัญญาก็มีความสว่าง เมื่อปฏิบัติธรรมก็ได้ปัญญา ได้แสงสว่าง ปัญญานั้นก็ดูจะเป็นสวิทช์ไฟ แต่ถ้าดู ๆ ไปปัญญานี้ปัญญาอะไร ก็ปัญญาในธรรมนี่ ปัญญาในธรรมไม่ใช่สวิทช์ไฟ ปัญญาในธรรมนั้นคือความสว่าง สำหรับเปิดไฟให้สว่างคือให้ได้ถึงปัญญา สวิทช์ไฟนั้นคืออะไรหรือว่าสวิทช์ไฟนั้นจะพบอย่างไร แต่การที่จะบอกว่าสวิทช์ไฟคืออะไรนั้น ก็คือใจเรา ใจหรือจิต จิตหรือใจก็ได้ แล้วบางทีท่านก็เรียกว่าจิต บางท่านก็เรียกว่าใจ บางท่านก็บอกว่าจิตคือใจ บางท่านก็บอกว่าใจคือจิต บางท่านก็บอกว่าจิตไม่ใช่ใจ หรือบางท่านก็บอกว่าจิตคือเป็นอาการของใจ อาการของใจนี้แปลว่าอะไร ใจเป็นสิ่งที่เรามีทุกคน เป็นสิ่งที่เราไม่เห็น เป็นสิ่งที่คนอื่นไม่เห็น แต่ว่าใจนี้จะเป็นผู้บงการการกระทำของเราทั้งหลายจึงต้องพยายามดู แต่ถ้าใจนี้เราไม่ดูก็ไม่เห็น ถ้าดูด้วยตา ด้วยตาที่มองดูภูมิประเทศ ดูใครต่อใครนั้น ดูตึกดูอาคารนั้น ตานั้นจะไม่เห็น ท่านก็เรียกว่าตาใจ คือความรู้ **ตาใจนั้นก็คือเป็นสิ่งที่จะใช้สำหรับได้ปัญญาได้เห็นแสงสว่างปัญญา**

คราวนี้เราก็เจอแล้วว่า ส่วนหนึ่งของสวิทช์ไฟหรือส่วนหนึ่งของกลไกที่จะทำให้มีความสว่างคือใจ ใจนี้เมื่ออยากทราบ

ก็จะต้องปฏิบัติหลายอย่าง ตอนแรกเราจะไม่สนใจ เพราะว่าเมื่อเราดูไปเราก็เกิดความฟุ้งซ่าน เราเกิดความรู้สึกโลภ รู้สึกอาจจะโกรธด้วยซ้ำ จึงทำให้มีสิ่งที่มาปิด คือปิดในสิ่งที่ท่านเรียกว่าโมหะ **คือความโง่ความไม่รู้หรือรู้ไม่จริง มันปิดบังใจและปิดบังความจริง ฉะนั้นจะต้องหาทางที่จะเปิด เปิดม่านนั้น เมื่อเปิดม่านนั้นก็จะต้องพยายามที่จะทำให้ใจนี้สงบ อันนี้ก็มาถึงเรียกว่าสมถะหรือสมาธิ** ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ได้น่ากลัวเท่าที่ว่า บางคนก็บอกว่าการนั่งสมาธินี้ ระวังดี ๆ อาจจะเป็นบ้าก็ได้ อาจจะแย่ ลำบากไม่มีทางที่จะทำ น่ากลัว **แต่ว่าสมาธินี้ก็ต้องเริ่มอย่างเบา ๆ ก่อน คือว่าจะต้องมีความตั้งใจ** ให้จิตใจนี้ไม่ไปเกาะเกี่ยวกับอะไรก็ตาม หมายความว่าจะต้องเริ่มต้นด้วยการปัดกวาดสิ่งที่เป็นม่านหรือจะเป็นสิ่งที่คลุมไม่ทำให้สงบได้ ไม่ทำให้เกิดความนิ่งแน่ได้ **การที่จะให้เกิดความสงบคือสมาธินี้ จึงต้องพยายามดูให้เห็นว่าอะไรมาปิดบัง เมื่อถอนสิ่งที่ปิดบังนั้นทันใดก็ได้สมาธิ** โดยมากเราจะทำอะไร เราก็คิดถึงอะไรสารพัดไม่แน่ คือหมายความว่าเราไปติดเรื่องอื่น อย่างสมมติว่าเราจะเดินไปไหน ถ้าสมมุติว่าเราลุกขึ้นยืน แล้วก็เราอยากออกจากห้องโถงนี้เราไม่เห็นประตูเราไม่เห็นอะไร เราจะต้องถอนสิ่งที่อยู่ข้างหน้าตาเราก่อน หันไปในทางที่จะเป็นสิ่งที่เหมาะสม ในการกระทำคือประตู สมมุติว่าเราดูฝาผนังหรือดูม่านหรือดูเพดาน สิ่งเหล่านั้นมันปิดบัง มันไม่เห็นประตู เราก็จะต้องเอาจิตใจของเราเอาออกไปจากฝาผนังหรือออกจากเพดานหรือออกจากม่านเอาไปไว้ที่ประตู หมายความว่าขั้นแรกเราต้องการประตู เราก็จะต้องทิ้งฝาผนัง หรือเพดาน หรือม่านที่เรากำลังดูหมายความว่าสิ่งที่กีดขวางไม่ให้สามารถที่จะได้เห็นสิ่งที่เราต้องการ ถ้าเราบอกว่าเราดูฝาผนังบ้าง ดูเพดานบ้าง ดูม่านบ้าง แล้วก็เราไม่มีทางที่จะดูประตู แต่ว่าถ้าเราตัดสินใจปั๊บว่า ตอนนี้ไม่ใช่ภาระของเราที่จะดูเพดานดูฝาผนังหรือดูอะไร เป็นภาระที่จะไปหาประตู เราก็จะถอนออกมาจากสิ่งที่เรากำลังทำอยู่ ที่กำลังฟุ้งซ่านอยู่ ส่วนมากเราก็มีความชอบอะไรก็เรียกว่ามีกามราคะ มีโทสะคือพยาบาทและบางทีก็ไม่ใช่โทสะหรือราคะอะไร มีความฟุ้งซ่าน แกว่งไกว ไปที่นั่นที่นี่ เดี๋ยวอันนี้ก็ไม่เอา อันโน้นก็ไม่เอา มันไม่มีทางที่จะมีความสงบ หรือบางทีเราก็พยายามหาความสงบ เราไม่มีความเพียรพอ เรามันง่วง เรามันหาว บางทีเราก็เกิดมีสิ่งที่ทำให้ไม่สามารถ มันย่อหย่อน บางทีก็ไม่เชื่อว่ามีประตูด้วยซ้ำ ต้องปัดกวาดความลังเลสงสัยอะไรต่าง ๆ เหล่านี้ สิ่งที่ไม่ดีคือสิ่งที่ทำให้ฟุ้งซ่านทำให้เราไม่สามารถที่จะทำใจให้นิ่ง ๆ เพราะว่ามีสิ่งที่มาปิดบังดังนี้ แต่ถ้าเราพยายามที่จะดูว่า มีสิ่งที่ปิดบังและก็บอกว่าเอาตอนนี้มันไม่ใช่เรื่อง ไม่ใช่เวลาที่จะเอาสิ่งมาปิดบัง ถอนปิดบังเหล่านี้เราก็ได้สมาธิได้ทันทีเลย นี่เรียกว่าสมาธิ

สมาธินั้นเราอาจจะได้เป็นเวลาเพียงครึ่งวินาที มันก็เป็นสมาธิแล้ว แต่ว่าเป็นสมาธิย่อที่อ่อนมาก แต่ก็เป็นสมาธิข้อสำคัญที่จะต้องได้ อันนี้ให้เห็นว่าสมาธิคืออะไร โดยมากคนเราเมื่อเป็นเด็กเป็นนักเรียนท่านก็สอนคือหมายความว่าครูบาอาจารย์หรือพ่อแม่ก็สอนให้ตั้งจิตตั้งใจเรียน ก็หมายความว่าทำสมาธินั้นเอง แล้วเราก็เรียนว่าถ้าเราตั้งใจในสิ่งนั้น ๆ ให้ดีมันก็ทำได้ เรียกว่ามีสมาธิ เพราะว่าจิตเราไปเพ่งอยู่อันเดียว แต่คนเราถ้าไม่มีสมาธิเสียเลย หมายความว่าเป็นคนฟุ้งซ่านจริง ๆ เป็นคนที่ไม่ได้เรื่องจะเรียนอะไรไม่ได้ จะพูดก็ไม่ได้ ไม่มีทางอะไรเลย คือว่าขึ้นชื่อว่าเป็นคนก็มีสมาธิ ไม่ใช่ว่าคนเราเราเสียใจเหลือเกินว่า เรามันขาดสมาธิ ถ้าคิดว่าเราขาดสมาธิเท่ากับเรามีสมาธิอยู่แล้ว เพราะรู้ว่ามีคำว่าสมาธิ เราได้เรียนรู้แล้ว ถ้าไม่มีสมาธิในตัวเลย หมายความว่าไม่มีความดีเลยในตัว ก็ไม่สามารถที่จะแม้จะคิดว่าจะมีคำว่าสมาธิ

ฉะนั้น จุดเริ่มต้นของการปฏิบัติธรรมอยู่ที่ตัวสมาธินี้ ซึ่งเรามีทุกคน เรามีความดีอยู่ในตัวทุกคน มีแต่ว่าให้เห็นว่า **นี่เป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิบัติธรรม คือ จากสมาธิที่เรามีธรรมดา ๆ** ที่เมื่อเด็ก ๆ ครูบาอาจารย์พ่อแม่ได้สั่งสอนบอกว่าต้องตั้งใจ แต่นี้ก็เป็นจุดเริ่มต้นของสมาธิ เพราะเหตุว่าการที่จะปัดกวาดสิ่งที่ปิดกั้นสมาธิที่ท่านเรียกว่านิวรณ์ การปิดกั้นนี้เราจะเอาออก มันต้องมีสมาธิเพื่อให้มีสมาธิ อันนี้พวกเราที่อยากจะศึกษาสมาธิและศึกษาการปฏิบัติธรรมติดอยู่ตรงนี้ เพราะเราไปหาอาจารย์ ท่านบอกว่าต้องทำสมาธิ มีนิวรณ์ 5 อย่างนั้น ๆ มีสิ่งที่ปิดกั้น การที่จะทำให้สิ่งที่ปิดกั้นนั้นออกจะต้องตั้งใจต้องมีสมาธิเพื่อจะเอาเครื่องปิดกั้นนั้นออก เราก็งง โดยมากไม่มีที่ไหนที่จะสอนให้ทำสมาธิโดยไม่ได้บอกว่าให้เอาเครื่องปิดกั้นนี้ออก บอกว่าต้องระงับนิวรณ์ทั้งนั้น ก็หมายความว่าการระงับนิวรณ์นี้ต้องใช้อะไร ก็ต้องใช้สมาธิ จะทำอย่างไร ไก่มาก่อนไข่หรือไข่มาก่อนไก่ ความจริงใช้สมาธิระงับนิวรณ์ จริง ๆ ท่านไม่ได้พูดผิด แต่ว่าเรามันไม่เข้าใจ ไม่เข้าใจว่าเราต้องการสมาธิ แล้วเราต้องใช้สมาธิเพื่อระงับนิวรณ์ซึ่งเป็นสิ่งที่ปิดกั้นสมาธิ เป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ แต่ว่าถ้าเข้าใจแล้วว่าสมาธิเรามีอยู่ทุกคน มิฉะนั้นเราไม่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ถ้าเราไม่มีสมาธิหรือไม่มีทุนเดิม เราไม่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ไม่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ที่มีความฉลาดมากหรือน้อยก็แล้วแต่ แต่ว่ามีความฉลาด มีความดี มีวาสนา ทุกคนมีมากหรือน้อยเท่านั้นเอง หรือดี หรือชั่ว เท่านั้นเอง แต่เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์ก็เป็นสิ่งที่ประเสริฐยิ่งแล้ว **เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เราทำสมาธิได้เพราะเหตุว่าเราได้ทำมาแล้ว เราทำมาถึงเกิดมาเป็นมนุษย์** เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์ก็มีความดีอยู่ในตัว ความชั่วมี แล้วก็โดยมากใคร ๆ ก็ว่ามนุษย์มีกิเลส มีความชั่วเลว

ทรามต่าง ๆ ต้องขัดเกลา เราก็หัวหดเลย แต่ว่าความจริงไม่เป็นเช่นนั้น คือความจริงทั้งหมดที่ครบถ้วน ไม่เป็นเช่นนั้น ความจริงเรามีความเลวทรามชั่วในตัวทุกคนมากหรือน้อยโดยมากก็มาก แต่ว่าเรามีความดีทุกคนมากหรือน้อย แต่โดยมากก็น้อย อย่างไรก็ตามมีน้อย ๆ นี่มันเป็นทุนเดิมทั้งนั้น ไม่ใช่ว่าเราไม่มี ทุกคนสามารถที่จะปฏิบัติงานของธรรมนี้ได้ทุก ๆ คน ไม่เว้นทุกคน แต่ว่าจะต้องหาหรือขุดความดีที่เรามีเป็นทุนเดิมนี้มาทำให้เกิดความดีเพิ่มขึ้น ฉะนั้นก็ใช้สมาธิที่มีอยู่เดิม อาจจะสมาธิแย่ ๆ ก็ได้แต่ว่าเป็นสมาธิ สมาธิมากระตุ้นทำให้เกิดสมาธิที่ดีขึ้น ฉะนั้น สมาธิที่ดีขึ้นนั้นก็มีได้ทุกคน ก็อาศัยความเพียรความอดทนที่อาจมีสมาธินี้ ก็เปรียบเทียบไว้กับไฟฉายเล็ก ๆ หรือไม้ขีดไฟริบหรี่ ไฟริบหรี่นั้นก็สามารถที่จะใช้อันนี้ สำหรับไปทำให้สมาธิใหญ่ขึ้นดีขึ้น อันนี้ก็เป็นการปฏิบัติธรรมเพื่อให้ได้สมาธิ

สมาธินี้ถ้าเราเอามาใช้ คือสร้างสมาธิให้ดีขึ้นหน่อยแล้วเอามาใช้ ไม่ต้องทำสมาธิให้หนักแน่นมากนัก แต่ว่าเป็นสมาธิที่ควบคุมได้ เราจะมาเห็นใจ เราทำสมาธิให้นิ่ง จิตใจให้นิ่งก็จะมาเห็นใจของเรา ใจจะไม่เป็นสิ่งที่ลึกลับ ใจจะเป็นสิ่งที่เปิดเผย คือเราเปิดเผยตัวเราเอง ถ้ากลัวว่าคนอื่นจะมาเห็นใจเรา จะมาทะลุทะลวงเข้ามาในใจเรา ไม่ต้องกลัว เราทะลุทะลวงเข้าในใจของตัวเองเราก็ดูใจนี้ก็จะเห็นได้ ต่อเมื่อใจนั้นได้รับที่เรียกว่า อารมย์ คือสิ่งที่เราเห็นได้ด้วยตา ได้ฟังด้วยหู เป็นต้น เวลาเข้ามาแล้วเราจะเห็นว่าใจนี้ อันนี้พูดอย่างลับ ใจนี้จะมีความรู้สึกอย่างไรคือตัวใจนี้เป็นรูปร่างอย่างไร ใจนี้จะชอบ ชอบใจหรือไม่ชอบใจ อันนี้ใช้สมาธิที่ทำให้ใจนี้นิ่งก่อนแล้วก็เมื่อมี อารมย์ ซึ่ง อารมย์เข้ามาทุกเมื่อตลอดเวลา อารมย์เข้ามาเรากั้น อารมย์นั้นไว้เท่าที่ความสามารถด้วยการระงับนิวรณ์ ใจนั้นจะกระเพื่อม ถ้าเปรียบเทียบได้จะเห็น จะเห็นในใจแต่ละคน ถ้าคิดจริง ๆ ดูว่า ใจนี้เป็นน้ำนิ่ง สมมติว่าเราเอาน้ำมาใส่ไม่ต้องมาก เอาน้ำมาใส่ชามอ่างก็ได้ กลับบ้านไปหาชามอ่างเอาน้ำมาใส่ให้เต็ม เอาชามอ่างนั้นมาวางไว้แห่งหนึ่ง แล้วน้ำนั้นจะนิ่ง ทิ้งไว้ให้นิ่งสักครู่ คราวนี้เปรียบเทียบกับใจ ใจหรือน้ำนิ่งนั้นแล้วเราก็ไปหาอะไรอย่างหนึ่ง จะเป็นก้อนกรวดหรือจะเป็นอะไรก็ตามโยนลงไป น้ำนั้นเป็นอย่างไร น้ำนั้นจะกระเพื่อมหรือชามอ่างนั้นวางไว้ เราไปผลัก น้ำจะเป็นอย่างไร น้ำจะกระเพื่อม เราจะเห็นน้ำกระเพื่อม กระเพื่อมอย่างไรเราก็เห็น ถ้าเราโยนอะไรเล็ก ๆ ลงไป น้ำจะกระเพื่อมเหมือนเป็นคลื่นเล็ก ๆ เสร็จแล้วถ้าเราผลักเอา มันจะกระเพื่อม ๆ ไปอีกอย่าง ถ้าเราเอาน้ำใส่เต็มอ่าง ชามอ่างนั้นอาจจะทำให้น้ำกระฉอกออกมา หรือถ้าโยนอะไรที่ใหญ่เราโยนลงไปน้ำต้องกระเซ็นออกมา ทำให้โต๊ะหรืออะไรที่เราวางไว้เปียกหมด ถ้าเราผลักน้ำก็อาจจะต้องหก นี่แหละใจ เราจะเห็นได้ว่าใจของเราเมื่อได้รับการกระทบอย่างไรก็ตามด้วย อารมย์ใดก็ตาม ใจนั้นจะกระเพื่อม คือใจนั้นจะเหมือนน้ำ ใจนั้นจะมีคลื่น ใจนั้นจะทำให้มีความเคลื่อนไหวเราก็เห็นได้ ถ้าใจนั้นโดนอย่างแรง ก็อาจจะหกอาจจะออกมา หมายความว่าสมมุติว่าเราอยู่เฉย ๆ ใครเข้ามาตีหัวหรือต่อยเราก็โกรธ แล้วก็ต่อยตอบไปเลย นี่ใจมันหกออกมา เราก็ดู ในการดูใจนี้ก็เป็นการดูปฏิกิริยาของใจคราวนี้ก็ได้ถึงเห็นใจแล้ว ใจที่เคลื่อนไหว เคลื่อนไหวต่าง ๆ และก็ใจนี้ทำให้เรามีความสุขมีความทุกข์ ใจนี้เองเมื่อมีความสุขบางทีก็ลิงโลดดีใจมาก อาจจะทำให้เสียก็ได้กระโดดโลดเต้นหกคะเมนลงขาหักได้เป็นสิ่งธรรมดา คือหมายความว่าแม้แต่มีความสุขก็ทำให้มีความทุกข์ต่อไปได้

พุทธศาสนาศึกษาอะไร ก็ศึกษาความทุกข์นี่เอง ความทุกข์ก็เป็นสิ่งที่คนไม่ชอบ จึงต้องการให้พ้นทุกข์ พ้นทุกข์สำหรับตัวเองแต่ละคน ๆ แต่ว่าการให้พ้นทุกข์นี้ยากมาก เพราะว่ามีความรู้สึกว่าไม่เป็นทุกข์ มีความรู้สึกว่าเป็นสุข อยากได้ อยากมีความสุข แล้วก็ใครมาทำให้เราเป็นทุกข์ หรือแม้แต่มีความสุขแต่น้อยลงไป ก็ทำให้เราโกรธ ทำให้เราไม่พอใจ แล้วก็เดือดร้อนฟุ้งซ่านแล้วก็ไม่มีความสุข แล้วก็มีความทุกข์ ฉะนั้น *การศึกษาพระพุทธศาสนาก็คือ การศึกษาว่า ทุกข์นี้มาจากไหน ทำไมเราไม่ชอบความทุกข์ เราเป็นทุกข์ในทุกข์ เราก็จะต้องดูทุกข์นี้เป็นอะไร ให้เข้าใจว่าเป็นอะไร แล้วเราก็จะต้องเห็นว่าทุกข์นี้มีเหตุผล มีต้นเหตุ เมื่อมีต้นเหตุแล้วก็ต้องดูว่า เราระงับทุกข์ได้ตรงไหน บอกว่ามีทุกข์ต้องบรรเทาทุกข์ ความจริงทุกข์นั้นบรรเทาไม่ได้ ต้องปล่อยให้ไปตามเรื่องของมัน แล้วก็เสร็จแล้วมันก็หายไป* เพราะว่ามีทุกข์ มันก็ไม่มี มันก็หมดไปได้ สุขมีสุข ก็หมดไปได้ ฉะนั้น การที่พระพุทธศาสนาหรือพระพุทธเจ้าให้เราศึกษา ก็คือศึกษาให้เห็นว่าทุกข์นั้นมันมาจากไหน ให้รู้ว่าทุกข์เป็นอย่างไร เป็นอะไร แล้วก็ทุกข์มาจากไหน จะเห็นว่าทุกข์ก็ต้องมีการไม่ทุกข์ก็ได้ เมื่อมีการไม่ทุกข์ก็มีการหมดทุกข์ได้ มีการหมดทุกข์ได้แล้วก็เห็นได้ว่ามีทางจะหมดทุกข์ อันนี้ท่านก็เรียกวาอริยสัจ

ฉะนั้น การศึกษาพุทธศาสนาก็คือการศึกษาอริยสัจนั้นเอง แต่ก่อนที่จะศึกษาอริยสัจหรือได้ทราบอริยสัจ

ก็ย่อมต้องดูกลไกของการศึกษาพระพุทธศาสนาเข้าใจว่าจะต้องเริ่มจากที่ได้กล่าวเมื่อตะกี้นี้ คือจุดเริ่มต้น คือดูใจด้วยเครื่องมือที่มี คือสมาธิ แล้วก็ในการนี้ในตอนต้นนั้นก็ต้องมีความพอใจในการที่จะปฏิบัติคือชอบใจ มีฉันทะ แล้วก็ความเพียรในการทำ มีความจดจ่อในการทำ มีความสำรวจในการทำ คือได้ศึกษาอริยสัจและเข้าใจในอริยสัจ การศึกษาพระพุทธศาสนานี้เป็นสิ่งที่ไม่ยากถ้าจิตใจจดจ่อ ถ้ามีความตั้งใจจริงและมีความซึ่งเรียกกันทุกคนว่า ความสุจริต ทุกคนต้องสุจริต ถ้าทุจริตแล้วไม่มีทางเพราะว่าไปในทางที่ผิดทุกครั้ง ไปในทางที่คิดว่าดีคิดว่าสะดวกแต่ว่ามืดมนไปในทางที่ผิดทั้งนั้น ฉะนั้น ต้องมีความสุจริตเวลาให้โอวาทกับใครหรือท่านผู้ใหญ่ให้โอวาทกับผู้อื่นก็ต้องพูดว่าขอให้ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต วางตัวด้วยความซื่อสัตย์สุจริตไม่ทุจริต อันนี้ก็เพื่อให้งานของส่วนราชการหรือส่วนงานนั้นดำเนินไปด้วยดี เพราะว่าถ้าทุจริตแล้วก็พัง **แต่ว่าการงานของพระพุทธศาสนาเป็นการงานของแต่ละคน เป็นส่วนตัวแท้ ๆ ก็ต้องทำด้วยความสุจริตเหมือนกัน ถ้าไม่ทำด้วยความสุจริตแล้วตัวเองก็เท่ากับเอาก้อนหินมาถ่วงที่คอแล้วโยนลงไปในนรก**

ได้พูดเมื่อวันที่ 4 พูดถึงผี อันนี้พูดถึงผีอาจจะไม่ค่อยเข้าใจกัน นี่ขอพูดอีกสักนิดหนึ่ง เป็นเรื่องที่ตอนนี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติพุทธศาสนานัก แต่เป็นสิ่งที่น่าจะเป็นความจริง คือ คนเราไม่เห็นพอว่า เรามีกายและใจ ซึ่งทั้งสองอย่างนี้ก็มีประโยชน์ทั้งนั้น เราเกิดมาเป็นมนุษย์ก็เท่ากับได้มีใจนี้ คือ ตัวเรามาประกอบกับกาย ซึ่งเราก็นึกว่าเป็นตัวเราเหมือนกัน แต่ว่ากายกับใจนี้ก็สามารถที่จะนำมาใช้มาทำงานทำการมาประพฤติปฏิบัติตัวให้ดี เพื่อความสุขความเจริญของกายหรือใจหรือของกายและใจ ฉะนั้นต่อไปเมื่อกายและใจนี้แยกออกไปก็ว่าเป็นผี เพราะว่ากายที่ไม่มีใจ เขาก็เรียกว่าผี ผีความจริงก็เรียกว่าศพ แต่เขาก็เรียกว่าผี ผีเป็นสิ่งที่ไม่มีใครชอบ โดยเฉพาะว่าเป็นกายที่ไม่มีใจแล้ว ก็เป็นสิ่งที่ไม่น่าปรารถนาเลย เพราะว่าก็เป็นตามธรรมดากายนี้เมื่อไม่มีใจอยู่แล้วก็ย่อมจะต้องสลายออกไปเป็นธาตุ แล้วก็เป็นผี แต่ใจนั้นเวลาไม่มีกายแล้วก็เป็นผีเหมือนกัน คือว่า ที่ว่าจิตวิญญาณหรืออะไรก็ตามที่ตายแล้วแล้วก็เรียกว่าผี บางทีผีมาหลอกก็แปลกเหมือนกันที่ว่าทำไมจึงมาหลอกได้ *ที่ว่าผีหลอกได้นั้นก็เพราะเหตุว่าผีนั้นหมายความว่าจิตวิญญาณนั้นยังยึดมาก ยังยึดจนกระทั่งกำลังยึดนั้นกลับมา* เหมือนมายึดจิตใจของผู้ที่เห็นผี มายึดได้ชั่วขณะก็ได้เห็นว่าเป็นผี แต่ว่าผีนั้น ผีจะเป็นผีกายที่ไม่มีใจหรือใจที่ไม่มีกาย ผีนั้นไม่มีความสามารถที่จะประกอบความดี ถ้าหากว่าแยกไปแล้ว ไม่สามารถจะประกอบความดี ถ้าหากว่าเวลากายกับใจประกอบกันเป็นตัวบุคคล โดยเฉพาะเป็นมนุษย์ สามารถจะประกอบความดี ถ้าหากว่าแยกไปแล้ว ไม่สามารถจะประกอบความดี แต่เมื่อประกอบกันแล้วก็ทำความดี ผีนั้นก็เป็นผีที่เรียกว่าเป็นผีดี คือเป็นผีที่มีคุณ เป็นเทวดา เป็นพรหม คือเป็นผีที่ให้คุณ และเป็นคุณกับตัว ถ้าประกอบความไม่ดี คือทุจริตไม่ได้ทำอะไรที่เป็นสิ่งสร้างสรรค์ก็เป็นผีไม่ได้ ก็เป็นเปรตเป็นอสูรกาย ผีนั้นความจริงก็ดูไม่มีกายแต่ว่าอาจจะมาหลอกเราได้เช่นกัน เพราะว่ามายึดกายเรา มายึดตาเรา มายึดหูเราได้ แต่ว่าถ้าผีนั้นที่เมื่อมีกายทำไม่ดีเป็นผีไม่ดีนั้น เขาจะแก้อะไรไม่ได้เหมือนกัน จะต้องทนทุกข์ทรมาน จะทนทุกข์ทรมานได้อย่างไร เมื่อไม่มีกาย แต่ความที่เป็นผีนั่นเองก็เลยมีความยึด นึกว่าตัวมีกายอย่างเช่นพวกเราเอง ใจเราเราก็นึกว่าตัวเรามีกาย แต่แท้ที่จริงก็เป็นสิ่งที่ประกอบเป็นกอง ๆ เท่านั้นเอง แต่ถ้าผีนั้นนึกว่าตัวมีกาย ตัวมีกายแต่ว่าจะต้องทนทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัส อย่างเปรตหิวข้าวตลอดวันตลอดคืนตลอดเวลา แต่กินก็ต้องกินตลอดเวลา แต่กินไม่ได้มันก็ทรมานอย่างยิ่ง อย่างพวกเราเวลาไปไหน ๆ หรือเวลาแม่ครัวไม่ได้ทำกับข้าวให้กิน เราก็หิว มันทรมาน บางทีเราไปไหนไม่มีอาหาร เราไม่มีอาหาร ควรจะได้อาหารกลางวันอาคารค่ำไม่มี เราหิวมันก็ทุกข์ทรมาน ผีนั้นก็นึกว่าตัวมีกายก็ต้องการอาหาร เมื่อกินไม่ได้อย่างเปรตที่ว่าปากเป็นรูเข็ม ไม่สามารถจะกินอะไรมันหิวทุกข์ทรมานอย่างยิ่ง นี่ก็เป็นทุกข์ที่ยังไม่มากนัก อย่างอื่นยังมากกว่าอีก เช่น เอาอะไรมาเสียบแทงทะลุหัวจนถึงทวารหนักที่ท่านว่าอย่างนั้น แทงด้วยเหล็กที่เป็นไฟ แล้วอาจจะลงกระทะทองแดงหรืออะไรก็ตาม นั้นน่ะเป็นความทุกข์ที่ผีมี ที่ผีไม่ดีมี เป็นความทุกข์อย่างแสนสาหัส แล้วก็ทำอะไรไม่ได้ต้องให้หมดเวรหมดกรรม หมดเวรหมายความว่าหมดวาระเวลาที่จะหมดความทุกข์ทรมาน แล้วก็สามารถที่จะไต่เต้าขึ้นมาเป็นคนอีก ถ้าคนเช่นนั้นขึ้นมาก็หมายความว่า เป็นคนที่ยังไม่ค่อยขัดเกลานัก แต่ว่าขึ้นมาก็พอที่จะได้มาเป็นคน บางคนเราเห็นว่าเป็นคนเลวทรามมาก เราก็ว่าไอ้พวกสัตว์นรก แต่ว่าเป็นคนขึ้นมาเกิดเป็นสัตว์นรก ก็เพราะว่าพวกนี้จิตใจยังเสื่อม จิตใจยังไม่ได้ขัดเกลา แต่พวกนี้ที่ขึ้นมาได้แล้ว ก็สามารถที่จะมีสมาธิได้ และสามารถที่จะมีการขัดเกลาเรียนธรรมได้แน่นอน ไม่ใช่ไม่มี เพราะฉะนั้น ที่พูดถึงผีนี้ ไม่ใช่ที่จะชักชวนให้ท่านทั้งหลายได้สนใจเกี่ยวกับวิชาผี ไม่ใช่อย่างนั้น แต่ว่านึกถึงว่าแต่ละคนก็เป็นผี ทุกคนเป็นผี เป็นผีมาแล้ว และเป็นผีต่อไป เมื่อเป็นผีแล้ว ก็ได้ประกอบกรรมดีมาพอสมควร ได้เกิด

มาเป็นคนหรือมนุษย์ เราก็พยายามประกอบความดีขึ้นเพื่อให้เป็นผีดีต่อไป เมื่อเป็นผีดีต่อไปก็สามารถที่จะได้มีภพมีชาติที่ดีขึ้นต่อไปแต่ต้องระวังเหมือนกัน แม้จะเป็นผีดีแล้วไปหลงในความดีความสบายของผีแล้วก็อาจจะตกนรกต่อไปได้มีเหมือนกัน ฉะนั้นก็ต้องพยายามที่จะต้องพิจารณาว่าระหว่างนี้ที่เรามีกายกับใจประกอบกัน ให้ดูกายให้ถูกต้อง ให้ดูใจให้ถูกต้อง แล้วก็จะสามารถที่แม้จะเป็นผีก็เป็นผีที่ดีได้แต่ว่าถ้าความปรารถนาสูงสุดคือ ปรารถนาที่จะต้องให้หลุดพ้นจากการที่จะต้องเป็นผี อย่างพระพุทธเจ้าและพระอรหันต์สาวกท่านไม่ต้องเป็นผี ท่านไม่ได้เป็นผี ท่านหลุดพ้น เรียกว่าพ้นไปได้ต้องแยกกายกับใจ อย่างพวกเรา ๆ ที่ยังไม่ได้ความหลุดพ้น ถ้าหากว่าทำจิตใจให้ผ่องใสแล้วก็ได้เห็นจิตของเราหรือใจของเรา แล้วก็ดำเนินให้จิตใจของเราพยายามที่จะเว้นจากสิ่งที่ทำให้ตกต่ำเป็นผีไม่ได้ พยายามทำอะไรที่จะทำให้ดีขึ้น ดีขึ้นมากขึ้น จะเรียกว่าทำให้ผ่องใสขึ้นทำให้มีความสุขขึ้น ให้ทำอะไรที่สุจริต ก็จะเป็นผีดีคือเทวดาและการเป็นเทวดาเท่ากับได้มีเวลาไปพักผ่อนในที่ ๆ สบาย แล้วก็ต่อไปก็สามารถที่จะกลับมารับราชการโลกต่อ เป็นคนก็จะเป็นมนุษย์ที่ดี แล้วก็ขัดเกลาไปขัดเกลามาก็สามารถที่จะเป็นผู้ที่หลุดพ้น อันนี้ก็เป็นความปรารถนาของพุทธศาสนา

พูดมานานก็เพราะว่า **พุทธศาสนานี้เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องสนใจ เป็นสิ่งที่ทุกคนจะได้ประโยชน์ถ้าเข้าในทางที่ถูก และเป็นสิ่งที่ไม่ยากที่จะปฏิบัติ** พูดว่าไม่ยากในการปฏิบัติไม่น่าที่จะพูดนาน ถ้าเป็นสิ่งที่ง่าย ๆ แต่ว่าจะง่ายถ้าตั้งจิตให้ถูกที่ถูกทางด้วยความเพียร และด้วยความจดจ่อ ด้วยความรู้รอบคอบคือการสำรวจให้ดี ก็จะเป็นสิ่งที่ไม่ยากถ้าได้พูดให้ยาว ก็เพราะว่า **สิ่งที่ง่ายนี้ทุกคนอาจจะยังไม่เห็นหรือเห็นยาก เห็นยากในสิ่งที่ง่ายจึงต้องพูดยาว แต่ถ้าทุกคนเห็นสิ่งที่ง่ายนี้แล้วก็ไม่ต้องพูดยาว** ถ้าสมมุติว่าทุกคนเห็นว่าง่ายจริง ๆ หมายความว่าเห็นส่วนที่ง่าย จะพูดได้สั้นมาก คือท่านทั้งหลายขอให้มีความเพียรในการปฏิบัติจิตที่ถูกต้องที่ดี อันนี้ก็หมด พูดแค่นี้ก็พอ ไม่ต้องพูดอื่น หรือแม้จะบอกว่าถ้าพูดอย่างนี้ก็ยังยาว ถ้าท่านทั้งหลายมา แล้วก็รู้ว่าทุกคนรู้ว่าง่ายแล้วรู้จริง ไม่ใช่รู้เก๋ ๆ เฉย ๆ รู้จริงว่าง่าย ซึ่งง่ายบอกว่าสวัสดีเท่านั้นเองก็พอ ไม่ต้องมานั่งมายืนให้เมื่อยไม่ต้องมาพูดให้คอแห้งเปล่า ๆ ก็เพียงว่าสวัสดี เพียงว่าปฏิบัติดีชอบก็พอ แต่มันยากที่ว่าไม่เห็นว่าง่าย ฉะนั้นในที่นี้ก็พูดเกินไปพูดมากไป ก็จะเป็นอันตรายเหมือนกัน เพราะว่าอาจจะมีคนคัดค้านก็ได้ในคำพูดที่พูดออกไป ซึ่งอาจจะดูเหมือนว่าเป็นทฤษฎี ความจริงไม่ใช่ทฤษฎีแหวกแนวอะไร เป็นส่วนหนึ่งของการสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแท้ ๆ ไม่ใช่สิ่งที่คิดค้นขึ้นมาโดยไม่มีหลักฐาน ฉะนั้น ถ้าท่านทั้งหลายมาวันนี้มาให้พร คือตามที่บอกมาเป็นทางการว่ามาให้พร ในโอกาสวันเกิดที่ผ่านมาแล้วเมื่อเร็ว ๆ นี้ท่านมาที่นี่ แล้วท่านก็ต้องนั่งอยู่นาน แต่ก็ขอขอบใจที่ท่านมาด้วยความปรารถนาดี และจะดีใจมากถ้าทุกคนที่อยู่ในกลุ่มสมาคมหรือชมรมหรือชุมนุมที่จะศึกษาพุทธศาสนา จะไปคิดทบทวนหน้าที่ของกลุ่มต่าง ๆ ดังกล่าวมานี้ และหน้าที่ของแต่ละคน ที่ว่าไม่ใช่ว่าจะบอกว่าเผยแพร่พระพุทธศาสนา สั่งสอนพระพุทธศาสนา ส่งเสริมพระพุทธศาสนาขอให้ได้ไปปฏิบัติแต่ละคน ในจิตใจของแต่ละคน และทุกคนจะเป็นศาสนาใดก็ตามในประเทศไทย และจะเป็นศาสนาใดก็ตามชาติใดก็จะได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติของท่าน คือว่าเป็นประโยชน์ผู้อื่น ในการปฏิบัติประโยชน์ของตน ฉะนั้น **ถ้าทุกคนได้ปฏิบัติประโยชน์ของตนอย่างแท้จริง อย่างจริง ๆ ไม่ใช่เบี่ยงบ่ายไปในทางทุจริต ทำจริง ๆ ในประโยชน์ของตนของธรรมของตัวหรือของโลกของตัว เป็นอันว่าได้ประโยชน์แล้วสำหรับทุกคนในโลก** อาจจะมีประโยชน์สำหรับผีทั้งผีดีไม่ดี ถ้าเราทำดีแล้วเป็นประโยชน์สำหรับทุกคนทุกตนที่มีอยู่ในโลกหรือโลกอื่น เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นทั้งหมด เพราะว่าแผ่ความดีแผ่รัศมี เช่นเดียวกับที่เราว่าพระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ ท่านตรัสรู้แล้วก็แผ่รัศมีออกมาเราได้รับทั้งนั้น แม้จะเป็นคนที่ไม่ใช่พุทธศาสนาก็ได้รับประโยชน์ของการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า

อันนี้ก็เพียงแต่ต่อท้ายนิดหนึ่งว่า ที่ท่านมาให้พรก็เพื่อประโยชน์ส่วนตัวของท่าน ที่ท่านมาบอกว่าให้บารมีปกเกล้า ท่านก็ต้องเป็นผู้ทำ ถ้าผู้ทำเองได้ดีแล้วก็ดี มาให้พรก็เห็นว่าถ้าท่านทำตนเองให้ดีก็เป็นการให้พร เพราะฉะนั้นจะว่า ขอขอบใจก็ไม่เชิง แทนจะบอกขอขอบใจ ก็ควรจะบอกว่าอนุโมทนา ควรจะบอกว่าดีใจดีใจที่ท่านมาให้พร เพราะหมายความว่าท่านตั้งจิตใจให้ดีแล้วพรนี้ก็จะแผ่ออกมา แผ่ออกไปทั่วทั้งหมด อันนี้ก็ถ้าพูดต่อไปก็อาจจะต้องพูดถึงแผ่เมตตาโดยไม่มีประมาณ ถ้าทำดีนี้ ศึกษาดี ปฏิบัติดีสงเคราะห์ดี ก็เป็นการแผ่เมตตาจนไม่มีประมาณ อันนี้ก็เป็นหัวข้อต่อไป คราวนี้พูดแค่นี้แล้วมันก็รู้สึกว่ามากเกินไป ก็ถึงขอลาแล้วก็ขอบใจท่านทั้งหลายที่มาชุมนุมกัน.

ดุสิตธานี

เมืองประชาธิปไตย ของ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล

สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงศึกษาวิชาการ ณ ประเทศอังกฤษตั้งแต่ทรงพระเยาว์ ครั้นถึงวันที่ 17 มกราคม รัตนโกสินทร์ศก 113 ทรงได้รับสถาปนาให้ดำรงพระอิสริยยศสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมารและพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบรมชนกนาถ จึงได้มีพระบรมราชโองการ ไปยังพระยาวิสุทธสุริยศักดิ์ (เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี) พระอภิบาล ให้จัดให้เสด็จเข้าทรงศึกษาวิชาพลเรือนด้วยหลังจากที่ได้ทรงศึกษาวิชาทหาร ณ โรงเรียนนายร้อยแล้ว

ลายพระราชหัตถ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวสองฉบับมีข้อความบางตอนดังนี้ฉบับลงวันที่ 27 มีนาคม รัตนโกสินทร์ ศก 116[30]

"ลูกโต ซึ่งไปเป็นทหารในชั้นต้นนั้น เห็นเป็นการมีคุณอยู่ด้วยเหตุว่าการทหารในกรุงเทพฯนี้ จะเรียกว่าไม่มีเลยก็ว่าได้ หาที่เรียนรู้ในบางกอกไม่ได้...เมื่อได้เรียนพอสมควรแล้ว ต้องกลับมาเรียนฝ่ายพลเรือน ซึ่งจะเป็นภาคพื้นสำหรับหน้าที่ต่อไป"

ฉบับลงวันที่ 7 สิงหาคม รัตนโกสินทร์ ศก 118[32]

"การที่คิดจะให้มกุฎราชกุมารเข้าเรียนกฎหมายที่ไครสต์เชิชนั้น เป็นที่พอใจเป็นอันมาก"

ดังนี้ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช จึงได้เสด็จเข้าทรงศึกษาในมหาวิทยาลัยอ๊อกสฟอร์ด ทรงอยู่ในสำนักวิทยาลัยไครสต์เชิช ตั้งแต่วันที่ 19 มกราคม พ.ศ.2442 ทรงศึกษาวิชากฎหมาย ประวัติศาสตร์ และการปกครอง และสนพระราชหฤทัยในเรื่องระบบการปกครองตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

แต่การที่ได้ทรงศึกษาในมหาวิทยาลัยก็ได้ทรงทราบทางด้านทฤษฎีเท่านั้น การที่ได้เสด็จพระราชดำเนินไปยังประเทศต่าง ๆ ในยุโรปนั้น ย่อมจะได้ทรงเห็นการปกครองระบบต่าง ๆ ทรงรอบรู้มากยิ่งขึ้นก็จริง แต่ยังมิได้ทรงปฏิบัติด้วยพระองค์เอง จึงได้ทรงทดลองโดยพระราชทานกำเนิดแก่ "สาธารณรัฐใหม่" เมื่อเดือนเมษายน พุทธศักราช 2445 ที่กรุงปารีส มีหลักฐานอ้างอิงเป็นลายพระราชหัตถ์ภาษาอังกฤษ

ระยะนั้น สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร ได้ทรงศึกษาที่มหาวิทยาลัยเสร็จสิ้นแล้ว ได้ย้ายที่ประทับไปยังกรุงปารีส ในประเทศฝรั่งเศส เพื่อทรงใช้สถานที่นั้นเป็นศูนย์กลางที่จะเสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมประเทศต่าง ๆ ก่อนที่จะเสด็จพระราชดำเนินกลับประเทศสยาม

ในเวลาว่างเมื่อได้เสด็จพระราชดำเนินกลับจากประเทศหนึ่งแล้ว และทรงรอเวลาที่จะเสด็จพระราชดำเนินไปอีกประเทศหนึ่ง ได้ทรงรวบรวมพระสหายชาติต่าง ๆ ประมาณ 130 คน เพื่อทรงทดลองการปกครองระบบประชาธิปไตย ที่สาธารณรัฐใหม่ (The New Republic)

พระสหายจำนวนประมาณ 130 คนนั้น คงจะมิได้มายังกรุงปารีสทั้งหมด คงจะทรงยืมชื่อมาใช้บ้าง และการสร้างสาธารณรัฐ นั้น ก็คงจะมิได้มีการก่อสร้างจริง ๆ เป็นแต่มีการประชุมแบบประชุมรัฐสภา ในห้องประชุมเท่านั้น สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร ทรงใช้พระนางแฝง ซึ่งทรงมี 4 ตำแหน่ง และเข้าประชุมได้ 4 แห่ง ดังนี้

(1) พระนามแฝง General Michael d'Ayuthya เป็นประธานาธิบดี

(2) The Comte d' Ayuthya (Rep.) เป็นประธานวุฒิสภา

(3) Carlton H.Terris เป็นรัฐมนตรีต่างประเทศ

(4) Baron V. d' Ayuthyaเป็นอธิบดีพิธีการทูต

เป็นที่สังเกตว่า สมเด็จพระบรมโอร-

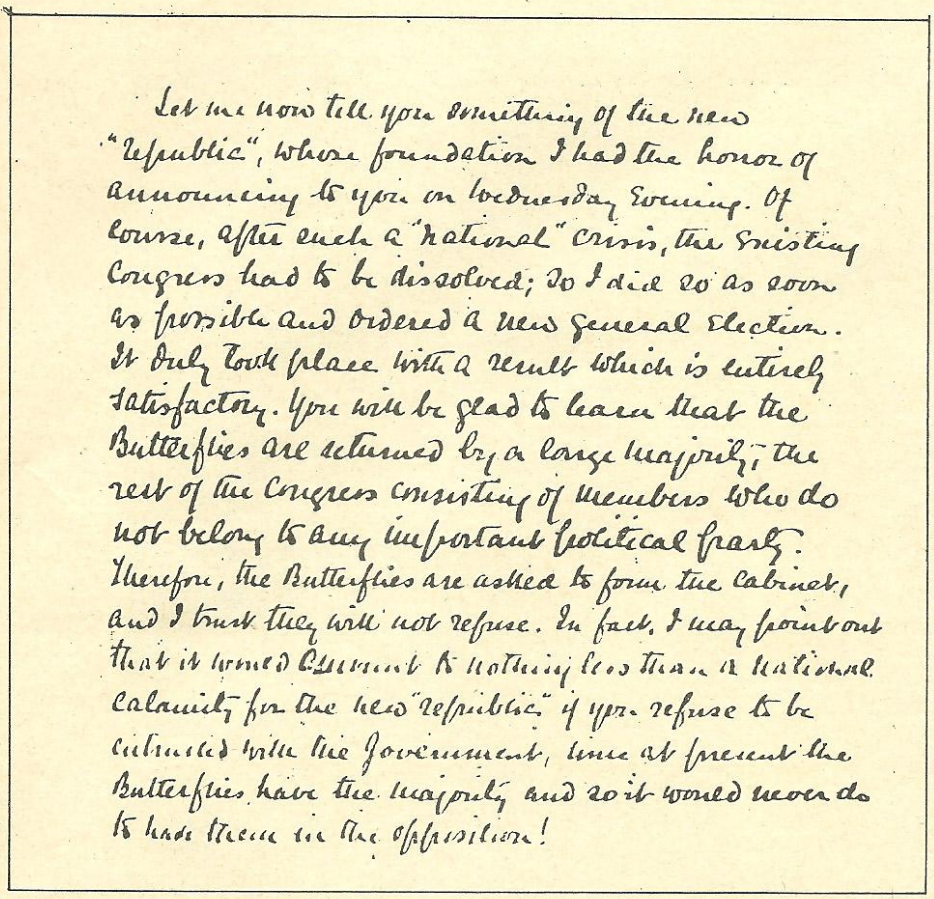

Let me now tell you something of the new "Republic", whose foundation I had the honor of announcing to you on Wednesday Evening. Of course, after such a "National" Crisis, the Existing Congress had to be dissolved; so I did so as soon as possible and ordered a new General Election. It duly took place with a result which is entirely satisfactory. You will be glad to learn that the Butterflies are returned by a large majority, the rest of the Congress consisting of Members who do not belong to any important political party. Therefore, the Butterflies are asked to form the Cabinet, and I trust they will not refuse. In fact, I may point out that if formed Government is nothing less than a National Calamity for the new "Republic" if you refuse to be entrusted with the Government, since at present the Butterflies have the majority and so it would never do to have them in the Opposition!

สำเนาภาพถ่ายลายพระราชหัตถ์

สาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร ทรงอยู่ใน **พรรคสาธารณรัฐ** ที่เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า Republican และเป็นพรรครัฐบาล ส่วนพรรคฝ่ายค้านนั้นคือ **พรรคราชาธิปไตย** ที่เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า Monarchical

อ่านพระราชบันทึกภาษาอังกฤษนั้น ย่อมทราบได้ว่าสาธารณรัฐใหม่ มีการเลือกตั้งมีพรรคการเมือง มีการจัดตั้งรัฐบาล และมีการยุบสภาผู้แทน

แต่สาธารณรัฐใหม่นี้ มีอายุอยู่ประมาณ 2 เดือนเท่านั้น เพราะสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร มีพระราชภารกิจอย่างอื่นด้วย

เมื่อเสด็จพระราชดำเนินกลับยังประเทศสยามแล้ว สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร ก็ได้ทรงสร้าง **"เมืองบัว"** ขึ้นที่พระตำหนักจิตรลดาเก่า ที่มุมถนนเบญจมาศนอกตัดกับถนนดวงตะวันนอก เมื่อพุทธศักราช 2446 คราวนี้มีอาคารจริง ๆ ซึ่งมหาดเล็กรุ่นเยาว์ได้เข้าพำนักอยู่ เป็นการทดลองการบริหารแบบเทศบาล มีการเลือกตั้ง มีหนังสือพิมพ์ และที่สำคัญมาก ก็คือมีธนาคาร ชื่อ **"ลีฟอเทีย"** ซึ่งสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร ทรงเป็นผู้จัดการเอง ที่ได้กล่าวว่าธนาคารนี้สำคัญมาก ก็เพราะว่าเป็นบ่อเกิดของธนาคารออมสิน

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมด คือ รากแก้วของดุสิตธานี เมืองประชาธิปไตยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ดอกบัวผุดขึ้นจากตมฉันใด ดุสิตธานีก็ผุดขึ้นจากสิ่งที่ชั่วร้าย คือ มหายุทธสงครามโลกครั้งที่ 1 ฉันนั้น

ประเทศสยามได้ประกาศสงครามกับเยอรมนี และออสเตรีย ฮังการี เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม พุทธศักราช 2460 และเตรียมการจะส่งกองทหารอาสาไปยังยุทธภูมิในประเทศฝรั่งเศส

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานเลี้ยงส่งทหารอาสา 1,500 คน ที่สนามข้างพระที่นั่งอนันตสมาคม เมื่อค่ำวันที่ 26 เมษายน พุทธศักราช 2461 รุ่งขึ้นมีหมายกำหนดการให้เสด็จพระราชดำเนินไปยังจังหวัดเพชรบุรี มีงานพระราชพิธีราชคฤหมงคลที่พระที่นั่งในพระราชวังบ้านปืน ซึ่งต่อมาได้พระราชทานนามว่า **พระที่นั่งศรเพชรปราสาท** ในพระบรมราชนิเวศน์ แล้วจะเลยเสด็จพระราชดำเนินไปทรงพักผ่อนพระอิริยาบถ ที่ตำบลบางทะลุ ตามที่แพทย์หลวงกราบบังคมทูลแนะนำ

เรื่องทหารอาสาไปราชการสงครามครั้งนี้ ทำให้เกิดผลสำคัญหลายประการ คือ

ทำให้ทรงพระราชนิพนธ์โคลง **"สยามานุสสติ"** พระราชทานเป็นคำขวัญสำหรับทหาร เราจึงได้ยอดของโคลงสี่สุภาพพระราชนิพนธ์ ในครั้งนี้

เมื่อสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมารทรงศึกษาวิชาทหารสำเร็จแล้วที่ประเทศอังกฤษ และได้ทรงเข้าประจำการในกองพันที่ 1 กรมทหารราบเบาเดอรัม ประเทศอังกฤษจะส่งกองพันที่ 1 นั้นไปทำสงครามที่อาฟริกาใต้ที่เรียกว่า สงครามบัวร์ (Boer War) สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร มีพระราชประสงค์จะเสด็จพระราชดำเนินไปกับกองทหาร แต่ทั้งรัฐบาลสยามและรัฐบาลอังกฤษไม่ยินยอม คราวนี้ก็อีกครั้งหนึ่ง คงจะมีความรู้สึกในพระราชหฤทัยว่าน่าไปกับทหารอาสา แต่จะเสด็จพระราชดำเนินอย่างไรได้ พอทหารอาสาถ่ายจากเรือเล็กลงเรือเดินสมุทรที่เกาะสีชัง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ประทับอยู่ที่ตำบลบางทะลุ ซึ่งได้พระราชทานนามใหม่ว่า **"หาดเจ้าสำราญ"** ตรงกันข้ามกับเกาะสีชังในอ่าวไทย ก็ได้ทรงพระ

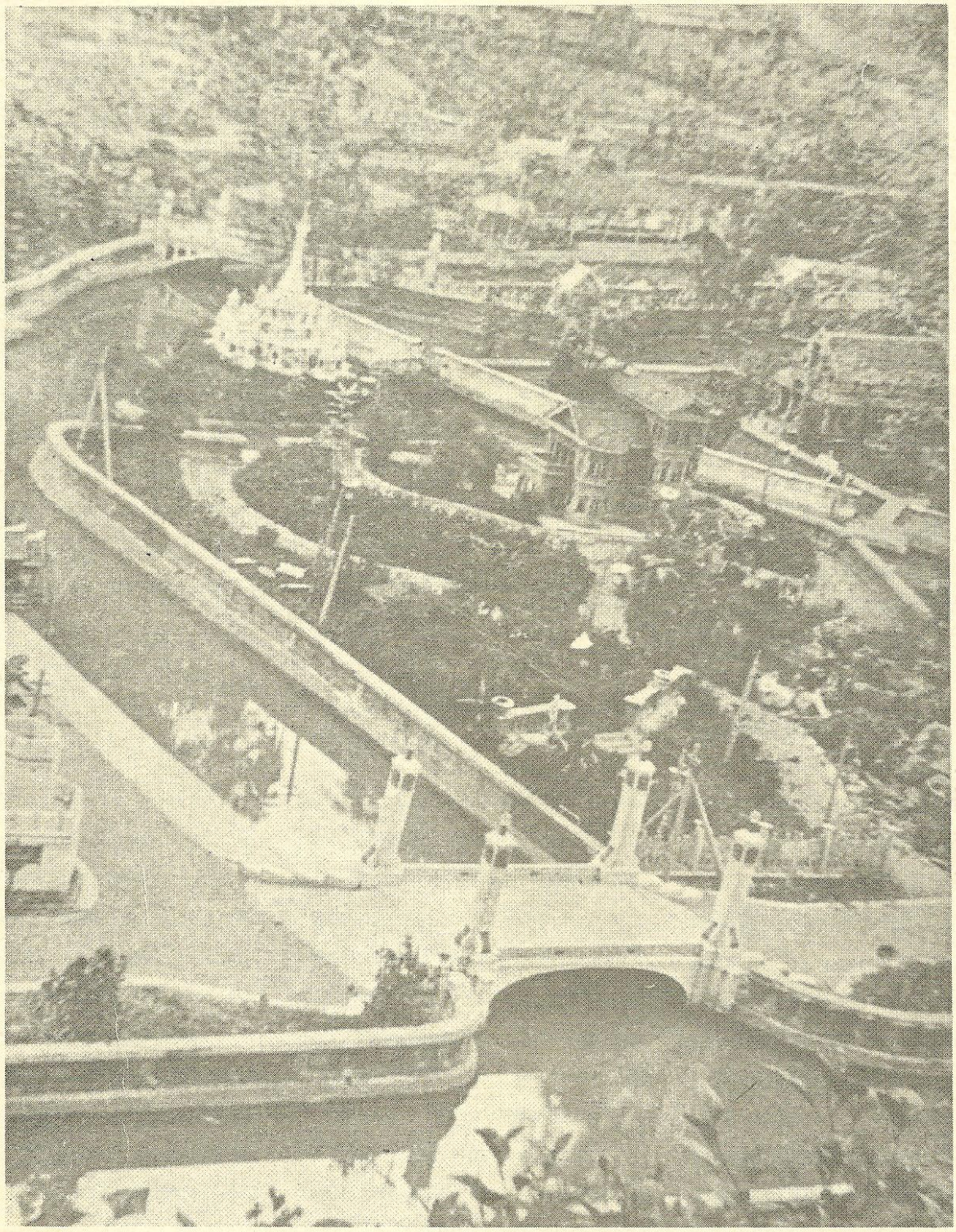

ภาพดุสิตธานี ลำน้ำดุสิต และสะพานนเรศร์ทรงฤทธิ์อยู่เบื้องล่าง ด้านบนเป็นพระวัชรเจดีย์ของวัดธรรมาธิปไตย

ราชนิพนธ์บทละครเรื่อง "ท่านรอง" ซึ่งมีเรื่องว่า ท่านรองผู้บังคับการอยากจะไปราชการสงครามกับผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาของตน แต่ไปไม่ได้ ในวันที่ทหารในบังคับบัญชาของท่านรองจะลาไป ท่านรองสั่งว่า

"พ่อหนุ่ม ๆ น่ะประพฤติตัวให้ดี ๆนะ อย่าลืมว่ารับราชการอยู่ในกรมทหารที่ดีที่สุดในโลก"

● ข้อนี้ดูจะมีความสำคัญที่สุด เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวต้องประทับอยู่ ณ ชายทะเลตามที่แพทย์หลวงกราบบังคมทูลแนะนำ มิได้ทรงมีพระราช

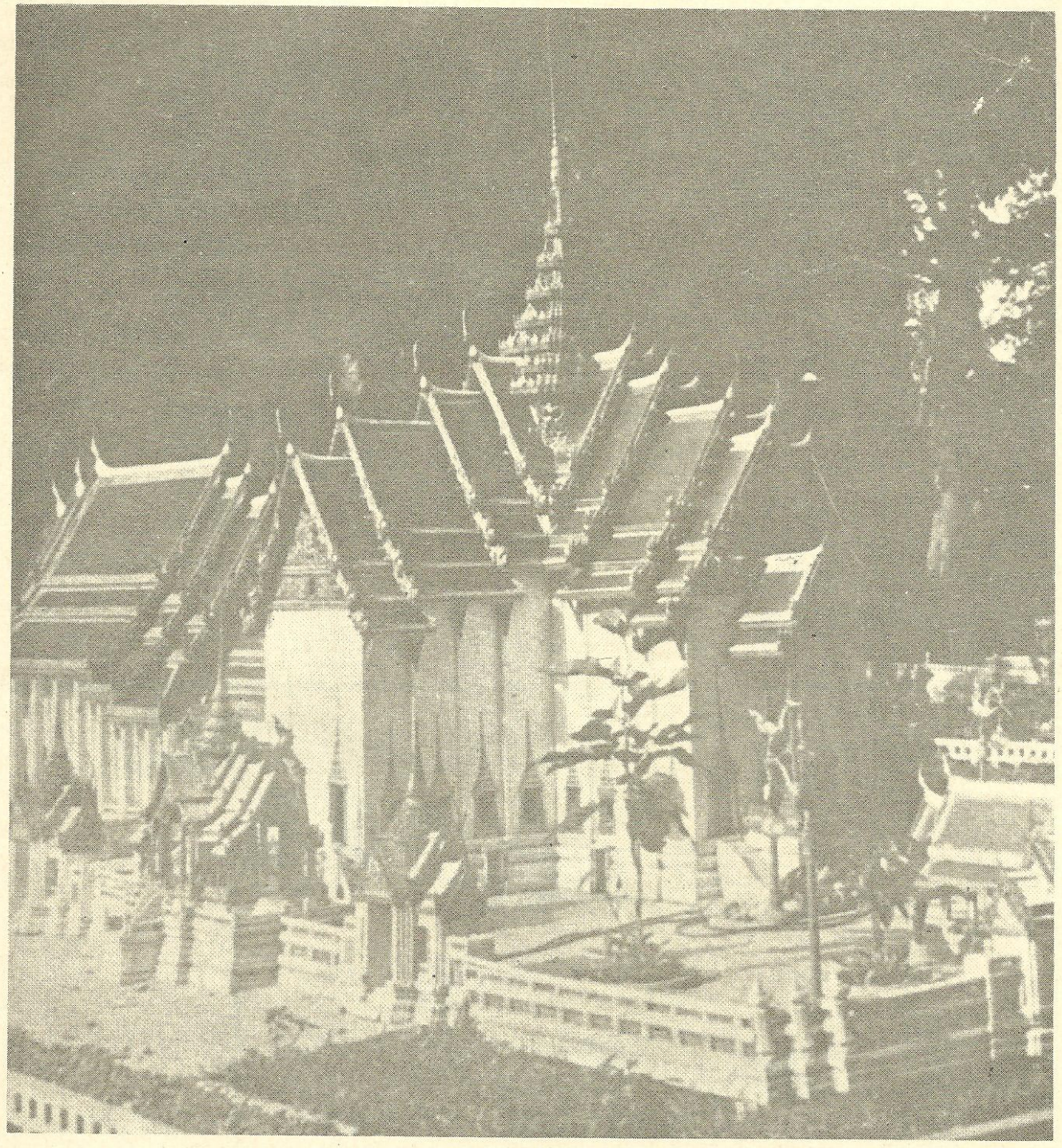

พระที่นั่งไพชยนต์มหาปราสาท จำลองมาจากพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท

ภารกิจอย่างอื่นมากนัก ก็ย่อมจะต้องทรงคิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องทหารอาสา และราชการสงคราม มีหลักฐานทางเอกสารพอจะอ้างอิงได้ว่า ประเทศสยามต้องการแก้สัญญาซึ่งได้ทำไว้กับประเทศมหาอำนาจ ซึ่งเห็นว่าไม่เป็นธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องสิทธินอกอาณาเขตทางศาล และเรื่องภาษีร้อยชักสาม พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเชื่อมั่นว่าสัมพันธมิตรจะต้องมีชัยในมหายุทธสงครามนั้น และเมื่อชนะแล้ว สยามกับมหาอำนาจตะวันตกก็คงจะพอพูดกันได้ แต่นั่นแหละประเทศสยามจะต้องแสดงตนว่ากำลังพัฒนาไปสู่ความเจริญตามแบบมหาอำนาจทั้งหลาย การพัฒนาดังกล่าวนี้ อาจมีเพียง 3 หัวข้อใหญ่ คือ

- แก้ประมวลกฎหมายให้เรียบร้อย ข้อนี้มอบให้กระทรวงยุติธรรมจัดการได้
- ให้การศึกษาแก่ประชาชนให้กว้าง

ขวาง ข้อนี้มอบให้กระทรวงศึกษาธิการจัดการได้

● พัฒนาบ้านเมืองให้เป็นประชาธิปไตย ข้อนี้ย่อมมีพระราชประสงค์ที่จะมอบให้ กระทรวงมหาดไทยจัด แต่เป็นเรื่องยาก นอกจากจะมีตัวอย่างให้ดู

จะเป็นการบังเอิญหรืออย่างไรก็ไม่ทราบ พวกมหาดเล็กรุ่นเยาว์ลงเล่นกับทรายที่หาดทรายหน้าที่ประทับ และสร้างเมืองทรายกัน

มีถนนตัดแล้ว	*หลายสาย*
และปลูกต้นไม้ราย	*คู่ข้าง*
เขาถ้ำก่อด้วยทราย	*หินประกอบ*
น้ำพุแลสล้าง	*เก่งแท้ควรชม*

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว คงจะทรงคิดอย่างใดอย่างหนึ่ง จึงได้ทรงตกลงพระทัยว่าเมื่อเสด็จพระราชดำเนินนิวัตสู่พระนคร จะประทับที่พระที่นั่งอุดรในพระราชวังดุสิต

วันที่เสด็จพระราชดำเนินนิวัตสู่พระนครคือ วันที่ 20 กรกฎาคม พุทธศักราช 2461 รุ่งขึ้นวันที่ 21 ก็มีการเคลื่อนไหว

"เสด็จลงที่บ้านเมืองเล็ก ๆ ดูและจับจองที่ดิน"

อีก 4 วันต่อมา จึงได้พระราชทานนามให้แก่สถานที่รอบพระที่นั่งอุดร นั้นว่า "ดุสิตธานี"

ดุสิตธานี เป็นเมืองสมมติอยู่ในมณฑลดุสิตธานี เป็นเมืองเล็ก ๆ มีถนนหนทาง แม่น้ำลำคลอง บ้านช่อง วัดวาอาราม ขนาด 1 ใน 20 ของของจริง

ในชั้นต้นข้าราชการในพระราชสำนักจับจองที่ดิน เพื่อสร้างบ้านเรือนของตนได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมใด ๆ ในระยะหลังที่ดินหายาก ต้องยื่นเรื่องราวขออนุญาตต่อเจ้าเมืองและอาจอยู่ที่โรงแรมหรือเช่าบ้านอยู่ไปก่อน พลเมืองนั้นเรียกว่าทวยนาคแต่ละคนเรียกว่านาคร

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นนาครผู้หนึ่ง ทรงใช้พระนามแฝงว่า นายราม ณ กรุงเทพ ทรงเป็นทนายความ

ที่ดุสิตธานี นาครแต่ละคนต้องมีที่อยู่และต้องมีอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่ง

ดุสิตธานี มี 6 อำเภอ ตามแผนผังนี้.-

คำอธิบาย

1. อ่างหยก สมมติว่าเป็นทะเล
2. พระตำหนักอุดมวนาภรณ์ ที่อยู่อยู่ได้จริง ๆ
3. นาครศาลา ที่เข้าไปทำงานได้จริง ๆ
4. โฮเต็ลเมโตรโปล ที่ใช้เข้าไปชุมนุมได้จริง ๆ
5. โรงบิลเลียด ที่เข้าไปเล่นได้จริง ๆ
6. ที่ทำการสมุหเทศาภิบาล และเป็นที่ทำการพรรคแพรแถบสีนำเงิน

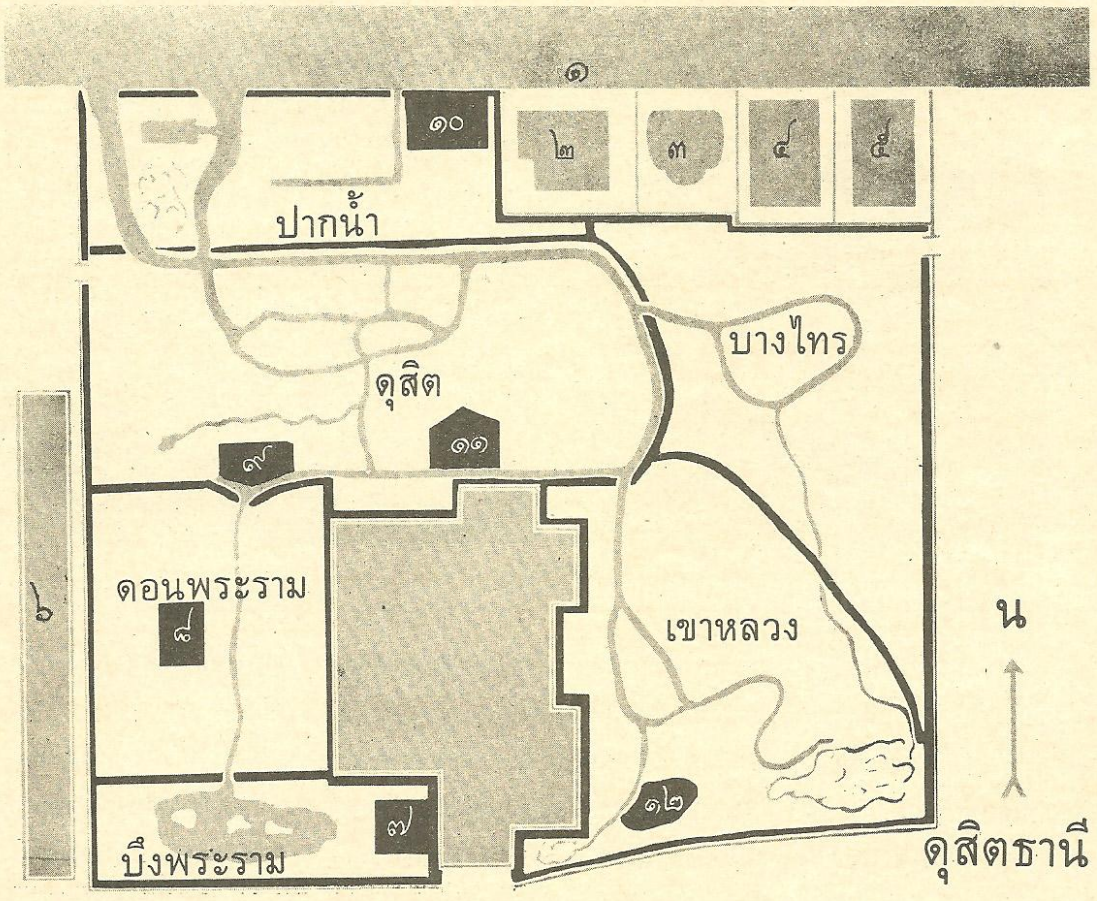

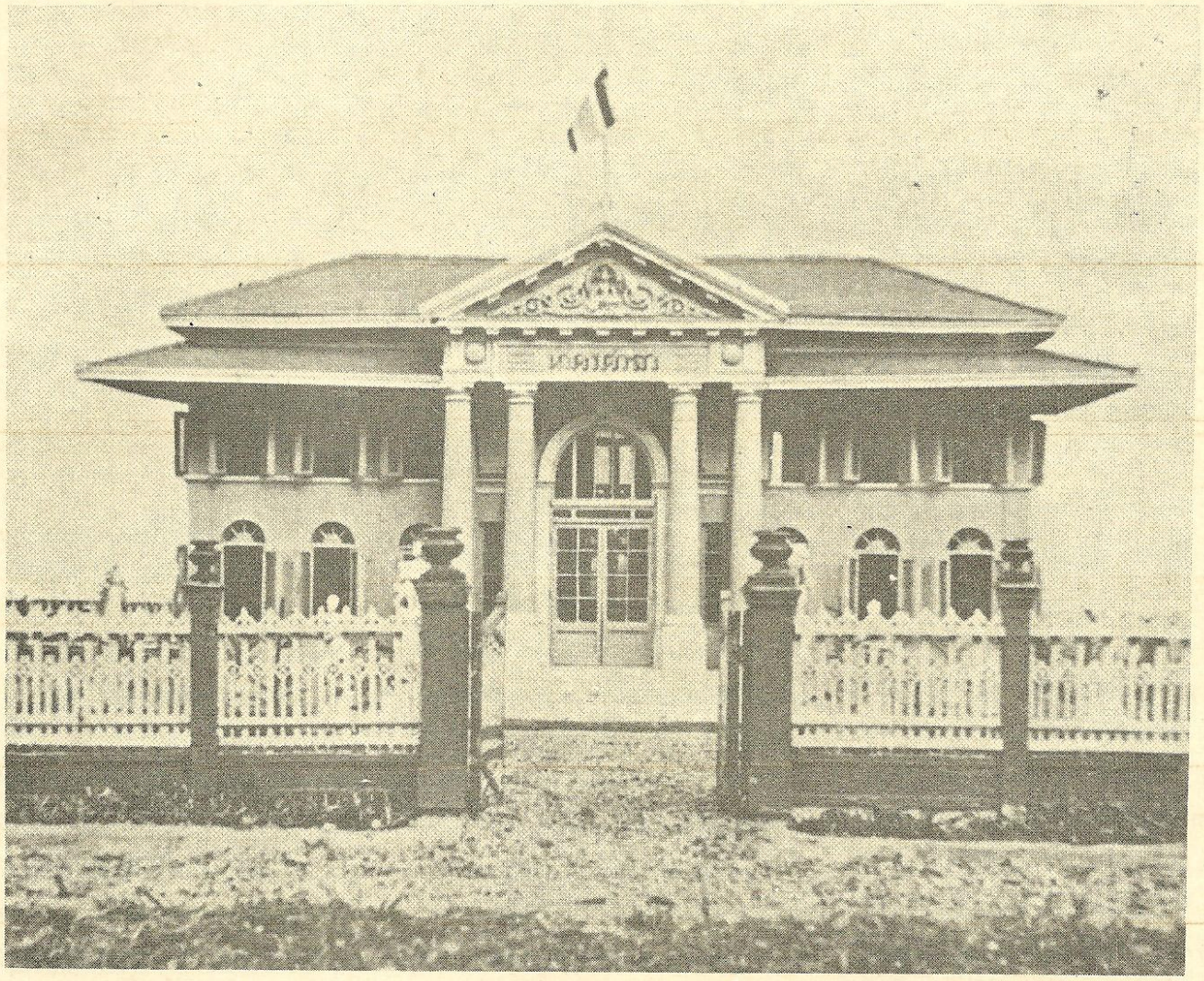

นาครศาลา ของดุสิตธานี

อำเภอดุสิต เป็นอำเภอที่สำคัญที่สุด มีที่ทำการของรัฐบาล มีพระราชวังที่มีชื่อว่าพระวัชรินทร์ราชนิเวศน์ ภายในพระราชวังนี้ มีพระที่นั่งต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่จำลองมาจากพระที่นั่งในพระบรมมหาราชวังที่กรุงเทพเช่น พระที่นั่งไพชยนต์มหาปราสาท จำลองมาจากพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท

นอกจากนี้ยังมีวัดมีชื่อว่า **วัดธรรมาธิปไตย** ซึ่งชวนให้คิดว่า ประชาธิปไตยต้องมีธรรมาธิปไตยประกอบอยู่ด้วย จึงจะเจริญงอกงาม พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้พระนามแฝง ว่า พระรามราชมุนี ทรงเป็นเจ้าอาวาสของวัดแห่งนี้ ในอำเภอดุสิต มีถนน ชัยชนะสงคราม ถนน สยามชนะศึก และ ถนน พิลึกฤทธิ์ไทย

อำเภอปากน้ำ มีพระพุทธบาทมีสถานีรถดับเพลิง ที่ทวยนาครเป็นเจ้าของ มีถนนที่มีชื่อว่า "ถนนราษฎรมรรคา"

อำเภอดอนพระราม มีโรงพยาบาลสุนทรเวช มีสวนพระรามประทาน "มาถึงสวนพระรามตามสังเกต ในขอบเขตแลวิจิตรประดิษฐาน สารพันมิ่งไม้ในอุทยาน พระประทานสวนหลวงไม่หวงกัน"

อำเภอบึงพระราม มีบึงใหญ่และเกาะเล็กเกาะน้อย เป็นแหล่งกำเนิดน้ำ แห่งที่ 2 ของดุสิตธานี คือมีน้ำพุขึ้นจากบึง (แห่งที่ 1 อยู่ที่อำเภอเขาหลวง) มีสวนที่มีชื่อว่าสวนลุมพินี (เกิดก่อนสวนลุมพินีที่กรุงเทพมหานคร)

อำเภอบางไทร อำเภอนี้เป็นอำเภอค้าขาย มีอาคารทำนองศูนย์การค้า ท่านรามณ กรุงเทพอยู่ในอำเภอนี้บ้านชื่อ "บ้านผูกใจ" มีโรงละคร และโฮเต็ลชื่อ โฮเต็ลเมโตรโปล มีโรงพยาบาลชื่อวัชระพยาบาล อาคารสำคัญหลังหนึ่งไม่สวยงามมาก แต่สำคัญเพราะมีชื่อว่านาครศาลา เป็นที่ปฏิบัติงานของทวยนาคร

อำเภอเขาหลวง อำเภอนี้กว้างขวางมีบ้านสวย ๆ มาก มีพระราชวังบนเขา เรียกว่า **"พระมหาคีรีราชปุระ"** เขาแห่งนี้เป็นที่เกิดของต้นน้ำ มีลำธารไหลลงแม่น้ำ

ดุสิต

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสร้างดุสิตธานีขึ้น เพื่อทดลองการปกครอง ตามระบบประชาธิปไตยอย่างไม่มีข้อสงสัยเลย ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศธรรมนูญการปกครอง ดังนี้

ธรรมนูญลักษณะปกครอง
คณะนคราภิบาล
(ดุสิตธานี)
พระพุทธศักราช 2461
ปรารภกรณีย์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์ผู้ทรงไว้ซึ่งอำนาจยุติธรรม และความเมตตาปราณีสูงสุด ทรงพระกรุณาแก่ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินเสมอหน้า ทรงพระราชดำริว่าทวยนาครแห่งดุสิตธานี ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นเป็นที่ตั้งราชนิเวศน์ มีฐานะความเป็นอยู่และภูมิธรรมความรอบรู้สูงพอสมควรจะเริ่มการศึกษาการปกครองตนเองได้ในกิจการบางอย่างเพื่อยังความผาสุกสวัสดิ์ ตามฐานะของตนฯ ให้ยิ่งขึ้น จึงมีพระราชประสงค์จะประสาทธรรมนูญลักษณะปกครอง แก่ทวยนาครแห่งดุสิตธานีไว้เป็นหลักฐานต่อไป

ฯลฯ

ธรรมนูญลักษณะปกครองนี้ มี 10 หมวด 51 มาตรา ว่าด้วยการใช้ธรรมนูญการเลือกตั้งนคราภิบาล อำนาจหน้าที่ของนคราภิบาล หน้าที่สภาเลขาธิการ การเงิน กำหนดโทษ ฯลฯ

การเลือกตั้งนั้นเป็นของใหม่ ทรงอำนวยการให้ดูเป็นเยี่ยงอย่างก่อน แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ หัวหน้ากองการเมืองของกระทรวงมหาดไทยลองทำดูตามแบบที่ได้ทรงกระทำ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงทดลองเลือกตั้งนคราภิบาล โดยให้ทวยนาครเลือกตั้งโดยตรงก่อน ภายหลังได้ปรับปรุงวิธีการ ให้แต่ละอำเภอเลือกตั้งเชษฐบุรุษอำเภอละ 2 คน และให้เลือกตั้งนคราภิบาลจากเชษฐบุรุษนั้น เป็นการเลือกตั้งสองชั้น

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินมายังดุสิตธานี ในฐานะที่พระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์เพียง 2 ครั้ง ครั้งหนึ่งเพื่อทรงเปิดศาลาว่าการมณฑล อีกครั้งหนึ่งเพื่อทรงวางพวงมาลาที่อนุสาวรีย์ทหารอาสา

เมื่อเสด็จพระราชดำเนินมาเพื่อทรงเปิดศาลาว่าการมณฑล ได้มีพระราชดำรัสว่า *(ตามที่หนังสือพิมพ์ดุสิตสมัยรายงานให้ทวยนาครทราบ)*

"วิธีการที่ดำเนินเป็นไปนี้ เป็นการทดลองว่าจะเป็นประโยชน์ได้เพียงใด เพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับธานีให้แน่ชัดเสียก่อน.. วิธีดำเนินการในธานีเล็ก ๆ ของเราเป็นไปเช่นไรก็ตั้งใจว่าจะให้ประเทศสยามกระทำเช่นเดียวกัน"

ดุสิตธานีมีการประกวดเคหะสถานประกวดกันบ่อย ๆ และมีรางวัลเป็น

ประกาศนียบัตร สีทอง (ที่ 1)
ประกาศนียบัตร สีเงิน (ที่ 2)
ประกาศนียบัตร สีขาว (ที่ 3)

เคหะสถานของผู้ใดสถปรกรกรุงรังเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจะชักธงดำขึ้นที่เคหะสถานแห่งนั้น

ในระยะหลังมีการประกวดเพิ่มขึ้นอีกสองลักษณะ คือ ประกวดร้านค้า และประกวดสิ่งก่อสร้างสาธารณะ เช่น สะพานหรือประตูน้ำ

แต่กิจการใด ๆ ในดุสิตธานีก็ไม่คึกคักเท่ากับการเลือกตั้ง ทวยนาครมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้ทุกคนโดยไม่จำกัดอายุ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นับ 1 เดือนเป็น 1 ปี เพื่อจะได้เลือกตั้งกันบ่อย ๆ ทวยนาครมอบหมายให้ผู้อื่นลงบัตรเลือกตั้งแทนกันได้ และเรียกชื่อเรียงตัวให้ไปลงบัตรออกเสียงเลือกตั้ง สำหรับผู้ที่ขาดการเลือกตั้ง หนังสือพิมพ์สืบเอามาลงพิมพ์ให้ทราบว่า เขาไปทำอะไรอยู่ที่ไหน

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสนับสนุนหนังสือพิมพ์อย่างเต็มที่ พระราชทานเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ มีหนังสือพิมพ์อยู่ 3 ฉบับ คือ

หนังสือพิมพ์รายวัน ชื่อ ดุสิตสมัย
หนังสือพิมพ์รายวัน ชื่อ ดุสิตรีคอร์เด้อร์ แล้วเปลี่ยนเป็น ดุสิตสักขี
หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ ชื่อ ดุสิตสมิต

แต่การทดลองการปกครองระบบประชาธิปไตยที่ดุสิตธานีได้ผลประการใดบ้าง? ข้อนี้เป็นเรื่องที่สงสัยอยู่

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว คงจะได้ทรงรู้สึกท้อพระราชหฤทัยอยู่บ้างเพราะเลือกตั้งเข้ามาแล้ว ก็ไม่มีความคิดเห็นอะไรที่จะทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม คอยจะทำตามกันเสียเรื่อยไป เป็นที่เข้าใจว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นว่าการศึกษายังต่ำอยู่จึงได้เป็นเช่นนี้ อาจเป็นดังกล่าวมานี้ พระราชบัญญัติประถมศึกษาที่บังคับให้เด็กเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาจึงได้ประกาศออกมาในพ.ศ.2464 หลังจากที่ได้เริ่มทดลองดุสิตธานีมาแล้ว 3 ปี

ในพุทธศักราช 2462 สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระพันปีหลวงสวรรคต พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงเสด็จไปประทับ ณ วังพญาไท ซึ่งมีที่ว่างอยู่มากทางด้านเหนือ ประกอบกับที่เดิมที่พระที่นั่งอุดรในพระราชวังดุสิตคับแคบไม่มีที่สำหรับทวยนาครที่จะเพิ่มขึ้น จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายดุสิตธานีไปสร้างใหม่ที่พระราชวังพญาไท และคงอยู่ ณ ที่นั้น จนพุทธศักราช 2468 เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวสวรรคต

พบกับ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์

กรอ. นิมิตใหม่ของความร่วมมือทางเศรษฐกิจไทย

ชาคริต จุลกะเสวี

กรอ. คืออะไร...กรอ. จะช่วยแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจได้จริงหรือไม่? ทำไมจึงดูเหมือนยิ่งแก้ภาวะเศรษฐกิจของประเทศยิ่งทรุดลงไปเรื่อย.....?

หลายท่านอาจจะสงสัยว่า กรอ.คือ อะไร เกิดขึ้นได้อย่างไร เขาทำอะไรกันบ้างในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของชาติ และ กรอ. จะมีประโยชน์ต่อประชาชนทั้งหลายได้อย่างไรบ้าง ???

ขอเชิญหาคำตอบได้จากเรื่องนี้

เศรษฐกิจตกสะเก็ด

อย่าว่าแต่สินค้าทางเกษตรกรรมเลย แม้แต่สินค้าทางอุตสาหกรรมของเราเกือบทุกประเภท ก็อยู่ในสภาพย่ำแย่เดือดร้อนพอ ๆ กันนั่นแหละ

นักการตลาดเก่ง ๆ ทั้งหลาย ก็พากันออกปากบ่นว่าเศรษฐกิจปีนี้ช่างซบเซาสุดขีด บางรายถึงกับกล่าวว่า ภาวะตลาดสินค้าหลายประเภท ตกต่ำที่สุดในรอบ 37 ปี นับแต่มหาสงครามโลกครั้งที่ 1 แล้วโน้น สินค้าทางอุตสาหกรรมเกือบทุกประเภท มีตกค้างอยู่ในสต๊อกเพิ่มจำนวนมากขึ้น ไม่สามารถระบายสินค้าออกขายได้คล่อง ๆ อย่างเคย ทั้งนี้ก็เป็นเพราะเกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจนี่แหละ ซึ่งเป็นตัวการบีบคั้นทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ ไม่มีกำลังเงินพอที่จะซื้อหาไปกินไปใช้กันได้อย่างที่เคย ๆ มา

สรุปได้ว่าถ้าไม่เร่งแก้ไขให้ถูกต้อง หรือถ้าเกาไม่ถูกที่คัน มันก็ไม่มีทางจะแก้ไขได้แน่ ๆ ว่ายังงั้นเถอะ ขืนปล่อยให้ภาวะนี้เป็นอยู่ต่อไป โรงงานต่าง ๆ ก็อาจจะต้องประสบกับวาระสุดท้าย ต้องยุติการดำเนินงาน มีอันเป็นต้องม้วนเสื่อหน้าแห้งกันไปเป็นแถว ๆ

ทางสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีความห่วงใย ในภาวะเศรษฐกิจตกสะเก็ดนี้มากกว่าใคร ๆ จากการสำรวจตรวจสอบได้พบว่า ในปี 2525 นี้เองกิจการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม ได้ลดลงถึงร้อยละ 20 เมื่อเทียบกับปีที่แล้ว โรงงานที่มีอยู่จึงถึงจุดอิ่มตัวเร็วกว่าที่ควร ไม่สามารถจะรับคนงานเพิ่มเติมได้อีกเลย เรื่องเพิ่มไม่มี มีแต่จะต้องลดลงเสียอีกด้วยซ้ำไปถ้าต้องปิดกิจการ

ทางด้านหน่วยงานของราชการ ก็มีนโยบายขยายอัตราการรับแรงงานเพิ่มเติมได้ในแต่ละปีเพียงไม่เกินร้อยละ 2 เท่านั้นเอง แต่ผู้ที่จบการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ยังมีว่างงานอยู่ถึงประมาณ 100,000 คน รวมกับระดับผู้ใช้แรงงานอื่น ๆ อีก ทั้งประเทศก็ไม่ต่ำกว่า 4 ล้านคนที่กำลังต้องเดือดร้อนกันอยู่นี้

จะแก้ไขอย่างไรดี?

ความจำเป็นที่จะต้องเร่งรัดพัฒนาแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ ทั้งในด้านพัฒนาการตลาดของผลิตผลทางการเกษตร ให้เกษตรกรขายพืชผลได้ราคาที่ยุติธรรมดีขึ้น และ

ในด้านการนำผลิตผลการเกษตรไปแปรรูปเปลี่ยนเป็นสินค้าทางอุตสาหกรรมให้มากขึ้น รวมทั้งความจำเป็นที่จะต้องหาทางให้มีการลงทุนทางอุตสาหกรรมใหญ่ ๆ และใหม่ ๆ ให้เพิ่มมากขึ้นอย่างจริงจังด้วย จึงได้บังเกิดมีขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น

ตามความเป็นจริงนั้น ภาวะเดือดร้อนทางเศรษฐกิจนี้ มันมิได้มีเกิดขึ้นเฉพาะเมืองไทยเรา หากแต่ได้มีเกิดขึ้นกับทุกประเทศทั่วโลกนั่นแหละ

เมืองไทยเรานั้น มีความพร้อมที่จะจัดให้มีการลงทุนดำเนินงานอุตสาหกรรมใหญ่ ๆ ได้เป็นอย่างดี ด้วยยังมีทรัพยากรอยู่อุดมสมบูรณ์กว่าที่อื่น ๆ อีกมากมายนัก เรามีพร้อมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรคน ทรัพยากรในรูปของวัตถุดิบก็มีอยู่มากมาย ทั้งบนดินใต้ดิน ก๊าซธรรมชาติและน้ำมันดิบที่ทั่วโลกปรารถนา ก็ได้พบว่ามีอยู่มากมายในประเทศไทยที่รักของเรา มิใช่เรื่องเพ้อฝันกลางแดดแต่อย่างใด

ดังนั้น ถ้าเรารวบรวมกำลังใจและกำลังความคิดกันให้ดี มีความสามัคคีกันไว้ให้มั่น ถึงแม้จะมีปัญหาที่หนักหนาสาหัสกว่านี้ ก็ย่อมจะอยู่ในวิสัยที่พวกเราคนไทย จะร่วมกันขบคิดแก้ไขได้เป็นผลสำเร็จอย่างแน่นอน ถ้าเราเร่งความพยายามกันให้เต็มที่ และเพิ่มความเสียสละให้กับบ้านเมืองของเราอย่างจริงจัง ความสำเร็จในการนี้ก็ย่อมจะบังเกิดขึ้นได้ในอนาคตอันใกล้นี้อย่างแน่นอน

จากอดีตสู่ปัจจุบัน

รัฐบาลได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 1 ขึ้นตั้งแต่ปี 2504 โดยได้เริ่มพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเราอย่างจริงจัง ทั้งในด้านปัจจัยพื้นฐานและส่งเสริมให้ภาคเอกชนเร่งระดมทุนในกิจการสาขาต่าง ๆ เพื่อให้ได้มี "น้ำไหล ไฟสว่าง ทางดี มีงานทำ"

ตลอดเวลาที่ผ่านมานี้ รัฐบาลได้เร่งลงทุนจัดสร้างปัจจัยพื้นฐานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ เพิ่มขึ้นอีกเป็นอันมาก ซึ่งก็ได้รับการสนองตอบด้วยดียิ่งจากภาคเอกชน การพัฒนาในช่วงการบุกเบิกริเริ่มของภาคเอกชน ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วมาก ซึ่งในช่วงแรกนั้นความขัดแย้งต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจยังมีอยู่ไม่สู้จะมากนัก ทั้งในภาครัฐบาลและภาคเอกชนด้วยกันเอง ทุกอย่างดูจะดำเนินไปได้ดีมาก

ต่อมาเมื่อระบบการผลิต การค้า และการเงินได้พัฒนาไปมากจนมีความสลับซับซ้อนยิ่งขึ้นกว่าเดิม และทรัพยากรธรรมชาติก็เริ่มมีจำกัดลงทุกที จึงมีผลให้เกิดมีข้อขัดแย้งต่าง ๆ มากขึ้น ทางรัฐบาลจึงได้ริเริ่มจัดตั้ง *"คณะกรรมการพัฒนาภาคเอกชน"* ขึ้น ซึ่งได้มีผลผลักดันให้เกิดการจัดตั้งตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และทางด้านอุตสาหกรรมก็ได้มีการพัฒนาก้าวหน้าได้ยิ่งขึ้นอีกเป็นอันมาก จนถึงกับได้มีการจัดตั้ง "การนิคมอุตสาหกรรม" ขึ้นด้วย

และในช่วงนี้เองที่การบริหารงานเศรษฐกิจของภาครัฐบาล ได้มีการยอมรับบทบาทความสำคัญของสถาบันภาคเอกชนเพิ่มทวี

โครงสร้างคณะกรรมการร่วมรัฐบาล–เอกชน

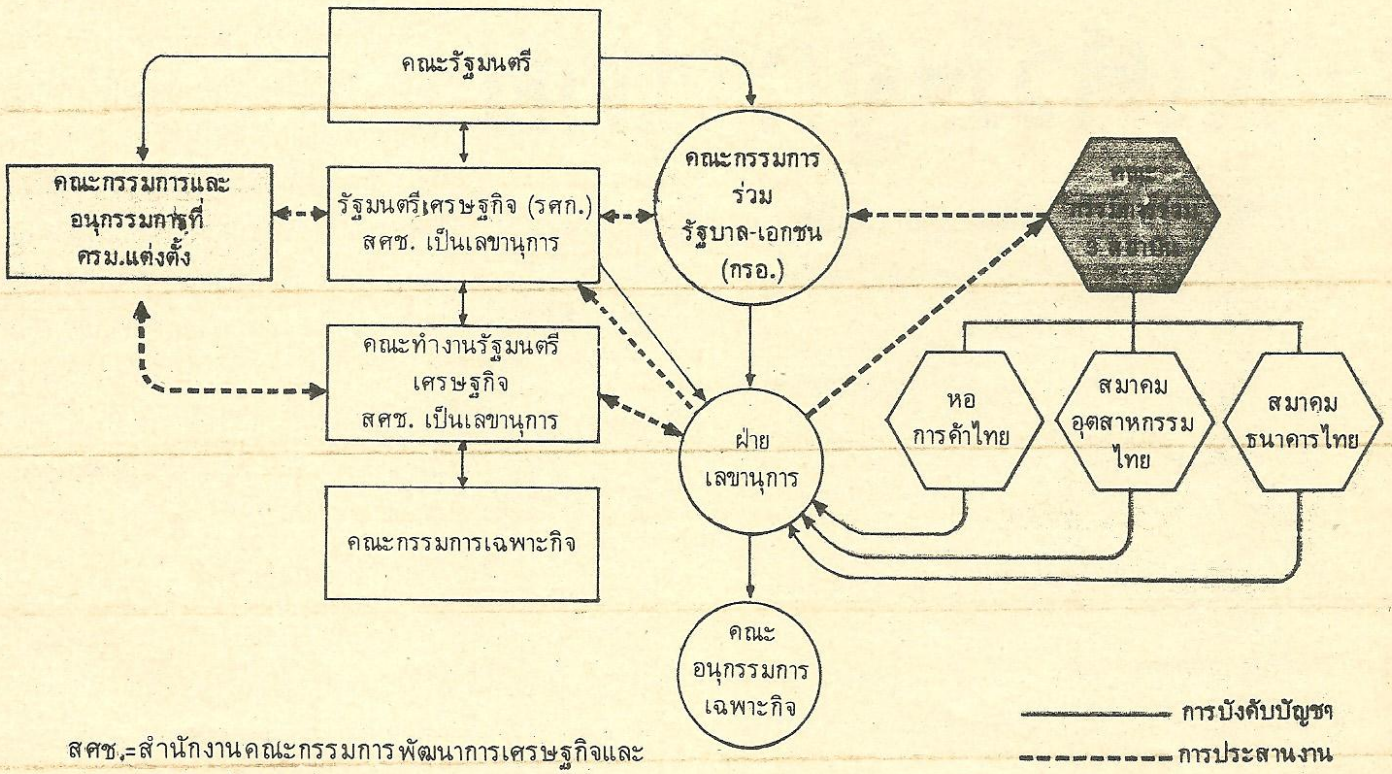

สศช.=สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ขึ้นเป็นอันมาก

กรอ.คืออะไร?

ความพยายามที่จะจัดตั้งองค์กรความร่วมมือ ระหว่างภาครัฐบาลกับภาคเอกชนในระดับนโยบายชั้นสูง ได้เกิดขึ้นหลายครั้งหลายหน แต่ผลงานที่ผ่านมายังไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร จนกระทั่งเมื่อกลางปี 2524 นี้เอง รัฐบาลจึงได้แต่งตั้ง *"คณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ"* ซึ่งมีชื่อเรียกย่อ ๆ ว่า *กรอ.* ขึ้น โดยมี ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นประธานกรรมการ ทางภาครัฐบาลประกอบด้วยผู้แทนจากฝ่ายเศรษฐกิจที่สำคัญทุกฝ่ายเป็นกรรมการ ส่วนกรรมการทางภาคเอกชนนั้นประกอบด้วยผู้แทนจาก หอการค้าไทย สมาคมอุตสาหกรรมไทย และสมาคมธนาคารไทย

กรอ. จึงเป็นก้าวใหม่และก้าวใหญ่ ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง

ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม ติณสูสานนท์ ได้กล่าวมอบหมายนโยบายของรัฐบาลในการประชุม กรอ.ครั้งแรกเมื่อเดือนสิงหาคม 2524

"การจัดตั้ง กรอ. ขึ้นนั้น เป็นการย้ำเจตนาของรัฐบาลที่จะช่วยแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจการพัฒนาความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชนอย่างใกล้ชิด หากมีปัญหาข้อขัดข้องประการใด ก็มาร่วมมือปรึกษาหารือกัน นอกจากนี้ รัฐบาลมีนโยบายจะพัฒนาสถาบันเอกชนให้เป็นองค์กรที่รัฐบาลจะพึ่งพาได้ จะต้องเป็นสถาบันที่รับผิดชอบต่อสังคม เป็นที่เชื่อถือต่อส่วนรวม ร่วมมือขจัดผู้ปฏิบัติมิชอบและผู้ที่เอาเปรียบต่อส่วนรวมโดยไม่เป็นธรรม"

ประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากอดีตเกี่ยวกับอุปสรรคและปัญหาการพัฒนาความร่วมมือภาครัฐบาลและเอกชน ได้มีส่วนให้การดำเนินงานของ กรอ. ปัจจุบันนี้ สามารถดำเนินไปได้อย่างถูกทิศทาง

งานสำคัญของ กรอ.

ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ประธาน กรอ. ได้จัดให้มีการประชุม กรอ. ขึ้นเป็นประจำทุกเดือนตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา เป็นการยืนยันนโยบายที่ได้กำหนดไว้ว่า ทางภาครัฐบาลพร้อมจะร่วมมือแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ ร่วมกับภาคเอกชนอย่างใกล้ชิดและบริสุทธิ์ใจ

การประชุมของ กรอ. ในระยะหลังนี้ ได้จัดให้มีการประชุมนอกทำเนียบรัฐบาล คือไปประชุม ณ สถาบันภาคเอกชน เพื่อถือโอกาสเยี่ยมเยียนสถาบันภาคเอกชนทั้ง 3 แห่งนั้นด้วยแล้ว รวม 3 ครั้ง

ความสนใจและจริงใจที่ภาครัฐบาลได้แสดงออก ได้มีส่วนช่วยทำให้ภาคเอกชนทั้งหลายเกิดแรงศรัทธา และเพิ่มความร่วมมือร่วมใจได้เต็มที่ยิ่งขึ้นเป็นอันมาก จากผลที่ปรากฏในความร่วมมืออย่างจริงจังของภาคเอกชนในระยะนี้ ก็ได้สร้างความเชื่อถือให้เกิดแก่ภาครัฐบาลได้เป็นอันมากเช่นเดียวกัน

ผลแห่งความร่วมมือของภาครัฐบาลและภาคเอกชนดังกล่าว ได้ช่วยให้การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ ที่ กรอ. ได้มีส่วนเสนอแนะและติดตามประสานงานจนเกิดผลในทางปฏิบัติขึ้นแล้ว ปรากฏมีอยู่มากมายหลายประการ สรุปผลที่สำคัญ ๆ เป็นตัวอย่างให้เห็นได้ดังนี้ คือ

เร่งรัดการส่งออก ได้สนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการพัฒนาการส่งออก ซึ่งเป็นองค์กรสำคัญในการแก้ไขปัญหาส่งออกให้เกิดผลขึ้นโดยเร็ว การปรับปรุงนโยบายส่งออกทั้งสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมบางประเภท ให้มีความคล่องตัวให้ดียิ่งขึ้น และลดขั้นตอนการควบคุมการส่งออกของส่วนราชการต่าง ๆ ให้เหลือน้อยจุดที่สุด รวมทั้งได้มีการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศขึ้น เพื่อใช้ในการพัฒนาโครงการส่งออกโดยตรง

ฟื้นฟูการลงทุน ได้เสริมสร้างบรรยากาศใหม่ในการลงทุนในประเทศ โดยลดขั้นตอนของทางราชการให้น้อยลงด้วยแล้ว และทางรัฐบาลได้ประกาศจัดตั้งศูนย์การลงทุนขึ้น 2 แห่ง คือ ที่กระทรวงอุตสาหกรรม และที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ศูนย์ทั้งสองแห่งนี้ จะรวบรัดขั้นตอนการพิจารณาอนุญาตของส่วนราชการต่าง ๆ ให้แล้วเสร็จได้ภายใน 90 วัน นอกจากนี้ยังได้ทำการแก้ไขปัญหาภาษีอากรที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมการลงทุนต่าง ๆ ด้วยแล้วหลายประเภท

เสริมสร้างบทบาทเศรษฐกิจภาคต่างประเทศ ได้มอบหมายให้สถานทูตไทยในต่างประเทศเพื่อรับผิดชอบดำเนินการให้การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจควบคู่สัมพันธ์กันไปกับงานการเมืองระหว่างประเทศ และได้จัดคณะผู้แทนภาคเอกชนร่วมเดินทางไปกับคณะของหัวหน้าภาครัฐบาล ไปเยือนประเทศต่าง ๆ ในทวีปอเมริกา เอเชีย และยุโรป เพื่อสร้างภาพพจน์ที่ถูกต้องของประเทศไทย และพัฒนาสถาบันภาคเอกชนให้เป็นที่ยอมรับในต่างประเทศให้ดียิ่งขึ้นด้วย

เพิ่มประสิทธิภาพทางการเกษตร ได้เชิญชวนนักลงทุนจากต่างประเทศที่สนใจมาลงทุนผลิตปัจจัยทางการเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร โดยได้มีการปรับปรุงนโยบายใหม่ เกี่ยวกับกิจการโรงฆ่าสัตว์ สนับสนุนให้เอกชนตั้งโรงฆ่าสัตว์เพื่อการส่งออกได้ และทางราชการจะไม่กำหนดเงื่อนไขว่าต้องยกกรรมสิทธิ์ให้ทางราชการอย่างแต่ก่อน นอกจาก

นี้ยังได้ปรับปรุงระบบตลาดสินค้าเกษตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการจัดสร้างยุ้งฉางในต่างจังหวัดให้มีเพิ่มมากขึ้นด้วย

ปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรม สนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมที่รัฐบาลได้แต่งตั้งขึ้น เพื่อให้เป็นองค์กรในการทำงานด้านนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฯ ฉบับที่ 5

นอกจากนี้ ยังได้ปรับนโยบายอุตสาหกรรมยานยนต์และเครื่องไฟฟ้า ให้สามารถพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมที่มีประสิทธิภาพต่อไปได้ดีขึ้น ได้มีการวางแผนพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกเป็นเขตเศรษฐกิจอุตสาหกรรมแห่งใหม่ ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น

จึงนับได้ว่า กรอ. ได้ดำเนินงานก้าวหน้ามาแล้วด้วยดี และจะดียิ่ง ๆ ขึ้น เมื่อได้รับความร่วมมืออย่างเต็มที่และจริงจังจากภาคเอกชนในปัจจุบันและอนาคตอันใกล้นี้ด้วย

ประชาสัมพันธ์อาสา

คนเรานั้นถ้าลงได้มีความจริงใจ และเชื่อถือซึ่งกันและกันแล้ว เรื่องต่าง ๆ ที่ยากก็จะกลายเป็นเรื่องง่าย ปัญหาใหญ่ก็จะกลายเป็นเล็กได้ไม่ยากเลย

เพื่อให้การเสริมสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดี ให้เกิดมีแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรวมทั้งประชาชนทั่วไปด้วย เกี่ยวกับบทบาทของความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชนในการพัฒนาประเทศ และสร้างทัศนคติของคนในชาติ ให้มีความเห็นร่วมกันได้อย่างถูกต้องดียิ่งขึ้น ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ในฐานะประธาน กรอ. จึงได้มีคำสั่ง กรอ. ที่ 7/2525 ลงวันที่ 19 กรกฎาคม 2525 แต่งตั้งบุคคลจากสถาบันต่าง ๆ 11 คน ขึ้นเป็นคณะอนุกรรมการ โดยมี นายชาคริต จุลกะเสวี เป็นประธาน

งานขั้นต่อไปยังมีอีกมาก

นอกเหนือจากงานสำคัญ ๆ ที่ กรอ. ได้ร่วมกันปฏิบัติ จนเกิดผลสำเร็จไปบ้างแล้วดังที่แนะนำไว้ตอนต้นบ้างแล้วนั้น ยังมีภารกิจที่สำคัญอยู่อีกมากมาย ที่คณะกรรมการ กรอ. จะต้องใช้ความเพียรพยายามและความร่วมมือร่วมใจกันอย่างเต็มที่ ทั้งในภาครัฐบาลและภาคเอกชน เพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจนี้

ดังนั้น เพื่อที่จะให้ได้ทราบถึงปัญหาสำคัญต่าง ๆ ที่ยังคงมีอยู่ในปัจจุบันนี้ ของทั้ง 3 สถาบันที่สำคัญของภาคเอกชน ว่ายังคงมีปัญหาอะไรอยู่บ้าง เพื่อที่คณะกรรมการร่วม กรอ. จะได้เร่งพิจารณาปรับปรุงแก้ไข ให้บังเกิดผลดีต่อส่วนรวมได้อย่างถูกต้องและรวดเร็วยิ่งขึ้น ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ในฐานะประธาน กรอ. จึงได้จัดให้มีการพบปะสังสรรค์ครั้งสำคัญขึ้น ในงานวันครบรอบปีของ กรอ. เมื่อค่ำวันที่ 2 กันยายน 2525 ที่ห้องนภาลัย โรงแรมดุสิตธานี

สุนทรพจน์
ของ
ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์
นายกรัฐมนตรี
ประธาน กรอ.
วันที่ 2 กันยายน 2525
เวลา 20.45 น.
ณ ห้องนภาลัย โรงแรมดุสิตธานี

ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพทุกท่าน

ผมรู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้มีโอกาสมาพบปะและพูดจากับท่านผู้มีเกียรติทุกท่านในค่ำคืนนี้ ก่อนอื่น ผมขอขอบคุณท่านทั้งหลาย ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่ามาร่วมชุมนุมกันอย่างอุ่นหนาฝาคั่ง ผมคงพูดได้ไม่ผิดว่า ครั้งนี้เป็นครั้งแรกของเมืองไทยที่ผู้มีบทบาทสำคัญในทางเศรษฐกิจ ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน มาพบปะทำความคุ้นเคยกันอย่างพร้อมเพรียง

บรรยากาศในคืนนี้ ผมรู้สึกประทับใจและดีใจที่ได้เห็นความร่วมมือ และความสมัครสมานสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของพวกเราทุกคน ผมเชื่อว่าศรัทธาและเจตนาอันดีที่เรามีต่อกัน จะสามารถช่วยให้เมืองไทยอยู่เย็นเป็นสุขได้ตลอดไป

เรื่องที่ผมจะนำมาพูดในคืนนี้ คือเรื่องเศรษฐกิจของบ้านเมืองเรา ผมทราบดีว่า ทุกฝ่ายรู้สึกอึดอัดเดือดเนื้อร้อนใจกันมาก อยากให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาให้หมดสิ้นโดยเร็ว ประเทศชาติเราเหมือนเรือลำใหญ่ ภาครัฐบาลและภาคเอกชนก็เหมือนคนอยู่ในลำเรือเดียวกัน ที่มีหน้าที่ต่างกัน เมื่อภาวะคลื่นลมแปรปรวน จะอาศัยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแต่ลำพังคงจะไม่ได้ ทุกคนจะต้องร่วมมือร่วมใจกัน ช่วยกันคนละไม้คนละมือเพื่อพาเรือไปสู่จุดหมายปลายทางได้ ดังนั้น ผมจึงขอนำประเด็นและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่สามสถาบันภาคเอกชนเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญ มาหารือพร้อม ๆ กันเพื่อรีบหาทางแก้ไข

ปัญหาเศรษฐกิจของเมืองไทยได้สะสมกันไว้มากและนานแล้ว จึงมีปัญหาค่อนข้างมากและหนัก แต่ก็อยู่ในวิสัยที่จะร่วมมือกันแก้ไขได้ ข้อสำคัญที่สุดเราต้องสร้างความเข้าใจร่วมกัน จะต้องเห็นปัญหาตรงกันก่อนที่จะแก้ไข หากต่างฝ่ายต่างคิดและหาทางแก้ไขไปคนละทิศละทาง ปัญหาแทนที่จะมีน้อยลงก็จะกลับเพิ่มมากขึ้น เพราะเราแก้ไขปัญหาจุดหนึ่งกลับก่อให้เกิดมี

ปัญหาอีกหลายจุด

รัฐบาลได้จัดตั้งคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ หรือที่เรียกกันสั้น ๆ ว่า กรอ. ขึ้น เมื่อปีกลายนี้ ผมมีความคิดว่า วัตถุประสงค์สำคัญของ กรอ. คือ ช่วยกันหลอมความคิดความเข้าใจในปัญหาเศรษฐกิจ ระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชนให้เข้าด้วยกัน เห็นปัญหาให้ตรงกันเสียก่อน และร่วมมือกันระดมกำลังความสามารถเข้าแก้ไขปัญหาพร้อม ๆ กัน

รอบขวบปีที่ผ่านมาผมรู้สึกปลื้มใจจริง ๆ ที่ทุก ๆ ฝ่ายเกี่ยวข้องกับ กรอ. ได้ร่วมมือกันทำงานอย่างไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย ผลงานอันดีทั้งในและต่างประเทศที่เกิดขึ้น มีส่วนช่วยให้กำลังใจของเรามีมากขึ้น ผมเชื่อว่าทุกฝ่ายตระหนักดีแล้วว่าความเข้าใจและทัศนะที่ดีต่อกันระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชนนั้นเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศชาติ ผมจึงใคร่ขอร้องให้ท่านผู้มีเกียรติทั้งในที่นี้ ช่วยกันถ่ายทอดเจตนารมณ์อันดี ซึ่ง กรอ. ได้สร้างขึ้นแล้ว ให้ขยายแผ่วงกว้างออกไปให้ไกลและทั่วถึง

ท่านผู้มีเกียรติครับ

ความยุ่งยากทางเศรษฐกิจที่เราไม่สบายใจอยู่นี้ มีมูลเหตุใหญ่อยู่สองประการ คือ ความผันผวนที่เกิดขึ้นจากภายนอกซึ่งมีผลส่งถึงภายใน และความลำบากที่ไม่ได้เตรียมตัวให้ทันการ อย่างไรก็ดี โปรดอย่าคิดว่าเราพูดเข้าข้างตัวเองเลย ที่จริงผมและเพื่อนร่วมคณะรัฐบาลก็ได้ช่วยกันแก้ไขอย่างเต็มความสามารถ ทำให้เศรษฐกิจของเรายังขยายตัวอยู่ หลายประเทศก็ยอมรับว่าคนไทยมีฝีมือในการบริหารงานเศรษฐกิจดีพอสมควร

เศรษฐกิจของโลกในช่วงนี้มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว จนนักวิชาการบอกว่านอกตำรา ปัจจุบันการทำมาหากินของคนไทยขยายตัวออกไปมาก เราไม่ได้ทำไว้กินเองใช้เองเหมือนแต่ก่อน แต่เราทำส่งไปขายด้วย ปัจจุบันนี้ไม่ว่าภาวะอะไรที่เกิดขึ้นในตลาดโลก ของจะแพงขึ้นหรือถูกลง ดอกเบี้ยจะสูงหรือต่ำ เงินจะตึงหรือหย่อน ดูจะกระทบเมืองไทยไปหมด แต่การแก้ไขปัญหาจะทำด้วยวิธีถอยหลังกลับไปปิดประตูบ้านก็คงจะทำไม่ได้เสียแล้ว

ผมเห็นว่าการแก้ปัญหาภาคต่างประเทศ ต้องใช้นโยบายที่ผมขอเรียกว่า **"ก้าวทันโลก"** รัฐบาลได้เริ่มเร่งดำเนินงานในเรื่องนี้แล้ว ผมได้ชวนผู้แทนสถาบันเอกชนเดินทางไปต่างประเทศ ร่วมกับคณะของทางการ ทั้งสามทวีปรวมเจ็ดประเทศ ทางด้านกระทรวงการต่างประเทศ ก็ได้จัดประชุมทูตไทยที่อยู่ในต่างประเทศ ซักซ้อมเพื่อรับมอบหมายงานเศรษฐกิจควบคู่กับงานการเมือง กระทรวงพาณิชย์และหน่วยงานอื่น ที่มีสำนักงานในต่างประเทศ ซึ่งรับผิดชอบงานเศรษฐกิจโดยตรง ก็ได้เริ่มประสานงานกับสถานทูตให้เข้มแข็งยิ่งขึ้นกว่าที่แล้ว ๆ มา ผมจึงขอเชิญชวนให้ภาคธุรกิจเอกชนเข้าร่วมมือกับภาครัฐบาล ตามนโยบาย "ก้าวให้ทันโลก" นี้อย่างจริงจัง เรียกว่าเป็นทีมเศรษฐกิจไทยทีมเดียวกัน

เมื่อมองออกไปนอกประเทศแล้ว ก็ขอให้เราย้อนกลับมาดูเรื่องการจัดงานบริหารเศรษฐกิจภายในประเทศของเราเองบ้าง พูดโดยส่วนรวมแล้วเรามีฐานทางเศรษฐกิจที่แข็งแรงพอสมควร ในขณะเดียวกันก็ต้องยอมรับว่า จุดอ่อนที่สำคัญนั้นยังมีอยู่ ซึ่งถ้าหากมิได้แก้ไขก็จะทำให้ฐานที่ดีผุกร่อนลงไปได้

จุดอ่อนที่เกี่ยวกับความอยู่รอดของชาติบ้านเมืองในระยะข้างหน้า คือความยากจนในชนบท ผมมีอาชีพทหารมาก่อนตลอดชีวิตการทำงานได้คลุกคลีสัมผัสกับชนบทมามากพอสมควร มากพอที่จะกล่าวได้ว่า รู้จักชีวิตของคนชนบทดี คนไทยที่ยากจนข้นแค้นในชนบทยังมีอีกนับสิบล้านคน คนเหล่านี้น่าสงสาร มีไม่พอจะกิน ผมขอใช้คำพูดทางทหารว่า เป็นปัญหายุทธศาสตร์ รัฐบาลนี้จึงขอทุ่มเทกำลังกายและสติปัญญาเข้าต่อสู้รณรงค์กับเรื่องนี้ เราตั้งเป้าหมายให้คนเหล่านี้หลุดพ้นจากสภาพเดิมให้มีพออยู่พอกิน ถ้าเรามีชัยชนะในเรื่องนี้ก็เท่ากับเราแก้ไขปัญหาคนส่วนใหญ่ได้ ผมจึงขอทำความเข้าใจกับท่านทั้งหลายว่า รัฐบาลต้องจัดสรรเงินมาใช้จ่ายในเรื่องนี้ก่อนเรื่องอื่น

ที่ผมกล่าวมานี้ ไม่ได้หมายความว่าเรื่องอื่น ๆ ดีแล้ว รัฐบาลจะไม่เข้าแก้ไข ในทางตรงกันข้าม การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยทั่วไปก็ยังมีปัญหาที่ต้องแก้ไขอยู่ ท่านทั้งหลายคงเห็นพ้องกับผมว่า โอกาสและช่องทางที่จะทำได้ยังมีอีกมาก สิ่งสำคัญคือจัดกลไกการบริหารให้ดี และทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว แล้วปัญหาหนักก็จะผ่อนเป็นเบาลงไปได้

โอกาสและช่องทางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยยังมีอยู่ ถึงแม้จะมีปัญหาเฉพาะหน้าบ้างก็ตาม ผมเห็นว่า เรื่องใหญ่ที่สุดคือการผลิตอาหารและพลังงาน เรามีทางออกที่รองรับอนาคตอยู่แล้ว สิ่งที่ต้องรีบทำคือการเร่งลงทุนพัฒนาให้เกิดประ

โยชน์ได้โดยเร็ว

การใช้โอกาสและช่องทางที่มีอยู่โดยไม่ปล่อยให้หลุดลอยสูญเปล่าไปนั้น จำเป็นต้องปรับปรุงงานภาครัฐบาลและภาคเอกชนให้ก้าวทันกัน หากภาคเอกชนเดินหน้าไปค่อนข้างเร็ว จนภาครัฐบาลตามไม่ทันแล้ว ทำให้เกิดขาดความสมดุล ข้อขัดแย้งจึงเกิดขึ้นเสมอ ๆ เท่าที่ผ่านมา เราต้องเสียเวลากับเรื่องขัดแย้งกันนี้ไม่น้อย ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐบาลกับภาคเอกชนก็ไม่ราบรื่นเท่าที่ควร

ผมเห็นว่าเมืองไทยในช่วงนี้เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อ ถ้าทุกฝ่ายไม่ช่วยประคับประคองและร่วมมือร่วมใจกันให้ดี โอกาสกลับตัวจะทำได้ยาก ผมขอเรียนกับท่านทั้งหลายว่า ในภาครัฐบาล ผมและเพื่อนรัฐมนตรีที่ร่วมรัฐบาล จะเร่งปรับปรุงการบริหารงานของราชการให้มีประสิทธิภาพ จะลดอุปสรรคต่าง ๆ ให้เหลือน้อยที่สุด และยินดีจะพิจารณาข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ เพื่อนำมาสั่งการโดยเร็ว

ท่านผู้มีเกียรติทั้งหลาย

การชุมนุมพบปะระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชนที่ กรอ. จัดขึ้นในคืนนี้ ผมในฐานะประธาน กรอ. ได้รับมอบจากท่านรัฐมนตรีและผู้แทนสถาบันเอกชนทั้งสามแห่งให้ช่วยตอบข้อสงสัยที่สมาชิกของทั้งสามแห่งร่วมกันแสดงข้อคิดเห็นมา

ผมขอเรียนว่าปัญหาที่ติดใจกันมากที่สุด คือ เรื่องภาษีอากร ความล่าช้าของระบบราชการ และนโยบายส่งเสริมการลงทุน ส่วนอื่น ๆ เป็นเรื่องปลีกย่อย ผมจึงใคร่ขอพูดถึงสามเรื่องนี้มากเป็นพิเศษ

เกี่ยวกับเรื่องภาษีอากร ผมคงจะต้องใช้เวลาพูดหัวข้อนี้ให้นานหน่อย เผื่อท่านทั้งหลายจะใจอ่อนช่วยกันเสียภาษีให้รัฐบาลมากขึ้น ผมได้รับทราบว่าสมาชิกของสถาบันเอกชนทั้งสามแห่ง ได้แสดงข้อคิดเห็นและข้อกังวลเกี่ยวกับภาษีอากรมามากกว่าเรื่องอื่น ผมมีข้อสังเกตที่อยากจะเล่าสู่กันฟังว่า เรื่องภาษีอากรนี้มีข้อแปลก เวลามีปัญหาผมถามฝ่ายผู้เสียภาษีกับฝ่ายเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษีในเรื่องเดียวกัน ผมไม่ค่อยจะได้รับคำตอบที่เหมือนกันเลย นี่ก็แสดงว่าข้อขัดแย้งนั้นเกิดขึ้นตามธรรมชาติของภาระหน้าที่ของสองฝ่าย

เรื่องภาษีอากรนี้มีรายละเอียดค่อนข้างมาก ซึ่งสรุปให้สั้นเข้าก็อาจแยกได้เป็นสองส่วน ในส่วนแรกคือ นโยบายภาษีอากรมีความเหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจประการใดและส่วนหลังคือ ความเป็นธรรมในขั้นการจัดเก็บ

หลายท่านได้แสดงข้อห่วงใยและเป็นกังวลว่า ภายใต้ภาวะเศรษฐกิจที่เรากำลังอึดอัดกันอยู่นี้ รัฐบาลมุ่งแต่จะเพิ่มภาษีหารายได้เข้าคลังแต่อย่างเดียว จะเป็นการซ้ำเติมให้ภาคธุรกิจเอกชนย่ำแย่ลงไปอีก เมื่อธุรกิจอยู่ไม่ได้แล้ว เงินเข้าคลังแทนที่จะเพิ่มขึ้นจะกลับลดลง ผมฟังดูแล้วก็รู้สึกว่ามีเหตุมีผลดี และเห็นใจในความลำบากทางธุรกิจที่ประสบอยู่

ผมขอพูดทางภาครัฐบาลบ้าง รัฐบาลเป็นเสมือนหัวหน้าครอบครัว มีสมาชิกที่ต้องดูแลจำนวนมาก นโยบายภาษีอากรของรัฐบาลได้คำนึงถึงส่วนรวมให้พออยู่กันได้ก่อน ภาวะเศรษฐกิจซบเซาที่มาจากภายนอกนั้น ส่งผลกระทบถึงทุกคน ประชาชนที่มีกำลังทางเศรษฐกิจน้อย เช่น เกษตรกรและผู้มีรายได้น้อยในเมืองได้รับความทุกข์ยากลำบากกว่าคนอื่น ผมคิดว่า หากคนเหล่านี้ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ไม่ได้ ภาคธุรกิจก็จะอยู่ไม่ได้เช่นเดียวกัน

นโยบายภาษีอากรของรัฐบาลในช่วงนี้ ผมใคร่ขอเรียนว่า รัฐบาลมีความระมัดระวังเป็นพิเศษ การปรับปรุงภาษีอากรได้สะท้อนความเป็นจริงทางเศรษฐกิจอยู่เสมอ และมิได้มุ่งเก็บเงินเข้าคลังแต่เพียงอย่างเดียว ผมขอชี้ตัวอย่างที่เป็นจริงให้เห็น เช่น รัฐบาลได้เข้ารับภาระความเดือดร้อนแทนเกษตรกร จากราคาผลิตผลทางเกษตรตกต่ำเช่น ในกรณียางพารา โดยลดภาษีอากรและภาระต่าง ๆ ของสินค้าส่งออกทางการเกษตรลงเหลือน้อยที่สุด ส่วนประชาชนผู้มีรายได้น้อยและปานกลาง ก็ได้เพิ่มส่วนลดหย่อนต่าง ๆ เพื่อให้ได้เสียภาษีรายได้น้อยลง ส่วนทางภาคธุรกิจก็มิได้ทอดทิ้ง ได้เร่งรัดจนมีกฎหมายชดเชยภาษีส่งออกขึ้นใหม่ ทำให้วงเงินชดเชยไม่จำกัดตายตัวจากงบประมาณประจำปี และได้มีการชดเชยกว้างขวางขึ้นกว่าเดิมมาก

คืนนี้ ผมมิได้เป็นทนายความแก้ต่างให้กระทรวงการคลัง แต่รู้สึกว่ากระทรวงการคลัง เป็นกระทรวงที่น่าเห็นใจ ทำบุญไม่ค่อยขึ้น เวลาลดภาษีประชาชนมักไม่ค่อยพูดถึง แต่เวลาขึ้นภาษีจะถูกต่อว่าต่อขานวิจารณ์กันไปต่าง ๆ นานา ไม่หยุดหย่อน ภาระทางการคลังที่เกิดขึ้นเนื่องจากการลดภาษีอากรในด้านต่าง ๆ นับว่ามีไม่น้อย เป็นจำนวนเงินหลายพันล้านบาท กระทรวงการคลังจึงได้ปรับปรุงภาษีอื่น ๆ มาชดเชยบ้าง เรื่องนี้ใคร่ขอให้ท่านทั้งหลายได้โปรดเข้าใจและเห็นใจ

ส่วนที่สองของปัญหาภาษีอากร คือ ความเป็นธรรมในการจัดเก็บเรื่องนี้พูดกันมาก เพราะเป็นเรื่องได้เงินเสียเงินกัน

จริง ๆ ปัญหาที่มีมากคือการเรียกเก็บภาษีย้อนหลัง การตีความและคำวินิจฉัยที่ไม่ชัดเจนและแน่นอน ความล่าช้าในการเดินเรื่องของเจ้าหน้าที่ อุปสรรคทั้งหลายเหล่านี้ เมื่อรวม ๆ กันเข้าก็กลายเป็นความไม่เป็นธรรมในการจัดเก็บ ทำให้บั่นทอนกำลังใจการประกอบธุรกิจ เกิดความไม่มั่นใจที่จะขยายการลงทุน ในที่สุดการผลิตก็หดตัว คนก็จะว่างงานมากขึ้น

ผมขอเรียนกับท่านทั้งหลายว่า รัฐบาลก็ห่วงใยปัญหาต่าง ๆ ที่มีอยู่ไม่น้อยกว่าภาคเอกชนเลย ผมได้มอบหมายนโยบายให้กระทรวงการคลังรับไปดำเนินการโดยรีบด่วนแล้ว หลักการสำคัญคือ คุ้มครองผู้เสียภาษีที่มีเจตนาสุจริตให้ได้รับความเป็นธรรมมากที่สุด เรื่องที่ทำได้โดยไม่ขัดแย้งกับตัวบทกฎหมายก็ให้รีบทำก่อนโดยเร็ว ส่วนที่ยังติดขัดเพราะกฎหมาย ให้รีบเตรียมแก้ไขยกร่างกฎหมายใหม่ให้เหมาะสม เพื่อเสนอต่อรัฐสภาในโอกาสแรกที่ทำได้ ผมขอให้ความมั่นใจกับท่านทั้งหลายได้ว่า รัฐบาลจะดูแลแก้ไขอย่างใกล้ชิด เพื่อให้เกิดผลอย่างจริงจัง กระทรวงการคลังได้สั่งเจ้าหน้าที่ดำเนินการแล้ว และจะแล้วเสร็จในเร็ว ๆ นี้

ข้อร้องเรียนที่ผมได้รับฟังมาจากภาคเอกชนหลายครั้ง อีกเรื่องหนึ่งคือขั้นตอนและความล่าช้าเกี่ยวกับระบบการขออนุญาตของทางราชการ เรื่องนี้ผมขอเรียนว่า ส่วนใหญ่เกิดมาจากความปรารถนาดีของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง อยากจะปกป้องผลประโยชน์ของทางราชการมากที่สุด ความหวังดีของหลาย ๆ หน่วยเมื่อรวมกันเข้าก็เป็นความยุ่งยากและยืดยาดของเรื่องทั้งหมด ขอยกตัวอย่าง เช่น ผู้ลงทุนประสงค์จะตั้งโรงงานผลิตยาในเขต กทม. ที่ได้รับการส่งเสริมลงทุนจะต้องขออนุญาตไม่น้อยกว่า 5 หน่วยงาน และต้องผ่านขั้นตอนการเดินเรื่องไม่น้อยกว่า 180 จุด ใช้ระยะเวลาถึง 450 วัน จึงจะได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการ

เรื่องเช่นนี้ เป็นปัญหาที่เรื้อรังกันมานานแล้ว รัฐบาลนี้ต้องการแก้ไขให้สำเร็จให้ได้ และได้สั่งให้จัดตั้งศูนย์บริการเพื่อการลงทุนขึ้น 2 แห่ง คือ กิจการลงทุนโดยทั่วไป ที่กรมโรงงานอุตสาหกรรม และกิจการที่ขอส่งเสริมการลงทุนที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ศูนย์บริการทั้งสองแห่งนี้ มีระเบียบปฏิบัติที่จะอำนวยความสะดวกให้มีการอนุญาตตามกฎหมายต่าง ๆ ถึง 11 ฉบับ และถ้าคำขอถูกต้องครบถ้วนตามหลักเกณฑ์แล้ว ทางฝ่ายราชการจะต้องทำงานให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน หากเจ้าหน้าที่ไม่ดำเนินการให้แล้วเสร็จ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร จะถือว่าเป็นการกระทำผิดวินัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน และให้ศูนย์ฯ รายงานนายกรัฐมนตรี เพื่อดำเนินการทางวินัยต่อไป ครั้งนี้นับว่าเป็นครั้งแรกในการบริหารราชการ ที่ได้วางระเบียบกำหนดระยะเวลาปฏิบัติงาน และวางบทลงโทษไว้ ถ้าหากเจ้าหน้าที่ไม่ปฏิบัติตาม

อีกเรื่องหนึ่งคือการส่งออก ซึ่งถือเป็นประตูระบายผลผลิตออกนอก ทำให้เงินทองไหลเข้าประเทศ พิธีการส่งออกยังมีขั้นตอนมากและชักช้า รัฐบาลได้สั่งการให้แก้ไขตามข้อเสนอของคณะกรรมการพัฒนาการส่งออกแล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งออก ต้องลดขั้นตอนการพิจารณาอนุมัติให้น้อยลงเหลือเพียงเท่าที่จำเป็น ตัวอย่างสินค้าที่มีพิธีการควบคุมต่าง ๆ มากที่สุด เช่น สับปะรดกระป๋อง ที่กรมการค้าต่างประเทศเคยผ่าน 6 ขั้นตอน จะลดลงเหลือเพียง 2 ขั้นตอน ที่กรมศุลกากรเคยต้องผ่าน 15 ขั้นตอน ก็เหลือเพียง 4 ขั้นตอน นอกจากนี้ ก็ได้ปรับปรุงแก้ไขแบบฟอร์มการส่งออกให้ง่ายขึ้น เป็นไปตามมาตรฐานสากล แบบฟอร์มใหม่จะเริ่มใช้ในปีใหม่นี้

เกี่ยวกับนโยบายส่งเสริมการลงทุน มีผู้วิจารณ์กันมาก ว่ายังไม่เอื้ออำนวยต่อการลงทุนอย่างแท้จริง เรื่องนี้อยู่ในใจผมตลอดมา ผมเห็นว่าถึงเวลาแล้วที่ต้องลงมือแก้ไขกัน เพราะระบบการส่งเสริมการลงทุนก็ได้ทำกันมานานราว 20 ปีแล้ว

นโยบายส่งเสริมการลงทุนใหม่ที่รัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ ให้ความเห็นชอบแล้ว มีหลักการว่า ผู้ขอรับการส่งเสริมจะทราบล่วงหน้าถึงสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับ การอนุมัติจะใช้หลักเกณฑ์กำหนดไว้ล่วงหน้าแทนการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่เป็นสำคัญ นอกจากนี้ ให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เน้นงานด้านบริการการลงทุน ให้ความช่วยเหลือข่าวสารข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจ และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการติดต่อกับหน่วยราชการอื่น ๆ ทั้งก่อนและหลังการลงทุน

นโยบายที่ได้ปรับปรุงใหม่นี้ ผมได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน รับไปจัดทำแผนปฏิบัติงานให้แล้วเสร็จโดยเร็ว ผมหวังว่า จะเป็นการสร้างบรรยากาศการลงทุนในประเทศให้แจ่มใสขึ้นเป็นลำดับ

ท่านผู้มีเกียรติครับ

เท่าที่ผมได้พูดมาแล้วทั้งหมดนี้ เป็นปัญหาเกี่ยวข้องกับการประกอบการของภาคธุรกิจเอกชน สำหรับในภาครัฐบาล ผมจะแก้ไขกลไกการทำงานภาครัฐบาลให้ดียิ่งขึ้น เรามีแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ห้า เป็นแนวทางอยู่แล้ว ผมขอเชิญให้เรามา

ช่วยกันทำให้เกิดผลตามเป้าหมายที่วางไว้

ท่านทั้งหลายคงเห็นพ้องกับผมว่า บ้านเมืองเรายังมีคนกลุ่มอื่น ๆ อีก เช่น เกษตรกร ผู้ใช้แรงงาน และประชาชนผู้บริโภค ซึ่งรัฐบาลต้องให้การดูแล เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมอย่างเสมอหน้า ในฐานะหัวหน้ารัฐบาล ผมจะต้องทำหน้าที่บริหารงานให้ทุกฝ่ายมีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น สำหรับท่านที่อยู่ในภาคธุรกิจเอกชน ซึ่งรวมตัวกันเป็นปึกแผ่นแล้ว ผมขอให้ท่านมีส่วนรับผิดชอบต่อความเป็นธรรมในสังคมส่วนรวมให้มากยิ่งขึ้น

เท่าที่ผมได้รับใช้บ้านเมืองอยู่ปัจจุบันนี้ ผมต้องข่มใจและอดทนต่อกระแสการเมืองอยู่ตลอดเวลา ก็เพราะผมมีความตั้งใจอันเด็ดเดี่ยวอยู่ว่า ทำอย่างไรจึงจะระดมและจัดสรรทรัพยากรของชาติ เพื่อให้มีประโยชน์ต่อประเทศชาติส่วนรวมได้อย่างแท้จริง โดยไม่ให้ตกอยู่เพียงเฉพาะบุคคลหรือหมู่คณะ

นี่คือปณิธานอันแน่วแน่ของผม และรัฐบาลนี้ ที่จะทำให้สำเร็จให้จงได้

ความหวังในอนาคตอันใกล้นี้

ก็เป็นที่น่ายินดีอย่างยิ่ง หลังจากที่ท่านนายกรัฐมนตรี ได้ประกาศเจตน์จำนงอย่างแน่วแน่ไว้ในสุนทรพจน์ดังกล่าวครั้งนี้ และได้มีการผลักดันให้ระเบียบการต่าง ๆ มีผลในการปฏิบัติได้อย่างแท้จริงด้วยแล้ว ก็ได้มีความเคลื่อนไหวอย่างคึกคัก ในทางที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของชาติ ให้ก้าวไปสู่ความมั่นคงยิ่งขึ้น และเพื่อให้พี่น้องประชาชนทั้งหลาย มีภาวะเศรษฐกิจในชีวิตประจำวันที่ดีขึ้นได้ด้วย ก็ได้มีบังเกิดขึ้นแล้วมากมายหลายประการ

เช่น ทางด้านการตลาดสินค้าการเกษตร ก็ได้มีการปฏิบัติตามนโยบายใหม่ร่วมกันปรากฏผลสำเร็จขึ้นบ้างแล้ว ทั้งในเรื่องการลดอัตราดอกเบี้ย และการจัดหาตลาดใหม่ ๆ ซึ่งจะช่วยให้พี่น้องเกษตรกรทั้งหลาย เมื่อเพาะปลูกพืชผลขึ้นได้มาแล้ว ก็จะมีทางจำหน่ายได้ในราคาที่ยุติธรรมดีขึ้นและสะดวกขึ้นมาก ไม่ต้องน้ำตาตกในอย่างที่แล้ว ๆ มานั้นอีกต่อไปได้ก็จะประเสริฐยิ่ง

ทางด้านอุตสาหกรรมใหญ่น้อย ต่างก็มีความเคลื่อนไหวทั้งทางด้านการลงทุนและการขยายงานเปิดดำเนินการเพิ่มขึ้นในเมืองไทย ที่เป็นโครงการขนาดใหญ่ ๆ ซึ่งยังเจรจาค้างไว้ ก็ได้เริ่มมีผลทางการปฏิบัติก้าวหน้าไปด้วยดี มีความหวังที่จะสร้างงานใหม่ ๆ ให้แก่ประชาชนทั้งหลายได้เริ่มมากขึ้น ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทั้งฝ่ายภาครัฐบาลและภาคเอกชน ก็ได้ร่วมมือกันเข้าแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างจริงจังร่วมกันแล้ว เป็นปรากฏการณ์แห่งความร่วมมืออย่างกระชับแน่น และจริงใจต่อกัน อย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนเลย

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องการปรับปรุงระบบการขออนุญาตการลงทุน ซึ่งทาง กรอ. กำลังเร่งดำเนินการอยู่นี้ จะช่วยให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น จะสนองความต้องการของผู้ลงทุนในกิจการที่สำคัญ ๆ ซึ่งกำลังเรียกร้องอยู่ได้ไม่น้อยกว่า 7 สาขา คืออุตสาหกรรมการผลิตอาหาร การผลิตยา การผลิตเครื่องสำอาง การผลิตวัตถุมีพิษ การตั้งโรงงานแปรรูปไม้เพื่อประดิษฐกรรม การดำเนินกิจการโรงแรม และอุตสาหกรรมการผลิตอาหารสัตว์ด้วย

ในด้านการปรับปรุงระบบภาษีต่าง ๆ รวมทั้งที่เกี่ยวกับกิจการโรงแรมและโรงเรือนด้วยนั้น ก็กำลังได้รับการพิจารณาดำเนินการแก้ไขกันอยู่อย่างเร่งรีบ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม และเป็นผลดีต่อประเทศชาติส่วนรวมได้ดีที่สุด แม้กระทั่งเรื่องบริษัทมหาชน ซึ่งเท่าที่มี พรบ.อยู่แล้ว หากแต่มีระเบียบกฎเกณฑ์ที่ยังจูงใจนักลงทุนได้ไม่ดีพอ เรื่องนี้ทาง กรอ. ก็ได้รับมาเสนอรัฐบาลพิจารณาปรับปรุงให้แล้ว เพื่อให้มีการกระจายหุ้นไปสู่ประชาชน ระดมทุนได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้นด้วย

สำหรับทางด้านส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งทำรายได้เข้าประเทศได้ปีละมากมายนั้น ทาง กรอ. ก็ได้แต่งตั้ง *"คณะอนุกรรมการ กรอ. เพื่อแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยว"* ขึ้นด้วยแล้ว โดยมีท่านรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ร.ต.ท.ชาญ มนูธรรม เป็นประธาน มีท่านผู้ว่าการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นรองประธาน ซึ่งคณะอนุกรรมการชุดนี้ ก็ได้ให้มีการแต่งตั้งคณะทำงานขึ้นด้วยแล้ว ไม่ต่ำกว่า 4 ชุด คือ คณะทำงานพิจารณาหาทางแก้ปัญหาเรื่องต้นทุนในการดำเนินงานของกิจการท่องเที่ยว คณะทำงานด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก คณะทำงานด้านส่งเสริมการท่องเที่ยวทางด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยว และคณะทำงานจัดทำแผนงานแก้ไขปัญหาและปรับปรุงการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา

ซึ่งคณะอนุกรรมการและคณะทำงานทุกชุดทุกฝ่าย ต่างก็ได้เร่งดำเนินการกันอย่างรีบด่วนอยู่ในขณะนี้

ความเคลื่อนไหวเหล่านี้ นับได้ว่าเป็นนิมิตใหม่แห่งความร่วมมือร่วมใจ ที่จะมีผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติไทยเราให้ก้าวไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายได้ดีและรวดเร็วขึ้นเป็นอันมาก

ผมขอขอบคุณ

ไปดูเขาจัดงาน วันแม่แห่งชาติ

ดร.เย็นใจ เลาหวณิช

"แม่นี้มีคุณ กับหนูหนักหนา
ให้กำเนิดหนูมา แล้วเลี้ยงดู แต่เล็กจนโต พอใหญ่ขึ้นมา ส่งหนูเรียน ให้วิชา
แม่เอ๋ยแม่จ๋า หนูขอบูชา เคารพแม่เอย"

นี่คือคำขวัญสดุดีแม่ จากเด็กนักเรียนตัวเล็ก ๆ ชั้นประถม 5 ชื่อ เด็กชายพิริยะ ลบแย้มโรงเรียนวัดศรีมหาโพธิ์ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เป็นคำขวัญที่ชนะการประกวดในการจัดงานวันแม่แห่งชาติ 2525 ซึ่งโรงเรียนได้จัดขึ้นเป็นครั้งแรกและประสบความสำเร็จได้รับผลทางจิตใจดีอย่างคาดไม่ถึง ทั้งนี้ โดยแทบมิต้องลงทุนอะไรเลย

นับว่าเป็นโชคดีของผู้เขียนที่ได้มีโอกาสไปร่วมงานวันแม่แห่งชาติในครั้งนี้ ซึ่งมิได้จัดขึ้นในวันที่ 12 สิงหาคม อันเป็นวันเฉลิมพระชนมพรรษาของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เพราะวิทยากรและการจัดอุปกรณ์มาใช้ในงานติดขัดไม่อาจกระทำได้ จึงเลื่อนไปจัดงานในเช้าวันต่อมา ที่ว่าเป็นโชคดี เพราะโอกาสที่เราท่านทั้งหลายจะได้พบเห็นแก่นแท้ของความรัก ความผูกพันอันสูงสุดของมนุษย์อันได้แก่ ความรักระหว่างแม่กับลูกนั้นมีน้อยมากในสังคมปัจจุบัน คนส่วนมากมัวพะวงอยู่แต่เรื่องปากเรื่องท้องเรื่องทำมาหากิน ความฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่ายใช้จ่ายไม่คิด เหิมเห่อทะเยอทะยานตกเป็นทาสของสิ่งของวัตถุ ละเลยเรื่องจิตใจ ไม่สนใจเรื่องคุณธรรมความดี เหินห่างศาสนา เห็นผิดเป็นชอบ ประกอบกรรมชั่วช้าลามกผิดกฎหมายบ้านเมืองและจารีตประเพณีต่างๆ จนปรากฏเป็นข่าวบ่อย ๆ ในหน้าหนังสือพิมพ์ เช่นเรื่องข่มขืนอนาจาร ยกภรรยาให้ชายชู้ ลูกไม่มีพ่อ แม่ทิ้งลูก ลูกทุบตีทำร้ายแม่ แม่แทงพ่อ พ่อข่มขืนลูก ลูกฆ่าพ่อ ฯลฯ ข่าวเหล่านี้สะท้อนสภาพสังคมที่กำลังจมดิ่งลงสู่ความพินาศ หมดหวัง ถ้าไม่มีใครคิดแก้ไข การที่มีการจัดงานส่งเสริมคุณธรรมความดีงามโดยเฉพาะความกตัญญูกตเวทีเช่นนี้ขึ้น

งานวันแม่แห่งชาติที่โรงเรียนในชนบทแห่งหนึ่งจัดขึ้นนี้ใคร ๆ ก็จัดได้ ไม่ต้องลงทุนอะไรเลย ลงแต่แรงบ้างเพียงเล็กน้อย แต่ผลที่ได้รับทางจิตใจนั้นมีคุณค่ามากจนประมาณมิได้

เมื่อได้ไปพบเห็นมาก็เปรียบเสมือนคนเดินทางตลอดวันที่มิได้ดื่มน้ำ เมื่อได้ดื่มน้ำเย็น ๆ แม้เพียงแก้วเดียวเท่านั้น ก็จะเกิดความชุ่มชื่น สบายใจ เพราะเริ่มมีความหวังว่าประเทศชาติของเราคงไม่ถึงกับพินาศอับปาง เพราะคนขาดศีลธรรมแน่เนื่องจากเรามีหนทางฟื้นฟูศีลธรรมที่ได้ผลแล้ว ส่วนวิธีการฟื้นฟูเป็นอย่างไรนั้นก็ขอนำท่านไปพบกับการจัดงานวันแม่แห่งชาติ ที่โรงเรียนวัดศรีมหาโพธิ ต่อไป

ก่อนอื่นขอถือโอกาสแนะนำโรงเรียนสักเล็กน้อย โรงเรียนนี้ตั้งอยู่ที่ตำบลศรีมหาโพธิ์ (ชาวบ้านออกเสียงว่า "สีมะหาโพด" อำเภอนครชัยศรี ตำบลนี้มีถนนเล็กแยกจากถนนใหญ่สายกรุงเทพ-นครปฐม ห่างจากเมืองนครปฐมประมาณ 10 กิโลเมตร แยกเข้าไปตามถนนเล็กอีกประมาณ 10 กิโลเมตร โดยผ่านวัดเสถียรรัตนารามเข้าไปอีกประมาณ 8 กิโลเมตร ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา มีสูงสุดเพียง ป.6 มีครู 15 คน นักเรียน 290 คน ครูใหญ่อยู่ในวัย 50 เศษ เป็นคนสุขุมเยือกเย็น กำนันตำบลนี้เป็นคนหนุ่มวัย 30-40 ปี มีความขยันขันแข็งร่วมมือกับทางโรงเรียนเป็นอย่างดี

ทางโรงเรียนได้มีการเตรียมการล่วงหน้า 2-3 เรื่อง เริ่มตั้งแต่ติดต่อเชิญวิทยากรมาบรรยายและฉายภาพยนตร์ ประกาศให้นักเรียนทุกชั้นเขียนคำขวัญสดุดีพระคุณของแม่ส่งครูเพื่อคัดเลือกคำขวัญที่ดีที่สุดมาอ่านในวันงาน พร้อมกันนั้นก็สนับสนุนให้นักเรียนวาดรูปแสดงความรู้สึกของตนที่มีต่อแม่นำมาจัดนิทรรศการควบคู่ไปกับคำขวัญต่าง ๆ ที่นักเรียนเขียนด้วยตนเองและช่วยกันเขียนขึ้น นอกจากนั้นทางโรงเรียนได้ฝึกซ้อมให้นักเรียนร้องเพลง "ค่าน้ำนม" ซึ่งเป็นเพลงเก่าและคัดเลือกนักเรียนที่ร้องได้ดีประมาณ 12 คน ร้องเพลงในงาน

โรงเรียนได้เชิญแม่ของนักเรียนให้มาร่วมงานนี้โดยแจ้งผ่านทางนักเรียนว่าขอให้แม่มาร่วมงานในเช้าวันที่ 13 สิงหาคม เวลา 8.30 น. เพื่อรับการเคารพจากลูก ถ้ามาไม่ได้อาจให้ผู้อื่นมาแทนก็ได้ เช่น พ่อหรือปู่ ย่า ตา ยาย พี่ ป้า น้า อา ใครก็ได้ แต่เนื่องจากครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่มีการจัดงานทำนองนี้ขึ้น ครูใหญ่เกรงว่าจะไม่ได้รับความร่วมมือเต็มที่ จึงยอมเหนื่อยโดยเดินไปตามบ้านผู้ปกครองทุกคนออกปากเชิญด้วยตนเอง วิธีนี้ได้ผลดีมาก เพราะผู้ปกครองมางานกันคับคั่ง ที่ไม่มามีเพียงไม่กี่รายเท่านั้น ที่มาเป็นสตรีทั้งหมดส่วนมากเป็นแม่ บางรายคุณย่าหรือคุณยายมาแทน คุณแม่บางคนอุ้มลูกแบเบาะมาด้วย คุณแม่บางรายก็ให้ลูกดูดนมในระหว่างงานเพราะลูกหิวนม นี่แหละความรักของแม่เพื่อลูกแล้วแม่ยอมสละได้ทุกอย่างอย่าว่าแต่ความอายเลย แม้ชีวิตของแม่ ๆ ก็สละให้ได้ ความรักใดในโลกนี้จะยิ่งใหญ่และบริสุทธิ์เสมอเหมือนความรักของแม่ที่มีต่อลูกนั้นไม่มีอีกแล้ว

สถานที่จัดงานก็ไม่มีอะไรมาก คือใต้ถุนอาคารเรียนที่ทำด้วยไม้ แต่มีพื้นคอนกรีต

ค่าน้ำนม

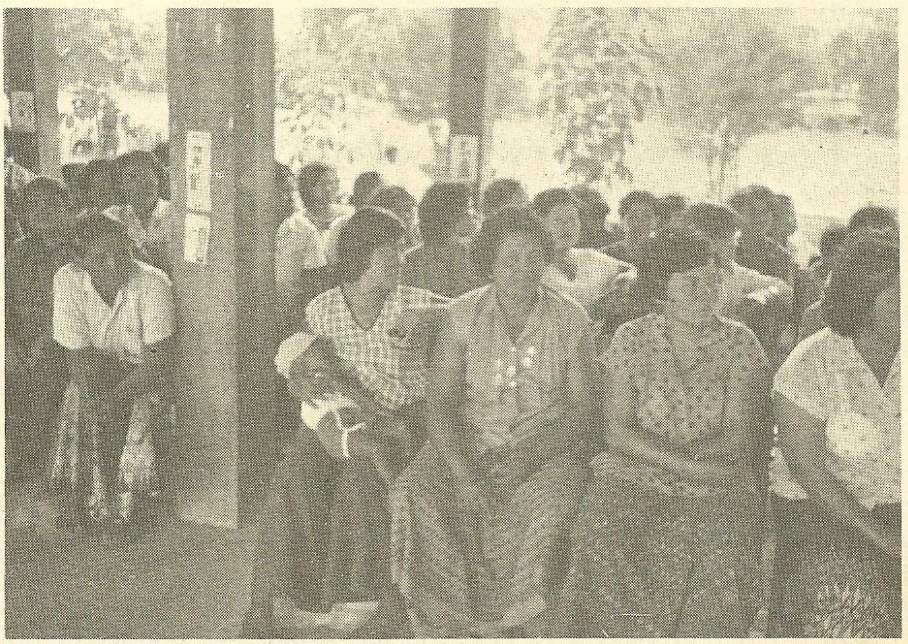

แคบ แต่ยาวจุคนได้ประมาณ 400 คน แม้ว่าจะมีเสาระเกะระกะอยู่บ้างก็พอใช้เป็นที่ประชุมได้ โดยจัดเก้าอี้มาวางไว้แถบหนึ่งสำหรับผู้ปกครองนั่ง ส่วนนักเรียนนั้นขอยืมเสื่อมาจากวัดปูลงบนพื้นให้นั่งอีกแถบหนึ่ง ใต้ถุนด้านหนึ่งจัดเป็นเวทีเตี้ย ๆ มีโต๊ะหมู่บูชาพระพุทธรูป พระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถประดิษฐานอยู่เคียงกัน พร้อมด้วยธงชาติหนึ่งผืน บนเวทีจัดวางเก้าอี้ไว้สำหรับแม่นั่งให้ลูกทำความเคารพ ด้านหลังเวทีนำผ้าสีแก่ ๆ มาขึงเป็นฉาก เมื่อมีลมพัดมาก็สั่นพับ ๆ อยู่ตลอดเวลา

ทางโรงเรียนได้เชิญ ร.ต.อ.ภานุ พินเนียม นายตำรวจนอกราชการมาเป็นวิทยากร ร.ต.อ.ภานุ ผู้นี้เป็นนักพัฒนาภาคเอกชนที่ได้ทุ่มเททุกสิ่งทุกอย่างเพื่อพัฒนาจิตใจของคนไทยให้เลิกอบายมุขทุกประเภท หันมาพัฒนาตนเองสังคมและเศรษฐกิจโดยการขยันอย่างฉลาด ประหยัด มีความคิดที่จะช่วยตนเอง ยืนอยู่บนขาของตนเอง ร่วมมือกันกับเพื่อนบ้านและผู้อื่นเพื่อเสริมสร้างความเจริญให้แก่ตนเองและสังคมที่ตนอาศัยอยู่ เป็นผู้นำภาพยนตร์เกาหลีที่แสดงชีวิตจริงของนักพัฒนาคนสำคัญ ๆ ที่ประสบความสำเร็จมาแล้ว มาฉายทั่วประเทศไทยและบรรยายภาษาไทยด้วยตนเองมาแล้วไม่น้อยกว่า 400 ครั้ง ในระยะ 4-5 ปีที่ผ่านมานี้ ไฟพัฒนาที่ ร.ต.อ.ภานุ ได้จุดขึ้นได้เริ่มลุกลามติดต่อกันหลายแห่งแล้ว ที่เห็นได้ชัดในขณะนี้คือหมู่บ้านแผ่นดินทอง 38 หมู่ในจังหวัดเลย

งานเริ่มขึ้นเมื่อเวลาประมาณ 9.00 น. ร.ต.อ.ภานุ พินเนียม วิทยากรได้เริ่มกล่าวปราศรัยต่อที่ประชุมถึงจุดประสงค์ในการจัดงานว่าเพื่อเทอดทูนคุณธรรมความดีของแม่ เพราะแม่เป็นผู้ที่เสียสละทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อลูก เป็นผู้มีพระคุณคนแรกของลูกก่อนพ่อและครูบาอาจารย์ แม่ต้องประสบความยากลำบากในการอุ้มท้องมานานถึง 9 เดือน ให้ความรักทะนุถนอมลูกมาตั้งแต่ยังอยู่ในครรภ์ เมื่อคลอดแล้วแม่ก็ให้ดื่มน้ำนมของตนเลี้ยงลูกด้วยความเหนื่อยยาก เพราะมีแม่จำนวนมากต้องหาเช้ากินค่ำ ต้องทำงานไปด้วยเลี้ยงลูกไปด้วย ดังจะเห็นได้ว่าแม่หลายคนที่มาในงานนี้อุ้มลูกมาด้วย พระคุณของแม่ที่มีต่อลูกนั้นสูงสุดหาใดเปรียบมิได้ วันนี้เป็นโอกาสที่ลูก ๆ จะได้ระลึกถึงพระคุณของแม่ แสดงความกตัญญูกตเวทีต่อแม่ด้วยการกราบแม่ มอบดอกมะลิให้แก่แม่ เพราะดอกมะลิเป็นดอกไม้ไทย มีสีขาวบริสุทธิ์ มีกลิ่นหอมเย็นชื่นใจใช้เป็นสัญญลักษณ์แทนคุณความดีของแม่ ซึ่งจะต้องเทอดทูนไว้ตามจารีตประเพณีอันดีงามของไทยที่มีมาแต่โบราณและขอให้แม่อวยชัยให้พรลูกเพื่อเป็นสวัสดิมงคลในโอกาสนี้ด้วย

เนื่องจากงานนี้จัดขึ้นเพื่อเทอดทูนความดีของแม่ วิทยากรจึงเชิญแม่ที่อาวุโสและมีเกียรติสูงสุด ณ ที่นั้น คือ คุณแม่ของกำนันตำบลวัดศรีมหาโพธิ์ทำพิธีเปิดงานโดยจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย เสร็จแล้วจึงได้นิมนต์พระเดชพระคุณท่านเจ้าอาวาสวัดศรีมหาโพธิ์บรรยายเรื่องความกตัญญูกตเวที เมื่อท่านเจ้าอาวาสบรรยายและอำนวยพรแก่ผู้เข้าร่วมประชุมเสร็จแล้ว ทางโรงเรียนได้ให้ ด.ช.พิริยะ ลบแย้ม ป.5 ซึ่งชนะการประกวดแต่งคำขวัญสดุดีแม่อ่านคำขวัญนั้น ด.ช.พิริยะ ซึ่งมีรูปร่างเล็ก ตัดผมสั้นเกรียนตามแบบฉบับนักเรียนที่ดีทั้งหลาย แต่งกายสะอาดเรียบร้อยได้ขึ้นมายืนบนโต๊ะในท่ามกลางที่ประชุมอ่านคำขวัญที่เขาแต่งขึ้นเองอย่างชัดถ้อยชัดคำ แม้ว่าคำประพันธ์ของเขาจะไม่ถูกต้องตามแบบแผนกาพย์หรือกลอนก็ตามแต่กลั่นออกมาด้วยความรู้สึกจากหัวใจของลูกที่ซาบซึ้งในพระคุณของแม่อย่างแท้จริง เพียงข้อความสั้น ๆ ไม่กี่ประโยคก็แสดงความรู้สึกได้ชัดเจนหมดสิ้น สะกดผู้ฟังทั้งแม่ทั้งลูกให้ตั้งใจฟังอย่างเงียบกริบ และเมื่ออ่านจบก็เรียกเสียงปรบมืออย่างกึกก้อง

รายการต่อไปทางโรงเรียนได้จัดให้กลุ่มนักเรียนที่ได้ฝึกร้องเพลง "ค่าน้ำนม" ไว้แล้วออกมาร้องสร้างบรรยากาศ สำหรับท่านผู้อ่านที่คุ้นเคยกับวงการเพลงก็คงจะทราบดีแล้วว่าเพลงนี้ ชาญ เย็นแข เป็นผู้ขับร้อง เป็นเพลงเก่าแพร่หลายมาประมาณ 20 ปีแล้ว มีทำนองและเนื้อร้องไพเราะกินใจ เมื่อร้องจบไป 1 ครั้ง วิทยากรได้ขอให้ ด.ช.พิริยะ ออกมาอ่านเนื้อร้องเป็นร้อยแก้วอีกครั้ง เพราะ ด.ช.พิริยะ อ่านไทยได้ชัดถ้อยชัดคำดี ทำให้ผู้ฟังทราบเนื้อร้องชัดเจนกว่าการฟังจากเสียงเพลงที่กลุ่มเด็กนักเรียนร่วมกันร้อง เพื่อประโยชน์ของผู้อ่านที่ไม่คุ้นเคยกับเพลงนี้ขอคัดเนื้อร้องมาเสนอดังนี้

ตัวแทนเด็กนักเรียนกำลังอ่านคำสดุดีแม่

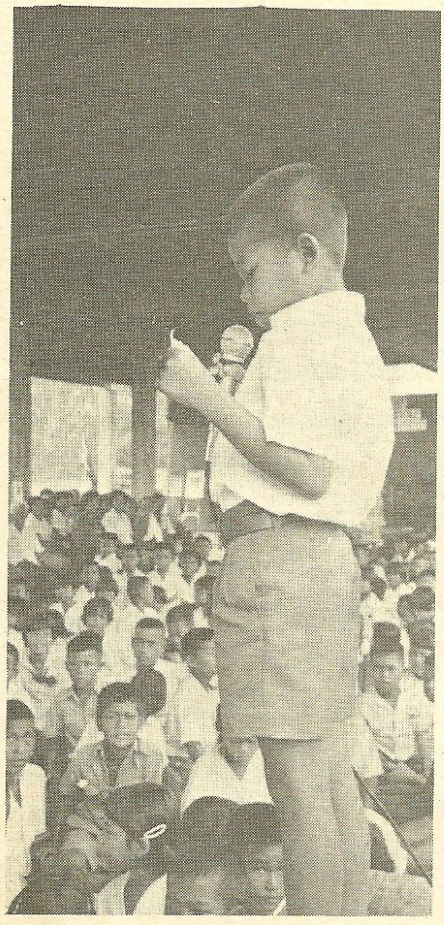

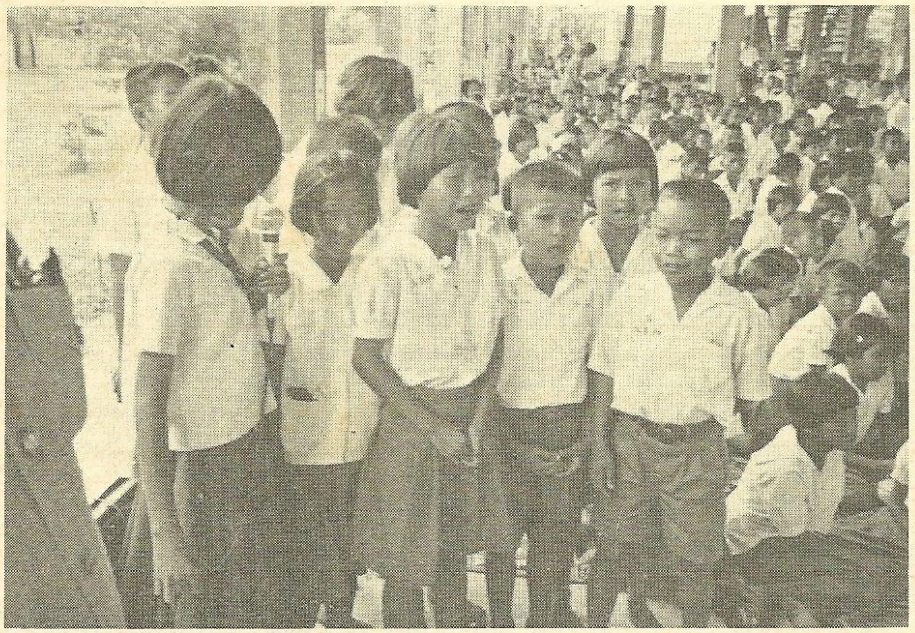

นักเรียน–นักร้อง ทั้งร้องเพลงและร้องไห้

ลูกกราบแม่

แม่นี้มีบุญคุณอันใหญ่หลวง
ที่เฝ้าห่วงห่วงลูกแต่หลังเมื่อยังนอนเปล
แม่เราเฝ้าโอละเห่
กล่อมลูกน้อยนอนเปล
ไม่ห่างหันเหไปจนไกล
แต่เล็กจนโตโอ้แม่ถนอม
แม่ฝ่ายผอมย่อมเกิดแต่รักลูกปักดวงใจ
เติบโตโอ้เล็กจนใหญ่
นี่แหละหนาอะไร
มิใช่ใดหนาเพราะค่าน้ำนม
ควรคิดพินิจให้ดี
ค่าน้ำนมแม่นี้
จะมีอะไรเหมาะสม
โอ้ว่าแม่จำลูกคิดถึงค่าน้ำนม
เลือดในอกผสม
กลั่นเป็นน้ำนม
ให้ลูกดื่มกิน
ค่าน้ำนมควรญชวนให้ลูกฝัง
แต่เมื่อหลังเปรียบดังผืนฟ้าหนักกว่าแผ่นดิน
บวชเรียนพากเพียรจนสิ้น
หยดหนึ่งน้ำนมกิน
ทดแทนไม่สิ้น พระคุณแม่เอย.

เมื่อเด็กชาย พิริยะ อ่านจบบรรยากาศก็ขรึมลงไปอย่างเห็นได้ชัด แม่หลายคนเริ่มมีน้ำตาซึม ถึงเวลาอันสำคัญแล้ว วิทยากรเริ่มเชิญแม่นั่งบนเก้าอี้ที่จัดไว้บนเวที โดยทะยอยกันขึ้นไปเป็นชุด ๆ ละ 14 คน เพราะเวทีเล็กสามารถวางเก้าอี้ได้เพียง 14 ตัวเท่านั้น แต่เนื่องจากมีแม่อยู่ 2 ประเภท คือแม่ที่มีลูกเรียนอยู่เพียงคนเดียวกับแม่ที่มีลูกเรียนอยู่หลายคนบางรายเรียนอยู่พร้อมกันถึง 6 คน จึงขอให้แม่ที่มีลูกเรียนอยู่คนเดียวขึ้นไปนั่งก่อน จากนั้นทางโรงเรียนก็จัดให้ลูกขึ้นไปนั่งพับเพียบตรงหน้าแม่พร้อมด้วยดอกมะลิในมือคนละดอก

เมื่อถึงตอนนี้ วิทยากรขอให้แม่ยื่นเท้าออกมาเพื่อให้ลูกกราบลงไปบนหลังเท้าได้ถนัด ในระหว่างที่ลูกกราบลงไปนั้นก็ขอให้แม่ใช้มือที่เคยอุ้มลูก อาบน้ำลูก ป้อนข้าวลูก เช็ดอุจจาระปัสสาวะลูก ป้อนยาให้ลูกในยามเจ็บไข้ ตีกันลูกเมื่อดื้อรั้นเกเรลูบไล้ด้วยมือนี้ไปบนศีรษะของลูก ขอให้นึกทบทวนย้อนหลังไปตั้งแต่เมื่อครั้งลูกออกจากครรภ์ใหม่ ๆ หัวเท่ากำปั้น เดี๋ยวนี้โตขึ้นหัวเท่ากับส้มโอแล้ว ต่อไปจะโตใหญ่ขึ้นกว่านี้ จะดี จะชั่ว จะเป็นพลเมืองดีของชาติในวันข้างหน้าหรือไม่ก็ย่อมขึ้นอยู่กับการดูแลเอาใจใส่ของพ่อแม่และโรงเรียน ขอให้ถือโอกาสนี้อวยพรให้ลูกมีความสุขความเจริญทั้งในการศึกษาเล่าเรียนและในชีวิตข้างหน้า ในระหว่างนั้นขอให้ลูกร่วมกันร้องเพลงค่าน้ำนมโดยมีกลุ่มนักเรียนที่ฝึกร้องได้แล้วนั้นเป็นต้นเสียงจนกว่าจะจบพิธี เมื่อลูกกราบแม่แล้วก็ส่งดอกมะลิให้แม่ จากนั้นทั้งแม่และลูก ลงจากเวทีเพื่อให้แม่กลุ่มใหม่ขึ้นไปรับการเคารพต่อไป

ตลอดเวลาที่การกราบแม่ดำเนินไปนั้น บรรยากาศในงานเต็มไปด้วยความรู้สึกแปลก ๆ อย่างหนึ่งซึ่งนาน ๆ จะรู้สึกกันสักครั้ง ความรู้สึกนั้นคือ ปีติหรือความชื่นชมยินดี ตื้นตันใจ ทั้งแม่ ลูก ครูและผู้สังเกตุการณ์จำนวนมากต่างมีอาการคล้ายคลึงกัน คือตาแดง ๆ น้ำตาคลอ แม่บางคนน้ำตา

ไหลต้องใช้ผ้าเช็ดหน้าซับ หลายคนยิ้มทั้งน้ำตา บางคนซาบซึ้งจนมีน้ำมูกไหลเพิ่มขึ้นอีก สำหรับกลุ่มนักเรียนนักร้องนั้นก็ร้องกันจริงจังสมชื่อ คือร้องเพลงค่าน้ำนมไปด้วยและร้องไห้สะอึกสะอื้นไปด้วยผสมกลมกลืนกันเป็นอย่างดี ซึ่งเป็นต้นเหตุสำคัญที่เรียกน้ำตาของใครต่อใครในที่นั้นให้หลั่งไหลพรั่งพรูออกมาอย่างไม่สามารถจะหักห้ามไว้ได้ กลายเป็นการชุมนุมหลั่งน้ำตาไปโดยไม่ได้ตั้งใจ

แม่หลายคนเมื่อรับดอกมะลิจากลูกแล้ว คงเกิดความรู้สึกว่าไม่ควรรับข้างเดียว จึงควักกระเป๋าออกมาหยิบเงินส่งให้ลูกคนละบาทบ้างสองบาทบ้าง บางคนให้ใบละสิบบาทไปก็มี นี่แหละน้ำใจแม่เป็นที่ประทับใจของผู้พบเห็นยิ่งนัก

เมื่อนักเรียนขึ้นเวทีไปกราบแม่จนหมดแล้ว ก็ปรากฏว่ายังเหลือนักเรียนอีกกลุ่มเล็ก ๆ ราว 10 คน ที่ไม่มีผู้ปกครองมาร่วมในงานนี้ ทางโรงเรียนจึงจัดให้กราบครูแทนโดยชี้แจงว่าครูก็เป็นผู้มีพระคุณรองจากพ่อแม่ แต่ก็ยังมีเด็กหญิงผู้หนึ่งร้องไห้สะอึกสะอื้นอยู่คนเดียว ไม่ยอมไปกราบครู เพราะเกิดความเสียใจและน้อยใจที่แม่มาไม่ได้ เพราะไปทำงานที่อำเภออื่นห่างไกลออกไป ครูต้องปลอบโยนกันเป็นเวลานานจึงหยุดร้องไห้

หลังจากเสร็จพิธีกราบแม่แล้ว แม่ทั้งหลายก็ได้รับเชิญให้เข้าชมภาพยนตร์ที่วิทยากรนำมาฉายปิดท้ายรายการเรื่อง "ยอดหญิงกตัญญู" เป็นภาพยนตร์ชีวิตจริงของแม่ชาวเกาหลีคนหนึ่ง ซึ่งตกเป็นหม้ายเพราะสามีเสียชีวิตตั้งแต่ลูกยังแบเบาะ ทั้ง ๆ ที่ตนเองมีการศึกษาสูงจบปริญญาตรีทางกฎหมายแต่เลือกที่จะปฏิบัติตามประเพณีเดิม คืออาศัยอยู่กับครอบครัวของสามีซึ่งอยู่ในเขตชนบทห่างไกลความเจริญ เธอกัดฟันต่อสู้อุปสรรคนานัปการเลี้ยงลูกและเลี้ยงบิดาของสามีซึ่งชราภาพและพิการด้วยการหักร้างถางพงทำไร่ในบริเวณภูเขา ต้องเผชิญกับการกลั่นแกล้งขัดขวางจากชาวบ้านและผู้มีอิทธิพลในแถบนั้น แต่ด้วยความตั้งใจที่แน่วแน่ เด็ดเดี่ยว ความเสียสละ อดทน เอาความดีเข้าสู้กับความชั่ว จนในบั้นปลายชัยชนะก็เป็นของเธออย่างเต็มภาคภูมิ เธอกลายเป็นผู้นำชุมชนและได้รับการยกย่องจากประธานาธิบดีปักจุงฮี ผู้ล่วงลับไปแล้วให้เป็นตัวอย่างของยอดหญิงนักพัฒนา มีการทำภาพยนตร์ชีวิตจริงของเธอออกเผยแพร่โดยเธอเป็นผู้นำแสดงด้วยตนเองน่าเสียดายที่ภาพยนตร์แบบนี้ของไทยยังไม่มีทั้ง ๆ ที่คนดีมีความสามารถ เสียสละเพื่อส่วนรวมของเราก็มีอยู่มาก

จบงานแล้วแต่แม่บางคนยังไม่จบ แม่คนหนึ่งยังคงนั่งอยู่ในโรงเรียนไม่กลับบ้าน สอบถามได้ความว่ากำลังคิดถึงลูกอีกคนหนึ่ง ซึ่งเป็นทหารอยู่ชายแดน หัวอกของแม่นั้นเต็มไปด้วยเรื่องของลูก คิดถึงลูก เป็นห่วงลูกเมื่อแม่ไปเยี่ยมไม่ได้ส่งแต่ใจไปเยี่ยมลูกก็ยังดี

งานเลิกแล้วทุกคนพูดเป็นเสียงเดียวกันว่างานเช่นนี้จะต้องจัดขึ้นมาอีกในปีหน้า และจะต้องยิ่งใหญ่กว่านี้ การจัดงานก็ทำได้ง่ายนิดเดียวไม่ต้องลงทุนอะไรเลย ลงแต่แรงบ้างเท่านั้น แต่ผลที่ได้รับทางจิตใจนั้นมีคุณค่ามากจนประมาณมิได้

ส่วน ร.ต.อ. ภานุ พินเนียม วิทยากรในการจัดงานครั้งนี้ ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนในการริเริ่มให้มีการจัดงานทำนองนี้ขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ.2523 ณ โรงเรียนวัดทัศนารุณสุนทริการามแขวงมักกะสันเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร กล่าวว่า "ผมได้มีส่วนร่วมในการจัดงานวันแม่และวันกตัญญูมาหลายครั้งแล้ว แต่งานนี้ประทับใจผมมากที่เรียกน้ำตาของแม่ ลูกและครูมากที่สุด"

งานวันแม่แห่งชาติที่จัดขึ้นแบบนี้ไม่สิ้นเปลืองอะไรเลย ทั้งยังจัดได้ไม่ยาก ผู้จัดอาจดัดแปลงหรือพลิกแพลงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้เสมอ ถ้าโรงเรียนทั้งหลายจะได้จัดกิจกรรมแบบนี้ในวันแม่แห่งชาติก็จะเหมาะสมอย่างยิ่งเพราะนอกจากจะเป็นการฟื้นฟูคุณธรรมความกตัญญูกตเวทีซึ่งเป็นศีลธรรมอันสำคัญยิ่งของไทยที่กำลังเสื่อมทรามลงให้สูงส่งขึ้นมาอีกอันจะเป็นจุดเริ่มต้นของการส่งเสริมคุณธรรมอื่น ๆ อีกแล้ว ยังมีผลพลอยได้ที่สำคัญเกิดขึ้นเช่น เพิ่มความสนใจของผู้ปกครองต่อการศึกษาของบุตรหลาน เป็นจุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนอันจะเป็นผลให้โรงเรียนได้รับความช่วยเหลือและความร่วมมือในด้านต่าง ๆ จากผู้ปกครองเพิ่มขึ้นเป็นการพัฒนาโรงเรียนในทางอ้อมประการสุดท้ายอันเป็นประการที่สำคัญคือคุณงามความดีจากการจัดกิจกรรมในโอกาสวันแม่แห่งชาตินี้ ควรน้อมเกล้าฯ อุทิศถวายแด่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เพราะเป็นวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระองค์ท่านในฐานะที่ทรงเป็น "พระแม่แห่งชาติ" และที่ทรงแผ่พระบารมี พระเมตตาและพระกรุณาธิคุณปกเกล้าปกกระหม่อมปวงชนชาวไทยดุจเดียวกับแม่ที่มีต่อลูกให้ร่มเย็นเป็นสุขทั่วหน้ากัน

ระเบียบวินัยดี เป็นสิ่งชี้ความเจริญ

ถ้าฉัน จะเยือกเย็นกว่านี้

นิรนาม

วาปีเป็นคนเลือดร้อน โกรธง่าย หงุดหงิดง่ายมักมีเรื่องต้องหน้านิ่วคิ้วขมวดแทบไม่เว้นแต่ละวัน

เรื่องหนึ่งในหลายเรื่องที่ทำให้วาปีเกิดโทสะหรือทนไม่ค่อยได้ก็คือ การที่มีธุระต้องขับรถไปตามถนนสายต่าง ๆ เป็นประจำ ถ้ารถติดนานหน่อย หรือมีคนเห็นแก่ตัวเอาเปรียบตัดคิว ทั้ง ๆ ที่รถคันอื่นคอยตามลำดับมาเป็นเวลานาน อาทิตย์ก็จะหงุดหงิดหรือแสดงอาการโกรธเคือง ยิ่งถ้ารถที่ตามมาข้างหลังใช้เสียงแตรกระชั้นมากไป อันเป็นการเกินพอดี วาปี ก็แทบจะขับรถขวางหน้าไว้เสียทีเดียว

*วาปี*มีความฝังใจว่า คนขับรถแท็กซี่ทุกคันไม่มีใครดีเลย ชอบแซง ชอบเอาเปรียบในการจราจร ส่วนคนขับรถอื่น ๆ ก็หาคนดียากเหลือเกิน ดูเหมือนว่าตลอดเวลาที่ขับรถก็จะมีแต่ วาปี เท่านั้นที่เป็นคนถูกคนเดียว

วันหนึ่ง โดยบังเอิญ วาปีเปิดวิทยุในรถฟังแก้กลุ้ม พอดีเป็นรายการของพระธรรมเทศนา ซึ่งพระสงฆ์ได้เตือนไว้ว่า

"ถ้าเรามีพื้นจิตฉุนเฉียว โกรธง่าย เราก็เหมือนใส่แว่นสีดำ ซึ่งมองดูอะไรเป็นสีดำหรือคล้ำไปหมด ควรลองฝึกจิตให้เยือกเย็นสงบระงับ ให้อภัยคนอื่น แสดงอาการยิ้มแย้มแจ่มใส เอื้อเฟื้อผู้อื่นดูบ้างก็จะเป็นเหมือนถอดแว่นดำออก ทำให้เห็นสิ่งต่าง ๆ สว่างสดใสตามเป็นจริง"

ขณะนั้นรถยนต์คันหนึ่งค่อยอยู่ที่ปากตรอกเพื่อเตรียมขับตรงตัดหน้ารถอื่น ๆ แล้วเลี้ยวไปขวามือ แต่เมื่อไม่มีโอกาสก็ได้แต่คอยอยู่อย่างนั้น วาปี กำลังได้รับสอนให้เอื้อเฟื้อจึงหยุดรถและโบกมือให้รถที่คอยอยู่นั้นผ่านไปได้ คนขับรถคันนั้นก้มศีรษะกล่าวคำขอบคุณแล้วขับรถผ่านไป

อาจจะเป็นรายแรกในปีนี้ หรือหลายปีที่ผ่านมาที่มีคนก้มศีรษะให้และขอบคุณ วาปี เพราะเขาไม่เคยคิดว่าเป็นหน้าที่หรือความดีงามอะไรเลยที่จะเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น เมื่อไม่ใช่รถทางตรงแล้ว ก็ควรจะรออยู่จนกว่าจะว่างจึงไปได้

ทันใดนั้นก็มีสุภาพสตรีอีกผู้หนึ่งยืนรีรอเตรียมข้ามถนนอยู่ วาปีชะลอรถแล้วโบกมือให้สุภาพสตรีผู้นั้นข้าม แต่แทนที่จะกระวีกระวาด เธอกลับค่อย ๆ เดินอย่างช้า ๆ เหมือนกำลังชมตลาด วาปีรู้สึกโกรธขึ้นมาทันที เขานึกติอยู่ในใจว่าทำไมจึงไม่นึกบ้างว่า เมื่อคนอื่นเอื้อเฟื้อก็ควรรีบเดินข้าม ๆ ไปเสีย แต่แล้วคำสอนของพระเมื่อตะกี้ที่ให้รู้จักให้อภัยต่อผู้อื่นก็ทำให้คิดได้ว่า ขณะ

คนที่พร้อมจะรับเอาคุณงามความดีมาเป็นอาภรณ์ประดับชีวิตของตนนั้น แม้บางคราว หรือในเบื้องต้น เขาอาจทำอะไรผิดพลาดไปบ้าง แต่ความช่างคิด ช่างสังเกตและการไม่ปฏิเสธในสิ่งที่ถูกที่ชอบที่ควรนั้นแหละ คือลักษณะที่เรียกว่า "เวไนย" คือผู้ที่พอจะแนะนำได้ และจะเป็นผู้มีโอกาสที่จะประสบผลอันดีงามในวันหนึ่งข้างหน้าอย่างแน่นอน

นี้เมืองไทยกำลังอยู่ในระหว่างหัวเลี้ยวหัวต่อของวัฒนธรรมตะวันตกกับตะวันออก ขนบธรรมเนียมของไทยไม่นิยมให้ผู้หญิงวิ่งแต่วัฒนธรรมตะวันตก หรือความเจริญในปัจจุบันไม่นิยมให้เชื่องช้า เพราะไปขัดกับประโยชน์ของคนอื่น เพราะฉะนั้นเมื่อมีผู้หนึ่งผู้ใดยังตัดสินใจจะรักษาประเพณีไปก่อน เพราะยังไม่ปลงใจจะตามอย่างสมัยใหม่ ก็ควรให้อภัยเพราะเรายังมิได้พูดจาหรือหารือกันจริงจังในเรื่องนี้ว่าควรตกลงใจอย่างไรสำหรับ

วาปีเขาเห็นว่าเฉพาะในข้อนี้ ควรต้องรีบด่วนไม่ใช่เดินทอดน่องชมนกชมไม้ เพราะไม่ใช่สมัยใช้เกวียนหรือระแทะ การเดินข้ามถนนในขณะที่รถยนต์หยุดให้ข้ามจึงควรเดินให้เร็วสักหน่อย แต่ วาปีก็ยังพอใจว่า ถ้ามิได้ฟังพระเทศน์ก็คงไม่มีการเห็นใจหรือให้อภัยสุภาพสตรีผู้นั้นเลย อาจจะนึกอะไรแรง ๆ ก็เป็นได้ อย่างน้อยพระก็ได้ช่วยสอนไม่ให้โกรธง่าย

อีกสักครู่หนึ่งเมื่อเข้าช่องเส้นขีดขาวซึ่งห้ามเปลี่ยนแนวเดินรถ หมายความว่าใครอยู่ในช่องไหนต้องแล่นตามช่องนั้นอย่างเคร่งครัดจะตัดสินใจอย่างไรก็ตัดสินใจเสียก่อนถึงเส้นขาวทึบนั้น วันนี้มีรถแท็กซี่แซงเบียดเพื่อจะเข้าช่องที่ วาปี กำลังไปอยู่อีกเหมือนวันอื่น ๆ เพราะช่องริมสุดที่ วาปีกำลังไปอยู่นั้น รถไปได้เลย ไม่ต้องติดไฟแดง พอเขาคิดว่าจะโกรธเหมือนวันก่อน ๆ คำสอนของพระก็แว่วมาอีกว่า ให้อภัยเสียเถิด วาปี จึงชะลอรถไม่ขืนแล่นเข้าไปเบียดกับรถที่แซงตัดหน้าไปนั้น เป็นอันไม่ต้องมีเรื่องกัน

ต่อมาไม่ช้า มีรถตามหลังมาคันหนึ่งเปิดแตรหลายครั้งแล้วแซงไปทางขวา วาปีรู้สึกโกรธขึ้นมาทันที หักใจต่อไปไม่ไหวแล้ว ใครจะมาให้อภัยได้ทั้งวัน ถ้าจะติว่าโกรธง่ายก็จะต้องขอยกมือไหว้พระขอโกรธสักครั้งเถิด เพราะเหลืออดเหลือทนจริง ๆ วาปีมองดูรถแท็กซี่ที่แซงไปทางขวานั้นด้วยสายตาไม่เป็นมิตร คนขับรถแท็กซี่ยกมือซ้ายขึ้นอ้าแล้วก็หุบ 2-3 ครั้ง เป็นการเตือนให้ทราบว่าเขาเปิดไฟเลี้ยวค้างไว้ วาปีรีบเปลี่ยนสีหน้าก้มศีรษะให้คนขับรถแท็กซี่คันนั้นทันที หลงโกรธเขา ที่แท้เขาก็เจตนาดีเพื่อจะบอกให้รู้ว่า เปิดไฟเลี้ยวค้างไว้ วาปี เริ่มยอมรับว่า คนขับแท็กซี่ที่มีน้ำใจดีก็มีเหมือนกัน

คราวนี้ วาปี จะเลี้ยวรถไปทางขวา จึงเปิดไฟเลี้ยวอีก ปรากฏว่ารถแท็กซี่ซึ่งมาตามเส้นทางตรง และมีสิทธิ์ในทางตรงยิ่งกว่านั้นกลับโบกมือให้เขาเลี้ยวไปได้ โดยทางฝ่ายแท็กซี่ยอมชะลอรถให้ วาปีแปลกใจมากที่เหตุไฉนในวันนี้จึงพบคนดี ๆ มากเป็นพิเศษ เขาก้มศีรษะให้แก่คนขับแท็กซี่คันนั้นโดยไม่ต้องฝืน และยอมรับว่าความฝังใจดั้งเดิมของเขาผิดไปเสียแล้ว คนดียังมีเต็มเมืองเพียงแต่เขาไม่เคยได้สนใจ หรือไม่เคยเปิดโอกาสให้ความดีมาครองใจเป็นพื้นฐานของตนเองก่อน จึงมองไม่เห็นความดีของผู้อื่นเท่านั้น

วาปี เริ่มมีใจสงบเย็น และรู้สึกว่าการเปิดวิทยุชั่วครู่ของเขา อันเป็นเหตุให้ได้ฟังพระธรรมเทศนาเพียงบางตอนนั้น ช่างเป็นประโยชน์แก่ชีวิตของเขาเหลือเกิน...ต่อไปนี้เขาจะไม่โกรธใครง่าย ๆ- จะไม่มองคนในแง่ร้าย-และสำคัญที่สุด-จะเริ่มทำความดีต่อคนอื่นก่อนเสมอ-เพราะการปูพื้นความดีไว้ในจิตใจของเราก่อนนี่เอง อาจเป็นการดึงดูดให้ได้พบความดีจากคนอื่นอย่างผิดสังเกตก็ได้....

ขณะที่กำลังคิดเพลินนั้น ก็ปรากฏว่ารถข้างหน้าติดเป็นแถวเพราะติดไฟแดงด้านซ้ายมือของ วาปี มีตรอกซึ่งรถแท็กซี่คันหนึ่งแล่นออกมา เพื่อจะเลี้ยวขวาตัดผ่านหน้ารถของ วาปี แต่ยังรออยู่ ถ้า วาปี จะขับรถต่อไปจนชิดรถคันหน้า รถแท็กซี่คันนั้นจะเลี้ยวไปไม่ได้ เขาจึงตกลงใจหยุดเว้นช่องทาง แล้วโบกมือให้รีบเลี้ยวผ่านไปเสีย คนขับแท็กซี่ก้มศีรษะให้ และเมื่อเลี้ยวได้แล้วยังแถมยกมือไหว้แถมเป็นพิเศษอีกด้วย ทำให้ วาปี ตกใจรีบยกมือรับไหว้ เพราะไม่คิดว่าจะได้อะไรมากถึงเพียงนั้น เพราะเพียงชะลอหยุดให้หน่อยเดียวเท่านั้น ไม่น่าจะเป็นบุญคุณอะไรเลย...

วาปี อาจจะต้องขับรถไปอีกหลายปีหรือหลายสิบปีถ้าเขาต้องไปมาบนถนน และถ้ายังจะพอมีรถส่วนตัวขับอยู่เรื่อย ๆ แต่ที่สำคัญยิ่งสำหรับวาปี ก็คือ เขาคงจะเป็นคนใจเย็นกว่าเดิม ผ่อนผันสั้นยาวกว่าเดิม ไม่โกรธง่ายเหมือนเดิม....ใช้ความดีเป็นเครื่องนำทางได้กว่าเดิม....

เป็นไปได้หรือที่พระพุทธศาสนาช่วยให้เขาเปลี่ยนไปได้ถึงเพียงนี้ เป็นไปได้หรือที่การเปิดวิทยุเผอิญได้ฟังเทศน์ของพระเพียงเล็กน้อย จะทำให้คนเราได้คิด และนำมาใช้สอนใจตนเองจนยอมรับ ที่แล้วมาเขาคิดผิดไป...

วาปียังหาคำตอบปัญหานี้ชัดเจนไม่ได้ แต่ที่เขารู้แน่ ๆ ก็คือ เขาได้ประโยชน์มาแล้วจริง ๆ....

วันหนึ่งข้างหน้า เมื่อความสนใจทำให้เขาใกล้ชิดพระพุทธศาสนายิ่งขึ้น เขาอาจได้ทราบว่า คนที่พร้อมจะรับเอาคุณงามความดีมาเป็นอาภรณ์ประดับชีวิตของตนนั้น แม้บางคราว หรือในเบื้องต้นเขาอาจทำอะไรผิดพลาดไปได้ แต่ความช่างคิด ความสังเกตและการไม่ปฏิเสธสิ่งที่ถูกที่ชอบนั้นแหละ คือลักษณะที่เรียกว่า "เวไนย" คือผู้ที่พอจะแนะนำได้ ถึงอย่างไร ก็จะมีโอกาสได้ประสบผลอันดีงามในวันหนึ่งเมื่อความพร้อมที่จะรับเอาคุณงามความดีของเขานั้นได้เปิดทางให้ความดีเข้าไปเป็นพื้นแห่งจิตใจบ้าง แม้เพียงบางครั้งบางคราว

ชีวิตอื่นในที่นี้ไม่ได้หมายถึง ผีสางนางไม้อะไรนะครับ แต่หมายถึงชีวิตอื่นที่เป็นกาฝากอาศัยทำมาหากินอยู่ในร่างกายของมนุษย์เรานี่เอง คนไทยนั้น มี "ชีวิตอื่น" หรือปรสิตอยู่ในร่างกายมากน้อยเพียงใด ท่านผู้อ่านคงจะทราบได้จากบทความนี้

ชีวิตอื่น กระจกส่องสุขภาพของไทย

ศจ. นายแพทย์ประเวศ วะสี

"พ่อ ๆ พ่อเคยไป ปรโลก ไหมครับพ่อ" บุรุษวัย 7 ขวบ ช่างสรรจำนรรจา

"เฮ้ย!! ไม่เคย ๆ แกไปเอาคำนี้มาจากไหนนะ?"

"ผมได้ยินในโทรทัศน์ครับ ปรโลกนี่มันแปลว่าอะไรล่ะ"

"เดี๋ยวก่อน พ่อก็ไม่รู้แน่เหมือนกันว่าแปลว่าอะไร เดี๋ยวพ่อเปิดตำราดูก่อน อ้อนี่ ปร แปลว่าอื่น ได้การละ ปรโลก ก็แปลว่าโลกอื่นยังไงล่ะ

"ถ้างั้นไอ้พวกมนุษย์ต่างดาวในทีวีนี่มันก็มาจากปรโลกซีครับพ่อ"

? ? ?

ฟังพ่อลูกคู่นี้คุยกัน เลยนึกได้ว่าเคยตั้งใจจะเขียนเกี่ยวกับ ปรสิต

คำนี้นักบัญญัติศัพท์จงใจเลียนแบบมาจากภาษาอังกฤษว่า Parasite แน่ ๆ แล้วก็ได้ความหมายตรงกันเหมาะเหม็ง เขาแน่จริง ๆ

สิต แปลว่าชีวิต

ปรสิต ก็แปลว่า ชีวิตอื่น

แต่ชีวิตอื่นในที่นี้ไม่ได้หมายถึงผีสางนางไม้อะไรนะครับ แต่หมายถึงชีวิตอื่นที่เป็นกาฝากอาศัยทำมาหากินอยู่ในร่างกายของมนุษย์

ลองดูตัวอย่างเสียก่อนเป็นอย่างไรครับ แล้วตอนท้ายผมจะเรียนให้ทราบว่าประชาชนคนไทยนั้นมี "ชีวิตอื่น" หรือ ปรสิตอยู่ในร่างกายมากน้อยเพียงใด

หอยมหาภัย

"โอย ๆ" เสียงครวญครางดังมาก่อนที่จะเห็นตัว

"คนไข้ใหม่ครับ" แพทย์ประจำบ้านบอก "ปวดหัวรุนแรงมา 2 วัน คอแข็งด้วยครับ"

"คอแข็ง" เป็นศัพท์ที่ใช้ในทางแพทย์ คนปกตินั้น "คออ่อน" กล่าวคือเอาคางมาชิดหน้าอกได้ แต่คนที่ "คอแข็ง" นั้นแม้ให้นอนหงาย และผู้ตรวจเอามือช้อนใต้ศีรษะ และพยายามกระดกขึ้น คอก็ไม่ยอมงอ คงแข็งที่อเป็นเส้นตรงกับลำตัว

อีแบบนี้ พวกแพทย์รู้กันว่ามีอะไร ๆ ที่เยื่อหุ้มสมองเสียแล้ว

"เจาะหลังได้เซลล์ 1,000 เป็นอีโอสิโนฟิลเกือบหมด" แพทย์ประจำบ้านรายงานต่อ

เล่าแค่นั้นในวงการแพทย์เขารู้กันทันทีว่าเป็นอะไร แต่ท่านผู้อ่านก็คงจะไม่ทราบ เพราะภาษาที่ใช้เป็นภาษาทางเทคนิค ถึงจะเป็นภาษาไทยเหมือนกัน แต่ก็เหมือนภาษาอื่น เพราะฟังไม่รู้เรื่อง!

"เจาะหลัง" หมายถึงการใช้เข็มเจาะเข้าไประหว่างกระดูกสันหลังใกล้เอว เพื่อเอาน้ำไขสันหลังมาตรวจ

"อ้าว! สงสัยเยื่อหุ้มสมอง ไหงดันไปเจาะหลังโน่น?" บางท่านอาจจะกังขา

น้ำที่หล่อเลี้ยงสมองกับน้ำไขสันหลังเป็นน้ำอันเดียวกันครับไปมาติดต่อถึงกัน

ฉะนั้นเวลาสงสัยมีอะไรเกี่ยวกับสมอง เขาอาจจะเจาะน้ำไขสันหลังออกตรวจ

เซลล์ ที่แพทย์ประจำบ้านพูดถึงนั้น เขาหมายถึง เม็ดเลือดขาว ในคนปกติจะพบไม่เกิน 10 ตัว ต่อน้ำไขสันหลังหนึ่งลูกบาศก์มิลลิเมตร แต่นี่พบถึง 1,000 แสดงว่าเพิ่มมาก

อีโอสิโนฟิล เป็นเม็ดเลือดขาวชนิดหนึ่ง ข้างในมีเมล็ดติดสีแดงเม็ดใหญ่

อีโอสิน = สีชนิดหนึ่งที่ใช้ย้อมมีสีแดง ฟิล = ชอบ

อีโอสิโนฟิล ก็แปลว่าชอบสีแดงนั่นเอง (แต่ไม่ใช่คอมมูนิสต์นะครับ!!)

ที่จริงมีเรื่องระหว่าง อีโอสิโนฟิล กับ *วินสตันเชอร์ชิล* รัฐบุรุษอังกฤษ แต่ผมจะเล่าตรงนี้ก็กลัวบรรณาธิการจะค้อนเอา เพราะมันเปลืองหน้ากระดาษเขา

อีโอสิโนฟิลนั้นพบมากในกรณีที่เป็นโรคแพ้ และในคนที่มีพยาธิ

คนไข้รายนี้รู้กันว่าเป็น *เยื่อหุ้มสมองอักเสบอีโนสิโนฟิล* ซึ่งเกิดจากมีพยาธิชนิดหนึ่ง ซึ่งพิสมัยอาณาบริเวณแถวนั้นพิเศษ "ก่อนจะเป็น ผู้ป่วยไปซื้อ *หอยโข่ง* ที่สนามหลวงมายำกินกัน" แพทย์ประจำบ้านเล่าต่อ

"พวกที่ร่วมวงกินปวดหัวแบบนี้ มาอยู่โรงพยาบาล 9 คน"

บางคนก็ตายไปแล้ว

ก็นี่แหละครับ ไอ้เรื่องพยาธิจากหอยโข่งที่ทำให้เยื่อหุ้มสมองอักเสบนี้ ถึงแม้มันจะทำชื่อเสียงให้แพทย์ไทยหลายท่าน แต่ประชาชนคนเดินถนนสักกี่คนที่จะรู้เรื่อง หอยโข่งมหาภัย

คงจะต้องขอร้องให้นักแต่งเพลงทั้งหลาย ที่ชอบแต่งเพลงเกี่ยวกับหอยได้ช่วยกันสอดแทรกอันตรายจากหอยโข่งลงไปในเพลงบ้าง

ไม่ได้ห้ามกินหอยนะครับ แต่อย่าไปกินดิบ ๆ

ไส้เดือนและดิน

เจ้าน้อยปวดท้องบ่อย ๆ มาหลายเดือน แม่ก็ไปหายาธาตุมาให้กินบ้าง เอามหาหิงค์มาทาหน้าท้องบ้าง เอายาหม้อต้มให้กินบ้าง เจ้าน้อยก็ไม่หายปวดท้องสักที

คืนวันหนึ่งเจ้าน้อยปวดมาก ร้องลั่นบ้านไปหมด และอาเจียนโอ้ก ๆ ไม่ถ่ายอุจจาระมา 3 วันแล้ว

แม่ก็ได้แต่นั่งมองตาปริบ ๆ สงสารลูกก็สงสาร แต่ไม่รู้จะช่วยได้อย่างไร

นั่งมองที่ท้องของเจ้าน้อย เหมือนกับจะเพ่งไล่คุณไสย์ออกให้พ้นท้องลูก แต่เจ้าน้อยก็ไม่หายปวดท้อง แม่เห็นหน้าท้องมันเหมือนมีลูกคลื่นวิ่ง

"มันอาเจียน และก็มีลูก ๆ วิ่งในท้อง" แม่บอกหมอ

"ลำไส้อุดตัน" หมอบอกทันที

การช่างสังเกต และการเล่าอาการที่ถูกต้อง จะช่วยให้หมอวินิจฉัยโรคได้รวดเร็วและถูกต้อง

ในห้องผ่าตัด หมอผ่าตัดล้วงเอาอะไรกระจุกหนึ่ง ที่มันอุดลำไส้เจ้าน้อยอยู่ใส่ไปในกาละมัง

"แอสคาริส!" ใครคนหนึ่งอุทานขึ้น

แอสคาริส แปลว่าพยาธิไส้เดือน

สักร้อยตัวเห็นจะได้ พันกันเป็นกระจุกตัวยาวประมาณคืบหนึ่ง คล้าย ๆ ไส้เดือนดิน แต่ตัวมันขาวกว่า

พยาธิไส้เดือนในลำไส้มันออกไข่ ซึ่งออกไปกับอุจจาระของคน ไข่ของพยาธิก็ไปอยู่ตามดิน ตามใบหญ้าใบไม้ ตามน้ำสกปรก ถ้าใครกินเข้าไข่ก็จะฟักออกเป็นตัวไส้เดือนในลำไส้

มือเปื้อนดินแล้วไปหยิบของกิน

อาหารตกดินแล้วเก็บกิน

น้ำไม่สะอาด

เหล่านี้คือการพาไข่ไส้เดือนเข้าท้องแล้วก็ไปออกเป็นตัว กินฟรีอยู่ฟรีในลำไส้ของเราไปเลย

แก๊งดูดเลือดตัวจริง

ผู้ป่วยทำไร่อยู่กลางดง

ครับ กลางดงที่ว่ามีน้อยหน่าอร่อยนั่นแหละ

ปีหลัง ๆ แกทำงานไม่ไหว เพลียและซีดเหลืองลงไปเรื่อย ๆ

ตอนหลังนี้มีอาการหอบเหนื่อย บวมทั้งตัว

หน้าขาวซีดอย่างกับกระดาษ เพราะเลือดจาง

ตรวจอุจจาระพบไข่พยาธิปากขอเต็มไปหมด

พยาธิปากขอนี้ขนาดตัวมันเท่าเข็มหมุด ปากมีขอสำหรับเกาะอยู่กับผนังลำไส้ เมื่อเกาะแล้วมันก็ดูดเลือดกินตลอดเวลา

ถ้ามีจำนวนพยาธิมาก มันก็ดูดเลือดไปเรื่อย ๆ ทำให้ซีดและหมดแรงลงทุก ๆ ที จนกระทั่งหัวใจวายบวม แล้วก็ตาย

วงจรชีวิตของพยาธิปากขอมันยุ่งยากกว่าพยาธิไส้เดือนเล็กน้อย กล่าวคือ

มันออกไข่ในลำไส้คน แล้วออกไปกับอุจจาระ

เมื่อไข่อยู่ที่ดินชื้นแฉะก็ออกเป็นตัวอ่อน

ตัวอ่อนไชเข้าง่ามเท้าคน แล้วเข้ากระแสเลือดไปที่ปอด

จากปอดออกไปตามหลอดลม แล้วกลืนลงไปในลำไส้ เติบโตเป็นตัวแก่ในลำไส้

ชาวไร่ชาวนาจึงเป็นกันมาก เพราะไม่ถ่ายอุจจาระลงส้วม และเดินเท้าเปล่าในที่ชื้นแฉะ

คนชาวชนบทหลายสิบเปอร์เซ็นต์มีพยาธิปากขอ จากการศึกษาของนายแพทย์สุวิทย์ อารีกุล กับพวกที่คณะเวชศาสตร์เขตร้อน มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่านักเรียนที่ขอนแก่น ร้อยละ 80-90 มีพยาธิปากขอ

ยาที่ดีที่สุดสำหรับพยาธิปากขอ คือ *มะเกลือ*

ครับ มะเกลือที่ใช้ย้อมผ้านั่นแหละ

ได้มีการวิจัยกันแล้ว พบว่าดีกว่ายาฝรั่งที่เราไปเสียเงินซื้อเข้ามาปีละมาก ๆ เป็นเหตุให้เสียดุลการค้าด้วยอย่างหนึ่ง

กระทรวงมหาดไทยครับ กรุณาปลุกระดมให้ชาวบ้านปลูกมะเกลือกันทุกหมู่บ้านทั่วประเทศด้วยครับ

วิธีกิน ก็คือกินเท่าอายุ

10 ขวบ ใช้ 10 ลูก

15 ขวบ ใช้ 15 ลูก

แต่ 70 ขวบ ไม่ใช่ใช้ 70 ลูกนะครับ! ใช้เพียง 20 ลูกก็พอ

เอาลูกเขียว ๆ (ลูกดำ ๆ ไม่เอา) มาตำแล้วคั้นน้ำกิน

ถ้าเป็นชาวไร่ชาวนา ก็กินเสียปีละครั้งเลยเป็นไงครับ เรามีชาวนาตั้งหลายสิบล้านคน จะไปรอหมอตรวจก็พอดีตายเปล่า

นี่แหละครับเรื่องของพยาธิปากขอแก๊งดูดเลือดตัวจริง มันดูดอยู่ในตัวเราเลย มองไม่เห็นตัวเสียด้วย

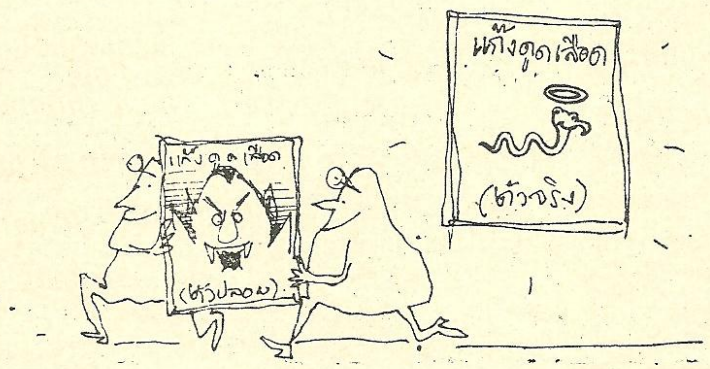

กระจับดิบ

"วันนี้ชั้นกินข้าวไม่ลง" นักศึกษาแพทย์หญิงคนหนึ่งปรารภขึ้น

"อ้าว เป็นอะไรไปล่ะ ไม่เห็นหน้าแฟนหรือไง" เพื่อนแหย่

"ไม่ใช่ ชั้นไปดูออท็อพซี่มา"

ออท็อพซี่ แปลว่าตรวจศพ

"เธอเอ๊ย มันเป็นแว่น ๆ สัก 500 ตัว เห็นจะได้"

ครับ เขาคุยกันถึงเด็กจากบางขุนนนท์คนนั้น

ผอม พุงโร และบวม

และ แกก็ไปสู่.....ปรโลก

ในห้องตรวจศพ พยาธิแพทย์ผ่าลำไส้ได้ตัวพยาธิสีแดง ๆ ตัวแบน ๆ ขนาดเท่าหัวแม่มือ ออกมากองพะเนินเทินทึก

ถ้าลงมีมากขนาดนี้ล่ะก็ กินอาหารเข้าไปเท่าไร มันแย่งกินหมด เจ้าของพยาธิจึงผ่ายผอม เพราะขาดอาหาร และต่อมาก็บวม และก็อย่างว่าครับ....ตาย

เจ้าพยาธิตัวนี้ เป็นพยาธิใบไม้ (ตัวมันแบนเหมือนใบไม้) ในลำไส้เรียกว่า *ฟาสซิโอลอพสิส บุสไก*

มันเข้าฝักอยู่ที่ผิวของกระจับ และผิวของหัวแห้วบางชนิด

ถ้ากินกระจับดิบ ๆ หรือแห้วดิบ ๆ (ที่ไม่ได้ปอกเปลือก) ไปโดนที่มีตัวอ่อนของพยาธินี้เข้าฝักอยู่ ก็จะได้เจ้าบุสไก เข้าไป

อยู่ในท้อง

สัญญลักษณ์อีสาน

"คนไข้คนนี้พูดไม่รู้เรื่องครับ" นักศึกษาแพทย์บอกกลุ่มที่กำลังยืนล้อมเข้ามา

"อ้าว ทำไมล่ะ ก็ไม่โคม่านี่" ครูว่า

"แกเป็นคนอีสานครับ"

"บ๊ะ! แล้วทำไมคุณไม่พูดว่า คุณฟังไม่รู้เรื่องบ้าง แทนที่จะว่าคนไข้ พูดไม่รู้เรื่อง"

"เป็นหยังครับ" ใครคนหนึ่งส่งภาษาถามคนไข้

"โอ๊ย! มันเป็นก่อน (ก้อน) ตรงนี้" คนไข้ชี้ตรงชายโครงขวา

"เป็นมาโด๊นเท่าใดครับ?" (เป็นมานานเท่าใด)

"โอ๊ย! เป็นมาแต่โด๊น...แล้วคุณหมอ"

"เจ็บบ"

"คาบเกจ็บ คาบบ" (เสียง จ คล้าย กจ กล้ำ)

การตรวจอุจจาระพบไข่พยาธิใบไม้ในตับ

เมื่อพยาธิประเภทนี้อยู่ในตับ อาจทำให้ทางเดินน้ำดีอุดตัน ตับโต ดีซ่าน

ขณะนี้ยังไม่มียาฆ่าพยาธิตัวนี้ได้

พยาธิตัวนี้ได้เข้าไปโดยกินปลาดิบ ๆ ที่มีตัวอ่อนของพยาธินี้เข้าฝักอยู่

พบในภาคอีสานของไทย

จากการสำรวจของศาสตราจารย์นายแพทย์จำลอง หะริณสุตและพวก ที่คณะเวชศาสตร์เขตร้อน มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่าบางหมู่บ้านในภาคอีสาน ประชาชนร้อยทั้งร้อยเลย ที่มีพยาธิใบไม้ในตับ

อีสานกับพยาธิใบไม้ในตับเป็นของคู่กัน

เป็นกรรมอีกอย่างหนึ่งของอีสาน นอกจากความยากจนค่นแค้น

แพทย์ไม่ควรขู่ให้คนไข้ที่เป็นแล้วกลัวเพราะจะทำให้เขาวิตกกังวลเพิ่มขึ้น เหมือนตกนรกทั้งเป็น

ควรขู่เพื่อป้องกันมากกว่า

โรคสวัสดิ์ แดงสว่าง

"อีชั้นเป็นอะไรไม่ทราบค่ะ คุณหมอ" คนไข้อารัมภบท

"เป็นก้อนเจ็บ ๆ ที่แขน"

"ก้อนแบบนี้คุณเคยเป็นที่อื่นอีกไหมครับ" หมอถาม

"เคยค่ะ เคยเป็นที่ไหล่ ที่คอก็เคย"

ลงเป็นก้อนเจ็บ ๆ คัน ๆ แล้วก็ย้ายที่ได้อย่างนี้ล่ะก็ หมอไทยรู้ทันทีว่าเป็นอะไร แต่ถ้าเป็นหมอฝรั่งก็คงจะงงเป็นบ้าเหมือนกัน

"คุณเป็นโรคตัวจี๊ด ครับ" หมอบอก "คุณเคยกินส้มฟักไหม"

"เคยค่ะ ชอบเสียด้วย"

ตัวจี๊ดมันเข้าฝักอยู่ในเนื้อปลาเนื้อกบ เนื้องู ถ้ากินดิบ ๆ หรือดิบ ๆ สุก ๆ ก็ต้องไปเจอเข้าสักวันหนึ่ง

"จะใช้ยาอะไรดีคะ คุณหมอ"

"ขณะนี้ยังไม่มียาอะไรที่จะฆ่าตัวจี๊ดได้ ปล่อยให้มันตายเอง"

"อะไรคะ!! คุณหมอจะปล่อยให้อิชั้นตายเอง!" คนไข้ตาเหลือก

"ไม่ใช่ครับ ให้พยาธิมันตายไปเองน่ะครับ"

ในเมื่อไม่มียาฆ่าก็ต้องรอให้มันตายเอง

แต่บางครั้งก่อนจะตายมันก็ทำพิษได้มากเหมือนกัน เช่น

เข้าไปในปอด

เข้าไปในลูกตา

เข้าไปในสมอง

มันมีสิทธิชอนไชไปทุกแห่งทั่วร่างกาย

ทางที่ดีก็อย่าไปกินมันเสียเลย ไอ้พวกเนื้อสัตว์ดิบ ๆ ทุกชนิด

ตัวจี๊ดนี้ แพทย์ไทยเป็นผู้ค้นพบวงจรชีวิตของมันครับ ท่านผู้ค้นพบเดิมเป็นนักปรสิตวิทยาอยู่ที่ศิริราช ต่อมาคับอกคับใจก็เลยย้ายไปอยู่เทศบาล (กทม.) ต่อมาไปเป็นแพทย์ใหญ่กรมอนามัย และย้ายมาเป็นอธิการบดี มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (มหาวิทยาลัยมหิดล) ภายหลังเกษียณอายุแล้ว ท่านก็กลับไปทำการวิจัยเรื่องตัวจี๊ดอีก

ตอนนี้กำลังเขียนตำราเรื่องตัวจี๊ดเป็นภาษาฝรั่ง ดูเหมือนจะเสร็จแล้ว

ท่านผู้นี้คือ ศาสตราจารย์นายแพทย์สวัสดิ์ แดงสว่าง เพื่อนนักเรียนเขาเรียกว่า "สวัสดิ์ มุสว่าง" เพราะขยันมาก

ครับ ผลสำเร็จย่อมเกิดจากความขยัน

ในปัจจุบันท่านศาสตราจารย์นายแพทย์สวัสดิ์ แดงสว่าง ดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการแผนกแพทยศาสตร์ มูลนิธิ "อานันทมหิดล" อยู่ด้วย

ในตอนหลังจะกล่าวถึงท่านผู้นี้อีกในเรื่องเกี่ยวกับแก้ปัญหาสาธารณสุข เพราะท่านว่า *"ปัญหาสาธารณสุขของไทยแก้ง่ายนิดเดียว แต่....."*

ฆาตกรจำบัง

"หมอ ช่วยดูท่านรองอธิบดีหน่อยเถอะ" เจ้าอ้วนว่า

"เป็นไข้มา 2 เดือนแล้ว ไม่ยอมหายสักที"

"เชิญนั่งครับ ท่านรองอธิบดี" หมอว่า "อาการเป็นอย่างไรครับ"

ท่านรองอธิบดี สีหน้าไม่สบายเลย ค่อนข้างซึมเศร้า เล่าเรื่องไข้ที่เป็นมา 2 เดือน ไปตรวจที่สถาบันมีชื่อแห่งหนึ่ง เขาก็ตรวจทั้งอุจจาระ ปัสสาวะ ตรวจเลือด เอ็กซ์เรย์ ฯลฯ

"เมื่อ 2 วันนี้ เขาก็นัดไปตรวจเลือดซ้ำอีก ก็ยังไม่รู้เรื่องว่าเป็นอะไร" ท่านรองอธิบดีว่า

หลังจากซักประวัติต่าง ๆ อีกบานตะไท หมอก็ทำการตรวจร่างกาย พบตับโตเล็กน้อย (ถ้าไม่พิถีพิถัน ก็อาจจะไม่รู้ว่าโต)

"เคยถ่ายเป็นมูกเป็นเลือดไหมครับ"

"เคยครับ เมื่อ 2-3 เดือน"

น่ากลัวจะเป็นไอ้นี่เสียแล้ว หมอนึกในใจ (ไอ้นี่ก็คือฝีบิดในตับ)

ฝีบิดในตับเกิดจากเชื้อบิดอะมีบ้า ตามปกติเชื้อนี้ทำให้เป็นบิด แต่บางครั้งเข้าไปในตับ ทำให้เป็นฝีมีอาการได้แปลก ๆ รวมทั้งทำให้เป็นไข้แบบไม่ปรากฏสาเหตุด้วย

วันนั้นท่านรองอธิบดีรู้สึกเป็นสุขเหมือนขึ้นสวรรค์ เพราะการเจาะตับได้หนองออกมาพะเรอ

ท่านหายซึมเศร้า

ที่ท่านซึมเศร้าก็เพราะท่านรู้ว่า ถ้าลองเป็นไข้ตั้ง 2 เดือน ผอมลง ๆ อย่างนี้มันอาจจะเป็นมะเร็ง

แต่ถ้าลงเจาะได้หนองอย่างนี้ ก็ไม่ใช่มะเร็ง

และท่านก็หาย

แต่คนที่โชคร้ายกว่าท่านก็ยังมีอีกมาก คือไม่รู้ว่าเป็นอะไร หรือรู้แต่รักษาไม่ทัน

ครับ ผมเล่าต่อไปอีกหลายวันก็ไม่หมดเรื่อง พยาธิไทย ก็จะหมดง่าย ๆ ได้อย่างไรเล่าครับ แพทย์หญิงสุวัชร วัชรเสถียร กับ นายแพทย์จำลอง หะริณสุต ได้ตีพิมพ์ไว้ในจดหมายเหตุทางแพทย์เมื่อ 20 ปีก่อน *(ฉบับ 40 : 309,2500) ว่า โดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 62.9 ของประชากรไทย มีพยาธิไม่ชนิดใดก็ชนิดหนึ่งในลำไส้ (ยังไม่นับพยาธินอกลำไส้)*

แต่บางแห่งร้อยละ 80-90 หรือร้อยละ 100 ของประชาชนเรา มีพยาธิอยู่ในตัว

เอาแค่เบาะ ๆ จากสถิติร้อยละ 62.9 ก็ปาเข้าไปตั้ง 28 ล้านคนแล้ว

เป็นไงครับ กระจกส่องสุขภาพของไทย

นี่ยังไม่นับอย่างอื่น ๆ อีกนะครับ

มาเลเรีย เอย

ตับอักเสบ เอย

ทัยฟอยด์ เอย

คอตีบ เอย

วัณโรค เอย

ฯลฯ

ดูอย่างกับประเทศอมโรค (อย่าให้ใครเขาเปลี่ยนชื่อ ไทยแลนด์ เป็น ตายแลนด์ เสียก็แล้วกัน)

แล้วเราจะทำยังไงกันดี

คณะเวชศาสตร์เขตร้อนนี่ก็ตั้งมาเกือบ 20 ปี ใช้เงินไปเป็นร้อย ๆ ล้านบาทแล้ว ทำวิจัยได้ผลมาเหลือคณานับ ไอ้พยาธิต่าง ๆ ของไทยก็ไม่มีทีท่าว่าจะลดลงไปเลย

การวิจัยอย่างเดียว ถ้าไม่มีใครทำอย่างอื่นต่อไป ก็คงจะแก้ปัญหาของประชาชนไม่ได้

โรคต่าง ๆ ที่เป็นกันอยู่ถึงร้อยละ 90 เป็นสิ่งที่ป้องกันได้

ในการป้องกันโรค การให้การศึกษาแก่ประชาชนเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด

ในขณะที่การสร้างเฉพาะตึกโรงเรียนแพทย์ที่หาดใหญ่แห่งเดียว ใช้งบประมาณถึง 500 ล้านบาท ยังไม่นับค่าเฟอร์นิเจอร์ อุปกรณ์วิทยาศาสตร์ ค่าบุคลากร ฯลฯ

ในขณะที่ราษฎรถูกโฆษณาชวนเชื่อทางวิทยุ และโทรทัศน์ทั้งกลางวันและกลางคืน ทุกวัน และทุกคืน ให้เกิดตัณหาอุปาทานในสิ่งฟุ่มเฟือยต่าง ๆ

(ซึ่งขัดต่อคำสอนของพระพุทธเจ้าในเรื่องการลดกิเลสเป็นอย่างยิ่ง)

เรามีอะไรบ้างที่โฆษณาเพื่อประโยชน์ของประชาชน

รัฐจะต้องทุ่มเทให้กับการสุขศึกษามากกว่านี้ การรณรงค์เพื่อสุขภาพของประชาชนจะต้องมีแสงสีมากกว่าในปัจจุบัน

เอ! แต่ใคร ๆ ก็รู้ว่าความจนกับพยาธินั้นเป็นของคู่กัน ถ้ารวยเสียหน่อย จะมีการศึกษาไม่มีการศึกษา หรือจะปัญญาอ่อนอย่างไร มันก็ไม่ค่อยมีพยาธิอยู่ดี

พอค่อยมีสตางค์สักหน่อย มันก็รู้จักเลือกกินเลือกใช้ขึ้นมาเอง

ถ้าจนจนกรอบ สอนให้กินอย่างนั้นอยู่อย่างนี้ มันก็ทำไม่ได้อยู่ดี

ครับ เรื่อง **ชีวิตอื่น–กระจกส่องสุขภาพของไทย**

มันก็ส่องมาที่ความยากจนค่นแค้นอีกเช่นเคย

หรือใครว่าความยากจนไม่สำคัญครับ

สาธารณสมบัติสร้างขึ้นจากภาษีอากรของท่าน โปรดช่วยกันดูแลรักษา

ภาษาไทย ของเรา "ดอง"

สังคม ศรีราช

เหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วคนที่ท่านต้องการให้แก้ไขนั้น บังเอิญเอาเรื่องของท่านไปเก็บไว้เฉย ๆ แก้ก็ไม่แก้ ไขก็ไม่ไข ท่านผู้นั้นคงไม่พ้นที่จะตำหนิเขาด้วยคำไทย ๆ ว่า "ดอง" เช่นตำหนิว่า "เอาไปดองไว้" หรือ "เอาไปแช่ไว้" ก็เลยพาล

ไม่อยากรู้คำว่า "ดอง" ก็เป็นได้ อย่ากระนั้นเลยท่านที่รัก คำว่าดองมีความหมายถึง 4 ความหมาย เข้าทำนองที่ว่า รูปเหมือนกันแต่ความหมายไม่เหมือนกัน

ดอง คำนี้เป็นได้ทั้ง นาม กริยา และวิเศษณ์ ถูกนำมาใช้ตามเรื่องของพลความแห่งภาษาตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้คำนิยามไว้ดังนี้

ดอง 1 เป็นกริยา หมายความว่าแช่หรือหมัก ผัก ผลไม้ และสิ่งต่าง ๆ ไว้ในน้ำส้ม น้ำเกลือ เป็นต้น เพื่อเก็บรักษาไว้ให้อยู่ได้นาน ๆ เช่น **ดองผัก ดองผลไม้** หรือเพื่อไม่ให้เปื่อยเน่า เช่น **ดองศพ**; โดย

ท่านผู้เคยมีปัญหาที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือจากคนอื่นให้แก้ไข

ท่านผู้ใดที่เคยมีปัญหา ต้องการที่จะได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น แต่คนที่ท่านต้องการจะให้ช่วยนั้น กลับเอาเรื่องของท่านไปเก็บไว้เฉย ๆ แก้ก็ไม่แก้ ไขก็ไม่ไข ท่านผู้นั้นคงไม่พ้นที่จะถูกตำหนิด้วยคำไทย ๆ ว่า "ดอง" คือ "เอาเรื่องไปดองไว้" และคำนี้มักจะพูดกันติดปากทั้งเด็กและผู้ใหญ่ บทความนี้ ผู้เขียนจึงได้นำคำว่า"ดอง"คำนี้มาจาระไนไว้อย่างละเอียดลออ ชวนอ่านชวนติดตามเป็นอย่างยิ่ง

ปริยายหมายความว่า เก็บหมกไว้นานเกินควร เช่น เอาหนังสือไปดองไว้. เป็นวิเศษณ์ หมายความถึงเรียกสิ่งที่ดองแล้วนั้น เช่น **ผักดอง ยาดอง ศพดอง. ดองยา** เป็นกริยา หมายความว่าแช่เครื่องยาไว้ในของเหลว มีเหล้า เป็นต้น.

ดอง 2 เป็นนาม หมายความถึงวิธีห่มผ้าของภิกษุสามเณรอย่างหนึ่ง โดยปิดบ่าซ้าย เปิดบ่าขวา เรียกว่า **ห่มดอง.**

ดอง 3 เป็นนาม (ถิ่นอีสาน) หมายถึงการแต่งงาน เช่น **กินดอง=กินเลี้ยงในพิธีแต่งงาน เกี่ยวดอง = เกี่ยว–ข้องกันในการแต่งงาน.** เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง เนื่องกันในทางเขย หรือสะใภ้ เช่น **เกี่ยวดอง เป็นดองกัน.**

ดอง 4 เป็นนาม หมายถึง ไม้สำหรับสงฟางในเวลานวดข้าว, **กระดองหาย ขอฉาย คันฉาย ดองฉาย** หรือ **ดองหาย** ก็เรียก.

จะขอยกตัวอย่าง และเรื่องความเป็นมาของความหมายนี้สัก 3 เรื่อง คือ

ดอง 1 หมายถึงกิริยาอาการ ที่แช่หรือหมักของอย่างใดอย่างหนึ่งไว้ในการถนอมอาหาร เพื่อที่จะเก็บไว้รับประทานได้นาน ๆ การดองเป็นวิธีหนึ่งที่ทำได้ง่าย ไม่ต้องใช้เครื่องมือพิเศษแต่อย่างใด วิธีปฏิบัติก็คือหมักอาหารกับเกลือไว้ด้วยกันระยะหนึ่ง จนกระทั่งได้ที่แล้วก็รับประทานได้ ในการนี้เกลือรักษาคุณภาพของอาหารไว้ไม่ให้เสีย โดยที่เกลือจะทำให้การเจริญเติบโตของจุลินทรีย์ซึ่งเป็นสาเหตุของการเสียของอาหารหยุดชะงักลง แต่บัคเตรีบางพวกยังคงเจริญเติบโตต่อไปได้ บัคเตรีพวกหลังนี้มีส่วนช่วยในการถนอมอาหารด้วย เพราะบัคเตรีชนิดนี้สามารถผลิตสารเคมีบางอย่างขึ้นมา เช่น กรดแลกติก กรดน้ำส้ม และเอทิลอัลกอฮอล์ เป็นต้น สารเหล่านี้มีคุณสมบัติในการช่วยถนอมอาหารและทำให้เกิดรสเปรี้ยวในผักดอง

สารเคมีดังกล่าวเกิดขึ้นเป็นผลพลอยได้ ในการที่บัคเตรีใช้องค์ประกอบของอาหารทำให้เกิดพลังงานในการดำรงชีวิต และบัคเตรีมักใช้องค์ประกอบส่วนที่เป็นคาร์โบไฮเดรต เช่น น้ำตาลก่อนแล้วจึงจะใช้โปรตีนและไขมันตามลำดับ การใช้โปรตีนและไขมันของบัคเตรีมักทำให้เกิดสารที่มีรสและกลิ่นเฉพาะของอาหารดอง

บัคเตรีที่มีส่วนร่วมในการดองอาหารส่วนใหญ่เป็นพวกที่มีชื่อเรียกว่า พวกผลิตกรดแลกติก ในระหว่างที่เกิดปฏิกิริยาของการดอง

ด้วยเหตุที่มีความจำเป็นต้องใช้เกลือช่วยในการดองอาหาร จึงมักพบว่าคนไทยนิยมเรียกผลิตภัณฑ์อาหารประเภทนี้ควบคู่กันไปกับผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเค็มว่า เครื่องดองของเค็ม ซึ่งมีทั้ง ผักดอง ผลไม้ดอง และเนื้อสัตว์ดองอันได้แก่ปลาร้า ปลาเจ่า ปูเค็ม หอยเสียบ และอื่น ๆ

การดองอาหารทุกประเภททำในภาชนะปิด เพราะบัคเตรีที่มีส่วนร่วมในการถนอมอาหารแบบนี้เจริญงอกงามในที่ที่ไม่มีอากาศ

ดอง 2 หมายถึงการห่มผ้าของพระภิกษุสามเณร พจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 นิยามไว้ดังนี้ "วิธีห่มผ้าของพระภิกษุสามเณรอย่างหนึ่ง โดยปิดบ่าซ้าย เปิดบ่าขวาเรียกว่าห่มดอง"

ตามคำนิยามนี้ย่อมจะมองเห็นภาพได้ชัดเจนแล้ว เมื่อเราเห็นพระเณรท่านครองผ้าอยู่ ถ้าท่านห่มเฉวียงบ่า เราก็รู้ได้ทันทีว่านั่นแหละคือห่มดอง ที่เรียกห่มแบบนี้ว่าห่มดองก็เพราะ ห่มอยู่กับที่ คือห่มอยู่ในที่อยู่หรือห่มอยู่ในบริเวณวัด หรือในวัด ห่มดองนี้เป็นภาษาที่คนทั่วไปพูดกัน แต่บางทีก็เรียกว่า ครองดองก็มี คำนี้ปรากฏอยู่ในที่หลายแห่ง เช่น ในประกาศระเบียบครองผ้าเข้าเฝ้าสมเด็จพระมหาสมณเจ้า ของพระ-

มหานิกาย ซึ่งในประกาศนั้น พระมหานายกเจ้าคณะปลัดมหาสังฆปรินายก รับพระดำรัสให้ประกาศมีความตอนหนึ่งว่า ครองดองอย่างจีบผ้า พาดสังฆาฏิ รัดประคดอก ดังนี้เป็นต้น เพื่อให้เข้าใจความข้อนี้ชัดเจนขึ้น จะขอกล่าวถึงการครองผ้าของพระภิกษุสามเณร เท่าที่ปฏิบัติกันอยู่ในบัดนี้มีดังนี้

การครองผ้าของพระภิกษุสามเณรมี 2 อย่าง คือ ห่มคลุมอย่างหนึ่ง ห่มดองอย่างหนึ่ง ห่มคลุม คือห่มเข้าละแวกบ้าน ห่มดอง คือ ห่มอยู่กับที่ หรือห่มอยู่ในวัด กิริยาอาการที่ครองผ้าของพระภิกษุสามเณรนี้สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงรวบรวม ทรงวินิจฉัย และทรงรจนาไว้ในหนังสือวินัยมุขเล่ม 2 กัณฑ์ที่ 12 มีความตอนหนึ่งว่าดังนี้ อาการครองจีวรอย่างไรในบาลีไม่ได้กล่าวไว้ชัด มีในเสขิยวัตรเพียงว่าให้ทำความสำเหนียกว่า จักนุ่งห่มให้เป็นปริมณฑล คือ เรียบร้อย ในวิภังค์แห่งสิกขาบทนี้ พึงนุ่งปิดสะดือและปกหัวเข่า (ประมาณครึ่งแข้ง) ให้เรียบร้อย พึงทำชายทั้งสองให้เสมอกัน ห่มให้เรียบร้อย ในการแสดงความเคารพหรือทำวินัยกรรมให้ห่มดองในการเข้าบ้าน กล่าวแต่เพียงว่า ห่มสังฆาฏิทั้งหลายทำให้มีชั้นแล้วกลัดดุม แต่กำชับไว้ให้ปิดกายด้วย ห้ามไม่ให้เวิกผ้าขึ้น อาการเหล่านี้สำเร็จสันนิษฐานว่า "ห่มคลุมทั้งสองบ่า" นอกจากข้อความที่คัดมานี้ ยังมีข้อความอื่นอีกพร้อมทั้งภาพการครองผ้าตามแบบต่าง ๆ ครบถ้วน ในกระบวนการครองผ้าของพระภิกษุสามเณรทั้งโบราณและปัจจุบัน ผู้ปรารถนาจะรู้ละเอียดพึงดูจากหนังสือวินัยมุขเล่ม 2 กัณฑ์ที่ 12 นั้นแล

ห่มดองมี 4 แบบ คือ

1. ผ้าใหญ่ห่มดอง จีบชายเปิดไหล่ขวา
2. ผ้าใหญ่ห่มดอง มัวนลูกบวบเปิดไหล่ขวา
3. ผ้าเล็กห่มดอง พาดชายข้างหน้าเปิดไหล่ขวา
4. ผ้าเล็กห่มดอง พาดชายข้างหลังเปิดไหล่ขวา

บัดนี้การห่มผ้าของพระภิกษุสามเณรมีระเบียบลงรูปแล้ว ใช้ผ้าขนาดใหญ่เป็น 2 อย่าง คือ ห่มคลุมอย่างหนึ่ง ห่มดองอย่างหนึ่ง ทั้งห่มคลุม ห่มดองมี 2 แบบ เรียกเพื่อจำง่ายว่า ห่มบิดขวาอย่างเดิมอย่างหนึ่ง ห่มบิดซ้ายอย่างหนึ่ง ห่มดองก็เป็น 2 อย่างเหมือนกัน คือ ห่มดองแบบบิดขวาอย่างหนึ่ง ห่มดองแบบบิดซ้ายอย่างหนึ่ง

ดอง 3 ประเพณีแต่งงาน ชาวพื้นเมืองทางภาคอีสานเรียกพิธีแต่งงานว่า "กินดอง" หมายถึงการทำพิธีเกี่ยวดองเป็นวงศาคณาญาติกันระหว่างฝ่ายชายกับฝ่ายหญิง ที่สมัครรักใคร่เป็นผัวเมียกัน เริ่มแต่การสู่ขอ เตรียมการ งานพิธีสมรสและการครองเรือนเป็นที่สุด

การสู่ขอเรียกว่า "ขอเมีย" เมื่อชายหญิงรักใคร่ตกลงปลงใจที่จะร่วมทุกข์เป็นสามีภรรยากันแล้ว ฝ่ายชายจะบอกเล่าพ่อแม่ให้จัดญาติผู้ใหญ่เป็นเฒ่าแก่และผู้รู้ขนบธรรมเนียมดีคนหนึ่งเป็นพ่อล่าม (พ่อสื่อ) ถือดอกไม้ธูปเทียนไปร้องขอต่อพ่อแม่ฝ่ายหญิง ซึ่งนัดวันและนัดญาติผู้ใหญ่มาไว้ที่บ้านแล้ว มักทำกันตอนหัวค่ำ หลังจากรับประทานอาหารเย็นแล้ว เพราะเป็นเวลาที่ว่างจากการงานและอยู่พร้อมเพรียงกันดี เมื่อพูดจาให้ทราบความประสงค์ที่จะรวมเป็นทองแผ่นเดียวกันแล้ว ญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงจะให้ถามผู้หญิงว่ารักใคร่เต็มใจจริงหรือไม่ตกลงกันอย่างไร และถามพ่อแม่หญิงว่าเห็นชอบและยินยอมด้วยหรือไม่ มีข้อแม้หรือเรียกร้องอย่างไร แล้วต่อรองกันในข้อต่าง ๆ ให้เป็นที่พอใจกันทั้งสองฝ่าย ถ้าฝ่ายหญิงบอกปัดหรือขัดข้องอย่างไรที่ไม่อาจตกลงกันได้ก็เลิกแล้วกันไป ถ้าตกลงกันได้ก็ปรึกษาหารือกันต่อไปในเรื่อง "ค่าดอง" (สินสอด) ของหมั้น การเลี้ยงดูแขกและหาฤกษ์หาวันที่จะประกอบพิธีแต่งงานกันเลย ตลอดจนการตกลงกันด้วยว่า แต่งงานแล้วจะให้ฝ่ายใดไปอยู่กับฝ่ายใด เพื่อจะจัดทำพิธีให้ถูกต้อง ถ้าตกลงวันแต่งงานเนิ่นนานออกไป เพื่อความมั่นใจในระหว่างชายหญิง ชายต้องหาของหมั้นมาวางประกันไว้ จะเป็นทองรูปพรรณหรือเงินตามจำนวนที่ตกลงกันก็ได้

เมื่อสู่ขอตกลงกันแล้ว ต่างฝ่ายต่างก็เตรียมสิ่งของเครื่องใช้เครื่องอุปกรณ์ต่าง ๆ ในอันที่จะประกอบพิธีแต่งงานหรือกินดองต่อไป คือ ฝ่ายชายเตรียมสินสอดและอาหารการกิน หญิงเตรียมเครื่องเรือนและเครื่องนอน กับต่างฝ่ายต่างเตรียมบ้านเรือนจัดทำความสะอาด ตอนที่จะให้เป็นที่อยู่ของคู่บ่าวสาวก็ตกแต่งทำห้องหอไว้ให้พร้อม ตลอดจนการเชิญแขกและบอกเล่าญาติพี่น้องให้ทราบ เพื่อจะได้มาในงานเป็นสักขีพยาน ทั้งนี้ให้เสร็จเรียบร้อยและถูกต้องตามที่ตกลงกันก่อนวันงาน

การทำพิธี ถ้าชายไปอยู่บ้านหญิงเรียกว่า "ดองสู่" ทำพิธีแต่งงานที่บ้านหญิง ถ้าเป็น "ดองต้าน" คือหญิงไปอยู่กับชาย ทำพิธีที่บ้านหญิงก่อน แล้วไปทำพิธีที่บ้านชายอีกครั้งหนึ่ง พิธีแต่งงานนั้นมักจัดให้มีการแห่เขยหรือสะใภ้ การสู่ขวัญและการษมาคารวะรับคำให้พรจากเฒ่าแก่และญาติผู้ใหญ่ เมื่อถึงวันงาน ญาติพี่น้องเพื่อนบ้านจะมาช่วยเหลือกันตั้งแต่เช้า มีข้าวปลาอาหาร สุรา หรือสิ่งของเงินทองติดไม้ติดมือมาช่วยตามฐานะ และออกแรงช่วยเหลือทำกิจการต่าง ๆ ด้วย เช่น ตักน้ำ ทำกับข้าว ทำพาขวัญจีบหมาก มวนบุหรี่ ฯลฯ ตามถนัด บ้างก็ขับลำทำให้งานครึกครื้นสนุกสนาน จัดสุราอาหารมาเลี้ยงดู ดื่มกินให้รื่นเริงเบิกบานทั่วกันทั้งที่บ้านฝ่ายชายและฝ่ายหญิง พอได้เวลาตามฤกษ์ที่กำหนดไว้ ก็จัดขบวนแห่เจ้าบ่าว

ไปเรือนเจ้าสาวซึ่งเป็นที่ทำพิธี มีพาขวัญขันหมาก และสินสอดไปด้วย พวกขับลำสนุกไปข้างหน้า ต่อมาเป็นเจ้าบ่าวและเพื่อนเจ้าบ่าว ถัดไปเป็นพาขวัญขันหมาก เครื่องบริวาร และติดตามด้วยญาติพี่น้อง เฒ่าแก่และพ่อล่ามเป็นผู้ควบคุมขบวนไปด้วย เมื่อถึงประตูบ้านเจ้าสาว ญาติฝ่ายหญิงจะปิดประตูบ้านไม่ยอมให้เข้า มีการสอบถามกันเป็นธรรมเนียมว่า มาทำไม อย่างไรก่อน ฝ่ายเจ้าบ่าวก็ตอบไปตามธรรมเนียม เมื่อได้คำตอบดีและหยอกล้อกันบ้างแล้ว ฝ่ายหญิงก็จะเปิดประตูยอมให้ฝ่ายชายเข้าไป ในการนี้ต้องให้รางวัลผู้เปิดประตูด้วย ก่อนจะขึ้นเรือน ต้องล้างเท้าเจ้าบ่าวบนใบตองกล้วยตีบและแผ่นหิน (ถือเคล็ดว่าให้ชายมีใจหนักแน่นเหมือนแผ่นศิลา และให้มีความสนิทเสน่หากันเหมือนผลกล้วยตีบซึ่งชิดกันมาก) แล้วญาติผู้หญิงของฝ่ายหญิงที่มีประวัติในการครองเรือนดีมารับจูงมือผู้จะเป็นเขยขึ้นเรือน นำไปนั่งรอที่พาขวัญของตนซึ่งตั้งเคียงคู่กับของหญิงท่ามกลางญาติพี่น้องมิตรสหาย ระหว่างนี้เฒ่าแก่และพ่อแม่จะนำขันหมากไปมอบเฒ่าแก่ผู้หญิง เมื่อตรวจดูสินสอดครบถูกต้องแล้ว ก็นำเจ้าสาวมาเข้าพาขวัญพร้อมพ่อแม่ นั่งทางซ้ายของเจ้าบ่าว ต่อจากนี้ก็ทำพิธีสู่ขวัญแต่งงานตาม ประเพณีสู่ขวัญ เว้นแต่ไม่มีการฟ่ายเหล้า แต่มีการป้อนไข่ คือนำไข่ต้มจากพาขวัญมาปอกแบ่งครึ่งให้บ่าวสาวนำขันดอกไม้ธูปเทียนไปกราบไหว้ขอษมาคารวะพ่อแม่ญาติแขกผู้ใหญ่ที่มาเป็นสักขีพยานในงาน แล้วหมอบกราบรับคำสั่งสอนให้พรจากท่าน ซึ่งจะแนะนำสั่งสอนการครองเรือนครองรัก ปกป้องและถนอมน้ำใจกัน พร้อมกับอวยพรให้มีความสุขความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป

ต่อจากนี้มีกินเลี้ยงกันเป็นงานใหญ่ ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายที่มาในงานเรียกว่า "เจ้าโคตรลุงตา" หรือ "ลุงตาพาเข้า" จะได้รับเลี้ยงดูให้ทั่วถึงและเป็นพิเศษ เสร็จจากกินเลี้ยงแล้ว ถ้าเป็น "ดองสู่" ก็นับว่าเสร็จเรียบร้อย รอแต่การส่งตัวในตอนค่ำอีกเท่านั้น แต่ถ้าเป็น "ดองต้าน" ก็มีแห่เจ้าสาวไปบ้านฝ่ายชาย ทำพิธีสู่ขวัญอีกครั้งหนึ่งเหมือนตอนสู่ขวัญเจ้าบ่าว การสู่ขวัญนี้ถ้าทำที่บ้านคู่บ่าวสาวซึ่งจะอยู่กินกันต่อไปแล้ว บางท้องถิ่นนิยมทำกันในห้องนอน และที่นอนของคู่บ่าวสาวนั้น ผู้ใหญ่ที่มีประวัติในการครองเรือนดีไม่มีทะเลาะวิวาทบาดหมางกันเลยเป็นผู้ปูลาดให้ ส่วนการส่งตัวทำในตอนค่ำ มีพ่อล่ามและญาติมิตรสนิท 3-4 คน นำไปส่งมอบให้เป็นการเงียบ ๆ เจ้าบ่าวเจ้าสาวต้องร่วมบริโภคอาหารกันเป็นมื้อแรก ถือว่าเป็นบุคคลในครอบครัวแล้ว

เช้าวันรุ่งขึ้น มีการทำบุญตักบาตรถวายภัตตาหารพระที่บ้านหรือที่วัดแล้วแต่จะสะดวก ตอนเย็นคู่ผัวเมียนำดอกไม้ธูปเทียนและสิ่งที่เตรียมไว้ มีหมอน ผ้าซิ่น ผ้าอาบน้ำ ฯลฯ ไปไหว้ญาติผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่ายที่บ้านของท่าน เป็นการษมาคารวะและบอกกล่าวว่า ได้เข้ามาเกี่ยวดองเป็นญาติพี่น้องลูกหลานขอปวารณาตัวรับใช้สอยการงาน และรับคำแนะนำตักเตือนจากท่าน ไม่ว่าการครองเรือนครองรักหรือการลำดับญาติที่นับถือกันตามสายดอง ชายเรียกพ่อแม่เมียว่า "พ่อเฒ่าแม่เฒ่า" (ตา-ยาย) เรียกพี่ชายพี่สาวของพ่อแม่เมียว่า "พ่อเฒ่าน้อย-แม่เฒ่าน้อย" หญิงเรียกพ่อแม่ผัวและพี่ชายพี่สาวหรือน้องชายน้องสาวของผัวเหมือนกับที่ชายเรียก แต่เปลี่ยนคำว่า "เฒ่า" เป็น "ปู่-ย่า" และต่างเรียกพี่ชายพี่สาวของกันและกันว่า "ลุง-ป้า" น้องชายน้องสาวว่า "อาว-อา" (หญิงเรียก) และ "น้าบ่าว-น้าสาว" (ชายเรียก) ดังนี้เป็นการเทอดทูนให้ความเคารพยกย่องอย่างสูง โดยลดตนเองลงมาเสมอกับลูกของตนที่จะเรียกทีเดียว

ปัจจุบันนี้ พิธีแต่งงานกินดองของภาคอีสานได้เปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว คือได้รับเอาวัฒนธรรมเกี่ยวกับการแต่งงานของภาคกลางเข้ามาผสมด้วย เช่น การรดน้ำ ออกบัตรเชิญ โดยเฉพาะในที่ชุมนุมชนตามจังหวัดและอำเภอ ส่วนตามตำบลหมู่บ้านคงกระทำตามแบบเดิมที่กล่าวมาเป็นพื้น

ท่านผู้อ่านเห็นได้แล้วว่า คำว่า "ดอง" เป็นอย่างไร ดองผักดองปลาร้าปลาเจ่า แม้แต่ดองญาติหรือเกี่ยวดองทางแต่งงาน เป็นสิ่งที่มีประโยชน์และเป็นคุณ ขออย่างเดียวอย่าได้ดองการดองงาน เพราะมันมีแต่ทางเสียหาย

ความรู้นั้น มีทางที่จะได้รับอยู่ทางเดียวคือ การศึกษา
แต่การศึกษานั้น เราสามารถทำได้ถึง 5 ทางคือ

1. การอ่าน
2. การเขียน
3. การสนทนา
4. การสังเกต
5. การคิด

ทั้ง 5 ทางนี้ ทางที่ 4 และที่ 5 เป็นสำคัญกว่า 3 ทางข้างต้น

พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ

ทำอย่างไร จึงจะได้ ผู้แทนที่ดี

คนภูธร

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย นี้ถือกันว่าปกครองโดยประชาชน แต่ครั้นจะให้ประชาชนทุกคนมาประชุมปรึกษาหารือเพื่อปกครองประเทศจริง ๆ คงเป็นไปไม่ได้ เพราะเป็นการไม่สะดวก เราจึงใช้วิธีให้ประชาชนเลือกผู้แทนเข้ามาทำหน้าที่แทน

ตามปกติผู้แทนราษฎรทั้งประเทศเราเลือกกัน 4 ปีครั้ง จำนวนผู้แทนหรือส.ส. แต่ละจังหวัดจะมากบ้างน้อยบ้าง แล้วแต่จำนวนราษฎรของแต่ละจังหวัด ผู้แทนเหล่านี้จะเข้าไปประชุมกันที่สภาผู้แทนราษฎร (เดี๋ยวนี้เรียกว่ารัฐสภา เพราะมีผู้แทนซึ่งราษฎรไม่ได้เลือก ที่เรียกว่าวุฒิสมาชิก นั่งประชุม

ระยะนี้การเลือกตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านก็ดี ผู้แทนราษฎรก็ดี ผู้สมัครต้องทุ่มเงินใช้เงินกันมากจนมีคำพังเพยพูดกันติดปากว่า ผู้ใหญ่บ้านเงินหมื่น กำนันเงินแสน ผู้แทนเงินล้าน ท่านลองคิดดูเถิดว่า เมื่อเขาได้รับเลือกแล้ว เขาจะไม่คิดหาทางเอาเงินของเขาคืนนั้น เป็นไปไม่ได้

รวมอยู่ด้วย) แล้วผู้แทนก็จะ

1. ประชุมกันออกกฎหมายใช้สำหรับปกครองประเทศ เพื่อประโยชน์ของประชาชน ไม่ว่าใครจะทำอะไร ก็ต้องทำภายในกรอบของกฎหมายที่ผู้แทนของเราบัญญัติขึ้น ถ้าทำนอกทำเหนือถือว่าเป็นการผิดกฎหมาย เริ่มแต่กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายจัดตั้งกระทรวงทบวงกรม กฎหมายแพ่ง กฎหมายอาญา และกฎหมายอื่น ๆ นานัปการ ตลอดจนกฎกระทรวง กฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด เสมือนหนึ่งเป็นแบบแปลนแผนผังของระบอบการปกครอง กฎหมายอื่นใดจะขัดกับกฎหมายรัฐธรรมนูญไม่ได้

2. ประชุมกันเลือกบุคคลผู้มีความสามารถขึ้นมาเป็นรัฐบาลบริหารประเทศ คล้ายกับเจ้าของทรัพย์สิน หรือเจ้าของกิจการเลือกคนดีมาเป็นผู้จัดการกิจการของตน คนนั้นเป็นผู้จัดการกิจการอุตสาหกรรม คนนี้มหาดไทย คนโน้น คมนาคม คนนู้นกฎหมาย เป็นอาทิ ตามความเหมาะสมและตามความจำเป็น บุคคลเหล่านี้เรียกว่ารัฐมนตรี

3. ร่วมกันควบคุมบุคคลเหล่านั้น ในการบริหารหรือการจัดการประเทศ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน จับตาดูว่าเขาได้บำบัดทุกข์บำรุงสุข สร้างความเจริญมั่งคั่งสมบูรณ์ให้แก่ประชาชนหรือไม่ ถ้ารัฐบาลทำไม่ดี ผู้แทนก็จะประชุมออกเสียงลงมติไม่ไว้วางใจ เอารัฐบาลออกจากตำแหน่งทั้งคณะ หรือเฉพาะรัฐมนตรีบางคนก็ได้ เหมือนกับนายจ้างไล่ลูกจ้างไม่ดีออกจากงานฉะนั้น

4. นอกจากนั้นผู้แทนของเรายังมีหน้าที่สอดส่องดูแลความทุกข์สุขตลอดจนความต้องการของประชาชนทั่ว ๆ ไป เช่น ตรงไหนควรจะทำอ่างเก็บน้ำ ตรงไหนควรสร้างเขื่อน ก็บอกรัฐบาลให้จัดการสร้างให้ ถ้าจำเป็นต้องออกกฎหมายเวนคืนที่ดินของราษฎรก็ออกกฎหมายมาตามหน้าที่ประการต้น แต่ไม่มีหน้าที่ฝากบุตรของราษฎรเข้าโรงเรียน ฝากคนเข้าทำงาน หรือช่วยพ่อค้าวิ่งเต้นขอตั้งโรงงานนั่นโรงงานนี่ เพราะสิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้แทนดี ๆ ของเราเสียคน ไม่พึงทำ

ผู้แทนระดับจังหวัดยังมีอีก ตามจังหวัดต่าง ๆ กฎหมายก็ให้มีสภาจังหวัด และให้ราษฎรเลือกสมาชิกจากอำเภอต่าง ๆ เข้าไปควบคุมการบริหารราชการส่วนจังหวัด เป็นปากเสียงแทนประชาชนในแต่ละจังหวัด คล้ายผู้แทนราษฎร

ในแต่ละตำบล กฎหมายก็ให้ราษฎรเลือกผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่งขึ้นเป็นนายตำบล เรียกว่ากำนัน ทำหน้าที่ปกครองตำบลนั้น และในแต่ละหมู่บ้าน กฎหมายก็ให้ราษฎรเลือกคนในหมู่บ้านนั้นคนหนึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านปกครองหมู่บ้านนั้น เพราะฉะนั้น กำนันและผู้ใหญ่บ้านจึงเป็นทั้งพนักงานฝ่ายปกครองและเป็นผู้แทนของประชาชน หากทำไม่ดี ราษฎรในแต่ละหมู่บ้านที่มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งจำนวนของผู้มีสิทธิทั้งหมด อาจจะเข้าชื่อเอาผู้ใหญ่บ้านออกเสีย จากตำแหน่งได้ ถ้าผู้ใหญ่บ้านนั้นเป็นกำนัน ก็พลอยหลุดจากกำนันไปด้วย

นอกจากนั้นยังมีสมาชิกสภาเทศบาลและกรรมการสุขาภิบาล ซึ่งเป็นผู้แทนของประชาชนในท้องถิ่นเช่นเดียวกัน สมาชิกสภาเทศบาลเป็นผู้ที่ประชาชนในเขตเทศบาลเลือกเข้าไปจัดการปกครองท้องถิ่นในเขตเทศบาลและกรรมการสุขาภิบาลก็ทำนองเดียวกัน แม้แต่ตำบลก็มีสมาชิกสภาตำบล

ผู้แทนราษฎรก็ดี สมาชิกสภาจังหวัดก็ดี กำนันผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกสภาเทศบาล กรรมการสุขาภิบาลตลอดจนสมาชิกสภาตำบล ล้วนแต่เป็นผู้ดูแลรักษาผลประโยชน์ของพี่น้องประชาชน โดยตรง จึงเป็นผู้มีความสำคัญต่อสังคมและความเจริญของประเทศอย่างยิ่ง

หน้าที่ของประชาชนก็คือ เลือกบุคคลเหล่านี้ด้วยความระมัดระวัง

เลือกเอาแต่คนดีที่มีความสามารถจริง ๆ *ไม่ใช่เลือกเพราะเห็นแก่เงิน*

คนดีก็คือคนที่มีความซื่อสัตย์ต่อประชาชน และคนที่มีความสามารถก็คือคนที่มีความรู้ กล้าพูด กล้าทำ เพื่อประโยชน์ของพี่น้องประชาชนส่วนรวม ไม่นึกถึงแต่ประโยชน์ส่วนตัว ถ้าจะพูดว่า *คนดีที่มีความ*

*สามารถนั้น คือคนที่ไม่แจกเงิน*ก็เห็นจะไม่ผิด เพราะการแจกเงินนั้นเป็นการลงทุน เป็นการซื้อคะแนน ไม่ใช่ได้มาด้วยความดี เพราะเหตุนั้น กฎหมายเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฉบับปัจจุบันจึงห้ามใช้เงินใช้ทอง หรือทำการใด ๆ เพื่อซื้อคะแนน ทั้งนี้เพื่อให้การตัดสินใจลงคะแนนเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ใจของประชาชนจริง ๆ ไม่ใช่ลงคะแนนเพราะเงินจูงใจ

ผู้สมัครที่ใช้เงินใช้ทองในการหาเสียงนั้น ไม่ว่าจะเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล หรือผู้แทนราษฎร เมื่อเขาได้รับเลือกตั้งสมปรารถนาแล้ว เขาก็จะต้องหาทางกอบโกย เอาเงินของเขาคืน ผมขอยกตัวอย่างจริง ๆ ที่ประสบมาด้วยตนเองมาให้ดูดังนี้

เมื่อสองปีก่อน ผมไปกับคณะตรวจราชการทางภาคเหนือ ขากลับผ่านทางภาคอีสาน ได้พักแรมในเมืองกลางเขาแห่งหนึ่ง ซึ่งมีการเลี้ยงอาหารเย็นหรูหราพอสมควร มีผู้มาร่วมงานหลายอาชีพ ทั้งข้าราชการ ทนายความ ศาล และฝ่ายท้องถิ่น พอดีผมนั่งติดกับท่านผู้หนึ่งซึ่งเจ้าภาพแนะนำว่าเป็นนายกเทศมนตรีเมืองนั้น ผมก็เลยถามว่า

"ท่านมีอาชีพอะไร"

"เป็นผู้รับเหมา ครับ" ท่านผู้นั้นตอบ

ผมสะอึก กลืนคำข้าวไม่ลง นั่งนิ่งอยู่พักหนึ่ง แล้วถามแทงใจดำท่านผู้นั้นต่อไปว่า

"งานก่อสร้างของเทศบาล ท่านคงรับเหมาทำหมด ซีนะครับ"

"ผมทำเป็นส่วนใหญ่ครับ แต่ราคาเป็นธรรมนะครับ" ท่านผู้นั้นตอบ

ท่านผู้อ่านลองคิดดูเถิดครับว่า ประโยชน์ของเทศบาลจะเต็มเม็ดเต็มหน่วยไปไม่ได้ เพราะมันจะต้องเป็นเบี้ยหัวแตกอยู่ในหมู่เดียวกันจำนวนหนึ่ง และเหลือเป็นกำไรอีกจำนวนหนึ่ง ที่จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนจริง ๆ นั้นคงจะตกอยู่ในราว 20%

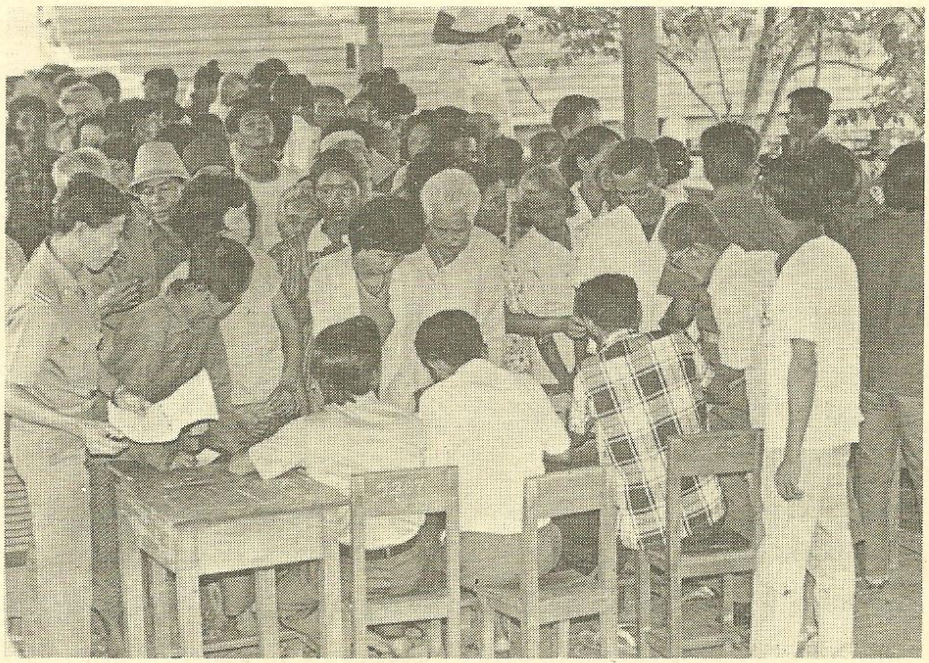

รักประชาธิปไตยต้องไปเลือกตั้ง

หรือ 30% ประสบการณ์นี้ผมได้พบมาเองอีกเหมือนกัน คือ ที่สุขาภิบาลแห่งหนึ่ง ขณะนั้นเป็นตำบล ๆ หนึ่งขึ้นอยู่กับอำเภอกุมภวาปี ในเขตจังหวัดอุดรธานี พี่เขยของผมซึ่งเป็นพ่อค้าคหบดีผู้มีอันจะกินในตลาดแห่งนั้นได้เป็นกรรมการสุขาภิบาลคนสำคัญคนหนึ่ง คราวหนึ่งผมไปเยี่ยมพี่เขยคนนั้น กำนันซึ่งเป็นญาติกันก็มาคุยด้วย เพิ่งเป็นกำนันได้ไม่กี่เดือน เขาได้เล่าให้ผมฟังว่า เขาสมัครเป็นกำนันโดยไม่ได้เสียเงิน ผมอนุโมทนาด้วยความภาคภูมิใจ เขาเล่าว่า เขาไม่ต้องไปหากินกับราษฎรให้เกิดความเดือดร้อน เขาบอกว่าเขาหากินทางอื่นก็ได้ พร้อมกับชี้มือไปที่อาคารตลาดสดซึ่งสร้างเสร็จใหม่ ๆ เขาบอกว่าเขาเข้าหุ้นกับพี่เขยของผมรับเหมาสร้างอาคารหลังนั้น งบประมาณสมัยนั้น 30,000 บาท นับว่ามาก ผมก็เลยถามว่าได้กำไรกันเท่าไร เขาบอกว่าได้ประมาณ 19,000 บาท ผมฟังแล้วแทบ "ลมใส่" ท่านลองคิดดูเถิดว่า ประโยชน์ที่ตกได้กับประชาชนมีกี่เปอร์เซ็นต์กัน

หมู่นี้การเลือกตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านก็ดี ผู้แทนราษฎรก็ดี ต้องเสียเงินจึงจะได้ จนมีคำพังเพยพูดกันติดปากว่า *ผู้ใหญ่บ้านเงินหมื่น กำนันเงินแสน ผู้แทนเงินล้าน* ท่านลองคิดดูเถิดว่า เมื่อเขาได้รับเลือกแล้ว เขาจะไม่คิดหาทางเอาเงินของเขาคืนนั้นเป็นไปไม่ได้ ผมขอเล่าเรื่องจริงให้ฟังอีกสักเรื่องหนึ่ง ผมมีเพื่อนคนหนึ่งเรียนหนังสือมาด้วยกัน รักกันมาก ถึงขนาดที่ภาษาอีสานเรียกว่า "เป็นเสี่ยวกัน" แต่เขาไม่เรียนมากเรียนแค่ ป.4 ก็ออกมาเป็นชาวนา เมื่อไม่นานมานี้เพื่อนของผมคนนี้ได้เป็นแพทย์ประจำตำบล เขาบอกผมว่าเขาเสียเงินเป็นหมื่น ผมก็เลยถามเขาว่าทำไมต้องเสียเงินด้วย เขาตอบผมว่า ไม่เสียเงินก็ไม่ได้เป็น แล้วผมก็เลยซักต่อไปว่า เมื่อได้เป็นแล้วมันจะคุ้มกับเงินที่เสียไปหรือ เกียรติยศหรือก็เท่านั้น เขาบอกว่า "ทำไมจะไม่คุ้ม กันให้ลูกน้องไปขโมยวัวขโมยควายชาวบ้านมาฆ่ามาขาย"

ผมฟังแล้วรู้สึกว่ามีอะไรก้อนโต ๆ มาจุกที่คอหอย ผมจ้องหน้าเขาพลางนึกในใจว่าเพื่อนคงพูดเล่นหรือมิฉะนั้นก็เอาตัวอย่างเลว ๆ ที่อื่นมาเล่าให้สนุก ผมก็เลยย้ำถามว่า

"จริงหรือเพื่อน"

"กันจะโกหกเพื่อนเอาวิมานอะไร

นาน ๆ เราเจอกันที" เพื่อนผมพูดอย่างหน้าตาเฉย แล้วยังพูดต่อไปว่า "ไม่งั้นกันจะเอาเงินที่ไหนมาซื้อรถมอเตอร์ไซค์"

ผมไม่ทราบว่าจะทำอย่างไรดี เพราะคำพูดของเพื่อนรักมันเสียดแทงหัวใจของผม จนแตกละเอียดผมจึงใช้ฝ่ามือฟาดลงไปบนศีรษะของเพื่อนเต็มแรง 1 ทีแล้วถามว่า

"เมื่อไรแกจะตาย"

เขานั่งก้มหน้านิ่งอยู่พักหนึ่งแล้วถามผมว่า

"แล้วเพื่อนจะมาเผากันไหม"

"มาซี กันต้องมา" ผมพูดพร้อมกับพะยักหน้า "กันจะมาเอากระดูกของแกบดจนละเอียดคลุกข้าวให้หมามันกิน เพื่อแกจะได้ไม่เกิดมาเป็นคนอีก"

ท่านผู้อ่านลองคิดดูเถิดว่า ขนาดแพทย์ประจำตำบลยังสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนได้เพียงนี้ แล้วผู้อื่นเช่นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรล่ะ เขาจะสร้างได้มากสักเพียงไหน และคิดต่อไปอีกนิดว่า ความเดือดร้อนนั้นเกิดจากใครเป็นต้นเหตุ เกิดจากความเห็นแก่ได้ของพี่น้องประชาชนเองมิใช่หรือที่เอาเงินเขา นี่เป็นแต่เพียงตัวอย่างหนึ่งในหลายร้อยหลายพันตัวอย่างที่เกิดขึ้นทำนองเดียวกันนี้ ท่านพอจะมองเห็นได้ว่า ผู้แทนราษฎรที่ใช้เงินกันเป็นล้าน ๆ ในการหาเสียงเลือกตั้งนั้น ถ้าเขาได้รับเลือกเข้าไปเป็นผู้แทนแล้ว เขาจะสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนสักเพียงใด อดีตผู้แทนจังหวัดร้อยเอ็ดท่านหนึ่งกล่าวกับผมว่า *"อุดมคติกินไม่ได้ ใช้หนี้ก็ไม่ได้"* หมายความว่าผู้แทนที่เขาใช้เงินไปแล้วเขาต้องหาทางเอาเงินคืน ไม่มีอุดมคติที่จะทำความดีเพื่อบ้านเมือง ได้เงินเป็นเอา บ้านเมืองจะเป็นอย่างไรช่างมัน สมมติว่า พ่อค้าให้เงินเขาจำนวนหนึ่ง เวลาเขาออกกฎหมายในสภาเกี่ยวกับผลประโยชน์ของพ่อค้า ผู้แทนคนนั้นก็จะพูดเพื่อประโยชน์ของพ่อค้า พ่อค้าเสียเงินให้ผู้แทนไปแล้วเขาก็นำมาบวกเข้าเป็นค่าใช้จ่ายในการผลิตหรือการสั่งสินค้าของเขา แล้วมาขูดรีดเอากับประชาชนผู้บริโภคสินค้านั้น กฎหมายที่ผู้แทนออกมานั้นใช้ได้อยู่ชั่วนาตาปี นับชั่วอายุคน ยากที่จะแก้ไข ท่านลองนึกดูก็แล้วกันว่า มันจะเสียหายมากสักแค่ไหน

ผมขอนำท่านไปดูเจตนารมณ์ของ *กฎหมายเลือกตั้ง* ที่ว่านั้น กฎหมายนี้เพิ่งประกาศใช้เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2522 นี้เอง ประสงค์ที่จะให้ประชาชนออกเสียงด้วยความบริสุทธิ์ใจ ปราศจากการจูงใจด้วยอามิสเงินทองหรือของกำนัลใด ๆ มาตรา 32 ของกฎหมายดังกล่าว ห้ามมิให้ผู้สมัครใช้เงินในการเลือกตั้งเกินกว่า 350,000 บาท และให้ใช้เฉพาะในกิจการที่กล่าวไว้ในมาตรา 33 คือ (1) ค่าโฆษณา (2) ค่าพิมพ์ประกาศใบปลิว (3) ค่าเครื่องเขียน แบบพิมพ์ ไปรษณีย์โทรเลข โทรศัพท์ และการสื่อสาร (4) ค่าซื้อ เช่า หรือยืมสำนักงาน สถานที่ ยานพาหนะ วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการเลือกตั้ง (5) ค่าว่าจ้างแรงงานทุกประเภทเกี่ยวกับการเลือกตั้ง (6) ค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพื่อการเลือกตั้ง (7) ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการหาเสียง ที่ไม่ขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมายนี้

มาตรา 35 ห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้อื่นใด กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อจูงใจให้ผู้เลือกตั้งลงคะแนนให้แก่ตนเองหรือให้แก่ผู้สมัครอื่น หรือให้งดเว้นมิให้ลงคะแนนให้แก่ผู้สมัคร ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้ คือ (1) จัดทำให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด อันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่สมาคม มูลนิธิ วัด ฯลฯ เช่น แจกเงินแจกทอง หรือซื้อเสาคอนกรีตให้วัดเป็นต้น (2) ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงินหรือทรัพย์สินอื่น ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม แก่สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา หรือสถานสงเคราะห์อื่นใด เช่น ให้เงินสร้างโบสถ์ ซื้อเสาไฟฟ้าให้หมู่บ้านโน้นหมู่บ้านนี้ เป็นต้น (3) ทำการโฆษณาหาเสียงด้วยการจัดให้มีมหรสพ และการรื่นเริงต่าง ๆ เช่นจ้างหนังไปฉายให้คนดูเพื่อหาเสียงก็ทำไม่ได้ (4) ทำสิ่งอันเป็นสาธารณประโยชน์ หรือสิ่งอื่นใด เพื่อประโยชน์ของบุคคล ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถานศึกษา หรือสถาบันอื่นใด ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือไม่ก็ตามเช่น จัดการทำถนน ขุดบ่อน้ำ ขุดสระ หรือซื้อรถยนต์ให้โรงพยาบาล เพื่อหาเสียงก็ไม่ได้ (5) เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้หนึ่งผู้ใดก็ทำไม่ได้ ผู้ใดทำ ผู้นั้นมีความผิด ติดคุกถึง 10 ปี ปรับเป็นหมื่น และถ้าเป็นคนต่างด้าวกระทำผิดอาจจะถูกเนรเทศด้วย

ถ้าการเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่บริสุทธิ์ มาตรา 78 ให้มีการคัดค้านได้ คือให้ศาลสั่งว่าการเลือกตั้งเป็นไปโดยมิชอบและให้มีการเลือกตั้งใหม่ จะเรียกว่าเป็นทางเอาผู้แทนออกจากตำแหน่งก็ว่าได้ มาตราดังกล่าวมีความว่า เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศผลการเลือกตั้งของเขตเลือกตั้งใด ผู้เลือกตั้ง (ประชาชน) ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองซึ่งมีสมาชิกสมัครในเขตเลือกตั้งนั้น เห็นว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น หรือเห็นว่าการที่บุคคลใดได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นไปโดยมิชอบ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 26, 32, 34, 51 หรือ มาตรา 52 บุคคลเหล่านั้นมีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านต่อศาลจังหวัด ในกรณีการเลือกตั้งในต่างจังหวัด หรือศาลแพ่งในกรณีการเลือกตั้งในกรุงเทพฯ ภายใน 30 วัน เว้นแต่กรณีร้องคัดค้านตามมาตรา 32, 34 ให้ยื่นได้ภายใน 120 วัน นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งเพื่อให้ศาลสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่

เมื่อศาลได้รับคำร้องแล้วจะทำการไต่สวน แล้วทำความเห็นส่งสำนวนไปให้ศาลฎีกาซึ่งเป็นศาลสูงสุดวินิจฉัยชี้ขาด ศาล

ฎีกาอาจชี้ขาดว่า การเลือกตั้งเป็นไปโดยมิชอบทั้งหมดหรือเฉพาะผู้สมัครบางคนและสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือไม่ก็ได้ แล้วแต่จะเห็นสมควร แม้จะเห็นว่าการเลือกตั้งเป็นไปโดยมิชอบก็อาจไม่สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ขอยกคำวินิจฉัยของศาลฎีกาบางเรื่องมาให้ดูดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 239/2513 ระหว่าง นายจรินทร์ สุวรรณธาดา กับพวกรวม 8 คน ผู้ร้อง ร้อยตำรวจตรีชั้น สุวรรณทรรภ ผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ด กับพวกรวม 6 คน ผู้คัดค้าน ผู้ร้องร้องคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดร้อยเอ็ดเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2512 (กฎหมายเลือกตั้งฉบับก่อนให้คัดค้านการเลือกตั้งได้เช่นเดียวกับฉบับปัจจุบัน) ซึ่งมีผู้ได้รับเลือกตั้ง 5 คน ว่าเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมายหลายประการ เหตุหนึ่งที่ผู้ร้องอ้างมาในคำร้องก็คือ จำนวนคะแนนบัตรเลือกตั้งในหีบลงบัตรไม่ตรงกับจำนวนผู้ใช้สิทธิ ที่หมายเหตุว่า "มา" ในบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ขอให้มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่

ผู้คัดค้านยื่นคำร้องคัดค้านว่า การเลือกตั้งเป็นไปโดยชอบทุกประการ ไม่มีเหตุที่จะให้มีการเลือกตั้งใหม่

คู่ความทั้งสองฝ่ายขอให้ศาลเรียกหีบบัตรทุกอำเภอมาเปิดนับใหม่ และรับข้อเท็จจริงกันตามนั้นโดยไม่ติดใจสืบพยานบุคคล

ศาลจังหวัดร้อยเอ็ดได้ดำเนินการตรวจนับบัตรแล้วทำความเห็นส่งสำนวนมาศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัยศาลจังหวัดร้อยเอ็ดเห็นว่าควรยกคำร้อง

ข้อกล่าวหาที่ว่าจำนวนบัตรในหีบไม่ตรงกับจำนวนผู้มาใช้สิทธินั้น ปรากฏว่าหน่วยเลือกตั้งที่ 2 ตำบลบ้านดู่ อำเภออาจสามารถ มีผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง 42 คน แต่มีบัตรในหีบถึง 621 บัตร เกินจำนวนผู้มาใช้สิทธิ 579 บัตร ซึ่งเห็นได้ว่าการเลือกตั้งหน่วยนี้ไม่ชอบ ส่วนหน่วยอื่น ๆ จำนวนบัตรเกินจำนวนผู้ใช้สิทธิอย่างมากไม่เกิน 10 บัตร ศาลฎีกาเห็นพ้องกับศาลจังหวัดร้อยเอ็ดว่ากรรมการอาจนับผิดพลาดไป

ปัญหาว่าสมควรจะสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ทั้งหมดหรือไม่นั้น ศาลฎีกาเห็นว่าถ้าจะเอาคะแนนของผู้ได้รับเลือกตั้งในหน่วยที่ไม่ชอบออกเสียงทั้งหมด คะแนนของผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง 4 คนแรกก็ยังสูงกว่าคะแนนของผู้ร้องที่ 1 ซึ่งอยู่ในอันดับถัดไป ไม่ทำให้ผลของการเลือกตั้ง 4 คนแรกเปลี่ยนแปลง ศาลฎีกาเห็นสมควรให้มีการเลือกตั้งใหม่แทนนายเสมอแต่ผู้เดียว

จึงมีคำสั่งว่า การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นไปโดยไม่ชอบ สมควรให้มีการเลือกตั้งใหม่แทนนายเสมอ อัครปรีดี แต่ผู้เดียว ส่วนผู้ได้รับเลือกตั้งอื่นอีก 4 คน ยังไม่มีเหตุผลสมควรที่จะให้มีการเลือกตั้งใหม่แทน

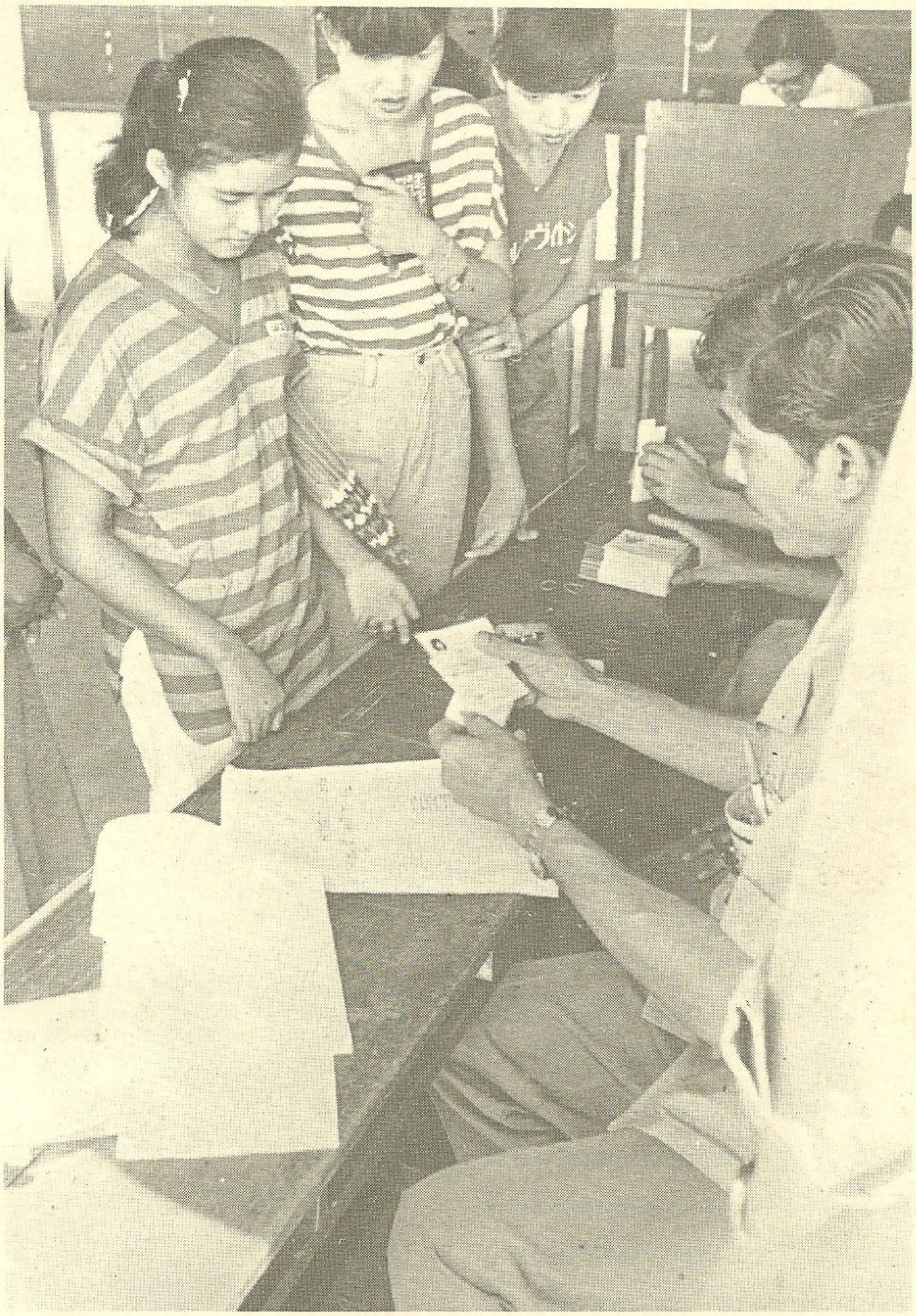

เราคนไทยอย่านอนหลับทับสิทธิช่วยกันไปเลือกคนดีเป็นตัวแทนเข้าสภา

คำพิพากษาฎีกาที่ 1756/2518 ระหว่าง พรรคกิจสังคม โดย ม.ร.ว.ศึกฤทธิ์ ปราโมช ที่ 1 นางศศิมา ศรีวิกรม์ ที่ 2 ผู้ร้อง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดย พลตำรวจตรี อรรถสิทธิ์ สิทธิสุนทรกับพวกรวม 3 คน ผู้คัดค้าน ผู้ร้องอ้างว่า การเลือกตั้งในเขตที่ 3 (เขตพระโขนง) เป็นไปโดยมิชอบ ผู้สมัครพรรคประชาธิปัตย์หมายเลข 8,9 และ 10 เป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง เฉพาะนายยอด เลิศฤทธิ์ ผู้สมัครหมายเลข 10 ได้คะแนน 22,371 คะแนน มาเป็นลำดับที่ 3 มากกว่าผู้ร้องที่ 2 จำนวน 231 คะแนน การเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 3 เฉพาะนายยอดเป็นไปโดยมิชอบ มีการทุจริต และกระทำผิดกฎหมายหลายประการ คือ มีการเพิ่มคะแนนให้นายยอด มีการจงใจนับคะแนนให้ผิดความจริง ลงจำนวนคะแนนรวมของหน่วยเลือกตั้งแต่ละหน่วยในรายงานแสดงผลนับคะแนนผิดไปจากความจริง แก้ตัวเลขในรายงานแสดงผลการนับคะแนน เพื่อให้จำนวนตรงกับจำนวนบัตรในหีบเลือกตั้งที่ได้นำใส่ไว้โดยผิดกฎหมาย แก้จำนวนคะแนนของผู้สมัครรับเลือกตั้งคนอื่นเพื่อให้จำนวนคะแนนรวมไม่เกินจำนวนรวมของบัตรที่มีอยู่ในหีบบัตร และลงเครื่องหมายผู้มาขอรับบัตรเลือกตั้งเพิ่มขึ้น ฯลฯ ขอให้ศาลมีคำสั่งว่าการเลือกตั้งของนายยอดเป็นไปโดยมิชอบ ให้มีการเลือกตั้งใหม่ แทนนายยอด เลิศฤทธิ์ ต่อไป

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและนายยอดคัดค้านว่า ไม่มีการเพิ่มคะแนนให้นายยอด คำร้องไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ศาลแพ่งได้ไต่สวนพยานหลักฐานของทั้งสองฝ่ายแล้วทำความเห็นส่งมาศาลฎีกา เห็นควรให้ยกคำร้องของผู้ร้องทั้งสอง

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า คำร้องของผู้ร้องมิได้แสดงโดยแจ้งชัดซึ่งสภาพแห่งข้อหาว่ามีการจงใจนับคะแนนให้ผิดความจริงอย่างไร เพิ่มหรือลดจำนวนคะแนนผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใด เท่าใด การรวมคะแนนและการลงคะแนนในรายงานแสดงผลการนับคะแนน แก้ตัวเลขในรายงาน การแก้คะแนนของผู้สมัครรับเลือกตั้งคนอื่น การลงเครื่องหมายผู้ขอรับบัตรเพิ่มขึ้น ผิดความจริงไปอย่างไร คำร้องนี้จึงเคลือบคลุม ส่วนข้อเท็จจริงนั้น คดีฟังไม่ได้ว่ามีการทุจริตแก้ไขคะแนน ฯลฯ ดังที่ผู้ร้องอ้าง ให้ยกคำร้องของผู้ร้องทั้งสองเสีย

คำพิพากษาฎีกาที่ 1874/2519 ระหว่าง นายเสนีย์ ช่างเพชร ผู้ร้อง นายชุมพลฯ ที่ 1, ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ ที่ 2 ผู้คัดค้าน ผู้ร้องยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดศรีสะเกษ ปรากฏว่าคดีขึ้นมาสู่ศาลฎีกาภายหลังคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินได้เข้ายึดอำนาจการปกครองประเทศ รัฐธรรมนูญที่ใช้อยู่สิ้นสุดลง และรัฐสภาสิ้นสุดลงพร้อมกับรัฐธรรมนูญ จึงไม่มีประโยชน์ที่จะวินิจฉัยคำร้องของผู้ร้องต่อไป ศาลฎีกามีคำสั่งให้จำหน่ายคดี (เรื่องทำนองเดียวกันนี้มีอยู่หลายเรื่อง)

ข้อน่าสังเกต ก็คือ การเลือกตั้งเป็นไปโดยมิชอบนั้น มาตรา 78 ระบุไว้เพียง 5 มาตรา คือ มาตรา 26 ไม่มีสิทธิสมัครไปสมัคร มาตรา 32 ใช้เงินเกิน 350,000 บาท (ไม่รวมค่าสมัคร) มาตรา 34 ไม่ยื่นรายการเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายภายใน 3 เดือน หลังจากประกาศผลการเลือกตั้ง มาตรา 51 นับคะแนนผิด และมาตรา 52 เจ้าพนักงานดำเนินการเลือกตั้งและกรรมการตรวจนับคะแนนขัดขวางมิให้การเลือกตั้งเป็นไปตามกฎหมาย *แต่หาได้ระบุมาตรา 35 ซึ่งเป็นมาตราที่ห้ามแจกเงินและเลี้ยงดูปูเสื่อราษฎรเพื่อหาเสียงไม่* เป็นอันว่าเวลานี้ ผู้สมัครยังแจกเงินได้โดยไม่ต้องกลัวว่าจะถูกสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ มีแต่โทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 1 ปี อย่างสูงไม่เกิน 10 ปี กับศาลจะสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งอีก 10 ปี ทำให้คิดว่า เออ ผู้แทนออกกฎหมายเลือกตั้งนี้มาเพื่อจะได้ไปแจกเงินหรืออย่างไร และขอให้สังเกตด้วยว่า การกระทำผิดตามมาตรา 35 ที่ว่านั้นไม่เฉพาะแจกเงินอย่างเดียว มีถึง 5 อย่าง ใครทำคนนั้นผิด ไม่เฉพาะผู้สมัคร และถ้าเป็นคนต่างด้าวทำผิดอาจถูกเนรเทศอีกด้วย อย่างไรก็ตาม เราก็มีทางที่จะเอาผู้แทนที่ได้มาเพราะแจกเงินหรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา 35 นั้นเข้าคุกได้หลายปี เพราะตลอดเวลาหาเสียงเขาอาจจะทำผิดหลายครั้ง แจกเงินทีก็เป็นผิดกรรมหนึ่ง ซื้อเสาไฟฟ้าให้หมู่บ้านนั้นก็ผิดอีกกรรมหนึ่ง ทำถนนให้ตำบลโน้นก็ผิดอีกกรรมหนึ่ง ผู้แทนคนหนึ่งอาจจะทำผิดเป็น 100 กรรม และติดคุกเป็นหลายร้อยปีก็ได้ ใคร ๆ ก็ไปแจ้งความได้ เป็นการกล่าวโทษให้เอาผิดกับผู้แทนที่ทำผิด แต่อย่าฟ้องคดีเองก็แล้วกัน อายุความยาวถึง 20 ปี ที่ห้ามไม่ให้ฟ้องคดีเองนั้นก็เพราะดูตามตัวบทแล้วไม่มีใครเป็นผู้เสียหายโดยตรง การแจ้งความให้ตำรวจจับกุมดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดตามมาตรา 35 นี้ ไม่จำเป็นต้องรอให้การเลือกตั้งผ่านพ้นไปก่อน ทำผิดเมื่อใดก็จับได้เมื่อนั้น ถ้าไปคอยให้เขาได้รับเลือกเป็นผู้แทนก่อนอาจจะจับยาก เพราะเขามีเอกสิทธิที่จะไม่ถูกจับกุมระหว่างสมัยประชุม

ท่านผู้อ่านที่รัก ท่านเห็นแล้วใช่ไหมว่าผู้แทนของท่านมีความสำคัญเพียงใด ผู้แทนดีก็ทำให้ท่านมีความสุข ผู้แทนชั่วก็นำทุกข์มาให้ท่าน ไม่ว่าผู้แทนระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค หรือระดับประเทศ เพราะฉะนั้นขอให้ท่านไปเลือกผู้แทนโดยทั่วกัน อย่านอนหลับทับสิทธิ เมื่อไปเลือกก็ขอให้เลือกเอาแต่คนดีมีความสามารถอย่าได้เห็นแก่เงินแก่ทอง เลือกเอาคนไม่ดีมาเป็นผู้แทน ซึ่งจะทำให้ท่านเจ็บแค้นไปชั่วอายุ ชัย

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคน

จรินทร์ ปัญญาศิริ : ภาพ

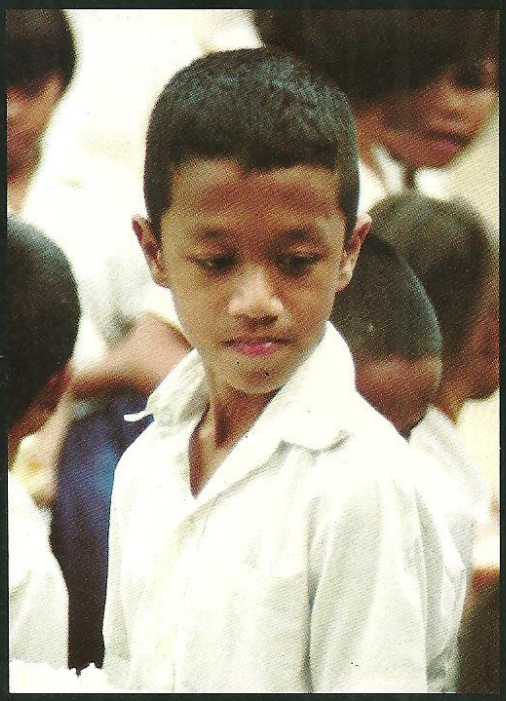

การศึกษาคือการเรียนรู้

คนไทยสนใจให้ลูกหลานมีความรู้ เมื่อถึงวัยเรียนก็จะส่งไปเข้าเรียนในโรงเรียน เด็กจะหัดอ่าน หัดเขียน หัดคิด หัดสังเกต รู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและเรื่องรอบๆตัว พอโตขึ้นก็จะเรียนรู้เรื่องอาชีพ การทำมาหากิน หรือการประพฤติตนเป็นพลเมืองดี บางคนเรียนรู้ด้วยตนเองหรือจากสื่อมวลชนต่างๆ ที่เรียกกันว่า การศึกษานอกโรงเรียน แม้เป็นผู้ใหญ่ หรือผู้สูงอายุแล้วก็ยังเรียนรู้ได้โดยไม่หยุดยั้ง ทุกคนต่างต้องศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวต

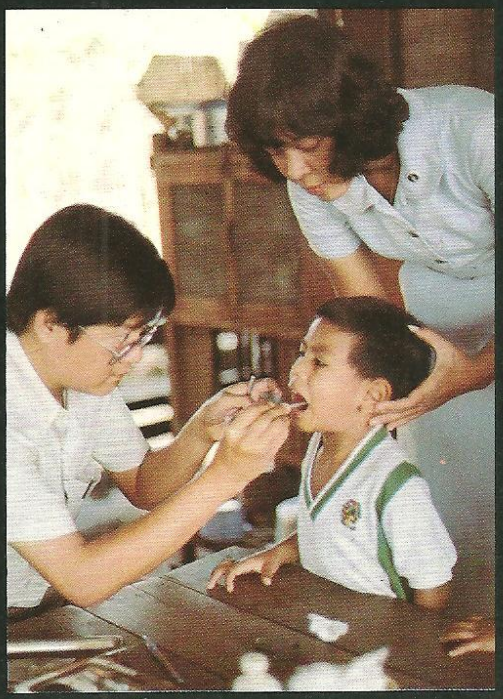

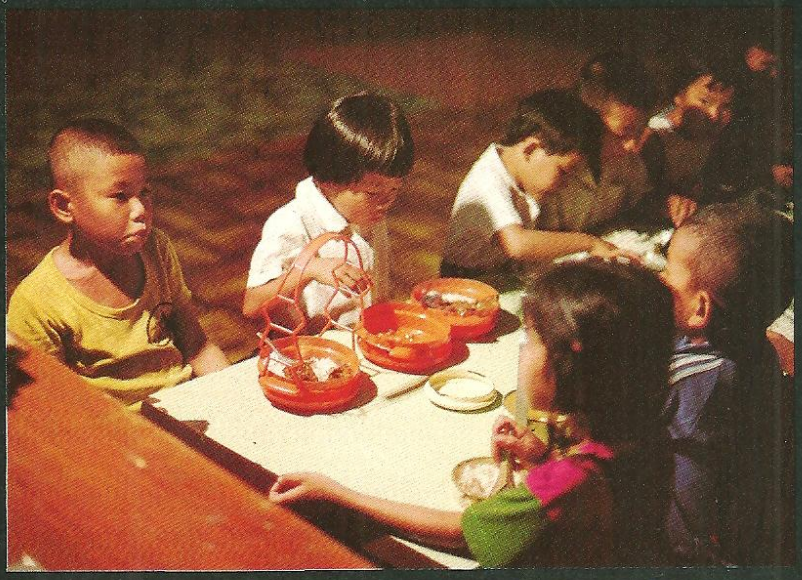

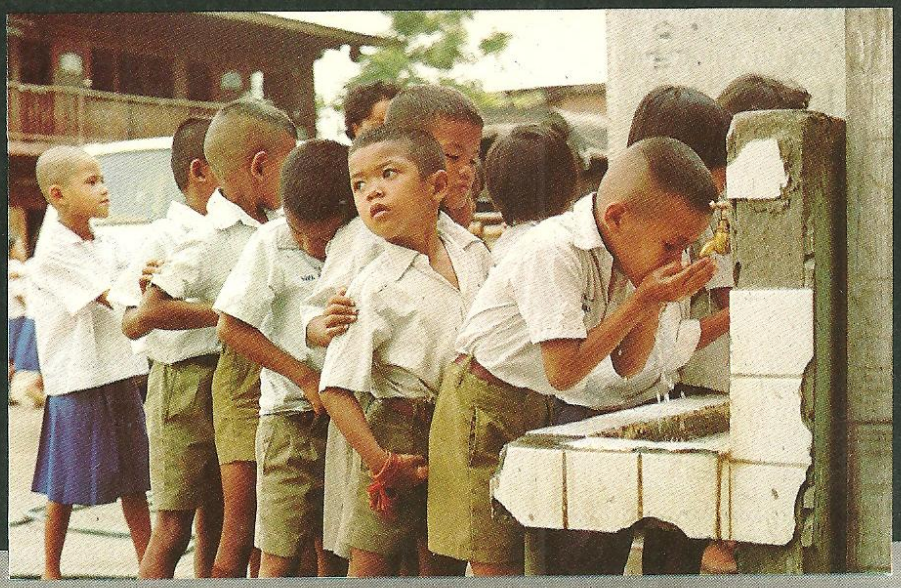

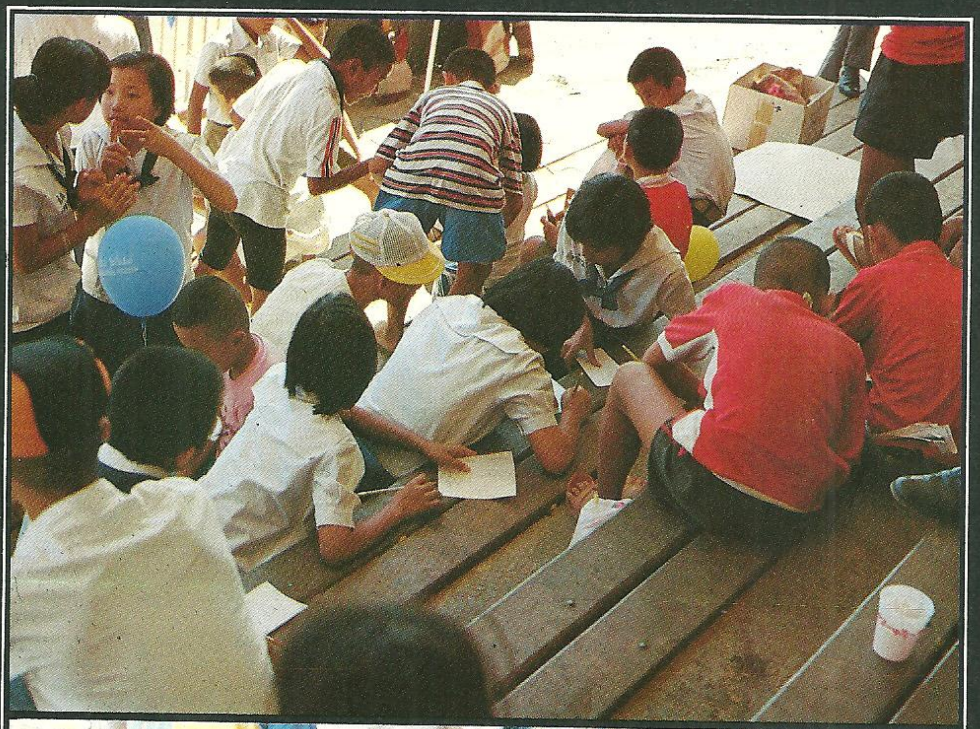

การศึกษา

ดร.สายสุรี จุติกุล

เราศึกษาตลอดชีวิต

การศึกษา คือ การเรียนรู้ คนเราเกิดมาไม่ว่าจะอยู่ในที่ใด ก็จะต้องเรียนรู้เพื่อให้มีชีวิตอยู่ต่อไปได้

เด็กทารกจะรู้จักคลาน ยืน เดิน และในที่สุดก็วิ่งได้ รู้จักวิธี รับประทาน อาหาร ดื่มน้ำจากถ้วย สวมเสื้อผ้าเอง ฟังคนอื่นพูดเข้าใจ และพูดให้คนอื่นเข้าใจ เป็นต้น

ต่อมาเด็กจะหัดอ่านและเขียน หัดคิดเลข รู้เรื่องเกี่ยวกับตัวเองและเรื่องรอบ ๆ ตัว ทั้งจากครูและพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ รู้จักเล่นตั้งเต หมากเก็บ ลิงจับหลัก อีตัก และอื่น ๆ จากเพื่อน ๆ พอโตขึ้นก็จะเรียนรู้อาชีพหรือการทำมาหากิน บางคนก็เรียนรู้จากวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์หรือหนังสือต่าง ๆ บางคนก็ไปเข้าเรียนในโรงเรียน บางคนก็อาจไปฝึกงานตามสถานที่ต่าง ๆ แม้เป็นผู้ใหญ่หรือเป็นผู้สูงอายุแล้ว ก็ยังเรียนรู้ต่อไปได้อย่างไม่หยุดยั้ง

ดังนั้น ถ้าจะรู้เรื่องให้ทันสมัยทันคน ก็ต้องศึกษาด้วยตัวเองจากสิ่งแวดล้อมไปได้เรื่อย ๆ ไม่จำเป็นต้องคอยจนมีครูมายืนหน้าชั้นเรียนแล้วจึงจะเรียนรู้ เราเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองเป็นส่วนใหญ่ ขอแต่ให้มี *ความใฝ่รู้* เท่านั้น

เราควรรู้อะไรในชีวิต

ความรู้พื้นฐานเป็นเรื่องจำเป็นที่เยาวชนทุกคนพึงมี ความรู้พื้นฐานจะประกอบด้วยสาระดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับตัวเอง ด้านร่างกาย ได้แก่ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาร่างกายให้มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง รู้จักว่าอาหารอะไรมีหรือไม่มีประโยชน์ต่อร่างกาย รู้จักดูแลร่างกายให้สะอาด บริโภคอาหารที่สะอาด รู้จักรักษาฟัน หู ตา จมูกและปาก มีการออกกำลังกายเพื่อให้แข็งแรง รู้จักป้องกันอันตรายจากอุบัติเหตุต่าง ๆ และป้องกันไม่ให้ป่วยไข้ นอกจากนั้นยังควรทราบว่าเมื่อเจ็บป่วยแล้วควรรับประทานหรือไม่ควรรับประทานยาอะไร หรือควรรับประทานยาที่แพทย์สั่งเพื่อความปลอดภัยของตัวเอง

2. ความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม เราทุกคนต้องอยู่ในสิ่งแวดล้อมซึ่งมีทั้งสิ่งแวดล้อมด้านธรรมชาติ วัตถุและเทคโนโลยี และคนอื่น ๆ ในสังคม ธรรมชาติมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของเราไม่แพ้เรื่องอื่น ๆ เช่น สภาพดิน น้ำ อากาศ พลังงานและฤดูกาลต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อการเกษตร บ้านพักอาศัย และกิจกรรมของเรา มนุษย์จะเอาชนะธรรมชาติได้เป็นบางเรื่อง แต่ต้องตั้งต้นด้วยความเข้าใจธรรมชาติรอบตัว แล้วจึงคิดค้นเทคโนโลยีและสร้างวัสดุมาช่วย

บทความนี้เคยลงตีพิมพ์ในหนังสือสมุดภาพ "เมืองไทยของเรา" ซึ่งจัดทำโดยคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจจัดทำหนังสือเกี่ยวกับประเทศไทยสำหรับเยาวชน ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

เสริมหรือควบคุมธรรมชาติ เช่นการเก็บน้ำไว้ใช้ด้วยการสร้างฝายน้ำล้น เขื่อน ฯลฯ หรือการใส่ปุ๋ยและการปรุงอาหารสัตว์ให้เหมาะสม เพื่อช่วยความเจริญเติบโตของพืช ต้นไม้และสัตว์ หรือต้องมีวิทยาการในงานที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรม ทั้งในส่วนที่เป็นผลิตผลด้านเกษตรและที่ไม่เป็นผลิตผลด้านเกษตร เช่น การรู้จักหมักดองหรือรักษาอาหาร การทำอาหารกระป๋อง และแปรสภาพผลิตผลการเกษตรมาเป็นเครื่องใช้ อันได้แก่ผลิตเชือกหรือกระสอบเป็นอาทิ หรือการผลิตพลาสติกที่อาศัยก๊าซธรรมชาติและน้ำมันเป็นพื้นฐาน เป็นต้น นอกจากนั้นยังต้องรู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาประเทศได้อย่างต่อเนื่องอีกด้วย

ในส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องคนและสังคมก็เป็นเรื่องจำเป็นที่ควรรู้ เพราะเราอยู่คนเดียวไม่ได้ เราต้องรู้จักวิธีสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ เช่น พ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ พี่น้อง เพื่อนบ้าน เพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน และผู้ที่ต้องติดต่อด้วยเรื่องธุระการงาน ฯลฯ เมื่อสังคมใหญ่ขึ้นจนเป็นหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภาค และประเทศนั้น เราก็ต้องเข้าใจสภาพตามสมควร เพราะเราเป็นส่วนหนึ่งของสังคมเหล่านี้ ยิ่งไปกว่านั้น สังคมเกาะเกี่ยวกันอยู่ได้เพราะวัฒนธรรม เช่น การใช้ภาษาไทยร่วมกัน วิธีรับประทานอาหารและลักษณะอาหาร การแต่งกาย ดนตรี ศิลปะและอื่น ๆ เป็นต้น ความรู้และการปฏิบัติด้านวัฒนธรรมจึงทำให้เราเป็นคนไทยร่วมชาติกัน

3. ความรู้สำหรับประกอบอาชีพได้ เราทุกคนจะต้องทำมาหากินประกอบอาชีพได้ แต่เราจะใช้ความรู้และทักษะอะไรไปประกอบอาชีพอะไรนั้น เป็นเรื่องที่แต่ละคนจะต้องเลือกเอง ถ้าเราจะทำนา เราก็ควรจะหาความรู้ว่า ทำนาอย่างไรจึงจะได้ผลผลิตสูง และรู้จักวิธีขายผลผลิตให้ได้กำไร โดยไม่ให้ใครเอาเปรียบเราเกินไป ถ้าอยากเป็นครูก็ควรศึกษาให้รู้ว่าเป็นครูอย่างไรเพื่อให้นักเรียนของเราเรียนรู้ได้มากที่สุด โดยไม่เพียงเพื่อการเรียนเท่านั้นแต่ต้องนำวิชาไปใช้ให้ได้ ไม่ว่าเราคิดจะเป็นอะไร ก็ควรศึกษาให้รู้วิธีที่ดีที่สุด ที่ได้ผลมากที่สุดและใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุดด้วย อาชีพมีมากมาย ยิ่งประเทศพัฒนาก็จะยิ่งมีอาชีพมากอย่างและจะยิ่งมีอาชีพเฉพาะอย่าง เยาวชนจึงต้องเลือกอาชีพโดยดูว่าตัวเองถนัดและชอบทางใด มีความสามารถด้านใด มีความเป็นไปได้สำหรับเรามากน้อยเพียงใด ที่จะศึกษาเรื่องนั้น ๆ และเราจะต้องใช้ความพยายามให้ถึงที่สุดที่จะหาทางศึกษาให้รู้เรื่องนั้น ๆ ให้แจ่มแจ้ง เพื่อทำงานให้ได้ผลดีแล้วตัวเองก็มีความก้าวหน้า

อาชีพของคนไทยที่จะพัฒนาต่อไปคืออาชีพเกษตรกรรม ที่จะต้องรู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นเพื่อเพิ่มผลผลิต และปรับปรุงคุณภาพผลผลิต อาชีพด้านอุตสาหกรรมที่อาศัยผลผลิตทางเกษตร และผลผลิตจากก๊าซธรรมชาติและน้ำมัน อาชีพบริการและพาณิชยกรรม อาชีพด้านศิลปหัตถกรรมที่จะช่วยเพิ่มรายได้และอาชีพที่ประกอบเป็นเอกเทศ

อย่างไรก็ดี เพียงมีความรู้ด้านอาชีพอย่างเดียวยังไม่พอ ต้องฝึกอาชีพด้วยจนมีทักษะจัดเจนทำงานนั้น ๆ ได้ เช่น การมีความรู้เกี่ยวกับการทำอาหารเท่านั้น โดยไม่ฝึกทำอาหารเองก็จะไม่เพียงพอ หรือมีความรู้เกี่ยวกับการว่ายน้ำ แต่ไม่เคยว่ายน้ำหรือว่ายน้ำไม่เป็น เมื่อตกน้ำก็จะจมน้ำตาย ความอดทนและความพากเพียรพยายามเพื่อฝึกฝนจนทำงานได้จึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นยิ่ง

4. ความรู้ที่จะเสริมให้มีอนาคต เยาวชนต้องเตรียมตัวเพื่ออนาคต การเตรียมตัวสำหรับอนาคตเป็นลักษณะหนึ่งของคนฉลาด ดังนั้น นอกจากจะต้องเตรียมตัวเพื่อการมีอาชีพแล้ว เราคงจะต้องเตรียมตัวและฝึกหัดตัวเองอีกหลายอย่าง เช่น หัดประหยัด หัดใช้ของเครื่องมือและวัสดุให้เป็น จะได้ไม่เสียหายง่าย หัดซ่อมแซมของใช้ หัดดูแลรักษาของที่มีอยู่แล้วมิให้สูญเสีย หัดเก็บออมทรัพย์เพื่อมีใช้เวลาป่วยไข้ หรือในยามจำเป็นอื่น ๆ รวมทั้งเก็บออมไว้ลงทุนทำมาหากิน เป็นต้น นอกจากนั้นยังต้องรู้จักพึ่งพาตนเองให้ได้มากที่สุด รู้จักรวมกลุ่มกันเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมและผลประโยชน์ระยะยาว เริ่มต้นจากช่วยพ่อแม่ผู้ปกครองทำงานบ้านหรือประกอบกิจกรรมเพื่อครอบครัว รู้จักเตรียมตัวที่จะเป็นสามีภรรยาที่ดี และเป็นพ่อแม่ที่ดีในอนาคต รู้จักใช้เวลานอกเหนือจากการอาชีพเพื่อความบันเทิง และการพักผ่อนหย่อนใจที่เสริมสุขภาพพลานามัยและความรู้รอบตัว ซึ่งหมายรวมถึงการเข้าใจความงามด้านศิลปะดนตรี และการละคร สนใจการอ่านหนังสือใฝ่หาความรู้ เล่นกีฬา และประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์อื่น ๆ จะเห็นได้ว่ากิจกรรมอดิเรกเหล่านี้ ถ้ารู้จักวางแผนให้ดีแล้ว ก็อาจจะเลือกกิจกรรมที่เป็นประโยชน์จริง ๆ และอาจยึดเป็นอาชีพสำรองได้ด้วยในอนาคต

5. ความรู้และการปฏิบัติด้านจริยธรรม ฐานรากของความรู้และการปฏิบัติทั้งหลายทั้งปวงที่กล่าวมาแล้วได้แก่ความรู้และการปฏิบัติด้านจริยธรรม เพราะเปรียบเสมือนฐานรากของอาคารบ้านเรือน ซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวโยงใยองค์ประกอบอาคารต่าง ๆ เข้าด้วยกันและเป็นพื้นฐานของความมั่นคงของอาคาร ดังนั้นคนที่มีความเป็นคน ก็คือคนที่มีจริยธรรมเป็นพื้นฐาน ทำหน้าที่ยึดเหนี่ยวโยงใยความรู้ความคิดและการปฏิบัติต่าง ๆ ของคน ๆ นั้น

จริยธรรมพื้นฐานประกอบด้วยความรู้ผิดรู้ถูก รู้ดีรู้ชั่ว อันได้แก่

(1) การรักความจริง คือการไม่พูดปดและไม่ฉ้อฉล การรักษาคำมั่นสัญญา การมีความกล้าที่จะยอมรับความจริงและมีความรู้ผิดถ้าพูดไม่จริง โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น

(2) การไม่เบียดเบียนกัน คือการไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นและรักษาความเป็นธรรม โดยมีความรักและความเมตตาเป็นฐาน

(3) ความละอาย คือความละอายใจต่อการกระทำความผิดหรือความชั่วใด ๆ ไม่ว่าจะมีผู้อื่นทราบหรือไม่ก็ตาม

(4) ความรู้จักพอ คือ ความไม่โลภและไม่หลง รู้จักจัดการชีวิตของตนแบบเรียบง่าย

(5) การรู้คุณคน คือ การสำนึกในคุณความดีของผู้อื่น

ความรู้พื้นฐานทั้ง 5 ประการดังกล่าวข้างต้น ไม่ใช่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเอง แต่เป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ โดยเฉพาะตัวเองจะต้องอยากรู้อยากเป็น เราแต่ละคนเป็นคนมีค่ายิ่งของประเทศชาติ และเมื่อรวมกันแล้ว เป็นพลังมหาศาลผลักให้ชาติเจริญพัฒนาและมั่งคั่ง เราทุกคนจึงต้องพัฒนาตัวเองให้ได้

การศึกษาสมัยก่อน

แต่ไหนแต่ไรมา ก่อนที่ลูกหลานจะทำมาหากินเองได้ก็จะต้องฝึกอาชีพจากพ่อแม่ ญาติหรือผู้ปกครองที่พ่อแม่ฝากไว้ เช่น การดำนาเกี่ยวข้าว ปั้นถ้วยชาม หม้อไห เลี้ยงไหม ทอผ้า ทอเสื่อ จักสาน ฯลฯ จนบางหมู่บ้านบางตำบลมีอาชีพเหมือน ๆ กันหมด เพราะเรียนรู้จากกันและกันนั่นเอง

ถ้าพ่อแม่อยากให้ลูกอ่านออกเขียนได้ก็จะนำลูกไปฝากพระท่านไว้ที่วัด นอกจากวัดแล้ว วังก็เป็นแหล่งให้การศึกษาที่ดีอีกแห่งหนึ่ง โดยเฉพาะสำหรับผู้หญิง มีการสอนวิชาศิลปะและแม่บ้านการเรือนต่าง ๆ

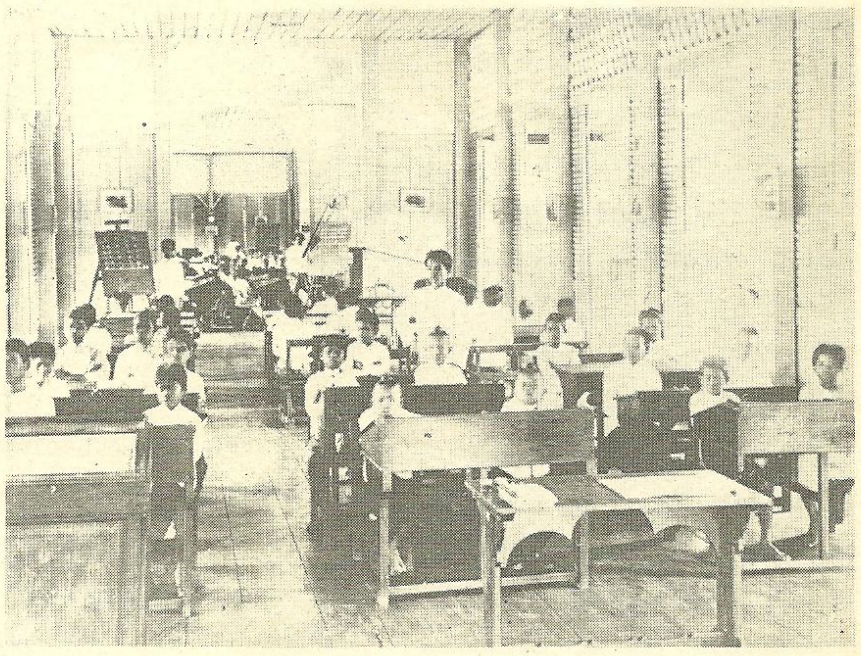

ครูนักเรียนในห้องเรียน – สภาพการเรียนการสอนในสมัยรัชกาลที่ 5

การเรียนการสอนครอบคลุมการอ่านและเขียนภาษาไทย ส่วนหนึ่งเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาพระธรรมในพระพุทธศาสนา ต่อมาได้มีการขยายการศึกษารวมไปถึงการเรียนรู้ งานวรรณกรรม การศึกษาด้านยาและการรักษาโรคภัยไข้เจ็บ การศึกษาพงศาวดารและตำราพิชัยสงคราม เป็นต้น การเรียนสมัยก่อนยังไม่มีหลักสูตรตายตัว ครูผู้สอนจะรู้จักลูกศิษย์ดีว่าหัวไวหัวช้าเพียงใด ใครถนัดทางไหน และผู้ใดควรเรียนมากน้อยหรือจบวิชานั้นเมื่อไร

พระมหากษัตริย์ทรงสนพระทัยเรื่องการศึกษาสำหรับราษฎร

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นความสำคัญของการศึกษาเป็นอย่างมาก ทรงพระราชดำริว่าการรู้หนังสือนี้เป็นคุณสำคัญข้อใหญ่ เป็นเหตุให้ได้รู้วิชาและขนบธรรมเนียมต่าง ๆ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้ง *โรงเรียนหลวง* ขึ้นเป็นแห่งแรกในพระบรมมหาราชวัง เมื่อตั้งโรงเรียนสอนหนังสือไทยขึ้นแล้ว ไม่ช้าทรงพระราชปรารภว่า สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอและพระราชวงศ์ซึ่งได้เล่าเรียนภาษาไทยแล้ว ควรจะได้เล่าเรียนภาษาต่างประเทศให้ได้วิชาความรู้สูงขึ้นไปด้วย จึงโปรดให้ตั้งโรงเรียนสำหรับสอนภาษาอังกฤษขึ้นอีกแห่งหนึ่ง โรงเรียนหลวงทั้ง 2 แห่งนี้โปรดให้ขึ้นอยู่ในกรมทหารมหาดเล็ก และต่อมาได้โปรดให้ตั้งโรงเรียนสำหรับฝึกสอนผู้ที่จะเป็นทหารในกรมทหารมหาดเล็กเรียกว่า *โรงเรียนทหารมหาดเล็ก* ขึ้นในบริเวณพระตำหนักเดิมสวนกุหลาบ ให้ตั้ง *โรงเรียนทำแผนที่* ขึ้นอีกแห่งหนึ่งด้วย

ในระยะนั้น กระทรวงต่าง ๆ ต้องการคนที่ได้เล่าเรียนมีวิชาความรู้เข้ารับราชการเป็นอันมากเช่นกัน ไม่เฉพาะแต่เพียงกรมทหารมหาดเล็กเท่านั้น จึงโปรดให้ขยายโรงเรียนทหารมหาดเล็กหรือโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบออกไปให้กว้างขวางยิ่งขึ้น และต่อมาได้เปลี่ยนเป็น *โรงเรียนข้าราชการพลเรือน* สำหรับฝึกหัดผู้ที่จะเข้ารับราชการเป็นการเฉพาะ โดยสอนทั้งหนังสือ

สือไทยและภาษาอังกฤษ

เมื่อโปรดให้จัดโรงเรียนสำหรับข้าราชการแล้ว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชปรารภต่อไปอีกว่า ควรจะจัดตั้งโรงเรียนให้แพร่หลายออกไปให้เป็นประโยชน์จนถึงราษฎรด้วย จึงโปรดให้ตั้งโรงเรียนหลวงสำหรับราษฎรขึ้น ทรงพระราชดำริว่าโรงเรียนหลวงที่จะตั้งขึ้นสำหรับราษฎรเล่าเรียนนั้น ถ้าจะไปตั้งที่อื่นนอกจากวัด ก็จะไปขัดแย้งกับประเพณีเดิมซึ่งนิยมฝากเด็กไปเล่าเรียนตามวัดอยู่แล้ว ประกอบกับเหตุผลอีกอันหนึ่งว่า ถ้าจะตั้งโรงเรียนหลวงขึ้นใหม่ก็จะต้องจัดซื้อที่ดินและทำการก่อสร้างโรงเรียน ซึ่งเป็นการสิ้นเปลือง ดังนั้นถ้าตั้งโรงเรียนขึ้นในวัด จะได้อาศัยทั้งที่ดินและศาลาซึ่งมีอยู่แล้วเป็นที่ตั้งโรงเรียนได้ นอกจากนั้นยังเป็นการสะดวก เพราะวัดตั้งอยู่ในที่ชุมนุมชน ราษฎรสามารถส่งบุตรหลานเข้าเล่าเรียนในบริเวณใกล้เขตบ้านของตนได้ จึงโปรดให้จัดตั้งโรงเรียนสำหรับราษฎรขึ้นตามวัด โดยได้ตั้งขึ้นที่ *วัดมหรรณพาราม* เป็นแห่งแรกก่อน และขยายออกไปตามพระอารามน้อยใหญ่เป็นลำดับ จนถึงในต่างจังหวัดในที่สุด

ในปี พ.ศ. 2459 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาโรงเรียนข้าราชการพลเรือนขึ้นเป็น *จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย* และในปี พ.ศ. 2464 ทรงประกาศใช้ *พระราชบัญญัติประถมศึกษา* ซึ่งบังคับให้เด็กไทยทุกคนที่มีอายุครบ 7 ปีบริบูรณ์เข้าเรียนและอยู่ในโรงเรียนจนอายุ 14 ปีบริบูรณ์ โดยโปรดให้จัดตั้ง *โรงเรียนประชาบาล*ขึ้น

เราชาวไทยจึงมีการศึกษาถ้วนหน้าก็ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์

คนไทยสนใจให้ลูกหลานมีความรู้

ในระยะแรก ๆ ที่มีการศึกษาภาคบังคับนั้น ยังมีผู้ที่ไม่สู้สนใจนัก ไม่ต้องการให้ลูกไปโรงเรียน แต่ต่อ ๆ มา พ่อแม่ส่วนมากเห็นว่า อย่างน้อยลูก ๆ ก็ต้องอ่านออกเขียนได้คิดเลขเป็น จึงพากันมาเข้าเรียนจนเปิดโรงเรียนแทบไม่ทัน

ในปี พ.ศ. 2524 เรามีนักเรียนประถมศึกษาถึง 7 ล้าน 3 แสนคน ถ้ารวมนักเรียนมัธยมและประเภทอื่น ๆ จนถึงมหาวิทยาลัยแล้ว เรามีนักเรียน นิสิต และนักศึกษาในระบบโรงเรียนกว่า 10 ล้านคน หรือประมาณเกือบ 1 ใน 4 ของประชากรทั้งหมด ทั้งนี้ ยังไม่รวมผู้ศึกษาอีกมากมายที่เรียนฝึกอาชีพหลักสูตรระยะสั้น หรือเรียนโดยครูส่วนตัว หรือที่เรียกกันว่าเป็นการศึกษานอกโรงเรียน

วิธีการที่จะนำไปสู่ความรู้และการพัฒนาตนเอง

ถ้าเราอยากมีความรู้และพัฒนาความสามารถของตนเอง เราจะต้องรู้จักวิธีการต่าง ๆ ที่นำไปสู่สภาพนั้นได้ดังนี้

ประการแรก *รู้จักฟัง* การหัดฟังคนอื่นพูดแล้วจับความให้ได้เป็นวิธีการเบื้องต้น ทารกจะฟังผู้ใหญ่จนเลียนเสียงได้ เป็นต้น ต่อมาก็จะฟังคนอื่นพูดรู้เรื่องเพิ่มขึ้น เมื่ออายุและประสบการณ์มากขึ้น

การรู้จักฟัง หมายรวมถึง การฟังความคิดของคนอื่นได้ แม้ว่าความคิดนั้นอาจแตกต่างไปจากของเรา นอกจากนั้น ยังจะต้องหัดฟังจนเป็นนิสัย เช่น การฟังข่าวจากวิทยุหรือโทรทัศน์ การฟังคนอื่นกล่าวให้จบความโดยเราอย่าชิงพูด อันเป็นการขัดจังหวะเขา และการฟังสาระและข้อมูลให้ครบถ้วนก่อนตัดสินใจ เป็นต้น

ประการที่สอง *รู้จักอ่าน* คนที่รักอ่านจะรู้และเข้าใจเรื่องต่าง ๆ มาก พร้อมทั้งได้เปรียบคนที่อ่านไม่เป็น หรืออ่านเป็นแต่ไม่รักการอ่าน

ความรู้ในโลกทุกด้านที่ค้นพบและเพิ่มพูนภายในช่วงห้าสิบปีที่ผ่านมา รวมกันแล้วมากกว่าความรู้ทั้งหลายทั้งปวงที่มีตั้งแต่มีมนุษย์ในโลกนี้ และยิ่งจะทวีขึ้นอย่างรวดเร็ว ความรู้เหล่านี้ส่วนใหญ่จะแพร่หลายในรูปหนังสือ วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ เป็นต้น

การที่โรงเรียนพยายามมุ่งมั่นให้นักเรียนอ่านหนังสือออก ก็เพื่อจะให้เราได้ใช้เป็นเครื่องมือนำไปสู่ความรู้ดังกล่าว

ความรู้มีมากมาย แต่เวลาในช่วงชีวิตจำกัด ดังนั้นเราจึงต้องรู้จัก *เลือกอ่าน* ในส่วนที่เราสนใจใคร่รู้ ที่เราถนัด และที่เราอาจนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ในชีวิต แต่เราจะต้องตระหนักว่า ความรู้ที่บันทึกไว้นั้น อาจเป็นข้อความผิด ๆ ด้วยความเข้าใจผิดก็มี ที่ล้าสมัยขัดต่อความเป็นจริงในปัจจุบันก็มี หรือเป็นความเท็จโดยจงใจก็มี ด้วยเหตุนี้เราจึงต้องอ่านไปด้วยคิดไปด้วย

สถานที่ ๆ เป็นแหล่งความรู้นี้มีหลายแห่ง ตั้งแต่ห้องสมุดโรงเรียน ที่อ่านหนังสือและหนังสือพิมพ์ในหมู่บ้าน ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดมหาวิทยาลัย จนถึงหอสมุดแห่งชาติ ถ้าผู้ใดมีพ่อแม่ที่รักการอ่านก็นับว่าโชคดี เพราะจะมีหนังสือต่าง ๆ ในบ้านให้ค้นหาได้มากขึ้น หรือถ้าเราเป็นพ่อแม่ อยากให้ลูกมีความรู้ ก็ต้องเริ่มสะสมหนังสือที่จะเป็นประโยชน์สำหรับลูกหลานในอนาคต

การอ่านก็ปลูกฝังจนเป็นนิสัยได้ เช่น ก่อนรับประทานยา รู้จักอ่านสลากยาเสียก่อน จะติดตั้งเครื่องใช้โดยเฉพาะเครื่องจักร เครื่องยนต์ หรือเครื่องไฟฟ้า ก็ควรอ่านวิธีติดตั้งและวิธีใช้จนเข้าใจ จะซื้ออาหารที่บรรจุในหีบห่อขวดกล่องภาชนะต่าง ๆ ก็ควรอ่านว่ามีอะไรเป็นส่วนผสมเจือปนอยู่บ้าง ของบริษัทอะไร และเคยมีข่าวเกี่ยวกับสารที่เป็นอันตรายอะไร เป็นต้น

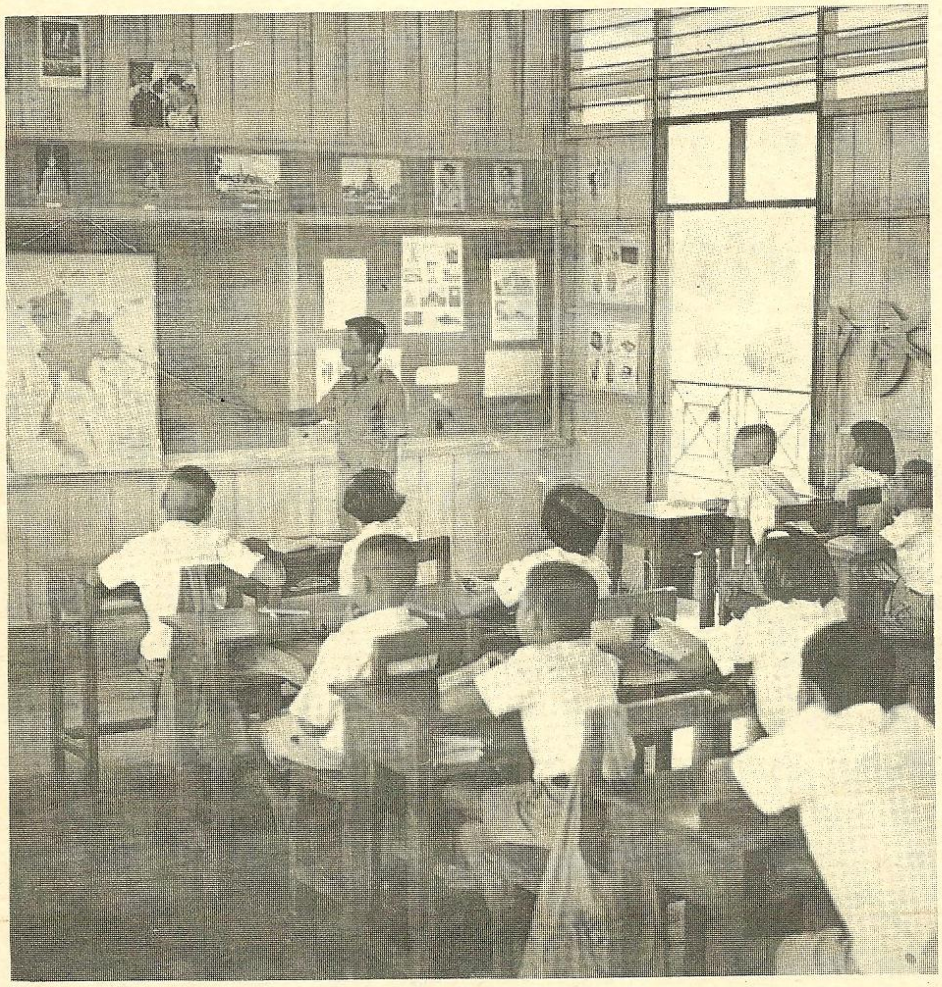

ครูนักเรียนในห้องเรียน – สภาพการเรียนการสอนในสมัยปัจจุบัน

ประการที่สาม *รู้จักถาม* ผู้รู้ได้กล่าวไว้ว่า ความรู้ตั้งต้นด้วยการถาม เด็ก ๆ มักอยากรู้อยากเห็นและจะถามพ่อแม่ครูอาจารย์เสมอ เพราะเป็นหนทางที่จะทำให้รู้ได้ ถ้าผู้ใหญ่ไม่ให้ถาม หรือดุเมื่อเด็กถาม ผู้นั้นกำลังจะทำให้เด็กไม่รู้และไม่ใฝ่หาความรู้ยิ่งไปกว่านั้น คือจะทำลายเด็กให้ไม่อยากรู้อยากเห็นอะไรต่อไป

ถ้าเราฝึกถามอยู่เนือง ๆ และได้คำตอบจากผู้ใหญ่ นอกจากเราจะได้ความรู้แล้ว ยังเป็นผู้ที่รู้จักถามหรือถามเป็นอีกด้วย คำถามพาไปสู่การได้ข้อมูล ข้อรู้ และข้อคิดเพิ่มเติม

ประการที่สี่ *รู้จักคิด* การคิดนับเป็นทักษะอย่างหนึ่งเหมือนการฟัง การอ่านและการถาม การคิดมีหลายแบบ เช่น คิดถามข้อความที่ฟังและที่อ่านเท่านั้น หรือนำข้อความที่ฟังที่อ่านมาพิจารณาร่วมกับ ข้อมูลเดิมที่มีอยู่แล้ว หรือการคิดวิเคราะห์สภาพหรือการคิดหาเหตุผล บางทีเราคิดแบบสรุปความส่วนใหญ่ในชีวิตเราคิดแก้ปัญหา แต่จะคิดแบบใดก็ตาม ความสำคัญอยู่ตรงที่ต้องมีพื้นฐานความรู้อยู่บ้าง อีกทั้งต้องเป็นคนใจกว้างและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และรู้จักมองปัญหาหลายแง่มุม มิฉะนั้นจะกลายเป็นคนรู้แคบและคิดแคบ

ความสามารถในการคิดที่สลับซับซ้อนทำให้มนุษย์แตกต่างไปจากสัตว์อื่น ๆ และในหมู่มนุษย์ด้วยกัน คนฉลาดคือคนที่คิดเป็น

ประการสุดท้าย *รู้จักเขียน* การเขียนในที่นี้มิได้หมายแต่เฉพาะการเป็นนักเขียน แต่ครอบคลุมความสามารถกว้างขวาง ตั้งแต่เขียนชื่อตัวเองเป็น เขียนสัญญลักษณ์ด้านภาษาใช้การได้ จนรู้จักจดบันทึกเรื่องต่าง ๆ อาทิ จดรายรับรายจ่ายของตัวเองและครอบครัว จดการลงทุนการได้กำไรในกิจการหรืออาชีพของตน เป็นต้น การจดบันทึกเป็นการช่วยความจำของเราและผู้อื่น การเขียนข้อความต่าง ๆ ได้เป็นการเพิ่มความสะดวกในการย่นระยะทางหรือเวลา และติดต่อกับผู้คนได้เป็นจำนวนมาก และด้วยการเขียน จึงทำให้คนในชาติรู้ประวัติศาสตร์ของตน

ทั้งหมดที่กล่าวมาแล้วนี้ หลายคนคงนึกได้เกี่ยวกับหัวใจของปราชญ์ คือ *สุ จิ ปุ ลิ* อันได้แก่ สุต คือ การฟัง จินตนะ คือ การคิด ปุจฉา คือการถาม และลิขิต คือ การเขียน

ความสำคัญของการศึกษาหรือการมีความรู้นั้น เป็นสิ่งซึ่งเราปฏิเสธไม่ได้ ไม่ว่าเราจะได้ความรู้ด้วยการไปโรงเรียน วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย หรือด้วยการเข้ารับการฝึกอบรมในรูปแบบต่าง ๆ หรือการเรียนรู้เองจากบุคคลอื่น สื่อมวลชน หนังสือ และสิ่งพิมพ์ คุณภาพมนุษย์ขึ้นอยู่กับความรู้และการปฏิบัติทั้งสิ้น ดัง *พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานเนื่องในโอกาสพระราชทานรางวัลการ (สอบ) ไล่หนังสือเรียน ณ โรงเรียนพระตำหนักเดิมสวนกุหลาบ จ.ศ. 1246 หรือ พ.ศ. 2427 ว่า*

"...วิชาหนังสือเป็นวิชาที่นับถือ แลเป็นที่สรรเสริญมาแต่โบราณ ว่าเป็นวิชาอย่างประเสริฐ ซึ่งผู้ที่เป็นใหญ่ยิ่ง นับแต่พระมหากษัตริย์เป็นจนตลอดราษฎรพลเมือง สมควรแลจำเป็นจะต้องรู้ เพราะเป็นวิชาที่อาจทำให้การทั้งปวงสำเร็จไปได้ทุกสิ่งทุกอย่าง โดยการทรงจำร่ำเรียนแลเป็นวิชาที่ทำให้ผู้ได้รู้มีความฉลาดได้เร็วได้ง่ายขึ้น..."

สมเด็จพระบวรราชเจ้า มหาสุรสิงหนาท

พระมหาอุปราชพระองค์แรกแห่งกรุงรัตนโกสินทร์

ประพัฒน์ ตรีณรงค์

วีระประเทียบเที้ยน โทพา หาแฮ
ผู้พระจอมพสุธา เทิดไว้
คือสองพระภาดา เดื่องเดช
อยู่ฝ่ายซ้ายขวาไท้ เที่ยงแท้แลเห็นฯ
บุรุษสุทธชาติผู้ พาหา หนึ่งแฮ
ทรงสมัญญาเดิม ว่าด้วง
พระราชวรินทร์วา รณศึก
เปรื่องประภาพปราบห้วง แห่งเสี้ยนเบียนสยามฯ
พระนามพระกนิษฐนั้น บุญมา
พระมหามนตรี ที่ตั้ง
เป็นนายสุดจินดา มาก่อน
เปรียบประพลกลกั้ง กุฑย์ล้อมจอมสยามฯ

กวีวัจนะคำโคลงทั้งสามบทนี้นั้น เป็นพระนิพนธ์ของพระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ หรือ น.ม.ส. อันเป็นพระนามย่อของพระองค์ท่านที่ทราบกันอย่างแพร่หลายในวงการประพันธ์ของไทย ซึ่งทรงไว้ในพระนิพนธ์เรื่อง "สามกรุง"ตอนพระเจ้ากรุงธนบุรีในหัวข้อที่ชื่อว่า "สองพระพาหา"

สองพระพาหา เป็นคำเปรียบเทียบถึงวีรกรรมของวีรบุรุษสองท่านซึ่งเป็นเสมือนพระพาหาซ้ายขวาของ "จอมสยาม" สมัยกรุงธนบุรี คือสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พระพาหาหนึ่งนั้นได้แก่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ผู้ซึ่งเข้ามารับราชการตั้งแต่มีบรรดาศักดิ์เป็นพระราชวรินทร์จนกระทั่งเป็นเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก และอีกพระพาหาหนึ่งได้แก่ สมเด็จพระบวรราชเจ้า มหาสุรสิงหนาท ผู้ซึ่งเข้ารับราชการตั้งแต่มีบรรดาศักดิ์เป็นนายสุดจินดาจนกระทั่งเป็นเจ้าพระยาสุรสีห์พิษณวาธิราช

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงได้รับการเทิดพระเกียรติอย่างมโหฬารยิ่ง และแพร่หลายมาก โดยเฉพาะงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ที่เวียนมาบรรจบครบ 200 ปี อันเป็นงานระดับชาติ ซึ่งรัฐบาลและประชาชนร่วมสมัครสมานสามัคคีกันจัดอย่างสมพระเกียรติยศทุกประการแล้ว

ดังนั้น บทความนี้ จึงขอเทิดพระเกียรติ

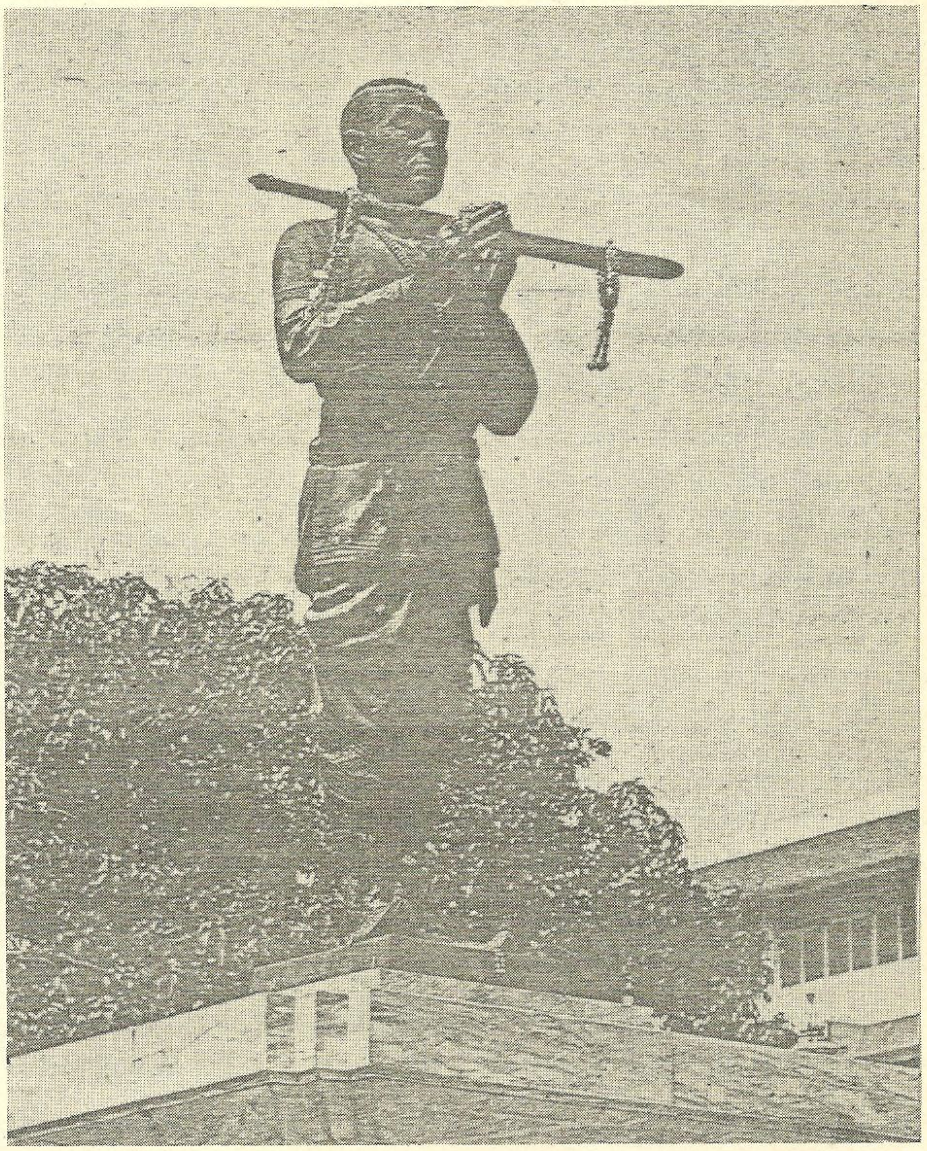

พระบวรราชานุสาวรีย์ สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท ประดิษฐานอยู่หน้าวิหารโพธิลังกา

ของสมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท พระอนุชาธิราช ผู้เสด็จดำรงตำแหน่งพระมหาอุปราชพระองค์แรกแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เพราะได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเพื่อความมั่นคงของชาติตลอดสมัยกรุงธนบุรีและในรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์อย่างยากที่จะลืมได้

สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทเป็นพระราชโอรสของสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนกและพระอัครชายาเดิม เป็นพระอนุชาธิราชของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช มีพระนามเดิมว่าบุญมา ประสูติในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าบรมโกศแห่งกรุงศรีอยุธยา เมื่อวันพฤหัสบดี เดือน 11 ขึ้น 1 ค่ำ ปีกุน พ.ศ. 2286 ณ พระนิวาสถาน หลังป้อมเพชรภายในกำแพงพระนครศรีอยุธยา ทรงอุปราชาภิเษกเป็นพระมหาอุปราชที่เรียกกันเป็นสามัญว่า "วังหน้า" เมื่อปีขาล พ.ศ. 2325 สวรรคตในรัชกาลที่ 1 เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2346 พระชนมายุ 60 พรรษา กับ 1 เดือน

สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท ทรงเข้ารับราชการครั้งแรก เป็นมหาดเล็กในสมเด็จพระบรมราชาที่ 3 เมื่อมีพระชนมายุ 16 พรรษา ทรงรับราชการอยู่ 4 ปี

ได้เลื่อนขึ้นเป็น นายสุดจินดา และทรงดำรงตำแหน่งนี้จนกระทั่งเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 เมื่อวันอังคาร เดือน 5 ขึ้น 9 ค่ำ ปีกุน พ.ศ. 2310

เมื่อกรุงศรีอยุธยาประสบภัยพิบัติ สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาททรงหนีรอดจากวงล้อมของข้าศึกออกมาได้พร้อมกับพระสหายอีก 3 คน และทรงพยายามไปเฝ้าพระเชษฐา คือพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชขณะที่ทรงมีบรรดาศักดิ์เป็นหลวงยกกระบัตรราชบุรี ณ บ้านอัมพวา แขวงบางช้าง เมืองสมุทรสงคราม และได้กราบทูลเชิญให้พระเชษฐาเสด็จไปประทับที่บ้านจีนเรือง ผู้เป็นพระสหายที่เมืองชลบุรี เพื่อให้พ้นภัยจากข้าศึกในยามนั้น แต่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงปฏิเสธ รับสั่งว่ามีพระราชภาระอยู่มาก และมั่นพระทัยว่าสามารถแก้ปัญหาเรื่องข้าศึกศัตรูได้ พร้อมกันนั้นได้เปิดโอกาสให้พระอนุชาทรงเลือกที่จะอยู่บ้านอัมพวาหรือจะไปชลบุรีก็ได้

สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทตัดสินพระทัยไปชลบุรี และขอรับพระอนุเคราะห์เรื่องเรือสำหรับเป็นพาหนะเดินทางและเสื้อผ้าเสบียงอาหารเท่าที่จำเป็น พระเชษฐาเจ้าทรงจัดให้ทุกประการและพระราชทานข้อเสนอแนะอันสำคัญยิ่งแก่พระอนุชา คือ รับสั่งว่า สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชนั้น ขณะนี้ทรงรวบรวมไพร่พลตั้งค่ายอยู่ ณ ชลบุรี และเตรียมการเพื่อกู้กรุงศรีอยุธยา เชื่อว่าคงจะทำการได้สำเร็จ เพราะหัวเมืองชายทะเลรักใคร่นับถือสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชมาก บ้านเมืองก็บริบูรณ์ด้วยเสบียงอาหารอันจะเป็นกำลังอย่างดีของกองทัพ ด้วยการรบกันนั้น เสบียงอาหารย่อมเป็นที่ตั้งแห่งมูลชัยชนะ พร้อมกันนั้นก็ทรงแนะนำพระอนุชาให้เข้าร่วมกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และให้รับพระราชชนนี ของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่เสด็จลี้ภัยข้าศึกประทับอยู่ ณ บ้านแหลม เมืองเพชรบุรีไปด้วย

สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาททรงรับและปฏิบัติตามกระแสรับสั่งของพระเชษฐาทุกประการ แต่การเสด็จไปเฝ้าสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ได้เฝ้าเมื่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงตียึดเมืองจันทบุรีได้แล้วและกำลังเตรียมต่อเรือรบอยู่อย่างรีบเร่ง

ท่านผู้อ่านคงเห็นด้วยกับผู้เขียนที่ว่าพระราชดำรัสเสนอแนะของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชครั้งนี้สำคัญมาก เพราะสามารถเปลี่ยนความตั้งพระทัยเดิมของพระอนุชาไปเป็นนักรบผู้เกรียงไกรอย่างน่าอัศจรรย์ยิ่ง

และแล้วงานกู้ชาติและสร้างชาติของวีรบุรุษไทยภายใต้การนำของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชก็เริ่มขึ้น

วันนั้นเป็นวันสิ้นมรสุม เดือน 11 ปีกุน พ.ศ. 2310 เรือรบ 100 ลำ ทหารหาญประมาณ 5,000 คน เคลื่อนออกจากจันทบุรีมุ่งสู่กรุงศรีอยุธยา ถึงปากน้ำเจ้าพระยาเดือน 12 ยึดเมืองธนบุรีด่านแรกของข้าศึกสำเร็จแล้วขึ้นไปทำลายค่ายโพธิ์สามต้น และยึดกรุงศรีอยุธยาคืนจากพม่าได้ เมื่อ "รุ่งเช้าเป็นวันเดือน 12 ข้างขึ้น เพลา 3 โมงเศษ" ซึ่งสันนิษฐานกันว่าเป็นวันขึ้น 7 ค่ำ เดือน 12 ตรงกับวันศุกร์ที่ 23 ตุลาคม พ.ศ. 2310

ศึกกู้กรุงศรีอยุธยาครั้งนี้ ไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับความสามารถของนักรบแต่ละบุคคลโดยเฉพาะ ดังนั้น จึงหมดโอกาสที่จะนำพระปรีชาสามารถของสมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทออกมาชี้ให้เห็นอย่างเด่นชัด แต่ก็พอจะอนุมานได้ว่า คงจะได้ทรงกระทำให้เป็นที่พึงพอพระราชหฤทัยของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชอยู่มาก จึงได้บำเหน็จความชอบเลื่อนขึ้นเป็นพระมหามนตรี เมื่อมีการย้ายราชธานีจากกรุงศรีอยุธยามากรุงธนบุรี และสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเมื่อ พ.ศ. 2311 แล้ว ยังทราบบังคมทูลออกไปรับพระเชษฐาจากบ้านอัมพวามารับราชการได้โดยพระเชษฐาทรงได้รับบรรดาศักดิ์เลื่อนขึ้นเป็นพระราชวรินทร์ เจ้ากรมพระตำรวจนอกขวา

ในสมัยกรุงธนบุรี (พ.ศ. 2310-2324) มีราชการสงครามหลายครั้ง ทั้งการปราบปรามผู้ตั้งตนเป็นใหญ่อีก 4 ก๊ก และการต่อสู้ป้องกันปราบปรามอริราชศัตรูภายนอก สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทได้ทรงประกอบวีรกรรมตลอดสมัย ดังปรากฏในพระนิพนธ์เรื่อง "ไทยรบพม่า" ของสมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ สมัยกรุงธนบุรีดังต่อไปนี้

พ.ศ. 2310 เป็นแม่ทัพหน้ายกกำลังเข้าโจมตีทัพของแมงกี้มารหญ่าเจ้าเมืองทวายที่รับสั่งพระเจ้ากรุงอังวะเข้ามาทางไทรโยค จนถึงค่ายบางกุ้งซึ่งอยู่ต่อแดนเมืองราชบุรีกับเมืองสมุทรสงคราม โดยมีทัพหลวงเข้าสมทบ ทัพทวายแตกพ่ายอย่างยับเยินหนีกลับไปทางด่านเจ้าขว้าว เมืองราชบุรี

พ.ศ. 2311 เป็นแม่ทัพหน้าร่วมกับพระราชวรินทร์ยกไปปราบก๊กเจ้าพิมายที่นครราชสีมา มีทัพหลวงแยกไปอีกทางหนึ่ง ทัพหน้าตีด่านขุนทดและด่านกระโทกแตก แล้วยกเข้ายึดนครราชสีมาได้พร้อมกับทัพหลวงที่ตีด่านจอหอแตก ครั้งนี้มีบำเหน็จความชอบ ได้เลื่อนขึ้นเป็นพระยาอนุชิตราชา พร้อมกับพระราชวรินทร์เลื่อนขึ้นเป็นพระยาอภัยรณฤทธิ์ แล้วอยู่จัดการเมืองนครราชสีมาให้เป็นที่เรียบร้อย

ขณะที่ยังปฏิบัติราชการอยู่ ณ เมืองนครราชสีมานี่เอง ได้รับพระบรมราชโองการให้ยกกองทัพไปตีเมืองเสียมราฐ ประเทศกัมพูชา และให้รอคอยอยู่จนกว่าทัพหลวงจะยกออกไป กองทัพพระยาอนุชิตราชาและพระยาอภัยรณฤทธิ์ยึดเสียมราฐได้ แต่เมื่อถึงกำหนดกองทัพหลวงหาได้

ยกไปไม่ ทั้งนี้เป็นเพราะทัพหลวงยกไปปราบก๊กนครศรีธรรมราชได้ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจึงประทับอยู่ ณ เมืองนครศรีธรรมราชชั่วคราว ระหว่างนี้เกิดข่าวลือไปถึงเมืองเสียมราฐว่า สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชสวรรคตจึงยกทัพกลับจากเสียมราฐ จนเป็นเหตุให้ถูกกล่าวโทษและรับสั่งให้เข้าเฝ้าแก้พระกระทู้ถาม แต่ก็ได้กราบทูลเรื่องข่าวลือพร้อมกับแสดงถึงความจงรักภักดีว่า การยกกำลังกลับก่อนได้รับพระบรมราชโองการนั้น ก็เพราะหวังจะรักษาแผ่นดินไว้ไม่ขอยอมเป็นข้าผู้อื่น ได้รับสรรเสริญว่าเป็นการกระทำที่สมควรแล้ว

พ.ศ. 2313 ได้รับเลื่อนเป็นพระยายมราชก่อนแล้วเป็นแม่ทัพที่ 2 ยกขึ้นไปทางบกเพื่อตีเมืองพิษณุโลกเป็นครั้งที่ 2 ทัพหลวงหรือทัพที่ 1 นั้น สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงคุมไปเอง และทัพที่ 3 พระยาพิชัยราชาเป็นแม่ทัพ ในตอนนี้เมืองพิษณุโลกตกอยู่ในอำนาจของเจ้าพระฝางเมืองสวางคบุรีแล้ว ขณะเจ้าพิษณุโลก (เรือง) ถึงแก่พิราลัยหลังจากที่ได้ตั้งตนเป็นพระมหากษัตริย์ได้ 7 วัน กองทัพของพระยายมราชและพระยาพิชัยราชา ยกไปทางบกซึ่งเป็นฤดูฝนลำบากมาก ไปถึงเมืองพิษณุโลกต่อเมื่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงยึดได้แล้ว จึงได้รับสั่งให้ยกไปตีเมืองสวางคบุรี ยึดได้ แต่เจ้าพระฝางหนีหายไป

การปราบปรามก๊กใหญ่ ๆ ในพระราชอาณาเขตสำเร็จเรียบร้อย เมืองไทยได้กลับเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันดังเดิมตั้งแต่นั้นมา

ครั้งนี้ พระยายมราชได้บำเหน็จความชอบเลื่อนขึ้นเป็นเจ้าพระยาสุรสีห์พิษณุวาธิราช ผู้สำเร็จราชการเมืองพิษณุโลก มียศสูงกว่าเสนาบดีชั้นจตุสดมภ์ และในระยะนี้เอง โปมะยุ่งวนเข้าเมืองเชียงใหม่ ยกกำลังมาตีเมืองสวรรคโลก เจ้าพระยาสุรสีห์จึงจัดทัพออกไปตีขนาน กองทัพโปมะยุ่งวนแตกพ่ายหนีกลับเชียงใหม่ หาต้องร้อนถึงกองทัพกรุงธนบุรีไม่

พ.ศ. 2314 เป็นแม่ทัพหน้าไปตีเชียงใหม่ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเป็นแม่ทัพหลวง ทัพหน้ายกไปถึงเมืองสวรรคโลก เมืองเถินและเมืองลี้ เจ้าเมืองยอมสวามิภักดิ์ โดยมิต้องรบ บางเมืองที่ยังไม่สวามิภักดิ์ ก็หาขัดขวางไม่ ทัพหน้าตีกองทัพโปมะยุ่งวนยกมาสกัดนอกเมืองแตก แล้วติดตามขึ้นไปล้อมเมืองเชียงใหม่ไว้ พอทัพหลวงไปถึง ก็ร่วมกันโจมตีตั้งแต่ 3 ทุ่มจนรุ่งสว่าง ไม่สำเร็จจึงกลับ

พ.ศ. 2315 โปสุพลาแม่ทัพพม่า ยกมาช่วยเมืองเวียงจันทน์ตีเมืองหลวงพระบางได้แล้วจึงยกลงมาเพื่อช่วยโปมะยุ่งวนรักษาเชียงใหม่ตามรับสั่งของพระเจ้ากรุงอังวะ แต่โปสุพลากลับแบ่งกำลังทัพส่วนหนึ่งให้ชิดชิงโบแม่ทัพหน้าลงมาตีเมืองชายแดนของไทยได้เมืองลับแล แล้วยกลงมาล้อมเมืองพิชัย พระยาพิชัยจึงขอกำลังทางเมืองพิษณุโลกไปช่วย เจ้าพระยาสุรสีห์ฯ จึงส่งกำลังเข้าตีกระหนาบรบกันถึงขั้นตะลุมบอน พม่าแตกพ่ายยับเยินหนีกลับเชียงใหม่

พ.ศ. 2316 โปสุพลายกกองทัพจากเชียงใหม่มาตีเมืองพิชัยด้วยตนเอง เจ้าพระยาสุรสีห์ฯ และพระยาพิชัยคาดการณ์ไว้แล้วจึงจัดกองทัพซุ่มสกัด พอกองทัพโปสุพลายกลงมาถึง ก็ระดมทัพออกโจมตีทันที เข้าประจัญบานกันอย่างดุเดือด กองทัพโปสุพลาแตกยับเยิน พระยาพิชัยถือ ดาบ 2 มือ สู้จนดาบหัก เป็นที่เลื่องลือมากและเรียกกันว่า พระยาพิชัยดาบหักมาตั้งแต่นั้น

พ.ศ. 2317 สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเสด็จกรีธาทัพใหญ่ขึ้นไปตีเชียงใหม่อีกครั้ง แต่ขณะที่ทรงประชุมทัพที่เมืองตากทรงได้ข่าวว่า พระเจ้าอังวะโปรดให้อะแซหวุ่นกี้ปราบมอญกบฏ มอญแตกหนีเข้าไทย สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจึงโปรดเกล้าให้เจ้าพระยาจักรี (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช) เป็นแม่ทัพใหญ่คุมกำลังขึ้นไปตีเชียงใหม่พร้อมกับเจ้าพระยาสุรสีห์ฯ ส่วนพระองค์คุมทัพหลวงฟังข่าวเรื่องอะแซหวุ่นกี้และกองมอญที่แตกลงมา แต่ครั้นทรงเห็นว่ากองทัพที่ส่งขึ้นไปตีเชียงใหม่กำลังได้ที มีผู้เข้ามาสมทบกับกองทัพไทยมากขึ้น เช่น พระยาจ่าบ้านแห่งเชียงใหม่และพระยากาวิละแห่งลำปาง เป็นต้น จึงยกทัพหลวงขึ้นไปสมทบทรงมอบภารกิจเรื่องอะแซหวุ่นกี้และกองมอญให้ผู้อื่นดำเนินการต่อไป

การยกเข้าตีเชียงใหม่ครั้งนี้ เริ่มดำเนินการเมื่อกองทัพหลวงขึ้นไปพร้อมแล้ว ทัพเจ้าพระยาจักรีเข้าตีค่ายพม่าด้านใต้กับด้านตะวันตก กองทัพเจ้าพระยาสุรสีห์ฯ เข้าตีค่ายตะวันออก ทัพทั้งสองตีค่ายพม่าแตกสลับกันอยู่ตลอดเวลา จนสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงโสมนัส ยกพระหัตถ์ตบพระเพลาทั้ง 2 ข้าง ออกพระโอษฐ์ว่า "นี่จะว่าพี่หรือน้องดีกว่ากันไฉนในครั้งนี้"

เชียงใหม่แตก สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงยกทัพเข้าเหยียบเชียงใหม่เมื่อวันอาทิตย์ เดือนยี่ ขึ้น 14 ค่ำ พ.ศ. 2317 เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง น่าน และแพร่ เข้ามารวมกับอาณาจักรไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2317 เป็นต้นมาจนตราบเท่าทุกวันนี้

ใน พ.ศ. 2317 นี้เอง ไทยต้องเผชิญศึกใหญ่อีกครั้งที่บางแก้ว เพราะเหตุที่มอญเป็นกบฏต่อพม่าแล้วก็หนีเข้ามาพึ่งไทย ดังกล่าวแล้ว อะแซหวุ่นกี้ให้งุยอคงหวุ่นผู้เคยปราบไทยเมื่อกรุงศรีอยุธยาแตกครั้งที่ 2 เป็นแม่ทัพติดตามพวกมอญเข้ามาทางด่านพระเจดีย์สามองค์ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเสด็จกรีธาทัพพร้อมด้วยแม่ทัพนายกองคนสำคัญ ๆ ของไทยในขณะนั้น ล้อมกองทัพของงุยอคงหวุ่นที่บางแก้วไว้ได้แล้วใช้ยุทธวิธี "กักไว้ให้อดโซในค่าย แล้วเอาข้าวล่อออกมา"

ครั้งนี้เจ้าพระยาสุรสีห์ฯ นั้นคุมกองทัพหัวเมืองไปตั้งประชิดค่ายพม่าอีกค่าย

หนึ่งที่เขาชะงุ้ม เพื่อกันไม่ให้ทัพพม่าอื่น ๆ ลงมาช่วยงุยอคงหวุ่นที่บางแก้ว ซึ่งทัพพม่าพยายามตีหักออกมาถึงสามครั้งแต่ไม่สำเร็จ

ผลของสงครามครั้งนี้พม่าพ่ายอย่างยับเยินอีก โดยเฉพาะพม่าที่ค่ายบางแก้วออกมาอ่อนน้อมโดยดี

พ.ศ. 2318 ศึกพม่าครั้งนี้ยิ่งใหญ่กว่าทุกครั้งและอะแซหวุ่นกี้เป็นแม่ทัพคุมมาเอง และพยายามใช้ยุทธวิธีแบบพระเจ้าบุเรงนอง คือ ยกกำลังทัพใหญ่เข้าตีหัวเมืองฝ่ายเหนือลงมาเพื่อตัดกำลังไทยเสียชั้นหนึ่งก่อน เจ้าพระยาสุรสีห์ฯ คุมกำลังทัพไปสกัดพม่าที่เชียงใหม่ แต่ทัพของอะแซหวุ่นกี้เข้ามาทางด่านแม่ละเมาเมืองตาก ตรงมาสุโขทัย เมื่อทราบว่า พระยาเสือ (พม่าตั้งฉายาของเจ้าพระยาสุรสีห์) ไม่อยู่ จึงยังไม่ตีเมืองพิษณุโลก

เมื่อเจ้าพระยาสุรสีห์ฯ ทราบว่าอะแซหวุ่นกี้ยกมาทางนี้ จึงพร้อมกับเจ้าพระยาจักรียกกองทัพจากเชียงใหม่มาทางเมืองสวรรคโลก เมืองพิชัย แล้วเข้ารักษาเมืองพิษณุโลก ในระยะนี้เจ้าพระยาสุรสีห์ฯ คุมกำลังส่วนหนึ่งไปตั้งรับที่บ้านกงธานี และบ้านไกรป่าแฝก เมืองสุโขทัย ปะทะกันสามวัน เห็นพม่ามีกำลังมากกว่าจึงถอยเข้ารักษาเมืองพิษณุโลก และยกกำลังออกสู้อะแซหวุ่นกี้ ที่ยกกองทัพใหญ่มาแล้วหลายครั้ง โดยยกกำลังออกรบสลับกับเจ้าพระยาจักรี จนกระทั่งอะแซหวุ่นกี้ขอดูตัวเจ้าพระยาจักรี หลังจากนี้ศึกชิงเมืองพิษณุโลกก็ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ไม่ช้าภายในเมืองพิษณุโลกก็เกิดขัดสนเรื่องเสบียง เจ้าพระยาสุรสีห์ฯ กับเจ้าพระยาจักรีจึงตัดสินใจทิ้งเมือง ตีตัดวงล้อมออกมาได้ อะแซหวุ่นกี้เข้าเมืองได้แล้วสรรเสริญว่า "ไทยเดี๋ยวนี้ฝีมือเข้มแข็งนัก ไม่เหมือนไทยแต่ก่อน และเมืองพิษณุโลกเสียครั้งนี้ จะได้เสียเพราะฝีมือแกล้วทหารแพ้เรานั้นหามิได้ เพราะเขาอดข้าวขาดเสบียงอาหารจึงเสียเมือง และซึ่งจะมารบเมืองไทยสืบไปภายหน้านั้น แม่ทัพที่มีสติปัญญาและฝีมือแต่เพียงเสมอเราและต่ำกว่าเรานั้น อย่ามาทำสงครามตีเมืองไทยเลย จะเอาชัยชนะเขามิได้ แม้นดีกว่าเรา จึงจะมาทำศึกกับไทยได้ชัยชนะ"

แต่แล้วอะแซหวุ่นกี้ได้รับข้อตกลงจากพระเจ้ากรุงอังวะให้ยกกองทัพกลับ จึงทิ้งเมืองพิษณุโลกกลับพม่า

พ.ศ. 2319 พระเจ้าจิงกูจาเป็นพระเจ้าแผ่นดินพม่าพระองค์ใหม่ โปรดให้อำมลอกหวุ่นเป็นแม่ทัพมาตีเชียงใหม่ เจ้าเมืองเชียงใหม่หนี ทัพพม่ายึดเชียงใหม่ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาสุรสีห์ฯ คุมทัพหัวเมืองขึ้นไปสมทบกับกองทัพลำปางของพระยากาวิละไปตีเชียงใหม่คืนได้ ครั้งนี้เป็นครั้งสุดท้ายที่ไทยรบกับพม่าในสมัยกรุงธนบุรี

พ.ศ. 2320 พระยานางรองเป็นกบฏ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาจักรียกกองทัพไปปราบ เมื่อปราบเสร็จแล้ว ได้ข่าวว่ากองทัพนครจำปาศักดิ์จะยกลงมาตีเมืองนครราชสีมา สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจึงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาสุรสีห์ยกกำลังหนุนขึ้นไปช่วย ด้วยเมื่อปราบได้แล้ว เจ้าพระยาทั้งสองยังเกลี้ยกล่อมได้เมืองมาขึ้นกับพระราชอาณาจักรอีกหลายเมือง คือ เมืองอัตปือ เมืองโขง เมืองสุรินทร เมืองสังขะ และเมืองขุขันธ์ การศึกครั้งนี้ เจ้าพระยาจักรี ได้เป็นเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก

พ.ศ. 2321 ยกกำลังไปตีกรุงศรีสัตนาคนหุตหรือเวียงจันทน์ เจ้าพระยาสุรสีห์ฯ ยกกองทัพเรือไปสมทบกับกองทัพของเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกเวียงจันทน์แพ้ ทำให้ไทยได้ทั้งเมืองเวียงจันทน์ เมืองหลวงพระบาง และหัวเมืองขึ้นทั้งหมด และเชิญพระมหามณีรัตนปฏิมากรแก้วมรกตพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองมาประดิษฐาน ณ กรุงธนบุรี

พ.ศ. 2323 กรุงกัมพูชาเป็นจลาจล เจ้าพระยาสุรสีห์ฯ เป็นทัพหน้า เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกเป็นแม่ทัพใหญ่ เจ้าฟ้ากรมขุนอินทรพิทักษ์ลูกเธอพระองค์ใหญ่เป็นแม่ทัพหนุน ยกไปตีกรุงกัมพูชา เมื่อยกไปแล้ว กรุงธนบุรีเป็นจลาจล จึงคอยฟังเหตุการณ์อยู่ที่เมืองเสียมราฐ พอได้ข่าวว่าเกิดกบฏในกรุงธนบุรี เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกจึงยกกำลังส่วนหนึ่งกลับและมอบการศึกกรุงกัมพูชาให้เป็นภาระของเจ้าพระยาสุรสีห์ฯ

เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกยกกองทัพกลับมาถึงกรุงธนบุรีเมื่อวันเสาร์ เดือน 5 แรม 9 ค่ำ ปีขาล พ.ศ. 2325 ทรงจัดการบ้านเมืองเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็เสด็จผ่านพิภพเป็นพระมหากษัตริย์ เสด็จปราบดาภิเษกประดิษฐาน พระบรมราชจักรีวงศ์ และทรงสถาปนาเจ้าพระยาสุรสีห์ฯ เป็นพระมหาอุปราช กรมพระราชวังบวรสถานมงคล และทรงสร้างกรุงเทพมหานคร อมรรัตนโกสินทร์ฯ เป็นราชธานีสืบต่อมาจนบัดนี้

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เสด็จขึ้นครองราชย์เป็นรัชกาลที่ 1 แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์แล้ว ทรงสถาปนาเจ้าพระยาสุรสีห์ฯ เป็นกรมพระราชวังบวรสถานมงคล พระมหาอุปราช คือ สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท ดังกล่าวมาแล้วในตอนต้น

สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจอย่างหนักหน่วงยิ่งขึ้น ทั้งในส่วนที่เป็นฝ่ายอาณาจักรและส่วนพุทธจักร

พระราชกรณียกิจทางอาณาจักรนั้น ราชการสงครามอันเป็นเรื่องของความมั่นคงของประเทศ ซึ่งต้องดำเนินการทั้งในด้านป้องกันศัตรูภายนอกและปราบปรามศัตรูภายใน พระองค์ได้ทรงกระทำตามลำดับดังนี้

พ.ศ. 2328 หลังจากตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ได้ 3 ปี พระเจ้าปดุงแห่งพม่ายกกองทัพเข้ามาตีประเทศไทยถึง 9 ทัพ ทรงกำ

หนดกองทัพให้เข้ามาทางด่านพระเจดีย์สามองค์ตรงเข้ามาตีกรุงเทพมหานคร 5 ทัพ ตีหัวเมืองฝ่ายเหนือ 2 ทัพ และตีหัวเมืองปักษ์ใต้ 2 ทัพการสู้ศึกครั้งนี้ทรงตั้งกองโจรไปคอยซุ่มตีชิงเสบียงหรือตีตัดไม่ให้ข้าศึกส่งเสบียงถึงกันได้ ยุทธวิธีอีกอย่างหนึ่งก็คือ ทรงทำกลอุบายเวลากลางคืนแบ่งกองทัพให้ลอบกลับมาจนพ้นสายตาพม่า ครั้นเวลาเช้าให้กองทัพนั้นถือธงทิว เดินเป็นกระบวนทัพกลับเมือง พม่าอยู่ที่สูงกว่าทำให้เห็นเป็นว่า กองทัพไทยได้กำลังเพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลายิ่งทำให้ข้าศึกครั่นคร้ามมากขึ้นโดยลำดับ

เมื่อทรงใช้ยุทธวิธีต่าง ๆ จนเห็นว่าข้าศึกอดอยากครั่นคร้ามมากแล้ว จึงตรัสสั่งให้ทัพไทยทั้งหมดระดมตีค่ายพม่าทุกด้านในเวลาเดียวกัน ยังผลให้ทัพพม่าแตกฉานอย่างยับเยินและเลิกทัพกลับไปทางเมาะตะมะ

เมื่อทรงขับไล่ข้าศึกที่ลาดหญ้าได้สำเร็จแล้ว ได้ทรงแบ่งกำลังส่วนหนึ่งเดินทางโดยทางบกไปเมืองชุมพร เพื่อรอคอยอยู่ที่นั่น ส่วนพระองค์เสด็จกลับมาถึงพระนคร เพื่อจัดกำลังทางทัพเรือ ไม่ถึง 7 วัน ก็ยกลงไปชุมพรสมทบกับทัพบกที่โปรดให้รอคอย ทั้งนี้ก็เพื่อปราบพม่าที่ยกเข้ามารุกรานทางปักษ์ใต้ แต่เสด็จไปถึงชุมพร ทรงทราบข่าวถอยร่นลงไปตามลำดับ เพราะบ้านเมืองสู้อย่างไม่ยอมแพ้ง่าย ๆ ประกอบข่าวเรื่องกองทัพหลวงจากพระนครยกลงมา สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทเสด็จไปประทับที่นครศรีธรรมราชและทรงทำให้หัวเมืองมลายูประเทศราชที่ตั้งแข็งเมืองมาแต่เมื่อเสียกรุงศรีอยุธยากลับมาขึ้นแก่ไทยอย่างเดิม เป็นอันว่าได้ทรงปราบปรามข้าศึกศัตรูทางปักษ์ใต้อย่างราบเรียบ ในครั้งนี้ได้กราบบังคมทูลเสนอความชอบให้ทรงตั้งคุณหญิงจันทร์ภรรยาพระยาถลางเป็นท้าวเทพกษัตรี และตั้งนางมุกน้องสาวเป็นท้าวศรีสุนทร วีรสตรีผู้รักษาเมืองถลางไว้ได้ และทรงตั้งพระมหาช่วยที่ช่วยราชการเมืองพัทลุงเป็นอย่างดียิ่งและสมัครลาสึกออกรับราชการเป็นพระยาทุกขราษฎร์ตำแหน่งในกรมการเมืองพัทลุง

พ.ศ. 2329 พระเจ้าปดุงเกิดความอัปยศอดสู ทำสงครามไม่เคยแพ้ใครเลย แต่มาแพ้ไทย ใน "ศึกลาดหญ้า" ดังกล่าวมาแล้ว จึงยกกองทัพมาใหม่ โดยจัดเป็นทัพใหญ่ยกมาทางด่านพระเจดีย์สามองค์ มาตั้งค่ายมั่นอยู่ที่ท่าดินแดง เมืองกาญจนบุรี มีเสบียงอาหารพร้อม โดยให้พระมหาอุปราชราชบุตรองค์ใหญ่บัญชากองทัพที่ 1 ยกลงมาก่อน พระเจ้าปดุงยกทัพหลวงตามมา

สมเด็จพระบวรเจ้ามหาสุรสิงหนาทคุมทัพที่ 1 ยกล่วงหน้าออกมาปะทะศึกและพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชยกทัพหลวง กองทัพไทย 2 ทัพบรรจบกันและประชิดค่ายพม่าที่ท่าดินแดง แล้วยกเข้าตีพม่าพร้อมกัน สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทตีค่ายพม่าที่สามสบ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชตีค่ายท่าดินแดง แตกทั้งสองค่ายหนีกลับไปหมดทุกค่าย

พ.ศ. 2330 กองทัพไทยเตรียมการเพื่อไปตีพม่าบ้าง แต่ไม่ทันได้ยกไป ได้ข่าวว่า พม่ายกกองทัพเข้ามาตีไทยทางเหนือ 2 ทัพ คือ ตีเมืองป่าซาง และเมืองนครลำปาง สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทจึงขึ้นไปจัดการกับพม่าทางเหนือ ส่วนพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงยกกองทัพไปตีเมืองทวาย กองทัพของสมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทปราบพม่าที่เข้ามาทางเหนือได้สำเร็จ และได้อัญเชิญพระพุทธรูปสำคัญองค์พระองค์หนึ่ง คือพระพุทธสิหิงค์ลงมาจากเชียงใหม่เมื่อเสด็จกลับมากลางทางได้ทราบข่าวว่า กองทัพหลวงกลับจากตีเมืองทวายจึงยกกำลังไปเฝ้าพระบรมเชษฐาธิราชที่ลำน้ำเมืองไทรโยคและทรงตั้งกองกำลังระวังไม่ให้พม่าตามมา ครั้นทรงเห็นว่าพม่ามิได้ตามทัพหลวงมาจึงเลิกทัพกลับ

พ.ศ. 2335 แม้พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชจะทรงตีเมืองทวายไม่ได้ ใน พ.ศ. 2330 ดังกล่าวแล้วแต่เมืองท่าวาย เมืองตะนาวศรี และเมืองมะริดก็มาสวามิภักดิ์ขอขึ้นกับไทยใน พ.ศ. 2334 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชมิได้ทรงแน่พระราชหฤทัยว่าทั้งสามเมืองจะสวามิภักดิ์อย่างจริงใจจึงโปรดเกล้าฯ ให้พระยายมราชคุมกำลังไปรักษาเมืองทวาย พระองค์กับสมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทยกกองทัพหลวงโดยทางเรือไปตั้งค่ายอยู่ที่ลำน้ำน้อย เมืองกาญจนบุรี ในที่สุดทรงส่งสมเด็จพระอนุชาธิราชลงไปสังเกตการณ์ ณ เมืองทวายเองเพราะไม่ทรงไว้ใจในเหตุการณ์ ซึ่งในเวลาต่อมาสมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทกราบบังคมทูลขอทำลายเมืองทวายและกวาดผู้คนเข้ามา เพราะไว้ใจไม่ได้ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชไม่ทรงเห็นด้วย แต่ช้าไป เพราะเมืองทวายถูกรื้อทำลายเสียแล้ว ด้วยเข้าใจกันว่าจะมีพระบรมราชานุญาต และกวาดต้อนผู้คนมาเฝ้าที่ลำน้ำน้อย จึงโปรดเกล้าฯ ให้เร่งชาวเมืองทวายเข้ามาอยู่กรุงเทพฯ แล้วรับสั่งไปถึงสมเด็จพระอนุชาธิราชให้เลือกชาวทวายที่เห็นสมควรเป็นกรมการเมืองใหม่ แล้วเสด็จกลับพระนคร

พ.ศ. 2336 ไทยมีความประสงค์จะตีหัวเมืองมอญของพม่าขึ้นไปจนถึงเมืองเมาะตะมะ และเมืองย่างกุ้ง และอาจเลยขึ้นไปจนถึงเมืองอมรปุระราชธานีของพม่า สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทเสด็จลงไปปักษ์ใต้ให้ช่วยต่อเรือรบเพื่อหาไปสมทบ เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชเสด็จกรีธาทัพเพื่อไปตั้งมั่นที่เมืองทวาย พม่าชิงตีเมืองทวายก่อน และกำลังต่อสู้กับทัพหน้าของไทยอยู่

สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท ยกกำลังทัพเรือลงไปช่วยก็ถูกพม่าสกัดเข้าช่วยไม่ได้ กองทัพหลวงยกไปจะถึงเมืองทวายระยะทาง 2 วัน เมืองทวายก็ถูกพม่าตีแตก พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงพิจารณาเห็นไทยเสียเปรียบ จึงเสด็จกลับพร้อมกับสมเด็จพระอนุชาธิราช

พ.ศ. 2340 พระเจ้าปดุงส่งกองทัพมาตีเชียงใหม่อีกครั้งหนึ่ง สมเด็จพระบวรราชเจ้าเดิมจอมพลบัญชาการศึกพม่าแตกพ่ายอีกและทัพไทยจับอุบากองแม่ทัพพม่าเจ้าของยามอุบากองได้

พ.ศ. 2345 พระเจ้าปดุงส่งทัพพม่ามาตีเชียงใหม่อีก 7 ทัพ สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาททรงได้รับแต่งตั้งให้เป็นจอมพลบัญชาการศึกดังครั้งก่อน และครั้งนี้ทรงประชวรเป็นนิ่วกลางทาง เมื่อยกไปถึงเมืองเถิน อาการพระโรคกำเริบเกิดทุกขเวทนากล้า ไม่สามารถเสด็จต่อไปได้ และให้กรมพระราชวังหลังผู้ซึ่งพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงส่งขึ้นไป เพราะทรงทราบว่าสมเด็จพระอนุชาธิราชทรงประชวร สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทตรัสกับกรมพระราชวังหลังว่า "เจ็บไข้ไม่เป็นไรดอก จะเอาชีวิตไว้คอยท่าให้จงได้ เร่งยกขึ้นไปเถิด" และการณ์ก็สำเร็จลง ทัพพม่าถูกตีแตกกลับไปหมด

สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทเสด็จกลับกรุงเทพฯ อาการพระโรคกำเริบหนักขึ้น เสด็จสวรรคตเมื่อเดือน 12 ปีกุน พ.ศ. 2346

นี่คือพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท ผู้มีพระชนมชีพอยู่ท่ามกลางสมรภูมิเกือบตลอดเวลาเพื่อความมั่นคงและความเป็นเอกราชของบ้านเมือง

พระราชกรณียกิจเกี่ยวกับงานก่อสร้าง สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท แม้จะต้องเสด็จพระราชการสงครามเกือบตลอดพระชนมชีพ ถึงอย่างนั้นก็ยังได้ทรงใช้เวลาทรงสร้างถาวรวัตถุเป็นอันมาก คือ เมื่อทรงรับราชการอยู่ในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชนั้น ทรงสร้างพระนิวาสถานอยู่ใกล้ ๆ กับป้อมพระสุเมรุเมื่อเสด็จมาประทับณ พระราชวังบวรสถานมงคลแล้ว จึงพระราชทานพระนิวาสถานนั้นให้เป็นวังของสมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงจักรเจษฎา เมื่อทรงดำรงตำแหน่งพระมหาอุปราชได้ทรงสร้างพระราชวังบวรสถานมงคลหรือวังหน้า คือบริเวณอันเป็นที่ตั้งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ปัจจุบัน ตลอดออกไปทางด้านเหนือของสนามหลวง นอกจากนี้ยังได้ทรงสร้างวังพระราชโอรสอีกหลายวัง เช่น วังพระองค์เจ้าลำดวน พระองค์เจ้าอินทปัต วังกรมขุนสุนทรภูเบศร์ เป็นต้น แต่ปัจจุบันรื้อหมดแล้ว ยังเหลือแต่พระราชมณเฑียรและสถานที่บางส่วนที่ใช้เป็นพิพิภัณฑสถานแห่งชาติ นอกจากนี้ยังได้ทรงสร้างป้อมปราการกำแพงพระนครผนวกกับกำแพงพระนครอีกหลายป้อม เช่น ป้อมอิสินธร ป้อมพระจันทร์ ป้อมพระอาทิตย์ ป้อมพระสุเมรุเป็นต้น ได้ทรงสร้างประตูยอดปรางค์พระบรมมหาราชวัง 3 ประตู คือ ประตูสวัสดิโสภา ประตูมณีนพรัตน์ และประตูอุดมสุดารักษ์ กับได้ทรงสร้างหอพระมณเฑียรธรรมในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงสรรเสริญงานของสมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทไว้ว่า "มีคำกล่าวมาแต่ก่อนว่า กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาททรงสร้างพระราชมณเฑียรแลสถานที่ต่าง ๆ ในพระราชวังบวรฯ ทรงทำประณีตทุกอย่าง"

พระราชกรณียกิจฝ่ายพุทธจักร นอกจากจะมีพระราชศรัทธาแก่กล้าเสด็จทรงพระผนวชเมื่อ พ.ศ. 2334 ประทับอยู่ ณ วัดพระศรีสรรเพชญ 7 วันแล้ว ยังได้ทรงสร้างและทรงปฏิสังขรณ์พระอารามขึ้นหลายวัด คือ วัดมหาธาตุ (วัดนี้เดิมชื่อวัดสลัก เปลี่ยนชื่อเป็นวัดนิพพานาราม วัดพระศรีสรรเพชญดาราม แล้วเปลี่ยนเป็นวัดมหาธาตุ) วัดตองปุ (เปลี่ยนชื่อเป็นวัดชนะสงคราม) วัดบางลำภู (เปลี่ยนชื่อเป็นวัดสังเวชวิศยาราม) วัดสมอแครง (เปลี่ยนชื่อเป็นวัดราชาธิวาส) วัดส้มเกลี้ยง (เปลี่ยนชื่อเป็นวัดราชผาติการาม) วัดสำเพ็ง (เปลี่ยนชื่อเป็นวัดปทุมคงคา) วัดครุธ วัดสุวรรณคีรี (เป็นชื่อวัดดงมูลเหล็ก)และทรงปฏิสังขรณ์วัดสุวรรณดาราราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ยิ่งกว่านั้น เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชโปรดให้เสด็จไปสถาปนายกพระมณฑปพระพุทธบาท พระองค์เสด็จไปทางชลมารค ถึงที่ประทับท่าเจ้าสนุก ได้ทรงสั่งให้ข้าราชการขนตัวไม้เครื่องบนพระมณฑปไปยังเขาพระพุทธบาท ส่วนพระองค์ทรงพระราชอุตสาหะด้วยกำลังศรัทธาเสด็จพระราชดำเนินด้วยพระบาท ทรงแบกตัวลำยองเครื่องพระมณฑป โดยทรงพักบนพลับพลาไปเป็นระยะ ๆ จนถึงพระพุทธบาท และได้ทรงร่วมกับพระบรมเชษฐาธิราชสังคายนาพระไตรปิฎกที่วัดพระศรีสรรเพชญ (วัดมหาธาตุ) ตลอดจนแม้เมื่อใกล้จะสวรรคต ก็โปรดให้เชิญพระองค์ขึ้นทรงพระเสลี่ยงเสด็จมาทรงนมัสการพระประธานในพระอุโบสถวัดพระศรีสรรเพชญ ถวายพระแสงดาบทำเป็นราวเทียนเป็น พุทธบูชา

สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทได้เสด็จสวรรคตแล้ว แต่พระราชกรณียกิจที่ทรงบำเพ็ญแก่ชาติไทยมาอย่างที่เรียกได้ว่า "เกือบตลอดพระชนมชีพ" คงจะฝังอยู่ในส่วนลึกของดวงใจของอนุชนคนไทยอีกชั่วกาลนาน

หมู่บ้านแผ่นดินทอง

ไมตรี ลิมปิชาติ

เมื่อไม่นานมานี้ พลตรีประหยัด รอดโพธิ์ทอง ได้เชิญผมไปจังหวัดเลย ไม่ได้เชิญไปเที่ยวหรอกแต่เชิญไปดูงานพัฒนาหมู่บ้านในฝัน โครงการแผ่นดินทอง ผมรับปากท่านทันที เพราะรายการอย่างนี้นอกจากได้เที่ยวฟรี กินฟรี นอนฟรี นั่งฟรีแล้ว ผมยังจะได้สร้างสมประสบการณ์ชีวิตให้กับตัวเองด้วย ถ้าไม่ไปตามคำเชิญก็โง่เต็มที

เมื่อได้ไปเห็นหมู่บ้านในฝันโครงการแผ่นดินทองขึ้นมาจริง ๆ ก็อดที่จะนำมาเขียนด้วยความเคยมือไม่ได้ เพราะของเขามีดีจริง ๆ ไม่นั้นคงไม่เชิญผู้คนโดยเฉพาะสื่อมวลชนไปชม

เพื่อไม่ให้เสียเวลา ผมขอเล่าเรื่องวันเริ่มเดินทางกันเลยดีกว่า

ผู้จัดหรือเจ้าภาพได้แบ่งคณะเดินทางเป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มแรกล้วนแต่ผู้ใหญ่ระดับรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง อธิบดี และผู้ติดตามหรือจะเรียกว่า ผู้ตามติดก็น่าจะได้ กลุ่มนี้มีเวลาน้อยจึงใช้เครื่องบินเป็นพาหนะ

ส่วนกลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มผู้รับเชิญและสื่อมวลชนมีด้วยกัน 7-8 คน ซึ่งมีผมรวมอยู่ด้วย ใช้รถตู้เป็นพาหนะ

เนื่องจากรถตู้แล่นช้ากว่าเครื่องบินมาก แต่จำเป็นต้องให้ทั้ง 2 กลุ่มไปพบพร้อมกันที่จังหวัดเลย ด้วยเหตุนี้กลุ่มของผมจึงต้องเดินทางล่วงหน้าตั้งแต่ 4 ทุ่ม นั่งหลับบ้างตื่นบ้างไปตลอดทางจนรุ่งเช้า เข้าที่พักในวิทยาลัยครูเลย อาบน้ำแต่งตัวเสร็จออกมาต้อนรับพวกผู้ใหญ่อีกกลุ่มได้ทันเวลา

กลุ่มผู้ใหญ่เหาะมาตามเคยด้วยเฮลิคอปเตอร์ของทหาร ข้าราชการครู พ่อค้า ทหาร ตำรวจ ไปรอรับกันจำนวนมาก

กลุ่มผู้ใหญ่ลงจากเครื่องบินแล้วจึงรู้ว่าท่านรัฐมนตรีไม่ได้มา มีแต่ที่ตำแหน่งใหญ่สุดก็เห็นจะเป็นปลัดกระทรวงมหาดไทย คุณพิศาล มูลศาสตร์สาทร

เมื่อเข้าในห้องประชุมเรียบร้อยแล้ว นายทองคำ บานชื่น ผู้ว่าราชการจังหวัดกล่าว

ต้อนรับ หลังจากนั้น นายอำเภอปชา ลาภานันท์ ในฐานะผู้ริเริ่มโครงการหมู่บ้านในฝันโครงการแผ่นดินทองบรรยายสรุป

เนื้อหาที่สรุปให้คณะของเรารู้มีว่า จังหวัดเลยอยู่ชายแดนติดกับลาว ชาวบ้านส่วนใหญ่มีฐานะยากจน มีที่ราบลุ่มทำกินจำกัด ส่วนใหญ่เป็นภูเขาเสียหมด ห่างไกลและทุรกันดาร ชาวบ้านขาดการรวมกลุ่ม ถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ที่ฉลาดกว่าเช่นพวกพ่อค้าคนกลาง การให้บริการของรัฐบาลยังไม่ทั่วถึง จึงมีความจำเป็นที่จะเร่งรัดพัฒนาขจัดความยากจนให้ชาวบ้านช่วยตัวเองได้ จังหวัดจึงได้พิจารณาเห็นว่าน่าจะมีโครงการพัฒนาชนบทเป็นพิเศษ จึงได้ริเริ่มโครงการแผ่นดินทองขึ้น โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 20 ตุลาคม 2524 เป็นต้นมา

มีคนถามท่านนายอำเภอว่า "แผ่นดินทอง" หมายถึงอะไร ท่านตอบให้ทราบว่า

แผ่นดินทอง ไม่ใช่หมายถึงทองบนแผ่นดินหรือแผ่นดินมีทองอะไรทำนองนั้น แต่หมายถึงเป้าหมายต้องการยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของชาวบ้านให้มีฐานะทางเศรษฐกิจดี การศึกษาดีมีความเป็นอยู่ที่ถูกสุขลักษณะ มีวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในหมู่บ้านและครัวเรือนให้มีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย น่าอยู่ น่าอาศัย ประชาชนมีความสมัครสมานสามัคคี มีวินัย อดทน ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ รู้จักประสานประโยชน์และรับผิดชอบในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

ฟังสรุปกันเสร็จก็ได้เวลาอาหารเที่ยง

เมื่ออิ่มกันดีแล้ว การเดินทางก็เริ่มขึ้น คณะของเราพากันไปขึ้นรถบัสหรือถ้าเรียกอีกทีก็ได้ว่าเป็นรถเมล์ขนาดใหญ่ บังเอิญอย่างที่สุดผมได้นั่งติดกับคุณพิศาล มูลศาสตร์สาทร เสียด้วย จึงได้มีโอกาสคุยกับท่าน

ขณะรถแล่นผ่านท้องทุ่งแห่งหนึ่ง พบชาวนากำลังใช้รถไถนา ท่านปลัดกระทรวงบ่นกับผมว่าไม่ชอบเลยรถไถ

"ชอบอะไรครับ" ผมถาม

"ชอบควายมากกว่า" ท่านตอบ "อยากให้ชาวนาเลี้ยงควาย เพราะควายไถนาก็ได้ ลากเกวียนก็ได้ ขายเป็นตัวก็ได้ราคาดี คู่ละเป็นหมื่น ๆ"

"ควายมีวิธีขยายพันธุ์ยังไงครับ" ผมขอความรู้เรื่องควายจากท่านต่อ

"ควายจะออกลูกประมาณ 3 ปีต่อ 2 ตัว ถึงแม้ขยายพันธุ์ช้าแต่ก็น่าเลี้ยงเพราะมันกินหญ้าไม่สิ้นเปลืองอะไร" ท่านอธิบาย

ผมยิ้มพร้อมกับนึกชมเชยท่านในใจเป็นถึงระดับปลัดกระทรวงก็ต้องรู้ให้รอบตัวอย่างนี้แหละดี แม้เรื่องควายก็ควรรู้

นั่งรถไปตามถนนในชนบทนี้ดี นอกจากได้ดูควายและต้นไม้ข้างทางแล้วรถก็ไม่ติดเหมือนนั่งรถในกรุงเทพฯ แถมอากาศก็สดชื่นหายใจสบายรูจมูก

ตามรายการ เจ้าภาพจะพาเราไปชมหมู่บ้านเพียง 3 แห่ง คือ บ้านห้วยโตก บ้านก้างปลา แล้วก็บ้านน้ำภู โดยเลือกเอาเฉพาะ

ชาวบ้านกำลังหว่านเมล็ดพันธุ์ข้าวลงในนารวม

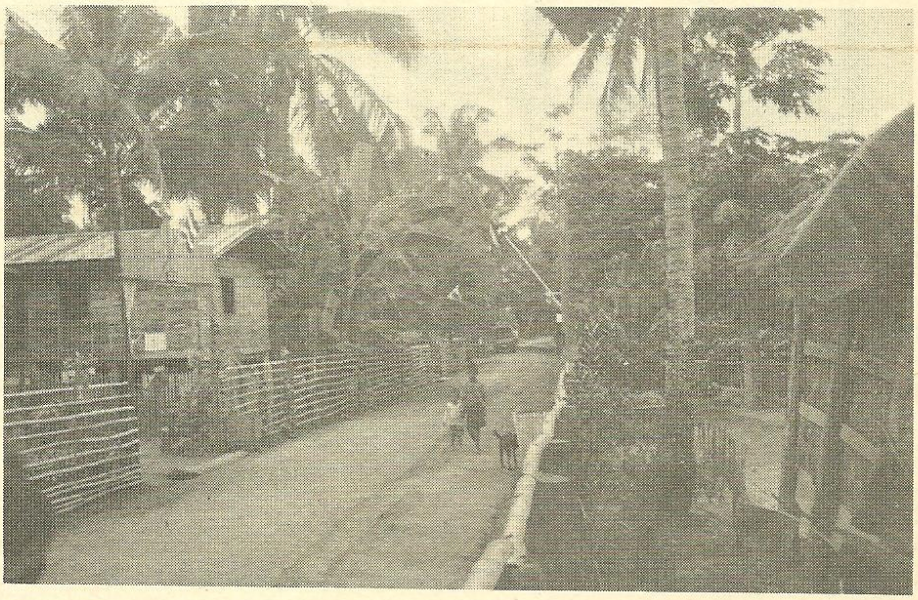

ถนนภายในหมู่บ้าน

ชาวบ้านโครงการแผ่นดินทอง

ที่ไม่ไกลจากที่พักมากนัก เพราะถ้าไปดูกันไกล ๆ เวลาไม่พอ

ขณะนั่งรถเข้าหมู่บ้านห้วยโตก ท่านนายอำเภอซึ่งนั่งมารถคันเดียวกับเราชี้ให้เราดูต้นมะขามต้นเล็ก ๆ ซึ่งชาวบ้านช่วยกันปลูกเรียงรายเป็นระยะเท่ากันตลอด 2 ข้างทางเข้าหมู่บ้านพร้อมกับอธิบายว่า

"ต้นมะขามเหล่านี้รวมแล้ว 2 พันกว่าต้น หมู่บ้านแต่ละแห่งตกลงกันเองว่าจะใช้ต้นไม้ชนิดไหนเป็นสัญญลักษณ์ประจำหมู่บ้าน หมู่บ้านนี้เลือกเอาต้นมะขาม หมู่บ้านต่อไปคือหมู่บ้านก้างปลา ปลูกต้นชัยพฤกษ์"

และเมื่อออกจากหมู่บ้านแรกไปยังอีกหมู่บ้าน เราก็ได้เห็นต้นชัยพฤกษ์ปลูกเรียงราย 2 ข้างทางเช่นกัน แต่ระยะทางยาวกว่าจึงรวมแล้วเป็นหมื่นต้น เสียดายที่มันยังเป็นต้นเล็ก ๆ อยู่เพราะเพิ่งเริ่มปลูกเพียงไม่กี่เดือน แต่พอหลับตานึกภาพต่อไปในอนาคตที่จะตื่นเต้นแทนผู้ที่พบเห็นไม่ได้ ถ้าต้นชัยพฤกษ์ออกดอกสีเหลืองพรึ่บเต็มต้น นับได้ว่าเป็นความคิดที่ดีมากทีเดียว หมู่บ้านอื่น ๆ หรือเมืองอื่น ๆ น่าจะเอาตัวอย่างเมืองไทยจะได้มีสีสดสวยงามไปทั้งประเทศ

ในแต่ละหมู่บ้านพบว่าบนพื้นถนนดินลูกรังสะอาดปราศจากสิ่งสกปรกรกนัยน์ตา หน้าบ้านทุกบ้านมีถังขยะ แต่ละบ้านมีรั้วไม้ไผ่แนวตรง

"ตอนนี้ผมแนะนำให้ทำรั้วไม้ไผ่ก่อนแล้วให้ปลูกพืชกินได้เช่นกะถินแซมตามแนวรั้ว ต่อไปเมื่อไม้ไผ่ผุกะถินจะงอกงามเป็นแนวรั้นแทน รั้วนอกจากเป็นรั้วแล้วยังกินได้ด้วย" นายอำเภออธิบาย

ที่รั้วของทุกบ้านมีป้ายคำขวัญ ป้ายคำขวัญเหล่านี้ทุกคนมีอิสระในการคิดเขียนเองจึงได้ใจความและความรู้สึกสอนใจได้ดี เช่น

"พึงสำนึกในหน้าที่ชาติจะเจริญ"

"ความมักง่ายทำลายชาติ ความสะอาดชาติเจริญ"

"ช่างสลักต้องอาศัยช่างเขียน ช่างรู้ต้องอาศัยช่างเรียน ช่างติเตียนไม่ต้องเรียนกับใคร"

"อย่าสร้างปัญหา จงสร้างศรัทธา"

"เศษขยะกวาดไม่สิ้นถ้าไม่ทิ้งความมักง่าย"

ฯลฯ

นายอำเภอบอกว่านอกจากเราทำรั้วให้กินได้แล้ว หมู่บ้านเหล่านี้ยังพูดได้ด้วย ก็คำขวัญที่ว่าเหล่านี้เองเป็นเสียงพูดของหมู่บ้าน

ถ้ามองเข้าไปในบ้านก็จะพบภาพสะอาดตา บริเวณบ้านจัดแบ่งเป็นสวนครัว ที่เก็บปุ๋ยหมัก หน้าบ้านมีสวนไม้ดอกปลูกลงไปบนดินบ้าง กระถางทำเองโดยใช้วัสดุเหลือใช้เช่นกระป๋องน้ำมันบ้าง กระป๋องนมบ้าง และทุกบ้านมีป้ายชื่อบอกให้รู้ว่าใครเป็นเจ้าของบ้าน หัวมุมถนนมีชื่อถนนเขียนให้เห็นเด่นชัด

หมู่บ้านสุดท้ายที่ผมมีโอกาสได้ไปดูคือหมู่บ้าน บ้านน้ำภู

หมู่บ้านแห่งนี้เดิมทีไม่ได้อยู่ในแผนพัฒนาของจังหวัดแต่ได้อาสาเข้ามาร่วมเอง ชาวบ้านได้ให้ความร่วมมือสละที่ดิน ยอมรื้อบ้านซึ่งสร้างมา 20-30 ปี เพื่อสร้างถนนให้อยู่ในแนวเดียวกัน บางรายยอมรื้อรั้วและยุ้งฉางเพื่อสละที่ดินให้ถนนตัดผ่าน และยังยินยอมอุทิศค่าแรงงานในชนบทให้เป็นกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อประโยชน์ร่วมกันอย่างไม่มีสิ้นสุด ซึ่งนับได้ว่ามีน้ำใจงามเห็นแก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว และที่สำคัญที่สุดคือหมู่บ้านได้จัดรูปที่ดินแบบประชาอาสาเพื่อพัฒนาการเกษตรแผนใหม่ที่สมบูรณ์แบบ

ขณะที่ผมไปถึงนั้นโครงการที่ว่านี้กำลังเข้ารูปเข้ารอย พื้นที่เป็นพันไร่ถูกไถปรับปรุงจนพร้อมที่จะปลูกพืชไร่ได้แล้ว ชาวบ้านจึงได้โอกาสเชิญชวนให้ผู้มาเยี่ยมเยียนได้หว่านเมล็ดข้าวในนาด้วย

ตลอดการเยี่ยมชม ทุกหมู่บ้านจะมีชาวบ้านออกมาต้อนรับอย่างพร้อมเพรียงด้วยใบหน้าแจ่มใสสดชื่น ที่หน้าบ้านของแต่ละบ้านถึงแม้เจ้าของบ้านไม่อยู่ก็ยังอุตส่าห์มีน้ำดื่มไว้รับรองแขก บางบ้านมีกล้วยน้ำว้าวางไว้เป็นหวี ๆ ให้พวกเรากินด้วย

ผมถือโอกาสกินกล้วยน้ำว้าไปลูกหนึ่ง กล้วยน้ำว้าของหมู่บ้านแผ่นดินทองหวานอร่อยเหมือนน้ำใจของชาวบ้านนั้นแหละที่ยากจะลืมได้

หน้าบ้านปลูกดอกไม้

ท่านปลัดกระทรวงได้กรุณาแจกเงินให้ผู้นำของหมู่บ้านแห่งละหนึ่งพันบาท เพื่อเป็นทุนจัดซื้อพันธุ์ผัก พันธุ์มะละกอ

มีข้อน่าสังเกตอยู่หน่อยหนึ่งคือมะละกอเป็นอาหารหลักอย่างหนึ่งของคนอีสาน แต่ก็น่าแปลกมะละกอที่ปลูกกันตามหมู่บ้านตามที่ผมเห็นผ่านตาเป็นพันธุ์พื้นเมืองผลเล็กนิดเดียว ซึ่งในปัจจุบันมีพันธุ์ดีกว่าให้ผลโตมีให้ปลูกเยอะแยะ ทำไมชาวบ้านถึงไม่หามาปลูกก็ไม่รู้ ผมจึงหวังว่าเงินที่ได้จากท่านปลัดกระทรวงครั้งนี้คงจะช่วยเปลี่ยนพันธุ์มะละกอทั้งหมู่บ้านได้ โดยตัดต้นเก่าทำลายพันธุ์ทิ้งให้หมดแล้วปลูกใหม่

ผมก็ไม่รู้ตัวเลขแน่ชัดว่า ทั่วประเทศมีหมู่บ้านจำนวนเท่าไรแต่ก็เชื่อว่าคงมีไม่น้อยกว่า 4 หมื่นหมู่บ้าน

ถ้าหมู่บ้านทุกแห่งได้รับการพัฒนาเหมือนหมู่บ้านแผ่นดินทอง อะไรจะเกิดขึ้นเมืองไทยจะต้องเจริญรุดหน้าทันตาเห็นแน่ ๆ

ตรงข้ามถ้าทุกหมู่บ้านมีแต่ความยากจน ชาวบ้านอดอยากขาดระเบียบ แน่นอนเมืองไทยมีแต่ทางล่มจม ดีไม่ดีไอ้ความยากจนของชาวบ้านนี้แหละจะทำให้คนรวยเดือดร้อนไม่มีแผ่นดินจะอยู่

ผมจึงขอยกย่องและชมเชยทุกท่านที่เป็นส่วนร่วมทำให้หมู่บ้านธรรมดากลายเป็นหมู่บ้านแผ่นดินทอง และก็หวังว่าหมู่บ้านในลักษณะเช่นนี้จะต้องขยายวงกว้างออกไปอีกทั่วทั้งจังหวัดและทั้งประเทศในที่สุด

การที่จะทำหมู่บ้านซึ่งเดิมขาดระเบียบต่างคนต่างอยู่ ผลิตพืชเกษตรได้แล้วต่างคนต่างขาย ทำให้ถูกกดราคา จะซื้อของใช้แต่ละชิ้นต่างคนต่างซื้อ ทำให้ซื้อของแพงแถมบ้านเรือนก็สกปรกรกรุงรังไม่น่าดู ให้กลายเป็นหมู่บ้านที่อยู่ดีกินดี รู้จักทำงานกันเป็นกลุ่ม มีหัวหน้ามีผู้ตามที่ดี เข้าทำนองประสานใจ ประสานความคิด ประสานผลประโยชน์เข้าด้วยกันไม่ใช่ของง่ายเลย

ผู้นำหมู่บ้านคนหนึ่งพูดกับผมด้วยความภูมิใจว่า

"อีกไม่นานคนเลยจะไล่ความหนาวไล่ความยากจน ด้วยฝีมือของคนเลยเอง"

แน่นอนเมื่อถึงวันนั้น คุณหญิงคุณนายไปแจกผ้าห่มพวกเขาจะหยิ่งพอโดยไม่ยอมรับก็ได้ใครจะรู้

ผลสำเร็จเหล่านี้ทราบภายหลังว่า ผู้ทุ่มเทชีวิตจิตใจให้กับงานโดยตรงนอกจากนายอำเภอปชา ลาภานันต์ แล้ว นอกนั้นก็มีคณะอาจารย์วิทยาลัยครูเลย แล้วก็มี ร.ต.อ. ภานุ พินเนียม ผู้นำภาพยนตร์การพัฒนาชนบทของเกาหลีใต้มาฉายเผยแพร่ปลุกใจให้ทุกคนร่วมกันพัฒนาหมู่บ้าน โดยได้รับแรงสนับสนุนจากนาย ทองคำ บานชื่น ผู้ว่าราชการจังหวัดเลย และ พลตรีประหยัด รอดโพธิ์ทอง รองแม่ทัพกองทัพภาคที่ 3

วิธีการก่อนพบความสำเร็จของนายอำเภอผู้ทุ่มเทชีวิตเพื่อการนี้ได้บอกให้เราทราบว่า ท่านกับผู้ร่วมงานได้ไปพบปะกับชาวบ้านเพื่อปลูกฝังแนวความคิดอุดมการณ์ในเวลากลางคืนท่ามกลางอากาศหนาว เหตุที่ต้องไปพบกลางคืนก็เพราะว่ากลางวันพวกผู้ชายต้องออกไปทำงานตามไร่นา

สอนให้ชาวบ้านรู้ว่าความสำเร็จอยู่ที่การทำ ไม่ใช่การพูด

จุดไฟความคิดในจิตใจชาวบ้าน เมื่อจิตใจเข้ากันได้ก็จะประสานความคิดร่วมกัน แล้วขั้นต่อไปจะร่วมกันประสานประโยชน์

วิธีประสานใจดีที่สุดคือผ่านทางลูกเสือชาวบ้าน

เอาโครงการพัฒนาแผ่นดินทองเข้าไปในหลักสูตรของลูกเสือชาวบ้าน

อดีตที่ผ่านมา ผมเคยไปจังหวัดเลยด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อพักผ่อนกับธรรมชาติชมความงามของทะเลแห่งภูเขาอันขึ้นชื่อของเลย

แต่ไปเลยครั้งไหน ๆ ก็ไม่ภูมิใจเหมือนครั้งนี้ ซึ่งอย่างน้อย ๆ ก็ได้กลับมาเขียนหนังสือบอกกล่าวให้คนทั่วไปรู้ว่า หมู่บ้านในฝันแผ่นดินทองได้เกิดขึ้นแล้วในเมืองไทยของเรา โดยความพยายามของกลุ่มข้าราชการกลุ่มหนึ่งซึ่งได้ทำงานอย่างเงียบ ๆ ท่ามกลางอากาศหนาวโดยไม่ได้มุ่งหวังสิ่งไรมากไปกว่าอยากให้ชาวบ้านผู้ยากไร้ได้อยู่ดีมีความสุข

คนปักษ์ใต้ หรือคนใต้นั้น ได้ชื่อว่าเป็นคนพูดจาโผงผาง พูดตรง พูดเร็ว แต่ในส่วนลึกแล้วก็แฝงความเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอนอยู่ มิใช่น้อย สำนวนชาวใต้มีมาก บางสำนวนเป็นภาษิตชวนคิดชวนฟัง มีอุปมาอุปมัยเปรียบเทียบคมคาย

สำนวนชาวใต้

ประพนธ์ เรืองณรงค์

สำนวนชาวใต้นั้นมีมาก บางสำนวนเป็นภาษิตชวนคิดชวนฟัง มีอุปมาอุปมัยเปรียบเทียบคมคายและสะท้อนภาพสังคมในอดีตได้อย่างดี ผู้เขียนขอแยกประเด็นและยกตัวอย่างดังนี้

สำนวนที่สะท้อนภาพระบบอาวุโส

- ลูกศิษย์สมภาร ลูกหลานเจ้าวัด
- เข้าหายากเหมือนเทศฯ
- นอนเที่ยงเหมือนเจ้าเมือง
- ขึ้นบนขอน นอนสาย ได้เมียสาว กินข้าวขาว

ข้อแรกแสดงถึงบารมีผู้ใหญ่สืบเนื่องถึงลูกหลาน ทำนองเดียวกับ "ลูกท่านหลานเธอ" ข้อถัดมาชี้ให้เห็นว่าสมุหเทศาภิบาลหรือผู้ครองหัวเมืองสมัยนั้นมีคนเข้าหามิได้ขาด ใครมีธุระปรึกษาท่านต้องมีพิธีรีตรอง หรือต้องรอคิว ข้อถัดมาแสดงถึงความสบายอย่างหนึ่งของผู้ใหญ่สมัยนั้น

สำนวนแสดงถึงอาชีพดีเด่นในท้องถิ่นนั้น ๆ

- กินเหมือนพร้านาป้อ
- กินเหมือนจอบน้ำน้อย
- ดีเหมือนเหล้าเครียะ

คำว่า "กิน" หมายถึงใช้การได้อย่างดี คือ ทั้งมีดพร้าและจอบมีเนื้อเหล็กคมกริบ นาป้อเป็นชื่อตำบลในจังหวัดตรัง น้ำน้อยเป็นชื่อตำบลในจังหวัดสงขลา สำนวนทั้งสองแสดงให้เห็นว่าชาวบ้านตำบลดังกล่าวมีอาชีพทำมีดพร้าและจอบมีคุณภาพดี ทำนองเดียวกับชาวตำบลตะเครียะจังหวัดสงขลาทำเหล้าได้เยี่ยม ฉะนั้นถ้าใครไปพบสิ่งดังกล่าว จะต้องนึกถึงผลิตผลตำบลนั้น ๆ ทันที

สำนวนที่ได้จากการละเล่นพื้นเมือง *สำนวนจากหนังตะลุง*

- อย่าข้ามหัวฤาษี หมายถึง เคารพผู้มีคุณ
- ฉาดไอ้ดิก หมายถึง หมดสิ้น (ฉาด = หมด)
- ทู่เหมือนศรไอ้เพ็ง หมายถึง เปรียบสิ่งที่ไม่คม (ทู่ = ทื่อ, ไม่คม)
- ยอดทองบ้านาย หมายถึง คนชอบเสนอหน้ารับใช้
- เหนียวกวนไอ้เมือง หมายถึง สุก ๆ ดิบ ๆ ทำอะไรลวก ๆ
- ยอดทองนั่งเมืองหรือศรีแก้ว พลอยรุ่ง หมาย ถึง พลอยได้ดีตามเพื่อน
- กินเหมือนไอ้หนุ่ยอยู่ใน หมายถึง กินจุ
- ฉิบหายขายลูกไอ้ลด หมายถึง สิ้นเนื้อประดาตัว
- ปักรูปเต็มจอ หมายถึง เกือบ

เลิกหรือเกือบตาย

● ดับรูปเข้าแผง หมายถึง เลิกหรือจบกัน

คำที่พิมพ์ตัวหนาเป็นชื่อตัวตลกหนังตะลุง ซึ่งแสดงนิสัยใจคออันเป็นบุคลิกโดยเฉพาะ ถ้าใครมีนิสัยไปพ้องกันก็มักจะยกสำนวนดังกล่าวเปรียบเทียบ

สำนวนจากมโนห์รา

● โนราหลงโรง หมายถึง เข้ากับเพื่อนไม่ได้

● โนราปลูกโรงเอง หมายถึง อยากดัง

● นอนเหมือนโนราโรงแพ้ หมายถึง นอนอย่างหมดแรง

● ปล้ำเหมือนโนราโรงแพ้ หมายถึง ดิ้นรนเพื่อให้ได้ชัย ชนะ (ปล้ำ = ดิ้นรน)

● ลำลาบเหมือนโนราโรงใหญ่ หมายถึง ช้าเกินควร (ลำลาบ = ช้า)

● บ้าหัวจุก หมายถึง หลงใหลแบบไม่ได้ผลตอบแทน (หัวจุก = เด็กเล็ก ๆ ที่รำมโนราห์)

สำนวนแสดงถึงนิสัยคนในจังหวัดนั้น ๆ

● สงขลายอน นครปลิ้น (ยอน = ยุยง, ปลิ้น = ปลิ้นปล้อน)

● เมืองลุงขี้ด่า สงขลาปากบอน เมืองคอนปากหวาน (เมืองลุง = พัทลุง) (เมืองคอน = นครศรีธรรมราช)

● สงขลาหอน นครหมา (หอน, หมา = ไม่)

สำนวนข้างต้นนี้ส่วนใหญ่มีความหมายไปทางลบ สำหรับข้อหลังสุดแสดงถึงวัฒนธรรมทางภาษา คือ **หอน** หรือ **ห่อน** หมายถึง คำปฏิเสธตรงกับคำว่า **ไม่** ส่วนคำว่า **หมา** ก็ทำนองเดียวกัน เช่น ชาวสงขลาจะพูดว่า **"หอนทำ"** ชาวนครศรีธรรมราชจะพูดว่า **"หมาทำ"** หมายถึง **"ไม่ได้ทำ"** ทั้งคู่

สำนวนแสดงถึงลักษณะสังคมเกษตร

● ตื่นก่อนไก่ ไถก่อนคราด

● ตื่นสายให้สร้างสวนพร้าว ตื่นเช้าให้สร้างสวนยาง (พร้าว = มะพร้าว)

● น้ำเต้าล่ามา ขี้พร้าล่าไป (น้ำเต้า = ฟักทอง, ขี้พร้า = ฟักเขียว)

สำนวนแรกบ่งบอกความหมายชัดอยู่แล้ว สำหรับสำนวนที่ 2 ชี้ให้เห็นว่า คนทำสวนยางพารานั้นตื่นเช้ามืดทุกวัน เพราะต้องกรีดยาง มิฉะนั้นจะไม่ได้ผล แต่ชาวสวนมะพร้าว ตรงกันข้าม สำหรับสำนวนข้อถัดมาแสดงถึงการพึ่งพาอาศัยกันและกัน หรือการที่มีนิสัยไปด้วยกันอย่างเหมาะเจาะ

สำนวนแสดงถึงทัศนคติต่อชาวจีน

● ฉาวเหมือนหมาเห่าจีน (ฉาว = ฉาวโฉ่ หรือเสียงดัง)

● ฉาวเหมือนจีนหมูสูญ

● เม่เหมือนจีนเรือแตก (เม่ = อึงมี่)

● ทำหน้าเหมือนจีนฉีกเรียน (เรียน = ทุกเรียน)

สำนวนข้างต้นแสดงถึงทัศนคติชาวใต้ไม่นิยมต่อลักษณะการพูดจาหรือกิริยาท่าทางของชาวจีน ซึ่งมีประเพณีและวัฒนธรรมต่างกัน อีกประการหนึ่งชี้ให้เห็นว่าชาวต่างประเทศส่วนมากโดยสารเรือมาขึ้นฝั่งปักษ์ใต้ขณะนั้นคือชาวจีนที่แสวงหาที่ทำมาหากินและได้ปักหลักจนมั่นคงจนทุกวันนี้

สำนวนแสดงสภาพพื้นที่ในจังหวัดนั้น ๆ

● เมืองลุงมีดอน

● นครมีท่า

● เมืองตรังมีนา

● สงขลามีบ่อ

เมืองลุงคือพัทลุง มีพื้นที่สูงเพราะมีภูเขามากมาย โดยเฉพาะภูเขาอกทะลุนับเป็นสัญญลักษณ์สำคัญ ตำบลในท้องที่จึงมีคำว่า **ดอน** นำหน้าหลายแห่ง เช่น ดอนหลา ดอนเค็ด ดอนคัน ส่วนนครศรีธรรมราชอยู่ใกล้ชายทะเลมีท่าเรือ ฉะนั้นชื่อท้องที่จึงนำหน้าด้วย **ท่า** เป็นส่วนมาก เช่น ท่าม้า ท่าวัง ท่าแพ เป็นต้น เมืองตรังหรือจังหวัดตรังมีการทำนาหลายแห่ง ท้องที่มักขึ้นต้นด้วยคำว่า **นา** เช่น นาโยง นาท่ามนาบินหลา นาข้าวเสียและนาโต๊ะหมิง เป็นต้น ส่วนจังหวัดสงขลาอยู่ใกล้ทะเล พื้นที่ต่ำจึงมีคำว่า **บ่อ** นำหน้าชื่อตำบล เช่น บ่อยาง บ่อทรัพย์ บ่อเตย บ่อโด และบ่อโตระ เป็นต้น

สำนวนแสดงถึงประเพณีท้องถิ่นโดยตรง

● สูงเหมือนเสาร้านเปรต

● อดอยากเหมือนเปรตเดือนสิบ

● เข้าพร้อมตอก ออกพร้อมต้ม (ตอก = ข้าวตอก, ต้ม = ข้าวต้มทำด้วยข้าวเหนียว ห่อด้วยใบกะพ้อ)

สำนวนข้อ 1 และ 2 เกี่ยวกับประเพณีวันสารทหรือวันทำบุญเดือนสิบของชาวใต้ ชาวบ้านนำอาหารไปถวายพระ อุทิศกุศลผลบุญแก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว และมีความเชื่อว่าวันนั้นมีเปรตจากนรกขึ้นมารับส่วนกุศลด้วย ชาวบ้านจึงนำอาหารวางไว้ที่ร้านซึ่งยกด้วยเสาสูง อาหารที่ขาดเสียมิได้ คือ ขนมบ้า ขนมลา และขนมพอง (ข้าวพอง) เมื่อถึงเวลาจะมีพวกเด็กแถมด้วยผู้ใหญ่ตรงเข้ายื้อแย่งขนม ตลอดจนถึงสตางค์ที่วางบนร้านเปรต การยื้อแย่งอย่างสนุกสนานเช่นนี้เรียกว่า **"ชิงเปรต"** ฉะนั้นจึงมีสำนวนเปรียบเทียบกับคนที่มีบุคลิกตรงกับวิธีดังกล่าวเป็นที่เข้าใจกัน ส่วนสำนวนที่ 3 นั้นตรงกับประเพณี

วันออกพรรษา มีความเสียดสีพระภิกษุที่บวชพรรษาเดียว หรือเด็กวัดที่อาศัยวัดตอนเดือน 8 เฉพาะเข้าพรรษา ที่เข้ามาอยู่วัดระยะนี้เพราะอาหารที่ชาวบ้านนำมาทำบุญอุดมสมบูรณ์ เมื่อหลังจากออกพรรษาแล้วจึงอำลาจากวัด

สำนวนแสดงเปรียบเทียบโดยตรง

- เกลี้ยงเหมือนรูดไหล (ไหล = ปลาไหล)
- แข็งโขกเหมือนโดกยักษ์ (โดก = กระดูก)
- จืดเหมือนหืดยักษ์ (หืดยักษ์ บางท่านบอกว่า เป็นสัตว์น้ำชนิดหนึ่งคล้ายปูแสม มีรสจืดมาก)
- กินเหมือนยัดบอก (บอก = กระบอก)

ทุกสำนวนที่ยกเป็นตัวอย่าง ล้วนมีความหมายชัดเจน ชาวใต้ยังใช้เปรียบเทียบอยู่เสมอ

สำนวนที่เป็นคติสอนใจ

- ทำงานเผื่อไข้ ตัดไม้เผื่อสืน (สืน = สิน, ตัด)
- อย่าเอาบ่าไปตรันวานหมี (ตรัน = ยัน, วาน = ก้น ทวาร)
- อย่าเอาถ้วยไปรากับพรก (พรก = กะลามะพร้าว)
- ตามใจปากยากถึงวาน (วาน = ทวารหนัก)

สำนวนข้อแรกสอนให้เราเป็นคนรอบคอบ ข้อที่ 2 ให้รู้จักหลบหลีกสิ่งที่ให้โทษต่อเราภายหลัง ข้อที 3 สอนให้เราตระหนักในศักดิ์ศรี ข้อสุดท้ายเตือนมิให้ตามใจตัวเองจนเกินควร

ตามที่ผู้เขียนแยกประเด็นเกี่ยวกับสำนวนชาวใต้ และยกตัวอย่างประกอบพอสมควร พอชี้ให้เห็นถึงคติชาวบ้านได้อีกแง่หนึ่ง

อุดมการณ์ของชาติ

ขอเริ่มเรื่อง เบื้องหลัง ในครั้งเก่า
เมื่อไทยเรา ต่อสู้ กู้เขตขัณฑ์
ผจญยุทธ กับศัตรู คู่ประจัญ
เข้าฟาดฟัน จนชีวิต ปลิดตายไป
ดาบอาบเลือด เลือดนองดิน ทุกถิ่นที่
เราจึงมี พสุธา อยู่อาศัย
ประเทศชาติ จะอยู่รอด ตลอดไป
ด้วยชาวไทย ร่วมรัก สามัคคี
ความพร้อมเพรียง คือพลัง อันตั้งมั่น
ไม่แบ่งชั้น เหยียบยาจก ยกเศรษฐี
จะพุทธคริสต์ อิสลาม พราหมณ์ฮินดี
ตัวเรานี้ ก็เป็นไทย ใฝ่รักกัน
รู้อดทน รู้ประหยัด ซื่อสัตย์ไว้
มีวินัย ตามกฎหลัก รักษมัน
มีระเบียบ รู้หน้าที่ ของชีวัน
คิดสร้างสรรค์ แต่ความดี เพื่อศรีไทย
เสียสละ สุขส่วนตน ทนความยาก
เพื่อส่วนมาก ของคน ชนหมู่ใหญ่
รู้จักรัก ชาตินิยม ชมของไทย
ซื้อไปใช้ ประเทศชาติ ไม่ขาดดุลย์
อุดมการณ์ ที่แถลง แจงมานี้
ถ้าน้องพี่ ผองไทย ใคร่เกื้อหนุน
ธงชาติไทย ต้องสะบัด พัดละมุน
ตราบโลกหมุน ชั่วกัปกัลป์ นิรันดรฯ

สำนวนกลอนบทนี้ เป็นสำนวนกลอนของนายปั่น แดงน้อย โรงเรียนศาลาตึกวิทยา อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม ที่ชนะการประกวดได้รับรางวัลที่ 2 ในการประกวดแต่งกลอนเพื่อปลูกฝังอุดมการณ์ของชาติทางวิทยุ ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำในรายการ "ตามรอยสุนทรภู่" ทางสถานีวิทยุ 01-ทอ. ดอนเมือง

มีของร้าย ใช้ของผิด คบคิดพาล

สกิตย์ เล็งไธสง

รายการกฎหมายในเล่มนี้ ผมขอนำเรื่องที่ไม่ค่อยรื่นหูนักมาเล่าสู่กันฟัง คือการมีของร้าย การใช้ของผิด และการคิดคบกับคนพาล ทั้งนี้เพื่อท่านผู้อ่านและประชาชนจะได้สังวร ไม่ทำสิ่งเหล่านี้ เพราะทำแล้วมีแต่ทุกข์

ของร้ายคืออะไร

ของร้ายมีหลายประเภท ประเภทแรก คือ **ของที่คนทำหรือมีไว้เป็นความผิด** เช่น เหล้าเถื่อน ไม้เถื่อน แร่เถื่อน ยาเสพติด ของหนีภาษี ธนบัตรปลอม เป็นต้น ใครก็ตาม ที่ริอ่านมีของเหล่านี้ไว้ในครอบครอง นอกจากตัวเองจะติดคุกติดตรางแล้ว ของที่มีนั้นยังจะถูกริบเป็นของหลวงด้วย ขอนำเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาเล่าสู่กันฟังดังนี้

1. คดีเรื่องหนึ่ง จำเลยปลูกกันชาไว้ข้างกระท่อมนาเพื่อใส่แกงไก่ เพียงไม่กี่ต้นสูงคืบเศษ ๆ ขณะถูกจับ ศาลพิพากษาจำคุกจำเลย 1 ปี (โทษตามกฎหมายจำคุกไม่เกิน 5 ปี และถ้าปลูกไว้เพื่อจำหน่ายโทษจำคุกสูงถึง 15 ปี) กันชาของกลางศาลสั่งริบ

2. ชะอุ่ม ลูกจ้างขับรถบรรทุกระหว่างกรุงเทพฯ-เชียงราย คราวเกิดเหตุ ลูกค้าคนหนึ่งส่งของห่อหนึ่งมากรุงเทพฯ บอกว่าเป็นพริกแห้ง ความจริงเป็นพริกแห้งหมกด้วยถุงเฮโรอีน ชะอุ่มถูกตำรวจค้นระหว่างทางพบเฮโรอีนของกลาง ในที่สุดชะอุ่มถูกฟ้องศาล ถูกขังอยู่หลายเดือน แต่ข้อเท็จจริงฟังไม่ได้ว่า ชะอุ่มรู้ว่าตนบรรทุกกระสอบพริกเฮโรอีน จึงถูกปล่อยตัว เฮโรอีนของกลางศาลสั่งริบ

3. แดงกับสีเป็นพี่น้องกัน อยู่หมู่บ้าน

การมีของร้าย การใช้ของผิด การคบคิดคนพาลนั้น ล้วนแล้วแต่ทำให้เกิดทุกข์ มิหนำซ้ำยังผิดกฎหมายด้วย ผู้อ่านทุกท่านจงพึงระวังให้ดี อย่าเห็นแก่ได้ อย่าเลินเล่อ อย่าใจอ่อน ไปทำสิ่งเหล่านี้เข้า มีเรื่องมีราวขึ้นมาจะเดือดร้อน ไม่คุ้มกัน

ห่างไกล ผู้ร้ายชุกชุม จึงพากันไปซื้อระเบิดมือและปืนคาร์บินมาไว้ป้องกันตัวและทรัพย์สิน อาวุธเหล่านี้ผู้ใดมีไว้ไม่ได้ กฎหมายวางโทษไว้สูงด้วย ต่อมาทางการได้ประกาศให้ผู้มีอาวุธสงครามนำไปมอบให้แก่เจ้าพนักงานภายใน 90 วัน แล้วจะไม่ต้องรับโทษ แต่บุคคลทั้งสองไม่ยอมปฏิบัติตาม คิดว่าคงไม่มีคนเห็น ในระหว่างระยะเวลา 90 วันนั้น เจ้าพนักงานสืบทราบ จึงพากันไปตรวจค้น แต่เจ้าพนักงานที่ไปไม่ได้แต่งเครื่องแบบค้นที่บ้านแดงก่อน แดงเข้าใจผิดคิดว่าเป็นผู้ร้ายมาปล้น จึงใช้ปืนยิงป้องกันตัว ถูกเจ้าพนักงานตายไปคนหนึ่ง จึงรู้ว่าเป็นเจ้าพนักงาน แดงถูกจับและถูกฟ้องว่าฆ่าเจ้าพนักงานและมีอาวุธสงครามไว้ในครอบครองโดยไม่รับอนุญาต (ความจริงรับอนุญาตไม่ได้) แต่ศาลพิพากษายกฟ้องทั้งสองข้อหาด้วยเหตุผลที่ว่า แดงสำคัญผิดในข้อเท็จจริงคิดว่าเจ้าพนักงานเป็นคนร้ายจึงมีสิทธิยิงป้องกันตัวพอสมควรแก่เหตุ ส่วนข้อหามีอาวุธสงครามนั้นไม่ผิดเพราะอยู่ในระหว่างทางการผ่อนผัน แต่อาวุธปืนเป็นของร้ายศาลสั่งริบ

ส่วนสีนั้นโดดเรือนหนีไปเสียก่อน หลังจากนั้นหลายเดือน เจ้าพนักงานตำรวจได้ไปตรวจค้นที่บ้านสีแต่ไม่มีหมายค้นไปด้วย สีไม่ยอมให้ค้น ผลักเอาจ่าสิบตำรวจคนหนึ่งตกใต้ถุนได้รับบาดเจ็บสาหัส แต่ในที่สุดตำรวจตรวจค้นได้อาวุธของกลาง ต่อมาอัยการฟ้องสีฐานมีอาวุธสงครามไว้ในครอบครองโดยไม่รับอนุญาต และต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานรวม 2 ข้อหา ศาลพิพากษาลงโทษฐานมีอาวุธสงครามไว้ในครอบครองฐานเดียว ส่วนข้อหาต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานนั้น ศาลยกฟ้องเนื่องจากเจ้าพนักงานที่ไปค้นไม่มีหมายค้น ไม่มีอำนาจเข้าไปในบ้านของสี สีจึงมีสิทธิป้องกัน ปืนของกลางริบ

4. ประทุมนำเงินตราซึ่งเป็นธนบัตรไทยจำนวน 6,000 บาทเข้ามาในประเทศกฎหมายให้นำเข้ามาได้ไม่เกิน 500 บาท กรณีอย่างนี้ของนั้นไม่ใช่ของร้าย แต่คนไม่ดีเองที่ทำฝ่าฝืนกฎหมาย ประทุมมีความผิด แต่ธนบัตรของกลางศาลไม่ริบ

5. นายแจ้วมีน้ำมันก๊าดไว้เป็นจำนวนมาก แต่มิได้แจ้งปริมาณและสถานที่เก็บอันเป็นการฝ่าฝืนประกาศของทางการ อย่างนี้ก็เข้าทำนองของไม่ร้าย แต่คนไม่ดีเอง นายแจ้วมีความผิด แต่ศาลไม่ริบของกลาง

ของที่บุคคลได้มาโดยการกระทำผิด ก็พอสงเคราะห์เข้าประเภทของร้ายได้ เพราะศาลสั่งริบได้

6. ดำเกิงไม่มีเงินซื้อไม้ปลูกเรือน จึงลอบตัดไม้ในป่าโดยไม่รับอนุญาต ต่อมาถูกเจ้าพนักงานยึดไม้ของกลาง และตนเองถูกฟ้อง ศาลตัดสินจำคุกดำเกิง 2 ปี และริบไม้ของกลาง (ถ้าเป็นไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์ของเอกชนตัดได้ไม่ต้องขออนุญาต เว้นแต่ไม้สักกับไม้ยาง ต้องขออนุญาตก่อน)

7. สอดไปเที่ยวปีนัง ขากลับได้ซื้อโทรทัศน์มาด้วย 1 เครื่อง แต่ไม่ยอมผ่านด่านศุลกากร เพราะกลัวจะเสียภาษี ถูกตำรวจจับ โทรทัศน์เครื่องนั้นเป็นทรัพย์ที่จะต้องริบตามพระราชบัญญัติศุลกากร และสอดเองต้องรับโทษอีกต่างหาก ส่วนใหญ่ปรับ

8. นายยงได้รับอนุญาตให้ขายยาประเภท ค. เช่นยาสามัญประจำบ้าน และยาแผนโบราณ แต่แอบเอายาอันตรายซึ่งเป็นยาประเภท ก. มาขายหลังร้าน จึงถูกตำรวจจับ ยงมีความผิดตามพระราชบัญญัติยา แต่ยาไม่ใช่ของร้าย ศาลสั่งไม่ริบ

9. นายเคยเฮงมียาปลอมไว้ขาย โดยไม่รู้ว่าเป็นยาปลอม ดังนี้ ศาลตัดสินปล่อย เพราะขาดเจตนากระทำผิด เจตนากระทำผิด ผู้กระทำจะต้องรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิด แต่ยาเป็นของควรริบ

10. นายภิรมย์ได้รับอนุญาตให้ขนแร่ 100 กระสอบ เผลอไปหน่อย ขนเกินไป 20 กระสอบ แร่ทั้งหมดเป็นของต้องริบตามพระราชบัญญัติแร่ฯ มาตรา 110 และนายภิรมย์มีความผิดต้องรับโทษอีกต่างหาก

11. ตำรวจด่านรีดไถเงินคนขับรถบรรทุก วันหนึ่งนายตำรวจใหญ่คนหนึ่งปลอมเป็นคนขับรถบรรทุกไปผ่านด่านตรวจดังกล่าว ถูกตำรวจเรียกเงิน จึงส่งให้ 100 บาท ตำรวจด่านนั้นถูกจับดำเนินคดีข้อหาเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ถูกจำคุกหลายปี เงิน 100 บาทนั้นศาลสั่งริบ เพราะเป็นทรัพย์ที่บุคคลได้มาโดยการกระทำผิด

ของร้ายอีกประเภทหนึ่งได้แก่ **ของโจร** ที่ภาษาชาวบ้านเรียกว่า ของร้อน กล่าวไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357 ได้แก่ ทรัพย์ที่ได้มาโดยการกระทำผิดฐานลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ กรรโชก รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง ยักยอก หรือเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์ ของพวกนี้เป็นเพียงของร้อน จะเรียกว่าเป็นของร้ายไม่ถนัด

นัก เพราะต้องคืนเจ้าของของมัน ศาลริบไม่ได้ ที่ผมเรียกว่าของร้ายก็เพราะว่า มันให้ผลร้ายแก่ผู้ที่รับมันไว้ โดยรู้ว่ามันเป็นของร้อน กฎหมายวางโทษจำคุกไว้ค่อนข้างสูง คือจำคุกถึง 5 ปี ถ้าไม่รู้ว่าเป็นของร้อนก็ไม่มีความผิด แต่อาจต้องคืนของนั้นแก่เจ้าของอันแท้จริง เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้น ซึ่งจะได้เห็นในตอนต่อไป .

1. แดงขโมยนาฬิกาข้อมือของดำไปขายให้เขียว ดำแจ้งความนำตำรวจไปจับแดง แดงบอกเจ้าพนักงานว่านาฬิกาอยู่ที่เขียว และพาเจ้าหน้าที่ไปจับเขียว และยึดนาฬิกาข้อมือของกลาง พอเห็นเจ้าพนักงานเขียวก็จัดแจงโยนนาฬิกาข้อมือของกลางลงในป่าหญ้าข้างทาง อย่างนี้แสดงว่าเขียวรู้ว่าของนั้นเป็นของร้าย มีความผิดฐานรับของโจร นาฬิกาของกลางคืนเจ้าของ โดยเขียวไม่ได้อะไรตอบแทนเลย นอกจากติดตะราง

2. ตามตัวอย่างที่ 1 เขียวรับซื้อนาฬิกาไว้ในราคาพอสมควร ไม่รู้ว่าเป็นของที่ลักมา กรณีเช่นนี้เขียวไม่มีความผิด แต่เขียวก็ต้องคืนนาฬิกาให้เจ้าของ โดยไม่อาจจะเรียกร้องค่าตอบแทนได้เลย

ข้อยกเว้น กรณีต่อไปนี้ผู้ได้ของร้อนไว้โดยสุจริต ไม่ต้องคืน

1) ทรัพย์ที่ซื้อจากการขายทอดตลาดตามคำสั่งศาล หรือคำสั่งของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในคดีล้มละลาย โดยสุจริต เช่น แดงซื้อจักรเย็บผ้าคันหนึ่งจากการขายทอดตลาดทรัพย์ของดำลูกหนี้ที่ถูกศาลพิพากษาให้แพ้คดี ภายหลังปรากฏว่า จักรเย็บผ้าคันนั้นเป็นของที่ดำลูกหนี้ลักมาจากขาว กรณีเช่นนี้ แดงได้กรรมสิทธิ์ไม่ต้องคืนจักรเย็บผ้าคันนั้นให้แก่ขาวเจ้าของอันแท้จริง แม้ว่าขาวจะขอซื้อก็ไม่จำต้องขาย

2) ทรัพย์ที่ซื้อจากการขายทอดตลาดทั่ว ๆ ไป (ไม่ใช่ขายตามคำสั่งศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในคดีล้มละลายอย่างในกรณีแรก) เช่น แดงไปซื้อเครื่องเรือนจากการขายทอดตลาดของบริษัทพงศ์สานเลหลังหรือเป็นทรัพย์ที่ซื้อจากท้องตลาดที่ขายของชนิดนั้น เช่นแดงไปซื้อเตารีดเก่าใช้แล้วจากร้านขายของเก่าแถวหลังกระทรวงกลาโหม หรือทรัพย์ที่ซื้อจากพ่อค้าที่ขายของชนิดนั้น เช่น ซื้อรถใช้แล้วจากร้านขายรถ หรือซื้อผ้าจากแขกที่แบกผ้ามาขายตามบ้าน ทั้งสามกรณีนี้ ถ้าผู้ซื้อรับซื้อไว้โดยไม่รู้ว่าเป็นของร้ายแล้ว ไม่จำต้องคืนให้แก่เจ้าของอันแท้จริง เว้นแต่เจ้าของจะใช้ราคาที่ซื้อมา เช่น ซื้อรถยนต์ไว้ในราคา 50,000 บาท ถ้าเขาใช้ให้ 50,000 บาทแล้วต้องคืนให้เขา แม้ว่าตนจะได้เสียค่าใช้จ่ายอย่างอื่นไปบ้างก็ตาม ก็จะเรียกไม่ได้

ถ้าตามตัวอย่างข้างต้น ผู้ซื้อรับซื้อไว้โดยรู้ว่าเป็นของร้าย ต้องคืนของนั้นแก่เจ้าของอันแท้จริงและจะเรียกค่าทดแทนไม่ได้ กับทั้งยังมีความผิดฐานรับของโจรอีกด้วย แม้จะรับมากี่ต่อก็ตาม

3) เงินตราที่บุคคลได้มาโดยสุจริต เช่น แดงจะไปนอก จึงไปซื้อเงินดอลลาร์อเมริกันจากร้านแลกเปลี่ยนเงินตราที่ในเมือง ภายหลังปรากฏว่า เงินนั้นเป็นเงินที่โจรปล้นธนาคารมาขายไว้ กรณีเช่นนี้แดงหาจำต้องคืนเงินให้แก่เจ้าของที่แท้จริงไม่ แต่ถ้าแดงรู้ว่าเป็นเงินที่ปล้นมา แดงต้องคืน

สังเกตด้วยว่า เงินนั้นเป็นวัตถุแลกเปลี่ยน ได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษ ถ้ารับไว้โดยสุจริตแล้วไม่ต้องคืนเลย ผิดจากทรัพย์อื่น แม้รับซื้อไว้โดยสุจริตก็ยังต้องคืนให้แก่เจ้าของที่แท้จริง เป็นแต่ว่าไม่มีความผิดเท่านั้น (เว้นแต่จะเข้าเงื่อนไข 2 ประการข้างต้น)

ของร้ายประเภทที่ 3 ได้แก่สัตว์ดุ และสัตว์ร้าย เช่น งูพิษ เสือ สุนัขดุ เป็นต้น สัตว์พวกนี้ คนมีมันได้โดยไม่ผิดกฎหมาย เป็นแต่ว่าอย่าปล่อยให้มันออกมาเพ่นพ่านหรือกัดคนก็แล้วกัน เดี๋ยวเจ้าของจะต้องรับผิดทั้งทางแพ่งและอาญา

ทางอาญานั้น ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 377 บัญญัติว่า ผู้ใดควบคุมสัตว์ดุหรือสัตว์ร้าย (อย่างเจ้าหน้าที่ในสวนสัตว์ไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าของสัตว์นั้น) ปล่อยปละละเลยให้สัตว์นั้นเที่ยวไปโดยลำพัง ในประการที่อาจทำอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ส่วนทางแพ่งนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 433 บัญญัติว่า "ถ้าความเสียหายเกิดขึ้นเพราะสัตว์" ท่านว่าเจ้าของสัตว์หรือบุคคลผู้รับเลี้ยงรับรักษาไว้แทนเจ้าของ จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ฝ่ายที่ต้องเสียหาย เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่สัตว์นั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังอันสมควรแก่การเลี้ยงการรักษาตามชนิดและวิสัยของสัตว์ หรือตามพฤติการณ์อย่างอื่น หรือพิสูจน์ได้ว่า ความเสียหายนั้นย่อมจะต้องเกิดมีขึ้นทั้งที่ได้ใช้ความระมัดระวังถึงเพียงนั้น

"อนึ่ง บุคคลผู้ต้องรับผิดชอบดังกล่าวมาในวรรคต้นนั้น จะใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่บุคคลผู้ที่เร้าหรือยั่วสัตว์นั้นโดยละเมิด หรือเอาแก่เจ้าของสัตว์อื่นอันมาเร้าหรือยั่วสัตว์นั้น ๆ ก็ได้"

ตัวอย่าง 1 แดงเลี้ยงเสือไว้ 1 ตัว เชื่องแล้ว แดงปล่อยให้มันเดินออกไปข้างนอกแต่ลำพัง ซึ่งมันอาจจะกัดใครที่มันไม่คุ้นก็ได้ ดังนี้แดงมีความผิดตามกฎหมายอาญามาตราที่กล่าวข้างต้น แม้ว่ามันยังไม่กัดใครก็ตาม ถ้ามันเกิดกัดคนหนึ่งคนใดตาย แดงจะต้องรับผิดฐานละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 433 ดังกล่าว อาจเป็นเงินจำนวนหมื่นหรือเงินแสนก็ได้

ตัวอย่าง 2 ดำมีสุนัขดุไว้ตัวหนึ่ง ไม่ได้สวมปลอกปากมัน มันจึงกัดนางสาวสีที่

น่องเป็นแผลเหวอะหวะ จนเสียความงาม ไม่สามารถทำงานเดินเป็นนางแบบอย่างเดิมได้ ดำต้องชดใช้ค่าเสียหายให้แก่นางสาวสี อาจเป็นเงินจำนวนหมื่นก็ได้ แต่ถ้าปล่อยสุนัขตัวนั้นไว้ที่หน้าบ้านในบริเวณรั้วของดำเอง ดำยังไม่ผิดกฎหมายอาญา

ตัวอย่าง 3 ดำเลี้ยงลิงผูกไว้ที่ราวไม้ในลานบ้าน นับว่าได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้ว เด็กชายแดงไปแหย่มัน มันจึงกัดเอา อย่างนี้ดำไม่ต้องรับผิด ไม่ว่าทางแพ่งหรือทางอาญา

การใช้ของผิดคือใช้อย่างไร

ข้อนี้หมายถึงของดี ๆ ถ้าใช้ดีก็มีคุณประโยชน์ เช่น ช้าง ม้า วัว ควาย มีด พร้า จอบ เสียม เป็นอาทิ แต่คนไม่ดีเอง นำมันไปใช้ในทางที่ผิด ผลก็คือ มันกลายเป็นของไม่ดีไป เช่น มีดโต้ ปรกติเป็นของใช้ แต่ถ้าคนนำมันไปฟันทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย หรือใช้มันฟันทำร้ายร่างกายผู้อื่น มีดเล่มนั้นจึงกลายเป็นอาวุธไป นอกจากผู้ใช้มันจะต้องรับผิดทางแพ่งและทางอาญาแล้ว ศาลอาจจะสั่งริบของนั้นเสียได้ (ไม่ริบก็ได้เป็นอำนาจศาล ไม่เหมือนทรัพย์ที่มีไว้เป็นความผิด หรือทำเป็นความผิดในข้อก่อน) เว้นแต่ถ้าทรัพย์นั้นเป็นของคนอื่นที่เขามิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยกับการกระทำผิด ก็จะไปริบของเขาไม่ได้ เรื่องนี้ขออย่าได้นึกว่าเป็นของสนุก ขอให้ระวังกันให้มาก เพราะบางกรณีไม่คุ้มกันเสียเลย เช่น ว่านำรถยนต์บรรทุกราคาหลายแสนบาทไปบรรทุกไม้เถื่อนผิดกฎหมายอย่างนี้ ศาลสั่งริบรถยนต์คันนั้น ลองคิดดูเถิดว่า เจ้าของจะเสียหายสักเพียงใด ตัวอย่างมีดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง 1 แดงใช้จอบตีศีรษะดำบาดเจ็บสาหัสปางตาย จอบดังกล่าวเป็นทรัพย์ที่ใช้ในการกระทำผิด ศาลมีอำนาจสั่งริบ เว้นแต่จะเป็นจอบของคนอื่นที่เขาไม่รู้เห็นเป็นใจกับการกระทำของแดง จะริบไม่ได้

ตัวอย่าง 2 แดงยืมวัวและเกวียนของดำไปลากฟืน ก่อนส่งคืนเจ้าของ แดงได้นำไปลากไม้เถื่อนแล้วถูกจับ โคและเกวียนนั้นเป็นของดำซึ่งไม่ได้รู้เห็นเป็นใจกับการกระทำผิดของแดง ศาลสั่งริบไม่ได้ ถ้าศาลสั่งริบไปแล้ว ดำมีสิทธิขอคืน แต่ต้องขอภายใน 1 ปี นับแต่วันคำพิพากษาถึงที่สุด และทรัพย์นั้นจะต้องมีอยู่ในความครอบครองของเจ้าพนักงานด้วย ถ้ามันล้มหายตายจากไปแล้ว ก็ขอคืนไม่ได้

การริบทรัพย์นั้นเป็นการลงโทษเจ้าของทรัพย์โดยปริยาย เพราะฉะนั้นจะต้องอาศัยเจตนาของเขาเป็นสำคัญ ถ้าเขาไม่รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำจึงริบของเขาไม่ได้

ตัวอย่าง 3 ตาสีมีปืนพกสั้น มีทะเบียนถูกต้อง วันหนึ่งขโมยลักกระบือ จึงให้บุตรชายถือปืนกระบอกนั้นไปตามกระบือ บุตรชายของตาสีมิได้รับอนุญาตให้มีปืนและพกพาปืนกระบอกนั้น จึงถูกตำรวจจับกุม กรณีเช่นนี้บุตรชายของตาสีมีความผิดฐานมีอาวุธปืนไว้ในความครอบครองโดยไม่รับอนุญาต และพกพาอาวุธปืนโดยไม่รับอนุญาต 2 กระทง และปืนของกลางอาจถูกศาลสั่งริบด้วย เพราะตาสีรู้เห็นเป็นใจให้บุตรชายทำผิด

ตัวอย่าง 4 นายโปวง้อนำกระบือเข้ามาจากประเทศพม่า โดยหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากร เป็นผิดถูกจับฟ้องศาล ศาลลงโทษนายโปวง้อ และริบกระบือของกลาง 8 ตัว นายโอฮับร้องขอคืนของกลางอ้างว่าตนรับซื้อไว้โดยสุจริต ศาลสั่งยกคำร้อง (ไม่คืน) เหตุผลก็คือว่า ทรัพย์ดังกล่าวเป็นทรัพย์ที่จะต้องถูกริบตามกฎหมายศุลกากรอยู่แล้ว แม้ผู้ร้องจะรับซื้อไว้โดยสุจริตก็ไม่ทำให้ทรัพย์ซึ่งจะต้องถูกริบอยู่แล้วพ้นจากการถูกริบ (ฎีกา 169/2506)

ตัวอย่าง 5 นายสุวิทย์ให้นายพุฒเช่าเรือยนต์ นายพุฒนำเรือนั้นไปขนสินค้าหนีภาษี ศาลสั่งริบ กรณีอย่างนี้จะริบเรือของนายสุวิทย์ไม่ได้ แต่ถ้าศาลสั่งริบไปแล้ว นายสุวิทย์มีสิทธิขอคืน แต่ต้องขอภายใน 60 วัน นับแต่ถูกยึด ตามพระราชบัญญัติศุลกากร มาตรา 120 ไม่ใช่ขอใน 1 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 36 ดังในกรณีทั่ว ๆ ไป (ฎีกา 816/2504)

ตัวอย่าง 6 นายเหลือเป็นสามีของนางง่วนลั้ง มีรถยนต์ 1 คันซึ่งซื้อมาระหว่างเป็นผัวเมียกัน เป็นสินสมรสและเป็นเจ้าของร่วมกันคนละกึ่ง ต่อมานายเหลือนำรถคันนั้นไปบรรทุกถ่านผิดกฎหมาย ศาลสั่งริบรถยนต์คันนั้น กรณีเช่นนี้นางง่วนลั้งย่อมขอคืนของกลางส่วนของตนได้ (ฎีกา 1369/2524)

การคิดคบพาล

คนพาลเป็นคนมืด มักประพฤติผิดกฎหมาย มิจฉาชีพ ผู้ใดคบผู้นั้นผิดด้วย ถ้าคบแบบร่วมแรงร่วมใจล่มหัวจมท้ายก็มีความผิดเป็นตัวการ รับโทษเท่ากัน ถ้าคบแบบช่วยเหลือให้ความสะดวกแก่เขาในการกระทำผิดก็เป็นผู้สนับสนุนการกระทำผิดนั้น มีโทษ 2 ใน 3 ของความผิดที่เขาทำลง ถ้ารับทรัพย์ที่เขาปล้นเขาลักมาก็เป็นรับของโจร และถ้าให้ที่พำนักอาศัยแก่คนผิดมิจฉาชีพก็มีความผิดอีกสถานหนึ่ง คนพวกนี้จึงเป็นคนร้อน ใครเข้าใกล้ คนนั้นเดือดร้อน โบราณจึงให้หลีกจนห่างพ้นลับตา ตัวอย่างมีมากมาย เคยมีคนขอโดยสารรถบรรทุกซึ่งมียาเสพติดตนเลยพลอยถูกจับไปด้วย ชายคนหนึ่งจะเดินทางไปต่างประเทศ เห็นสุภาพสตรีถือของหนักก็เห็นใจช่วยเหลือ ที่ไหนได้ห่อของที่ช่วยถือนั้นกลายเป็นห่อเฮโรอีน เลยถูกตำรวจจับ ต้องล้มเลิกการเดินทาง และกว่าจะหลุดออกมาได้ ต้องต่อสู้จนหมดตัว

คนพาลบางพวกรวมกันเป็นสมาคมลับที่เรียกว่าอั้งยี่ บางพวกคบคิดกันไปลักไปปล้นเขา ถ้ามีจำนวนตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป กฎหมายถือเป็นความผิดฐานซ่องโจร เป็นความผิดฐานหนึ่งต่างหาก แม้ว่าจะยังไม่ได้ไปกระทำผิดก็ตาม บางพวกก็มั่วสุมกันก่อ

ความวุ่นวายตีหัวหมาด่าแม่เจ๊ก ตามตรอกตามซอย ถ้ามีจำนวนตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป ก็เป็นผิดกฎหมายเหมือนกัน ใครหลงผิดเข้าไปมั่วสุมกับคนพวกนี้ก็จะพลอยเดือดร้อนไปด้วย ขอให้ดูตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง 1 เขียวกับเหลืองเป็นโจรหัวไม้ ได้ขอร้องแดงเพื่อนเก่าร่วมเรียนชั้นเดียวกันมา ให้ไปช่วยดูต้นทางเวลาพวกตนเข้าไปลักทรัพย์ แดงขัดเพื่อนไม่ได้จึงไปด้วย ช่วยดูอยู่ที่ปากประตูบ้าน ขณะเขียวกับเหลืองเข้าไปลักทรัพย์อยู่นั้น เจ้าของบ้านตื่นขึ้นพบเหลืองเขาจับตัวมัดไว้และตบปากไปทีหนึ่ง เพราะร้องเอะอะ กรณีเช่นนี้ การลักทรัพย์ได้กลายเป็นชิงทรัพย์ เพราะใช้กำลังประทุษร้ายด้วย และเมื่อนับรวมทั้งแดงคนเฝ้าประตูบ้านเข้าด้วยแล้วมีจำนวนถึง 3 คน เรียกว่าปล้นทรัพย์ มีโทษหนักมาก แดงซึ่งขัดใจเพื่อนไม่ได้นั้นต้องรับโทษเท่ากับผู้ที่เข้าไปกระทำการ

ตัวอย่าง 2 สำลี สาวใช้บ้านคุณนายรัญจวน ได้เปิดหน้าต่างไว้ให้ขโมยเข้าบ้าน เพราะเกลียดคุณนายที่เป็นคนจู้จี้ คืนวันหนึ่งมีผู้ร้ายเข้าไปในช่องทางที่สำลีเปิดไว้จริง ๆ ลักเอาทรัพย์ไปหลายอย่าง ดังนี้สำลีมีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนการลักทรัพย์

ตัวอย่าง 3 แดงโกรธเขียวอย่างมาก จึงปรึกษาเหลืองนักเลงปากซอย นักเลงบอกว่าไม่ยาก ผมขอพันเดียวแล้วจะปลิดชีวิตมันให้ แดงตกลงด้วย ทันทีที่แดงตกลงจ้าง แดงมีความผิดแล้ว แม้ว่าเหลืองจะยังไม่ได้ไปฆ่าเขียวก็ตาม มีโทษ 1 ใน 3 ของความผิดที่จ้างวาน คือฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ถ้าเหลืองไปฆ่าเขียวจริง ๆ แดงต้องรับโทษเสมือนเป็นตัวการ ถ้าแดงไปปรึกษาพระเสียก็คงจะไม่ต้องรับโทษทัณฑ์

ตัวอย่าง 4 จอน มอม มังกร และตี๋ กับพรรคพวกอีกหลายคน ร่วมกันก่อตั้งสมาคมรีดไถเอาเงินไปบำรุงพรรคใต้ดิน มีวิธีดำเนินการอันลี้ลับ คนพวกนี้เป็นอั้งยี่ ผิดกฎหมาย ผู้ใดเข้าร่วมด้วย จะมีความผิดฐานเป็นอั้งยี่ไปด้วย (มีโทษจำคุกถึง 5 ปี ถ้าเป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่ เช่นผู้จัดการ หัวหน้า หรือกรรมการ โทษจำคุกสูงถึง 10 ปี โทษปรับอีกต่างหาก)

ตัวอย่าง 5 แดง ป้อม ม่วง นิด และแพง (5 คนขึ้นไป) สมคบกันเพื่อจะไปปล้นไปจี้ หาเงินด้วยวิธีทุจริตผิดกฎหมาย พวกนี้เรียกว่าซ่องโจร เป็นผิดกฎหมายทันทีที่สมคบกัน แม้ว่ายังไม่ได้ไปทำผิดก็ตาม ใครร่วมกับพวกนี้จะพลอยผิดไปด้วย (โทษจำคุกสูงถึง 10 ปี)

ผู้ใดเข้าร่วมประชุมกับคนพวกนี้ หรือหาที่อยู่พำนักให้เขา หรือทำตนเป็นเจ้าพ่อเลี้ยงนักเลงพวกนี้ด้วยประการใด ๆ หรือช่วยจำหน่ายทรัพย์สินที่พวกนี้หามาได้ มีความผิดเหมือนกันกับเป็นอั้งยี่หรือซ่องโจรเลยทีเดียว

ถ้าคนหนึ่งคนใดในพวกเขาเหล่านั้นไปทำผิด พวกที่ลงมติเห็นด้วยรวมทั้งหัวหน้าหรือผู้มีตำแหน่งในนั้นมีความผิด ต้องรับโทษเท่ากับผู้ไปทำผิด

ตัวอย่าง 6 เสี่ยเงินให้บ้านของตนหลังหนึ่งสำหรับเป็นที่พำนักซ่องเร้นแก่ลูกน้องซึ่งเป็นโจร ดังนี้เสี่ยเงินมีความผิด มีโทษจำคุกถึง 3 ปี แต่ถ้าโจรนั้นเป็นลูกเมียหรือพ่อแม่ของเสี่ยเงิน ศาลจะไม่ลงโทษก็ได้

คนที่ช่วยเหลือคนต่างด้าว ที่หลบหนีเข้าเมืองมาโดยให้พำนักอาศัย ก็มีความผิด ที่ปรากฏอยู่เสมอก็คือช่วยเหลือคนต่างด้าวถือกรรมสิทธิ์ที่ดิน ซึ่งก็มีความผิดตามประมวลกฎหมายที่ดิน มีโทษจำคุกถึง 2 ปี และโทษปรับต่างหาก นอกจากนั้น ยังจะต้องจำหน่ายที่ดินนั้นเป็นเสียภายใน 1 ปีอีกด้วย

สิ่งที่พึงระวังอีกประเภทหนึ่งก็คือ **ลูกจ้างไม่ดี** เพราะว่า ถ้าลูกจ้างไปทำละเมิดในทางการที่จ้างนายจ้างจะต้องรับผิดชดใช้ค่าเสียหายให้แก่บุคคลภายนอกผู้ได้รับความเสียหายด้วย ตัวอย่างเช่น บุญมาคนใจร้อนเป็นลูกจ้างขับรถโดยสารของเถ้าแก่เฮง วันหนึ่งขับรถประมาท รถคว่ำ ผู้โดยสารตายไปหลายคน และบาดเจ็บอีกนับสิบ กรณีอย่างนี้ เถ้าแก่เฮงต้องรับผิดชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ทายาทของผู้ตาย และเสียค่ารักษาพยาบาลตลอดจนค่าป่วยการให้แก่ผู้บาดเจ็บหมดทุกคน เถ้าแก่เฮงอาจสิ้นเนื้อประดาตัวล้มละลายไปก็ได้ เพราะคบคนไม่ดี

อย่างไรก็ดี นายจ้างซึ่งได้ใช้ค่าเสียหายให้แก่บุคคลภายนอกไปแล้ว มีสิทธิที่จะมาเรียกเอาจากลูกจ้าง แต่ในทางปฏิบัติลูกจ้างมักจะเผ่นหนี และแม้ไม่หนีก็ไม่มีอะไรจะให้

หลักเดียวกันนี้ใช้กับตัวการตัวแทนด้วย คือถ้าผู้ที่กระทำการแทนเราทำละเมิดในทางการที่ทำแล้ว เราต้องรับผิดชดใช้ค่าเสียหายให้แก่บุคคลภายนอกด้วย เหมือนกับกรณีนายจ้างลูกจ้างข้างต้น

ท่านผู้อ่านเห็นได้แล้วว่า การมีของร้าย การใช้ของในทางที่ผิด และการคบคิดกับคนพาลนั้น ให้ผลร้ายเพียงใด ขอให้ทุกท่านพึงระวังให้ดี อย่าเห็นแก่ได้ อย่าเลินเล่อ อย่าใจอ่อน ไปทำสิ่งเหล่านี้เข้า มีเรื่องมีราวขึ้นมาจะเดือดร้อน ไม่คุ้มกัน

เสรีภาพที่ชอบธรรม ต้องไม่ล้ำสิทธิผู้อื่น

การแสดงพื้นเมือง

การแสดงพื้นเมืองมีรากฐานความเป็นมาจากการละเล่นพื้นเมืองนั่นเอง แต่ได้ดัดแปลงให้เป็นการแสดงในลักษณะต่าง ๆ ประกอบดนตรี บทเพลง ท่าร่ายรำ และเรื่องราวสาระในการแสดงออก รวมทั้งได้พัฒนาการแต่งกายให้สวยสดงดงามน่าตื่นตาตื่นใจสำหรับการดูชม นอกจากนี้การแสดงพื้นเมืองยังเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นอย่างหนึ่งที่แสดงออกทางมรดกศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งจะขอแยกกล่าวเป็นแต่ละภูมิภาคพร้อมยกตัวอย่างที่สำคัญ ๆ ต่อไป

ภาคเหนือ

ภาคเหนือได้สมญาว่าเป็นดินแดนแห่งบุปผชาติ สตรีงาม มีภาษาพื้นเมืองที่ไพเราะอ่อนหวานและทิวทัศน์ธรรมชาติงดงาม ความประทับใจเหล่านี้ได้ถูกถ่ายทอดออกมาในรูปศิลปการแสดงพื้นเมืองที่อ่อนช้อยละเมียดละไม ไม่ว่าจะเป็นท่วงท่ารำ คำร้องและทำนอง ได้แฝงไว้ซึ่งลักษณะชีวิตความเป็นอยู่ และบางส่วนก็ได้รับอิทธิพลมาจากพม่า ซึ่งมีพรมแดนติดต่อกัน แต่ผสมกลมกลืนได้อย่างเหมาะเจาะ การแสดงพื้นเมืองที่เด่น ๆ มีดังนี้

ฟ้อนเล็บ ศิลปการแสดงที่เรียกได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของภาคเหนือนั้นเห็นจะได้แก่ การฟ้อนเล็บที่มีลีลาการร่ายรำที่แช่มช้าตามจังหวะดนตรี นิ้วที่สวมเล็บงอนยาวทำให้ดูอ่อนช้อย นับเป็นศิลปโบราณที่ได้รับการอนุรักษ์ไว้เป็นแบบแผนจากเจ้านายฝ่ายเหนือ

ฟ้อนเล็บ

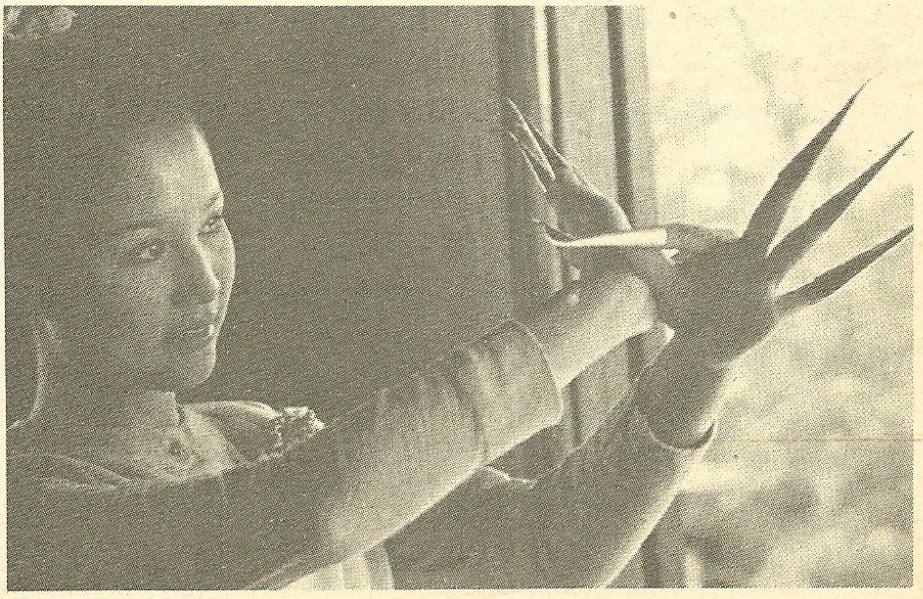

ลำตัด

และเป็นประเพณีการต้อนรับของชาวเหนือที่สืบต่อมาจนปัจจุบัน

ฟ้อนเทียน เป็นการฟ้อนรำแบบโบราณที่ใช้แสดงต้อนรับแขกผู้มาเยือนในยามค่ำคืน ในมือผู้ฟ้อนจะถือเทียนเล่มเล็ก ๆ ฟ้อนรำไปมาอย่างงดงาม แสงเทียนจะเคลื่อนไหวไปตามลีลาเกิดเป็นแสงระยิบระยับวับวาม

ฟ้อนม่านมุยเชียงตา เป็นศิลปการรำที่มีส่วนผสมกันทั้งของไทยและพม่า ซึ่งก็ยังหาคำตอบไม่ได้ว่าใครเป็นผู้คิดขึ้นมาก่อน ผู้ฟ้อนจะถือผ้ายาว ๆ สองมือ ร่ายรำไปตามจังหวะดนตรีที่มีท่วงทำนองเป็นพม่ามาก จึงได้ชื่อว่า "ฟ้อนม่าน" เพราะคำว่า "ม่าน" หมายถึงชาวพม่า แต่ทางพม่ากลับเรียกฟ้อนแบบนี้ว่า "โยเดีย" ซึ่งหมายถึง "อยุธยา" นั่นเอง จึงอาจสันนิษฐานได้ว่าชาวไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาที่เคยถูกกวาดต้อนไปพม่าในคราวศึกสงครามได้นำศิลปการฟ้อนของไทยไปดัดแปลงผสมผสานกับของพม่าขึ้น

ภาคกลาง

การแสดงพื้นบ้านของภาคกลาง เป็นศิลปที่มีลักษณะของการผสมผสานกัน ส่วนหนึ่งมาจากความประทับใจในวรรณคดีต่าง ๆ ทำให้เกิดการประดิษฐ์คิดท่าร่ายรำที่งดงามตามเรื่องราวนั้น ๆ ซึ่งจะเริ่มต้นขึ้นในราชสำนักเป็นแม่แบบ เช่น โขน ละครใน ละครนอก และอีกส่วนหนึ่งได้ดัดแปลงมาจากชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านทั่ว ๆ ไปออกมาในรูปของเพลงและดนตรีพื้นเมือง และการละเล่นพื้นบ้านที่สนุกสนานกันตามเทศกาลและวันนักขัตฤกษ์ต่าง ๆ การแสดงพื้นบ้านที่น่าสนใจ ได้แก่

เต้นกำรำเคียว เป็นการละเล่นเพลงพื้นเมืองของชาวนครสวรรค์ เมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยว ชาวนาจะลงแขกเกี่ยวข้าว และในขณะเดียวกันก็จะมีการร้องรำทำเพลงไปด้วยเพื่อความสนุกสนาน ผู้เล่นทั้งฝ่ายหญิงและชายต่างก็จะถือเคียวมือหนึ่งและถือรวงข้าวอีกมือหนึ่ง ร้องเพลงเกี้ยวพาราสีโต้ตอบกันเป็นที่ครื้นเครง

ลำตัด เพลงพื้นเมืองภาคกลางที่ยังได้รับความนิยมมากที่สุดในปัจจุบันก็คือ "ลำตัด" ซึ่งมีต้นกำเนิดมาจากการสวด 12 ภาษาของมลายู ต่อมาได้กลายมาเป็นการด้นกลอนแก้กันเรียกว่า "ละกูเยา" และภายหลังได้วิวัฒนาการมาเป็นลำตัด เดิมใช้ชายล้วนแสดง ปัจจุบันมีทั้งชายและหญิงร้องว่าแก้กัน มักร้องให้ตลกโปกฮา มีรำมะนาเป็นเครื่องดนตรีประกอบ นิยมเล่นในงานมหรสพต่าง ๆ

เพลงเรือ เป็นการแสดงที่หาชมได้ยากยิ่งในปัจจุบัน มีลักษณะคล้ายการร้องสักวาโต้ตอบกัน ผิดก็แต่นำมาเล่นกันในเรือ นิยมเล่นในงานทอดกฐิน ทอดผ้าป่า เริ่มด้วยฝ่ายชายจะนำเรือเข้าไปเกาะเทียบฝ่ายหญิงและว่าเพลงขึ้นมาก่อนให้ฝ่ายหญิงเป็นผู้โต้ตอบ ลักษณะของเพลงเรือที่เด่นก็คือการร้องรับ "ฮ้าไฮ้....." เป็นจังหวะไปเรื่อย ๆ

รำเหย่อย เป็นการละเล่นร้องรำในทำนองเกี้ยวพาราสี มีพ่อเพลงซึ่งจะร้องรำนำเอาผ้าไปคล้องแม่เพลงไปเรื่อย ๆ ทีละคู่ การละเล่นชนิดนี้ปัจจุบันมีอยู่ในเขตจังหวัดกาญจนบุรี

ภาคอีสาน

ภาคอีสานมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง ซึ่งคนทั่วไปมักจะมองเห็นแต่ความแห้งแล้งของแผ่นดิน แต่แท้จริงหากมองให้ลุ่มลึกลงไปแล้วจะพบว่า ครั้งหนึ่งดินแดนแห่งนี้เคยเป็นแหล่งอารยธรรมเก่าแก่ของโลก บรรดาโบราณวัตถุสถานยังเป็นหลักฐานให้เชื่อว่าอีสานในอดีตกาล คือศูนย์กลางของอาณาจักรอันรุ่งเรืองมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต ทัศนคติ และได้สะท้อนออกมาในรูปแบบของการแสดงพื้นเมืองที่แฝงเร้นไว้ด้วยท่วงทำนองที่เร่งเร้าและสนุกสนานโดดเด่นไปจากภาคอื่นอย่างเห็นได้ชัด อาทิเช่น

หมอลำ คำว่า "ลำ" หมายถึงการร้องอย่างหนึ่งเหมือนร้องเพลงหรือขับเสภา ประกอบดนตรี ตัวหมอลำในที่นี้คือผู้ชำนาญในการขับร้อง หมอลำเป็นการแสดงพื้นบ้านของภาคอีสานที่ได้รับความนิยมสูง มีอยู่หลาย

ประเภท ได้แก่ ลำกลอน ลำเกี้ยว ลำชิงชู้ ลำพื้น ลำเพลินและลำหมู่

เซิ้ง เป็นการแสดงประกอบดนตรีพื้นเมืองในท่องทำนองที่เร้าใจของชาวอีสาน โดยคิดดัดแปลงท่ารำจากท่าทางการทำงานและใช้เครื่องมือเครื่องใช้ประกอบท่ารำด้วย ที่นิยมแสดงกันมีอยู่หลายชุด และเรียกชื่อต่าง ๆ กัน เช่น เซิ้งกระติบ เซิ้งกะหยังและเซิ้งสวิง

ฟ้อนผู้ไทย เป็นศิลปการรำของชาวผู้ไทย หรือชาวภูไท ซึ่งเป็นชาวไทยกลุ่มหนึ่งอาศัยอยู่แถบจังหวัดกาฬสินธุ์ สกลนครและนครพนม เดิมทีเป็นการรำถวายพระธาตุเชิงชุม ต่อมาจึงได้ใช้แสดงในงานรื่นเริงต่างๆ

เรือมอันเร คำว่า "เรือมอันเร" แปลว่า รำสากตำข้าว เป็นการแสดงพื้นบ้านของจังหวัดสุรินทร์ จะรำเป็นคู่ ๆ ชายหญิง หากชายต้องการใกล้ชิดกับหญิงใดก็จะพารำแยกออกจากแถวเข้าไปรำในระหว่างไม้สาก 2 อันที่กระทบกันเป็นจังหวะเพลง

ภาคใต้

ภาคใต้เป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ มีชายทะเลที่ยาวเหยียด สินแร่มากมาย รวมทั้งมีประวัติความรุ่งเรืองที่ยาวนานมาแต่อาณาจักรศรีวิชัย ด้วยภูมิประเทศที่ง่ายต่อการรับศิลปวัฒนธรรมจากแห่งอื่น การแสดงพื้นเมืองจึงแตกต่างไปจากภาคอื่น ๆ ทั้งท่ารำดนตรีและการแต่งกาย ซึ่งเป็นการแสดงผสมผสานมาจนกลายเป็นของตนเอง การแสดงพื้นเมืองที่สำคัญ ๆ ได้แก่

โนรา เป็นการแสดงพื้นเมืองของภาคใต้ที่มีมาหลายร้อยปีแล้ว เดิมเรียกว่า "ชาตรี" ท่ารำส่วนใหญ่ได้มาจากความประทับใจในธรรมชาติ มีการพัฒนาเป็นแบบมาตรฐาน มีท่ารำแม่บทเป็นแบบ และมีการร้องประกอบเรียกว่า "ทำบท" ผู้แสดงต้องร้องเองและรำเอง นอกจากนี้ยังนิยมเล่นเป็นเรื่องด้วย เรื่องที่นิยมเล่นกันมากคือเรื่อง "พระสุธนนางมโนราห์" ซึ่งต่อมาทำให้ชื่อเรียกเพี้ยนจากชาตรีมาเป็นโนรา

เพลงบอก เป็นการเล่นเพลงพื้นเมืองของชาวใต้เพื่อบอกกล่าวป่าวร้องเรื่องราวต่าง ๆ ให้เพื่อนบ้านทราบ มักเล่นกันในวันเทศกาลต่าง ๆ โดยเฉพาะวันว่างหรือวันสงกรานต์ จะร้องเป็นบทอวยพร กล่อมขวัญ

รองเง็ง

หรือสรรเสริญบุคคลไปตามบ้านเรือนผู้มั่งมีศรีสุข และเป็นธรรมเนียมเมื่อถึงบ้านใครเจ้าบ้านถือเป็นเกียรติจะต้องต้อนรับและเลี้ยงดูคณะเพลงบอกเป็นอย่างดี นอกจากนั้นยังใช้แสดงร้องประชันโต้ตอบกันตามงานรื่นเริงต่าง ๆ อีกด้วย

รองเง็ง เป็นการแสดงที่ได้รับอิทธิพลมาจากการเต้นรำในราชสำนักมลายูโบราณ เป็นการเต้นคู่ระหว่างหญิงกับชาย มีดนตรีประกอบไพเราะมาก เช่น ฆ้อง กลองรำมะนาและไวโอลิน ได้แพร่หลายเข้ามาเป็นที่นิยมกันในภาคใต้ ใช้เต้นตามงานพิธีต่าง ๆ

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว การแสดงพื้นเมืองของไทยยังมีอีกมากมาย และแตกต่างกันไปตามลักษณะขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของแต่ละท้องถิ่น การแสดงพื้นเมืองบางอย่างก็ได้รับการพัฒนาให้มีศิลปและมีความวิจิตรบรรจงมากยิ่งขึ้น จนกลายเป็นการแสดงประจำชาติของไทยไปแล้วก็มากมาย ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่หนึ่งของลูกหลานไทยทุกคนที่จะช่วยกันอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาไว้ให้คงอยู่เป็นมรดกวัฒนธรรมของชาติสืบไป

เซิ้งพื้นเมืองในกระบวนแห่บายศรี

หนองพลอง
กับความพยายามช่วยตนเอง

พรพิมล วรดิลก

บุคคลทั่วไปมักจะเข้าใจกันอยู่เสมอว่าความจนนั้นจะต้องมีสาเหตุเนื่องมาจากความเกียจคร้าน แต่ตามความเป็นจริงของชีวิตคนจนในชนบท ส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นเช่นนั้น คนจนในชนบทจำนวนมากที่ต้องทำงานเหน็ดเหนื่อยสารพัดประเภทหลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดินเนื่องจากสภาพแวดล้อมมิได้ช่วยให้เขาร่ำรวยขึ้นได้ จากการศึกษาของกองศึกษาภาวะเศรษฐกิจและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า ความยากจนของคนในชนบทในแต่ละภาคมาจากปัจจัยที่แตกต่างกัน อาทิเช่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเนื่องมาจากการทำนาทำไร่ต้องพึ่งน้ำฝนโดยตลอด สภาพเนื้อดินทำกินส่วนใหญ่เป็นดินเค็มหรือดินร่วนปนทรายเก็บน้ำไม่ได้นาน ทำให้ผลผลิตจากไร่นาซึ่งเป็นอาชีพหลักอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ภาคเหนือนั้นสาเหตุหลักมาจากการมีที่ดินทำกินจำกัด และทรัพยากรธรรมชาติที่ได้เคยอาศัยอยู่ร่อยหรอลง เช่นเคยหาของป่าหรือเคยตัดไม้ในป่า ปัจจุบันก็แทบจะไม่มีไม้ให้ตัดอยู่แล้ว หรือภาคใต้แม้จะเป็นภาคที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรแร่ สัตว์น้ำและป่าไม้ แต่ชาวชนบทในภาคใต้ ก็ประสบปัญหาผลิตข้าวไม่พอบริโภค และค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้เงินสดสูงกว่าภาคอื่น ๆ

ดังนั้น คนจนในชนบทจึงมักช่วยตัวเองด้วยการไปหางานทำนอกท้องถิ่น เช่น ไปทำงานรับจ้างในจังหวัดต่าง ๆ รับจ้างในกรุงเทพฯ หรือเดินทางไปทำงานในประเทศแถบตะวันออกกลางเป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามมีคนในหมู่บ้านชนบทยากจนหลายหมู่บ้าน ที่แทบจะไม่ได้เดินทางไปทำงานรับจ้าง นอกหมู่บ้านเลย แต่ได้พยายามดิ้นรนช่วยตัวเอง หางานทำภายในหมู่บ้านเท่าที่จะสามารถทำได้ และ **หนองพลอง** หมู่บ้านเล็ก ๆ แห่งหนึ่งของอำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมาก็เป็นหนึ่งในหมู่บ้านเหล่านั้น

สภาพทั่วไปของหนองพลอง

หนองพลองเป็นหมู่บ้านหมู่ที่ 3 ของตำบลหินดาด อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา มีประชาชนอาศัยในหมู่บ้าน 287 ครัวเรือน หรือประมาณ 1,684 คน หมู่บ้านนี้ถูกจัดเป็นหมู่บ้านที่มีความยากจนหนาแน่นลำดับที่ 46 ของอำเภอห้วยแถลง ซึ่งเป็นอำเภอที่รัฐบาลได้ออกประกาศระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีให้เป็นพื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาชนบทในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)

สภาพภายในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้ชั้นเดียวใต้ถุนสูง หลังคาบ้านมุงด้วยสังกะสี ใต้ถุนบ้านกั้นเป็นคอกไว้สำหรับเลี้ยงเป็ด ไก่ และหมู ส่วนที่เหลือจะแบ่งเป็นที่นั่งเล่น และเป็นที่นั่งสาวไหมและทอผ้า หมู่บ้านนี้ไม่มีไฟฟ้าใช้ มีวัด 1 วัด โรงเรียนสอนถึงประถมปีที่ 6 1 แห่ง และร้านขายของชำ 2 ร้าน

ตัวหมู่บ้านอยู่ห่างจากอำเภอห้วยแถลงประมาณ 8 กม. ทางคมนาคมระหว่างอำเภอและหมู่บ้าน เป็นทางลูกรังประมาณ 3 กม. ทางดินประมาณ 5 กม. ราษฎรในหมู่บ้านเดินทางติดต่อกับตัวอำเภอโดยใช้รถ

จักรยาน รถจักรยานยนต์ และรถประจำทางของหมู่บ้านที่ใช้เครื่องรถไถเล็กเป็นเครื่องยนต์ซึ่งรู้จักกันในนามรถอีแต๋น แต่ชาวบ้านหนองพลองเรียกว่า รถทัวร์เกษตร วิ่งวันละ 2 เที่ยว คือไป 1 เที่ยว กลับ 1 เที่ยว เสียค่าโดยสารเที่ยวละ 5 บาท

หมู่บ้านหนองพลองตั้งมาได้ประมาณ 45 ปีแล้ว โดยนายพรหมา ปักอินทรีย์ ผู้ใหญ่บ้านเล่าให้ฟังว่าราษฎรชุดแรกที่เข้ามาตั้งหลักฐานที่นี่ได้อพยพมาจาก อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม และชาวบ้านที่อยู่ในปัจจุบันก็เป็นลูกหลานทั้งสิ้น

ที่ดินทำกินของหมู่บ้านหนองพลองส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ มีที่ดินบางส่วนที่ทางราชการได้ออกหนังสือแสดงกรรมสิทธิในที่ดินเป็น นส. 3 ให้บ้างแล้ว สำหรับที่ดินทำกินทางการเกษตรปัจจุบันมีประมาณ 8,000 กว่าไร่ เป็นที่นาประมาณ 4,000 กว่าไร่ และที่ปลูกพืชไร่ประมาณ 4,000 กว่าไร่ ราษฎรหมู่บ้านหนองพลองมีอาชีพทำนาทำไร่เป็นอาชีพหลัก

หมู่บ้านนี้หาน้ำยาก

อุปสรรคที่สำคัญในการครองชีพของคนในหมู่บ้านหนองพลองได้แก่การขาดน้ำ ราษฎรซึ่งทำนาทำไร่จะอาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียว สำหรับแหล่งน้ำมีน้อยมาก โดยมีแหล่งน้ำธรรมชาติ 2 แห่ง ใช้เป็นน้ำใช้ 1 แห่ง น้ำดื่ม 1 แห่ง ซึ่งจะแห้งในหน้าแล้ง แต่ยังมีสระน้ำที่สร้างขึ้นอีก 2 สระ ได้แก่ สระหนองหว้า และสระหนองแต้ แต่ในฤดูแล้งก็ไม่มีน้ำเช่นกัน ในฤดูแล้งชาวบ้านได้น้ำดื่มจากน้ำฝนที่รองเก็บเอาไว้ และทางอำเภอเอาน้ำใส่รถยนต์ขนมาให้ สำหรับน้ำใช้ในฤดูแล้งมีบ่อบาดาล 1 บ่อเป็นบ่อสูบโยก แต่ชาวบ้านที่ไปรองน้ำจะต้องเข้าคิวรอน้ำซึมประมาณ 10 นาที

ทำนาเป็นอาชีพหลัก

ราษฎรหมู่บ้านหนองพลองมีอาชีพหลักในการทำนา โดยทำนาถึง 284 ครัวเรือน หรือร้อยละ 99 ของครัวเรือนทั้งหมด อีก 3 ครัวเรือนที่เหลือเป็นครัวเรือนที่ทำงานรับจ้างเพียงอย่างเดียว ในครอบครัวที่ทำนานี้ส่วนใหญ่จะมีที่นาเป็นของตนเอง มีที่ต้องเช่าประมาณ 34 ครัวเรือน โดยเฉลี่ยครัวเรือนหนึ่ง ๆ จะมีที่นาประมาณ 10 ไร่ ผู้ที่มีที่นาสูงสุดมี 3 ครัวเรือน โดยมีที่นาครัวเรือนละประมาณ 80 ไร่

ชาวนาหนองพลองทำนาปีละครั้ง ส่วนใหญ่ทำนาดำ ข้าวที่ปลูกมีทั้งข้าวเหนียวและข้าวจ้าว ประมาณครึ่งต่อครึ่ง ข้าวเหนียวปลูกไว้กิน ส่วนข้าวจ้าวปลูกไว้ขาย สำหรับสภาพดินของหมู่บ้านหนองพลองส่วนใหญ่เป็นดินเหนียว ชาวหนองพลองบอกว่าดินดีแต่ขาดน้ำ ถ้าปีไหนฝนฟ้าดีจะได้ผลผลิตดี การทำนาส่วนใหญ่จะใส่ปุ๋ยหมักซึ่งเจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรได้มาแนะนำไว้เมื่อ 2-3 ปีที่แล้ว ผลผลิตข้าวที่ได้ขึ้นอยู่กับฝนที่ตก ถ้าฝนตกสม่ำเสมอจะผลิตข้าวได้เฉลี่ยประมาณไร่ละ 30-50 ถัง แต่ถ้าฝนตกน้อยหรือเกิดภาวะฝนทิ้งช่วงในปีนั้นจะผลิตข้าวได้ไม่ถึง 15 ถังต่อไร่ จากการสอบถามพบว่าในปี 2523-2524 ผลผลิตอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ชาวนาหนองพลองส่วนหนึ่งพอมีข้าวขาย โดยขายเป็นข้าวเปลือก มีแหล่งรับซื้อที่อำเภอห้วยแถลง ในราคา กก.ละ 2.75 บาท หรือเกวียนละ 2,750 บาท ครัวเรือนที่ขายข้าว ขายได้ประมาณครัวเรือนละ 3,000 -10,000 บาท ส่วนครัวที่เหลือประมาณร้อยละ 52 ของครัวเรือนทั้งหมด ผลิตข้าวได้ไม่พอกินตลอดปี

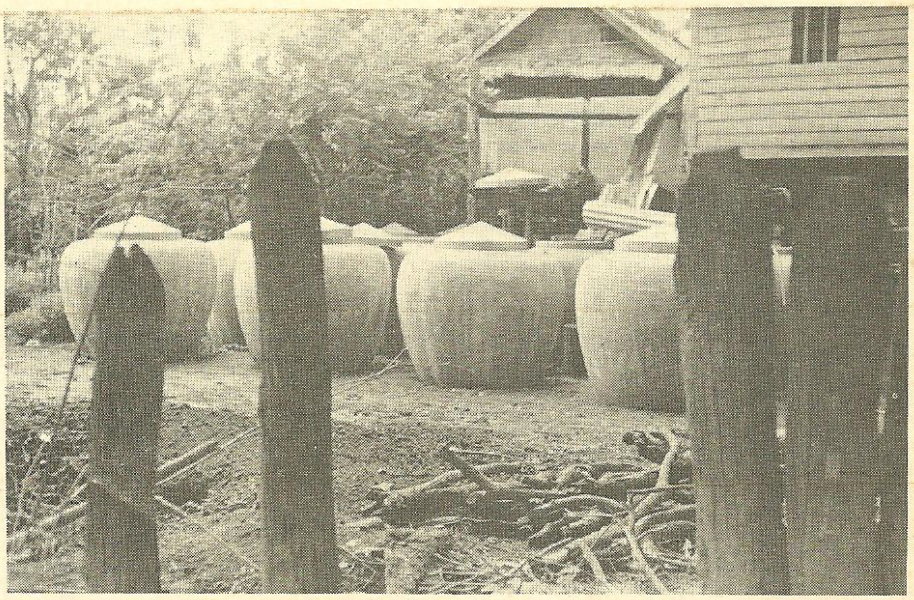

โอ่งสำหรับเก็บน้ำฝนไว้ดื่มหน้าแล้ง

ราษฎรหมู่บ้านหนองพลองมีความสามัคคีกันอย่างดียิ่ง รู้จักช่วยตนเอง ช่วยกันทำมาหากิน ส่งผลให้หมู่บ้านหนองพลองก้าวหน้าขึ้นเรื่อย ๆ สมดังคำขวัญของหมู่บ้านที่ว่า "หนองพลองต้องก้าวหน้า ถ้าประชาสามัคคี"

ทำไร่ : หารายได้เพิ่ม

นอกจากข้าวซึ่งผลผลิตไม่แน่นอน ราษฎรหมู่บ้านหนองพลองได้ปลูกพืชไร่เพื่อหารายได้เพิ่ม พืชที่ปลูกมาก ได้แก่ มันสำปะหลัง ปอแก้ว และงา สำหรับมันสำปะหลังเป็นพืชที่ปลูกมากที่สุด ครัวเรือนที่ปลูกมันสำปะหลังมีประมาณ 250 ครัวเรือนหรือร้อยละ 87 ของครัวเรือนทั้งหมด จะมีการปลูกมันสำปะหลังในฤดูฝน เมื่อปลูกได้ประมาณ 10-12 เดือน จึงจะขุดหัวมาขายได้ พื้นที่ที่ใช้เพาะปลูกมันสำปะหลังเฉลี่ยครัวเรือนละ 7 ไร่ ในปี 2524 ได้ผลผลิตมันสำปะหลังเฉลี่ย 1,300 กก.ต่อไร่ โดยผลผลิตสูงสุดได้ไร่ละประมาณ 2,000 กก. ขายได้กก.ละ 70-80 สต. โดยนำไปขายที่โรงมันในอำเภอห้วยแถลงซึ่งมีประมาณ 4 โรง รายได้จากการขายมันสำปะหลังในปี 2524 เฉลี่ยครัวเรือนละประมาณ 6,000 บาท

สำหรับปอเป็นพืชที่ปลูกกันพอสมควร โดยมีครัวเรือนที่ปลูกประมาณ 80 ครัวเรือน จะปลูกในฤดูฝนประมาณเดือนมิถุนายนปีละครั้ง ใช้เวลาปลูกประมาณ 4-5 เดือนจึงจะตัดได้ พื้นที่ที่ใช้ปลูกปอเฉลี่ยครัวเรือนละ 1 ไร่ ครัวเรือนที่ปลูกสูงสุด 8 ไร่ ต่ำสุดครึ่งไร่ ในปี 2524 ได้ผลผลิตเฉลี่ยไร่ละ 200 กก. ส่วนใหญ่จะขายเป็นปอขูดมากกว่าปอฟอกเพราะไม่มีน้ำสำหรับแช่ ราคาที่ขายได้กก.ละ 3 บาท รายได้จากการขายเฉลี่ยครัวเรือนละ 600 บาท

นอกจากจะปลูกมันสำปะหลังและปอแล้ว ราษฎรหมู่บ้านหนองพลองประมาณ 120 ครอบครัว ได้ปลูกงาสำหรับขายด้วย พื้นที่ที่ใช้เพาะปลูกเฉลี่ยครัวเรือนละ 3 ไร่ ครัวเรือนที่ปลูกงาสูงสุด 10 ไร่ ต่ำสุดปลูกครึ่งไร่ ในปี 2524 ได้ผลผลิตเฉลี่ยไร่ละ 75 กก. ขายได้ กก.ละ 8.50 บาท มีรายได้จากขายเฉลี่ยครัวเรือนละประมาณ 1,900 บาท

นอกจากนี้ ในพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังบางพื้นที่ที่ดินเริ่มจืด ก็จะมีการปลูกข้าวโพดและถั่วเขียวเป็นพืชหมุนเวียนก่อนที่จะมีการปลูกมันสำปะหลังครั้งต่อไป ทั้งนี้เพื่อทำให้ดินดีขึ้น

รายได้ไม่พอ : ต้องทำอาชีพเสริม

เนื่องจากการทำนาทำไร่ขึ้นอยู่กับฝนที่ตก ปีใดฝนตกดีสม่ำเสมอก็ได้รายได้ดี ถ้าปีใดเกิดภาวะฝนแล้งหรือฝนตกมากไปจนน้ำท่วม ปีนั้นฐานะครอบครัวก็แย่ ดังนั้นทุกครอบครัวจึงต้องมีอาชีพเสริมเพื่อหารายได้เพิ่มให้แก่ครอบครัว อาชีพเสริมที่ขึ้นหน้าขึ้นตาในหมู่บ้านได้แก่การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ราษฎรหมู่บ้านหนองพลองประมาณร้อยกว่าครอบครัวมีการปลูกต้นหม่อนและเลี้ยงไหม โดยจะปลูกต้นหม่อนครอบครัวละ 2 งาน ถึง 1 ไร่ เพื่อจะนำใบหม่อนมาเลี้ยงตัวไหม เมื่อเลี้ยงตัวไหมจนโตได้ที่จนถึงขั้นทำรังคลุมรอบตัวเป็นสีเหลืองแล้ว ก็จะนำมาต้มและสาวเป็นเส้นไหม หลังจากนั้นก็จะนำไปขายเป็นไหมเส้น

การทอผ้าไหมภายในครอบครัวของราษฎรหมู่บ้านหนองพลอง

ห้องเลี้ยงไหมที่หมู่บ้านหนองพลอง

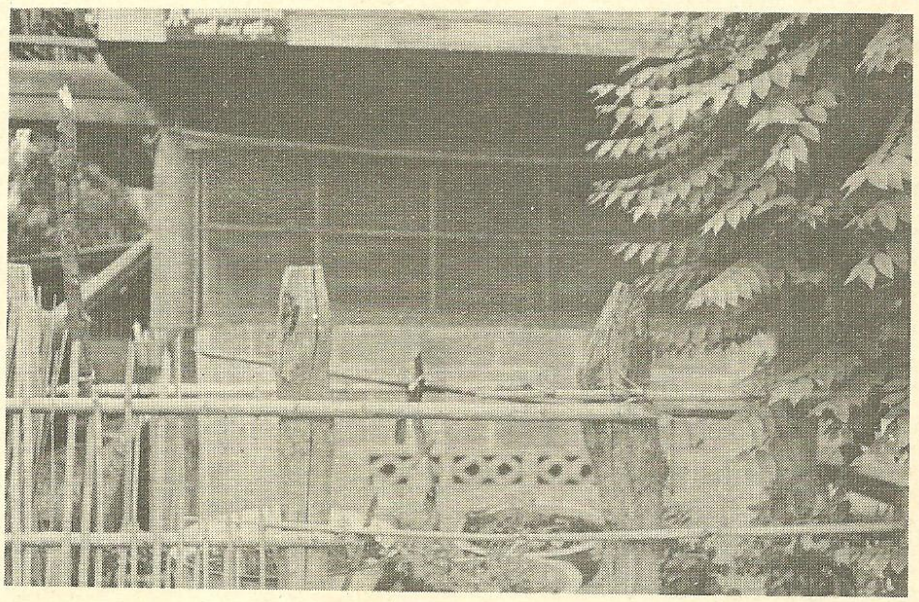

และแบ่งส่วนหนึ่งไว้สำหรับทอเป็นผ้าใช้ในครอบครัว ในปีหนึ่ง ๆ จะสามารถผลิตไหมเส้นขายได้ประมาณ 6 รุ่น แต่ละรุ่นจะขายได้ประมาณ 1,000-2,500 บาท ราคาไหมเส้นแบ่งออกเป็น 3 ชั้น ไหมเส้นชั้น 1 จะเป็นไหมที่ราคาแพงที่สุด ประมาณ กก.ละ 550 บาท ไหมเส้นชั้น 2 กก.ละ 300 กว่าบาท และไหมเส้นชั้น 3 ราคาประมาณ กก.ละ 250 บาท ดังนั้นจึงมีบางครอบครัวที่ผลิตไหมเส้นขายได้ประมาณปีละ 16,000 บาท แต่โดยเฉลี่ยครอบครัวที่ผลิตไหมเส้นขาย จะขายได้ประมาณครัวเรือนละ 8,000 -9,000 บาทต่อปี จะมีคนมารับซื้อไหมเส้นถึงที่ เป็นคนในอำเภอห้วยแถลงบ้างหรือไม่ก็มาจากจังหวัดต่าง ๆ ที่ใกล้เคียง

สำหรับการทอผ้าไหมนั้นจะทอกันแทบทุกบ้าน แต่เป็นการทอไว้ใช้เองมากกว่า เนื่องจากหาผู้ซื้อยาก เพราะผ้าไหมที่ทอด้วยมือจะราคาแพงกว่าผ้าไหมที่ผลิตจากโรงงาน นายพูน เปเหล่าดา ราษฎรหมู่บ้านหนองพลองกล่าวว่า "ผมอยากขายเป็นผ้าไหมมากกว่า เพราะเมื่อเปรียบเทียบกันระหว่างการขายไหมเส้น 1 กก. กับเอาไหมเส้น 1 กก. มาทอเป็นผ้าไหม ราคาผ้าไหมจะสูงกว่ามาก แต่ก็หาตลาดไม่ได้"

อาชีพเสริมอื่น ๆ

นอกจากจะปลูกหม่อนเลี้ยงไหมแล้ว ราษฎรหมู่บ้านหนองพลองยังทำงานอาชีพอื่น ๆ เช่น ผู้ชายหลายคนไปเป็นช่างไม้ รับจ้างเลื่อยไม้ปลูกบ้าน โดยจะได้รายได้ประมาณวันละ 15-30 บาท หรือการทำเครื่องจักสาน โดยมีกลุ่มจักสานประมาณ 15-20 ครอบครัว ทำเครื่องใช้ในครัวเรือน เช่น ตะกร้า กระบุง กระติ๊บ กะด้ง สำหรับขายในหมู่บ้านบ้างทำใช้เองบ้าง โดยเฉพาะกะด้งซึ่งเป็นที่เลื่องตัวไหมขายได้ราคาดี โดยกะด้งใบเล็กราคาใบละ 30 บาท ใบใหญ่ราคาใบละ 50 บาท ซึ่งสามารถเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวได้บ้าง นอกจากนั้นมีการสานเสื่อกกไว้ใช้ในครอบครัวอีกด้วย

สำหรับผู้ที่ว่างงานจากไร่นาของตน และไม่ได้ทำอาชีพพิเศษอย่างอื่น สามารถทำงานรับจ้างในไร่นาของผู้อื่นได้ โดยถ้าเป็นการทำงานในนาจะเป็นการรับจ้างปักดำถอนกล้า ถ้าเป็นการทำงานในไร่จะเป็นการรับจ้างตายหญ้าและถอนมัน ซึ่งจะทำรายได้ได้ประมาณวันละ 25-30 บาท

รายได้ทั้งหมดและภาวะความเป็นอยู่

สำหรับรายได้ตลอดทั้งปีของราษฎรหมู่บ้านหนองพลองนั้น นายพรหมา ปักอินทรีย์ ผู้ใหญ่บ้านกล่าวว่า ราษฎรหมู่บ้านหนองพลองจะมีรายได้เฉลี่ยครอบครัวละประมาณ 10,000 กว่าบาทต่อปี ครอบครัวที่มีรายได้สูงสุดประมาณ 30,000 บาทต่อปี การทำไร่เป็นอาชีพที่ทำรายได้ให้มากกว่าอาชีพอื่น ๆ และเนื่องจากราษฎรหมู่บ้านหนองพลองมีงานทำตลอดทั้งปี จึงแทบจะไม่มีใครอพยพไปหางานทำนอกหมู่บ้าน จากการสอบถามพบว่า ในปี 2524 ราษฎรที่ไปหางานทำนอกหมู่บ้านในฤดูแล้งมีประมาณ 14 คนเท่านั้น หรือร้อยละ 0.8 ของราษฎรทั้งหมด

สำหรับภาวะความเป็นอยู่ของชาวหนองพลองมีชีวิตอยู่กันอย่างประหยัด จากการสอบถามเรื่องอาหารการกินของชาวหมู่บ้านหนองพลอง ปรากฏว่า น้ำพริกผักจิ้มเป็นอาหารหลักประจำวันของชาวบ้าน อาหารอื่น ๆ ที่ชาวบ้านกินสลับเป็นบางมื้อได้แก่ไข่ซึ่งได้มาจากไก่ที่ชาวบ้านเลี้ยงเอง ปลาทูเค็ม ปลาร้า ปลาจ่อม ปู หอย นกต่าง ๆ เท่าที่จะสามารถหาได้ ปลาสดนั้นส่วนใหญ่จะได้กินเฉพาะหน้าฝน เพราะถ้ามีน้ำก็สามารถหาปลาได้ ส่วนไก่นั้น ชาวบ้านไม่ใคร่ได้กิน ครัวเรือนหนึ่งจะกินไก่ประมาณ 15 ตัวต่อปี ทุกบ้านจะปลูกผักไว้กินเอง และจะทำน้ำปลากินเอง โดยจะทำจากปลาร้า ซึ่งเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอห้วยแถลงแนะนำวิธีการทำไว้ นางทองใส ปักอินทรีย์ ภรรยาผู้ใหญ่บ้านกล่าวว่า น้ำปลาที่ทำกินกันเองไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและอร่อยกว่าน้ำปลาที่ซื้อโดยทั่วไปอีกด้วย

การศึกษาและการสาธารณสุขของหมู่บ้าน

ราษฎรหมู่บ้านหนองพลองที่เป็นหัวหน้าครอบครัว มีระดับมาตรฐานการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ต่ำเช่นเดียวกับหมู่บ้านชนบทยากจนอื่น ๆ โดยทั่วไป ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาเพียงชั้นประถมปีที่ 4 แต่ขณะนี้ลูกหลานของเขาได้รับการศึกษาสูงกว่าพ่อแม่ โดยหลังจากจบชั้นประถมปีที่ 6 ในหมู่บ้านแล้ว ส่วนใหญ่จะมาเรียนต่อในโรงเรียนประจำอำเภอห้วยแถลง ซึ่งสอนถึงชั้น ม. 3 ขณะนี้มีที่กำลังเรียนที่โรงเรียนประจำอำเภอห้วยแถลง 70 คน เรียนจบแล้ว 50 คน ซึ่งในจำนวน 50 คนนี้ มีทั้งที่กลับมาทำงานที่บ้าน และไปเรียนต่อมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา และกำลังเรียนมหาวิทยาลัยรามคำแหงอีกประมาณ 2-3 คน

สำหรับด้านสาธารณสุข ราษฎรหมู่บ้านหนองพลองเมื่อเกิดเจ็บป่วยขึ้นมา สามารถไปรับการรักษาพยาบาลได้ที่ สถานีอนามัยหินดาด หรือถ้าไม่สบายมากก็สามารถไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลประจำอำเภอห้วยแถลง ซึ่งเพิ่งสร้างเสร็จตามโครงการแผนพัฒนาชนบทยากจน เมื่อปลายเดือนสิงหาคม 2525

ความสามัคคี : ลักษณะเด่นของหมู่บ้านหนองพลอง

ในการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้าน ราษฎรหมู่บ้านหนองพลองได้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้านขึ้นคณะหนึ่ง จำนวน 9 คน ประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้าน 1 คนเป็นประธาน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน ผู้ทรง

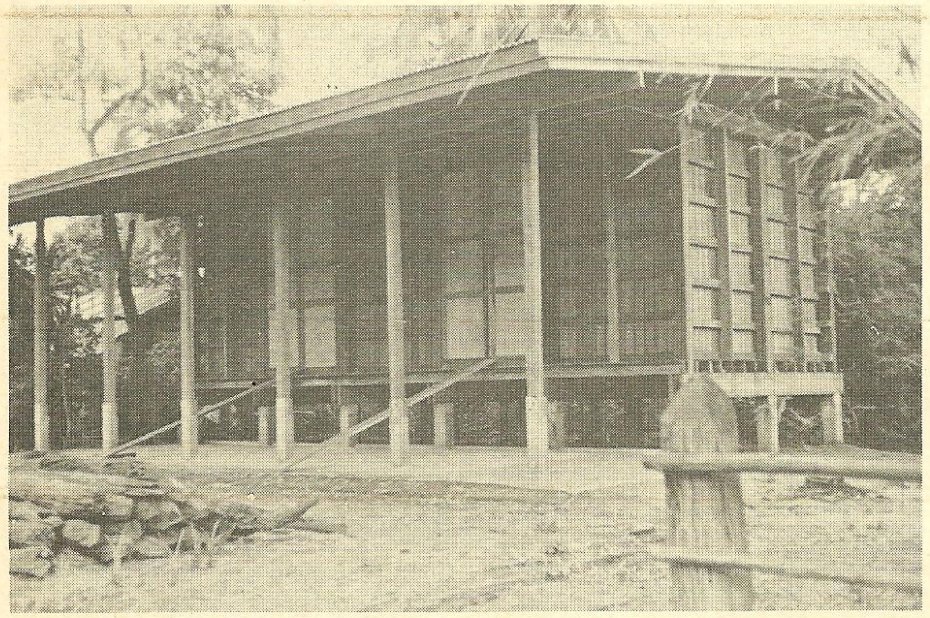

ธนาคารข้าวของหมู่บ้านหนองพลอง สร้างขึ้นตามโครงการพัฒนาชนบทยากจน ปี 2525 ของรัฐบาล

คุณวุฒิซึ่งเป็นชาวบ้านอีก 6 คน และเนื่องจากเกรงว่าคณะกรรมการฯ จะทำงานได้ไม่ทั่วถึง จึงได้ตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นช่วยดำเนินงานขึ้นอีกคณะหนึ่ง สำหรับผลงานที่ราษฎรหมู่บ้านหนองพลองได้ร่วมกันพัฒนาหมู่บ้านของตน เช่นการสร้างศาลาวัด การบริจาคเงินซื้อลูกรัง และร่วมกันขนดิน ลูกรัง ทำถนนปีละหลาย ๆ ครั้ง ร่วมกันปลูกป่าโดยปลูกต้นกระถินณรงค์ และได้เริ่มลงมือปลูกเมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2525 ซึ่งเป็นวันแม่ กำหนดจะปลูกจำนวน 50 ไร่ ร่วมกันพัฒนาการทำส้วม ซึ่งขณะนี้ในหมู่บ้านมีส้วมใช้ประมาณร้อยละ 75 ของครัวเรือน โดยเป็นส้วมซึมร้อยละ 20 นอกจากนี้ยังมีการรวมกลุ่มเพื่อทำงานให้หมู่บ้านและรับการอบรมความรู้ต่าง ๆ จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มสนใจ กลุ่มจักสาน กลุ่มสตรี และกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเป็นต้น

ความช่วยเหลือของรัฐ

ก่อนที่รัฐบาลจะประกาศให้อำเภอห้วยแถลงเป็นพื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาชนบท และหนองพลองซึ่งเป็นหมู่บ้านยากจนลำดับที่ 46 ของอำเภอ จะได้รับการพัฒนาตามโครงการแผนพัฒนาชนบทยากจนตั้งแต่ปี 2525 เป็นต้นไปนั้น หน่วยงานราชการได้ดำเนินงานตามโครงการปกติแล้วหลายด้าน โดยเฉพาะของกระทรวงเกษตรและกรมการพัฒนาชุมชน เช่น ได้มีการสร้างห้องเลี้ยงไหมให้ราษฎรหมู่บ้านหนองพลองตั้งแต่ปี 2523 จนถึงปัจจุบันจำนวน 7 ห้อง และตั้งแต่ปี 2525 เป็นต้นไป ทางราชการมีนโยบายที่จะสร้างให้อีก 7 ห้อง ห้องเลี้ยงไหมนี้จะทำให้ตัวไหมปลอดโรคและแข็งแรง สามารถเลี้ยงไหมได้เป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรและกรมการพัฒนาชุมชน ได้ร่วมให้การฝึกอบรมแก่กลุ่มต่าง ๆ ที่ชาวหนองพลองจัดตั้งขึ้น เช่นได้แนะนำวิธีการทำปุ๋ยหมัก การให้ความรู้ด้านปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การทำอาหาร ทำสิ่งประดิษฐ์ประเภทของชำร่วย ดอกไม้และเครื่องจักสานเป็นต้น

สำหรับในปี พ.ศ. 2525 รัฐบาลได้อนุมัติโครงการจำนวน 4 โครงการ ในแผนพัฒนาชนบทยากจนให้ดำเนินการในหมู่บ้านหนองพลอง ได้แก่ โครงการธนาคารข้าว โครงการผลิตอาหารเพื่อโภชนาการ โครงการจัดหาน้ำสะอาดและการสุขาภิบาล และโครงการโภชนาการ ปรากฏว่าได้มีการดำเนินโครงการตามแผนพัฒนาชนบทยากจนเสร็จไปแล้วเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะธนาคารข้าวได้มีการสร้างฉางซึ่งสามารถบรรจุข้าวจำนวน 50 เกวียนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ขณะนี้ยังไม่มีข้าวเก็บไว้ในฉาง แต่คาดว่าเมื่อสิ้นฤดูเก็บเกี่ยวแล้ว ราษฎรหมู่บ้านหนองพลองจะสามารถนำข้าวมาลงเป็นหุ้นฝากไว้ในธนาคารข้าว เพื่อการยืมข้าวไปบริโภคยามขาดแคลนต่อไป และขณะนี้ได้มีการเตรียมตั้งกรรมการธนาคารข้าว และเตรียมตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อเป็นฐานค้ำจุนธนาคารข้าวแล้วด้วย

หนองพลองก้าวหน้าถ้าประชาสามัคคี

โดยสรุปจากการที่ราษฎรหมู่บ้านหนองพลองแม้จะยากจน แต่การที่ได้พยายามช่วยเหลือตัวเองในการประกอบอาชีพทั้งทำนาทำไร่และทำอาชีพเสริม ตลอดจนรัฐบาลได้มีโครงการต่าง ๆ เข้าไปดำเนินการในพื้นที่ทั้งโครงการปกติและโครงการตามแผนพัฒนาชนบทยากจนแล้ว ก็เชื่อว่าในอนาคตอันไม่ไกลนัก ราษฎรหมู่บ้านหนองพลองจะมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าในปัจจุบัน โดยเฉพาะปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะกระตุ้นให้หมู่บ้านหนองพลองพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นก็คือราษฎรของหมู่บ้านหนองพลองนั่นเอง จากพฤติกรรมที่ผ่านมาแล้วในอดีตได้แสดงให้เห็นว่า ราษฎรของหมู่บ้านหนองพลองมีความคิดใหม่ ๆ ความกระตือรือล้น และพร้อมที่จะรับการพัฒนาในทุก ๆ ด้านที่รัฐนำเข้าไปให้ด้วยความเต็มอกเต็มใจ นอกจากนี้ราษฎรหมู่บ้านหนองพลองยังมีความสามัคคีกันเป็นอย่างดียิ่ง ปัจจัยที่กล่าวแล้วทั้งหมดจะส่งผลให้หมู่บ้านหนองพลองก้าวหน้าขึ้นเรื่อย ๆ สมดังคำขวัญของหมู่บ้านที่ว่า "หนองพลองต้องก้าวหน้า ถ้าประชาสามัคคี"

การศึกษา กับการพัฒนา คุณภาพชีวิต

ว.สิกขา

ทุกคนที่เกิดมามีชีวิตอยู่ในโลกนี้ ย่อมมีจุดหมายที่เหมือนกันคือ "อยู่ดี" ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ และ "ตายดี" เมื่อถึงวาระจะต้องดับขันธ์ คงจะไม่มีใครต้องการ "อยู่ร้าย" และ "ตายชั่ว" แต่ถ้าจะไปถามคนแต่ละคนว่า คำว่า "ดี" นั้นเขาหมายความว่าอย่างไร คำตอบที่จะได้รับก็ย่อมแตกต่างกันไปตามบุคคล เพราะเป็นเรื่องนานาจิตตังขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความเห็น ปรัชญาชีวิต และสภาพแวดล้อมของแต่ละคน แต่โดยส่วนรวมแล้วคำตอบต่าง ๆ ก็คงจะมีส่วนที่คล้ายคลึงกันมากพอสมควร เพราะมนุษย์และสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ก็มีความคล้ายคลึงกันมากพอสมควรในหลาย ๆ ด้าน ข้อความต่าง ๆ ที่จะเสนอต่อไปนี้เป็นความเห็นส่วนตัวของผู้เขียน ซึ่งเป็นคน ๆ หนึ่งที่ได้มีโอกาสได้มีส่วนเกี่ยวข้องอยู่กับการศึกษามากกว่า 40 ปี ในฐานะผู้เรียน ผู้สอน ผู้พัฒนาหลักสูตร ผู้กำหนดนโยบาย และผู้บริหารการศึกษา จึงไม่อาจอ้างได้ว่าเป็นความเห็นของคนทั่วไป หรือนักการศึกษาทั่วไปได้แต่ประการใด และเนื่องจากผู้เขียนมีเจตนาจะเกี่ยวข้องเฉพาะกับคนที่ยังมีชีวิตอยู่เท่านั้น จึงจะกล่าวถึงเฉพาะความ "อยู่ดี" ของคน ของดเว้นการกล่าวถึงความ "ตายดี" ไว้ ณ ที่นี้

คุณภาพชีวิตคืออะไร

คำว่า "อยู่" นี้ถ้าจะใช้ศัพท์ทางการศึกษาก็จะต้องใช้คำว่า "คุณภาพชีวิต" ซึ่งแปลกันมาจากภาษาอังกฤษ และคำว่า "อยู่ดี" ก็คือมี "คุณภาพชีวิตระดับสูง" แต่จะสูงอย่างไร หรืออย่างไรจึงเรียกว่า "สูง" อย่างไรจะเรียกว่า "ต่ำ" นั้น ยังไม่มีมาตรฐานสากลมาวัด เพราะคุณภาพชีวิตประกอบขึ้นจากปัจจัยหลาย ๆ อย่าง คำว่า "คุณภาพชีวิต" นั้น เป็นคำกลาง ๆ โดยสรุปหมายถึง "สภาวะความเป็นอยู่ของบุคคลทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ" ซึ่งตามความหมายนี้จะเห็นว่าวัดได้ยาก หามาตรฐานได้ยาก

เพื่อขยายความเข้าใจคำว่า "คุณภาพชีวิต" ให้กว้างออกไปอีก เราอาจพิจารณาเปรียบเทียบชีวิตที่ด้อยคุณภาพกับชีวิตที่มีคุณภาพหรืออีกนัยหนึ่ง ชีวิตที่มี "คุณภาพชีวิตระดับต่ำ" กับ ชีวิตที่มี "คุณภาพชีวิตระดับสูง"

ประชาชนที่มีคุณภาพชีวิตต่ำมักจะมี

การยึดมั่นศรัทธาในศาสนาและคุณธรรมของศาสนาเป็นทางหนึ่งที่ช่วยยกระดับคุณภาพของชีวิต

ลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

ยากจน ขาดแคลนสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ขาดเงินที่จะจับจ่ายใช้สอย "ซักหน้าไม่ถึงหลัง" ขาดแคลนปัจจัยสี่ ได้แก่อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ชีวิตส่วนใหญ่ที่ต้องใช้ไปในการหาเลี้ยงปากเลี้ยงท้องเพื่ออยู่รอดไปวัน ๆ หนึ่ง

สุขภาพอนามัยไม่ดี เจ็บไข้ได้ป่วยเป็นเนืองนิจ สุขภาพเสื่อมโทรม หรือติดยาเสพติดให้โทษ พิการหรือไม่สมประกอบ วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือน ป่วยเป็นโรคเรื้อรัง เป็นต้น

ความไม่รู้ เช่น ไม่รู้ช่องทางการทำมาหาเลี้ยงชีพที่ดีกว่า การหารายได้เพิ่มกว่าเดิม ไม่รู้วิธีรักษาสุขภาพอนามัย ไม่รู้เล่ห์เหลี่ยมพวกมิจฉาชีพต้องตกเป็นเหยื่อการคดโกง กลั่นแกล้งของผู้อื่น ไม่ทันโลก เพราะมีความรู้ในวงจำกัดส่วนใหญ่เพราะขาดการศึกษา

สมรรถภาพต่ำ เฉื่อยชา ไม่กระฉับกระเฉง ทำงานหนักแต่ได้เงินน้อย เพราะได้งานไม่ดีหรือเพราะสุขภาพไม่ดี หรือเพราะความเกียจคร้านจนเคยชิน

ขาดความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการงาน มีการเปลี่ยนงานบ่อย ๆ ตกงานหรือไม่มีงานทำ งานต้องเสี่ยงอันตราย ด้านสวัสดิภาพไม่มั่นคง ชีวิตถูกผู้ร้ายคุกคามขู่เข็ญ ขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม ทั้งในด้านถิ่นที่อยู่และคนที่แวดล้อม เช่น สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ขาดความสะดวกสบายในด้านต่าง ๆ อยู่ในดินแดนทุรกันดาร หรือมีสภาวะแวดล้อมเป็นพิษ อยู่ในท่ามกลางกลุ่มชนที่ไม่เป็นมิตร หรือไม่อาจปรับตนให้เข้ากับสภาพสังคมนั้น ๆ ได้

ขาดความสงบสุข เช่น มีเรื่องระหองระแหงในครอบครัว การทะเลาะวิวาทกับเพื่อนร่วมงาน เกิดความอาฆาตริษยา พยาบาท หรือความโลภรุนแรงจนจิตใจไม่สงบ

ลักษณะทั้งเจ็ดประการนี้ มักจะเกิดขึ้นกับบุคคลที่มีคุณภาพชีวิตในระดับต่ำพร้อม ๆ กันหลายประการ เพราะลักษณะบางประการจะเป็นเหตุปัจจัยของลักษณะประการอื่น ๆ ได้ เช่น ความไม่รู้มักจะเป็นต้นหตุสำคัญของความยากจนและสุขภาพอนามัยไม่ดี ความยากจนเป็นเหตุให้เกิดความไม่รู้ สุขภาพอนามัยไม่ดี และขาดความสงบสุข เป็นต้น

ชีวิตที่มีคุณภาพ นอกจากจะมีลักษณะตรงกันข้ามกับลักษณะเจ็ดประการข้างต้นแล้ว ยังประกอบด้วยลักษณะอื่น ๆ เพิ่มเติมอีกหลายประการอันเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาของมนุษย์ เช่น ความมีอิสระเสรี ความยุติธรรม ความเจริญก้าวหน้าในชีวิตและการงาน เป็นต้น ดังนั้นเพื่อความรัดกุม อาจแบ่ง "คุณภาพชีวิต" ออกได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่จำเป็นระดับพื้นฐาน

หรืออาจเรียกย่อ ๆ ได้ว่าส่วนที่ทำให้พอมีชีวิต "อยู่ได้" ในสภาพปกติทั้งกายใจ ไม่ถูกบีบคั้นให้ทำงานแบบ "ปากกัดตีนถีบ" เอาชีวิตรอดไปวัน ๆ หนึ่ง หรือต้องดิ้นรนเอาชีวิตรอดจากภยันตรายรอบด้าน เช่น ภัยสงครามที่ผู้อพยพลี้ภัยประสบส่วนที่จำเป็นระดับพื้นฐานนี้ได้แก่

- สิ่งที่จำเป็นในการยังชีพเบื้องต้น คือ ปัจจัย 4 อันได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่พักอาศัย และยารักษาโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ
- สุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ ไม่พิการหรือป่วยเป็นโรคเรื้อรัง เจ็บออด ๆ แอด ๆ
- ชีวิตและการทำงานมีความมั่นคงและปลอดภัย ไม่มีภัยคุกคามชีวิตและทรัพย์สิน อันเกิดจากโจรผู้ร้าย การกดขี่ข่มเหง หรือภัยสงคราม มีอาชีพที่มั่นคง ไม่ตกงานหรือเดือดร้อนเพราะการงานบ่อย ๆ
- มีอิสระเสรีตามสิทธิมนุษยชน ไม่อยู่ในสภาวะถูกจองจำหรือคุมขัง สามารถใช้สิทธิเสรีภาพในขอบเขตแห่งกฎหมายหรือประเพณีของสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่

ส่วนที่จำเป็นต่อการเพิ่มพูนคุณภาพชีวิต

เป็นส่วนที่เพิ่มเติมจากสภาพพอ "อยู่ได้" ให้กลายเป็น "อยู่ดี" ส่วนนี้ได้แก่

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สภาพแวดล้อมนี้รวมทั้งสภาพแวดล้อมทางด้านถิ่นที่อยู่ และสภาพแวดล้อมทางสังคม ข้อนี้สอดคล้องกับมงคลประการหนึ่งในบรรดาสิ่งที่เป็นมงคล 38 ประการในพระพุทธศาสนา คือ "ปฏิรูปเทสวาท" คือ อยู่ในประเทศ หรือท้องถิ่นที่เหมาะสม สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเพิ่มพูนคุณภาพชีวิตได้แก่

- สภาพแวดล้อมที่ไม่มีสิ่งเป็นพิษเป็นภัย น้อยที่สุด และใกล้ชิดกับธรรมชาติมากที่สุด
- สภาพแวดล้อมที่สงบ สะดวก และยุติธรรม
- สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาตนเอง

คุณสมบัติส่วนตัวที่เหมาะสม เป็นคุณสมบัติที่เป็นเหตุให้บุคคลนั้นสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของตนได้ ซึ่งได้แก่

- มีจุดมุ่งหมายในชีวิต คนที่มีจุดมุ่งหมายในชีวิตย่อมเปรียบเสมือนเรือมีหางเสือ **มีโอกาส** ไปถึงจุดหมายปลายทางได้ง่ายและรวดเร็วกว่าเรือไม่มีหางเสือ
- มีความสามารถในการตัดสินใจ การตัดสินใจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นประจำในชีวิต ตั้งแต่เรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ตั้งแต่การเลือกอาหารรับประทาน ไปจนถึงเรื่องใหญ่ ๆ และสำคัญ ๆ ในชีวิต เช่น การเลือกคู่ครอง หรือการตัดสินใจของผู้บริหารประเทศ การตัดสินใจที่เหมาะสมจะสามารถช่วยแก้ปัญหาในชีวิต และยกระดับคุณภาพชีวิตได้ ส่วนการตัดสินใจที่ผิดพลาดจะเกิดผลในทางตรงกันข้าม คือ ลดระดับคุณภาพชีวิต
- มีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับตนเองและสิ่งแวดล้อมที่ตนอาศัยอยู่ หรืออีกนัยหนึ่งคือเข้าใจตนเองและเข้าใจโลก สิ่งที่บั่นทอนคุณภาพชีวิตของคนมีไม่น้อยที่เกิดมาจากความไม่เข้าใจตนเอง เลยกลายเป็นสร้างความลำบากให้แก่ตนเองไม่มีวันสิ้นสุด เช่น บางคนมีลักษณะนิสัยก้าวร้าวบุคคลอื่น ๆ จนมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับเพื่อนร่วมงาน ต้องเปลี่ยนงานบ่อยครั้ง เพราะได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจสมัยเมื่อยังเป็นเด็ก ๆ แต่เมื่อมาศึกษาตนเองจนเข้าใจก็ย่อมสามารถระงับอารมย์ เปลี่ยนแปลงนิสัยได้ ถ้ามีการฝึกปฏิบัติในแนวทางที่เหมาะสม การเข้าใจสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะสังคมที่ตนอาศัยอยู่ก็เป็นสิ่งสำคัญ สามารถช่วยให้ปฏิบัติตนเข้ากับสิ่งแวดล้อม และไม่เกิดปัญหาแก่ชีวิตของตนเองได้ อย่างไรก็ดี การเข้าใจสิ่งแวดล้อมยังเป็นสิ่งที่ปฏิบัติง่ายกว่าการเข้าใจตนเอง ทั้งนี้เพราะตามธรรมชาติของคน ตนเองเป็นสิ่งที่ตนเองมองข้ามหรือมองไม่เห็น มักจะมองเห็นแต่ผู้อื่นซึ่งง่ายกว่าเห็นตนเอง การจะมองเห็นตนเองจะต้องอาศัยเครื่องช่วย เช่น กระจกเงา หรือผู้อื่นช่วย
- มีความอุตสาหะ พยายามและอดทน คุณสมบัตินี้จำเป็นสำหรับผู้ที่ต้องการพัฒนาตนเอง ปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น เพราะแม้ว่าบุคคลจะอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาตนเองก็ตามที แต่ถ้าตนเองขาดคุณสมบัติข้อนี้ การพัฒนาตนเองก็จะเกิดขึ้นไม่ได้

คนในสังคมใดมีระเบียบวินัยดี รู้จักรักษาความสะอาดของบ้านเมือง ไม่ล้ำสิทธิผู้อื่น เป็นเครื่องชี้ความเจริญของคนในสังคมนั้น

คุณสมบัติที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันโดยสันติสุข คุณสมบัตินี้จำเป็นที่บุคคลจะต้องมี ถ้าประสงค์จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมมนุษย์ คุณสมบัติเหล่านี้ได้แก่

- มีความมักน้อย ประหยัด ไม่โลภมักได้ หรือฟุ้งเฟ้อโดยยึดหลัก "จิ๋วแต่แจ๋ว" พยายามหาความพอดีระหว่างความต้องการกับความเป็นไปได้ ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมมีสาเหตุสำคัญมาจากความมักได้ไม่มีที่สิ้นสุดของมนุษย์ มีการทำลายธรรมชาติและเบียดเบียนกันเองจนรบราฆ่าฟันกลายเป็นสงคราม ลุกลามทำลายคุณภาพชีวิตของมนุษย์มาแล้วมากต่อมาก และก็มิได้หมดไป กลับมีทีท่าว่าจะขยายตัวไม่มีที่สิ้นสุด เพราะความโลภของคนไม่มีที่สิ้นสุด
- การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา เป็นคุณสมบัติที่สำคัญของการอยู่ร่วมกัน เพราะเป็นเหตุให้เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น สามารถให้อภัยผู้อื่นได้ง่าย และมีมนุษย์สัมพันธ์ดี
- มีระเบียบวินัย โดยเฉพาะคือวินัยในตนเอง เป็นสิ่งจำเป็นต่อสังคม เพราะถ้าไม่มีวินัย สังคมก็จะอยู่คงรูปเดิมไม่ได้ ต้องสลายไปเพราะคนไม่เคารพวินัย ไม่ยึดมั่นในประเพณีของสังคม ล่วงล้ำสิทธิของ

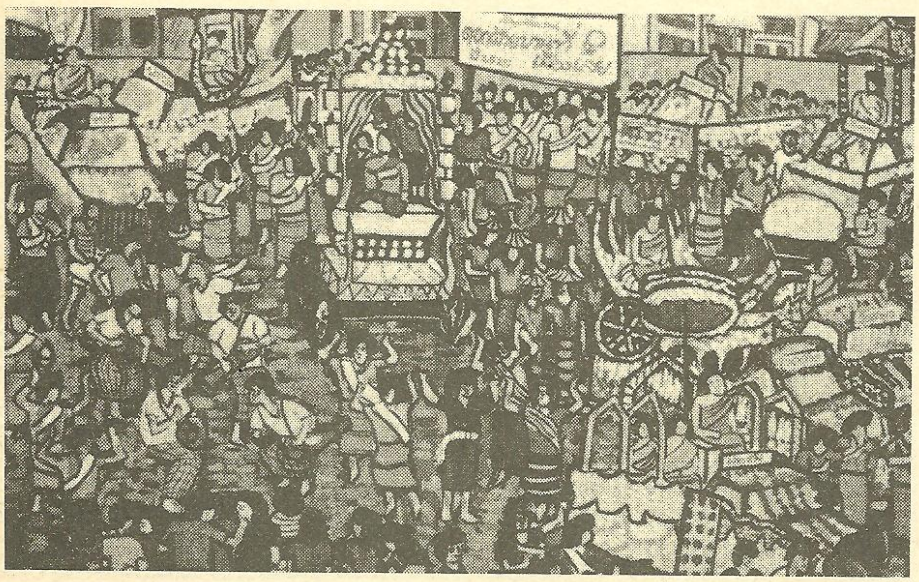

คนไทยยึดมั่นในขนบประเพณี มีงานเทศกาลเฉลิมฉลองกันเป็นเนืองนิจสืบทอดกันมา

ผู้อื่น เป็นต้น

● มีคุณธรรมอื่น ๆ ที่โลกยอมรับ เพราะเราเป็นสมาชิกของโลก สิ่งใดที่คนส่วนใหญ่ถือว่าเป็นสิ่งถูกต้องเหมาะสม ถ้าไปฝ่าฝืน ทำลาย หรือ ละเมิด ก็ไม่อาจอยู่ร่วมกับคนส่วนใหญ่ได้ หรือถ้าอยู่ได้ก็จะประสบกับปัญหาต่าง ๆ เป็นการบ่อนทำลายคุณภาพชีวิตของตนเองและผู้อื่นไปพร้อม ๆ กัน

คุณภาพชีวิตตามเกณฑ์ที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมดนั้น แม้ว่าจะไม่มีมาตรฐานที่แน่นอนถึง 100% เพราะขึ้นอยู่กับสังคมที่แวดล้อมบุคคลอยู่ แต่เนื่องจากสภาพสังคมต่าง ๆ ก็มีลักษณะตามเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นร่วมกันถึง 90% เพราะเกณฑ์ข้างต้นส่วนใหญ่มีลักษณะเป็น "กลาง" คือ ไม่ขึ้นอยู่กับสภาพสังคมนัก ถ้าจะมีก็มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่แปรเปลี่ยนไปตามสังคมหนึ่ง ๆ ดังนั้นเกณฑ์การวัดคุณภาพชีวิตเหล่านี้อาจใช้ได้กับบุคคลทุกประเภท ตั้งแต่กรรมกรไปจนกระทั่งผู้บริหารระดับสูง นักมวยไปจนกระทั่งนักบวช ชาวป่าไปจนกระทั่งชาวเมือง ฯลฯ

จากเกณฑ์ข้างต้นจะเห็นว่าเรามิอาจสรุปได้ง่าย ๆ ว่าชาวป่าชาวเขา จะมีคุณภาพชีวิตด้อยกว่าชาวบ้านชาวเมือง หรือว่าพราหมณ์จะมีคุณภาพชีวิตสูงกว่าพระธุดงค์ ทั้งนี้เพราะทุกคนอาจมีระดับคุณภาพชีวิตที่สูงเท่าเทียมกันได้ โดยอยู่ในสภาพแวดล้อมและฐานะที่แตกต่างกัน

การศึกษาจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างไร

มีผู้ให้ความหมายของคำว่า "การศึกษา" ไว้มากมายหลายอย่าง แต่ความหมายที่เข้าใจง่ายคือ "วิธีการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้" วิธีการที่ว่านี้ หมายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นภายในตัวคนซึ่งเป็นผู้เรียนเองส่วนหนึ่ง และวิธีการที่ผู้อื่นทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อีกส่วนหนึ่ง นี่เป็นความหมายอย่างกว้างที่สุดของคำว่า "การศึกษา"

เป็นธรรมชาติของคนที่ต้องเรียนรู้ กล่าวคือ มนุษย์เราทุกคนเรียนรู้มาตั้งแต่อยู่ในครรภ์จนคลอดมาเป็นเด็ก เติบโตเป็นผู้ใหญ่ แก่เฒ่าจนกระทั่งตาย แต่อัตราการเรียนรู้ย่อมไม่คงที่ ย่อมแปรเปลี่ยนไปตามบุคคลและกาลเวลา กล่าวโดยสรุปคือธรรมชาติให้ความสามารถในการเรียนรู้มากับตัวมนุษย์ทุกคน ไม่ว่าคนผู้นั้นจะตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม การเรียนรู้จะเกิดขึ้นตลอดเวลาต่อเนื่องกันไปตลอดชีวิต ไม่ว่าผู้เรียนจะรู้สึกตัวหรือไม่ก็ตาม

เคยมีนักวิทยาศาสตร์ชาวญี่ปุ่นอัดเสียงที่เกิดขึ้นในท้องของมารดาที่ตั้งครรภ์ไว้ในเทป และเมื่อมารดาคลอดบุตรออกมาแล้ว เมื่อบุตรร้องไห้ก็ทดลองเปิดเทปนั้นให้ฟัง ปรากฏว่าทารกจะมีอาการสงบลง ซึ่งอธิบายว่าทารกจำเสียงที่เคยได้ยินเมื่อยังอยู่ในครรภ์แม่ได้

มีการทดลองทางจิตวิทยาของเด็กเป็นจำนวนมากที่แสดงว่าเด็กเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ได้ดีทั้ง ๆ ที่ยังพูดไม่ได้ และเมื่อเด็กพูดได้แล้ว การเรียนรู้จะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเพราะภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญของการเรียนรู้

แต่ผู้เขียนต้องจำกัดขอบเขตความหมายของ "การศึกษา" ในกรณีที่เกิดการเรียนรู้ตามธรรมชาตินี้ให้แคบลงบ้าง โดยจะเรียกเฉพาะวิธีการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้โดยความตั้งใจของผู้เรียนเองว่า "การศึกษาด้วยตนเอง" ซึ่งเป็นสิ่งที่คู่กันกับ "การศึกษา" แบบอื่น ๆ ที่มีผู้อื่นจัดขึ้น การเรียนรู้ที่มิได้เกิดจากความตั้งใจของผู้เรียนไม่เรียกว่า "การศึกษา"

การที่จะทราบว่าการศึกษาจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างไรนั้น ถ้าจะพิจารณา "ความมุ่งหมายของการศึกษา" ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 แล้วจะพบว่าความมุ่งหมายเหล่านั้นส่วนใหญ่ตรงกันกับความหมายของคุณภาพชีวิตดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตามนัยแห่งแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับนี้ การศึกษาเป็นวิธีการที่ทำให้เกิดความรู้ต่อเนื่องกันตลอดชีวิต เพื่อมุ่งสร้างเสริมคุณภาพของพลเมืองให้สามารถดำรงชีวิตและทำประโยชน์แก่สังคม โดยเน้นการศึกษาเพื่อสร้างเสริมความอยู่รอดปลอดภัย ความมั่นคง และความผาสุกร่วมกันในสังคมไทยเป็นประการสำคัญ ความมุ่งหมายของการศึกษามีดังนี้

1. ให้มีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและของผู้อื่น มีระเบียบวินัย มีความเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย ศาสนา และหลักธรรม

2. ให้มีความเข้าใจและกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ ตามวิถีทางประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

3. ให้มีความรับผิดชอบต่อชาติ ต่อท้องถิ่น ต่อครอบครัว และต่อตนเอง

4. ให้มีความสำนึกในการเป็นคนไทยร่วมกัน และการเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ มีความรักชาติ ตระหนักในความมั่นคงปลอดภัยของชาติ และการมีส่วนร่วมในการป้องกันประเทศ

5. ให้มีความยึดมั่นและผดุงความเสมอภาค ความสุจริต และความยุติธรรม

6. ให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีสุขภาพและอนามัย สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

7. ให้มีความขยันหมั่นเพียร มีความสามารถในการประกอบอาชีพ และการจับจ่ายใช้สอยอย่างประหยัด ตลอดจนการร่วมมือกันประกอบกิจการและธุรกิจต่าง ๆ โดยชอบด้วยกฎหมาย

8. ให้มีความสามารถในการติดต่อทำความเข้าใจและร่วมมือซึ่งกันและกัน รู้จักการแสวงหาความจริงมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหาและข้อขัดแย้งด้วยสติปัญญาและโดยสันติวิธี

9. ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าในวิทยาการ ศิลปะ วัฒนธรรม ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรของประเทศ

จากรายละเอียดข้างต้นอาจสรุปได้ว่าการศึกษาจะช่วยพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตสูงขึ้นได้ ถ้าการศึกษานั้นจัดขึ้นอย่างเหมาะสม ส่วนเรื่องการจัดการศึกษาว่าอย่างไรเหมาะสมนั้นเป็นเรื่องใหญ่ ไม่อาจนำมากล่าวไว้ ณ ที่นี้ได้ แต่จะหยิบยกเอาจุดบอดที่สำคัญที่สุดในการจัดการศึกษามาเสนอไว้เพื่อช่วยกันคิดต่อ

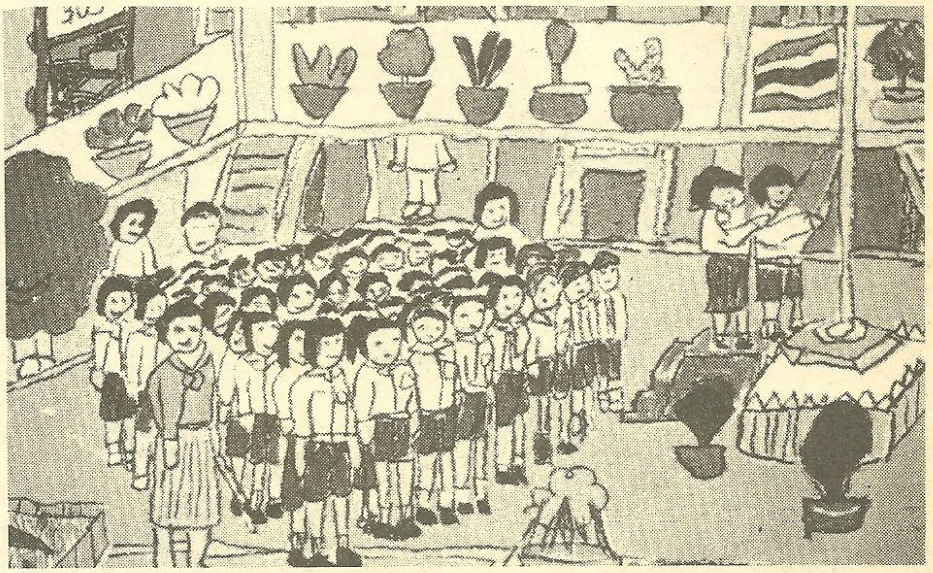

เด็กไทยใฝ่ศึกษาหาความรู้ เพื่อเป็นอนาคตของชาติ เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพ

ถ้าเราจะยึดเอาความหมายของคุณภาพชีวิตดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นเป็นหลัก ก็จะพบจุดบอดที่สำคัญประการหนึ่งใน "ความมุ่งหมาย" ของการศึกษาแห่งชาติ จุดบอดดังกล่าวคือ มิได้มีการกล่าวถึง หรือเน้นให้เห็นความสำคัญของการศึกษาเพื่อ "รู้จักตนเอง" ทั้ง ๆ ที่หลายข้อได้กล่าวถึง "ตนเอง" ไว้ชัดเจน เช่น ข้อ 1 และข้อ 3 การรู้จักตนเองเป็นเรื่องสำคัญแต่กระทำได้ยาก ดังที่ได้กล่าวไว้บ้างแล้วในตอนต้น และเรื่องนี้ก็เป็นปัญหาของการจัดการศึกษามาทุกยุคทุกสมัย เพราะการศึกษาส่วนใหญ่จะมุ่งไปสู่การเรียนรู้ที่อยู่นอกตัว ละเลยสิ่งที่อยู่ในตัวมนุษย์เอง เข้าทำนองที่ว่า "เห็นความผิดของผู้อื่นเท่าภูเขา เห็นความผิดของเราเท่าเม็ดงา" ปัญหานี้เป็นสิ่งที่นักการศึกษาควรรีบเร่งร่วมมือกันแก้ไข ถ้าต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้น และเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาทางจริยธรรมที่พูดกันโดยทั่วไปว่าเสื่อมทรามลงทุกวัน

การรู้จักตนเองเป็นกุญแจสำคัญที่จะเปิดประตูความสำเร็จของชีวิต เพราะผู้ที่รู้จุดอ่อนของตนเอง ย่อมมีโอกาสป้องกันตนเองให้รอดพ้นจากภัยอันตรายได้ดี เปรียบเสมือนนักมวยที่รู้จุดอ่อนของตน ก็จะสามารถปิดกั้นมิให้คู่ต่อสู้ทำอันตรายตนที่จุดอ่อนได้ หรือมิฉะนั้นหากมีเวลาหรือโอกาสก็อาจฝึกฝนตนเอง เพื่อแก้ไขจุดอ่อนให้หมดไปก็ย่อมได้ ส่วนการรู้จุดเด่นของตนเอง ก็ย่อมสามารถใช้จุดเด่นนั้นในการทำงานให้ประสบความสำเร็จได้โดยง่าย

การศึกษาตนเองเพื่อรู้จักตนเอง อันที่จริงก็เป็นสิ่งที่ง่ายมาก ต้องการเพียงอย่างเดียวคือความตั้งใจจริงที่จะปรับปรุงตนเองตลอดเวลา เราอาจเริ่มต้นโดยใช้เวลาวันละ 10-15 นาที เมื่อมีเวลาว่างทุกวัน (โดยไม่มีข้อยกเว้นหรือแก้ตัว) มาพิจารณาตนเองว่าในวันที่ผ่านมานั้นได้ทำอะไรที่เป็นความชั่วบ้าง ทำอะไรที่เป็นความดีบ้าง เหตุใดจึงทำเช่นนั้น มีวิธีปรับปรุงแก้ไขอย่างไรบ้างให้ดีขึ้นกว่าเดิม แล้วตั้งใจให้แน่วแน่ว่าจะทำให้ดีขึ้นวันพรุ่งนี้ ถ้าท่านทำได้เป็นประจำอย่างนี้ทุกวัน โดยไม่เข้าข้างตัวเองแล้ว ชีวิตของท่านจะมีคุณภาพและมีคุณค่าเพิ่มขึ้นทุกวัน

การใช้ พลังงาน จากธรรมชาติ

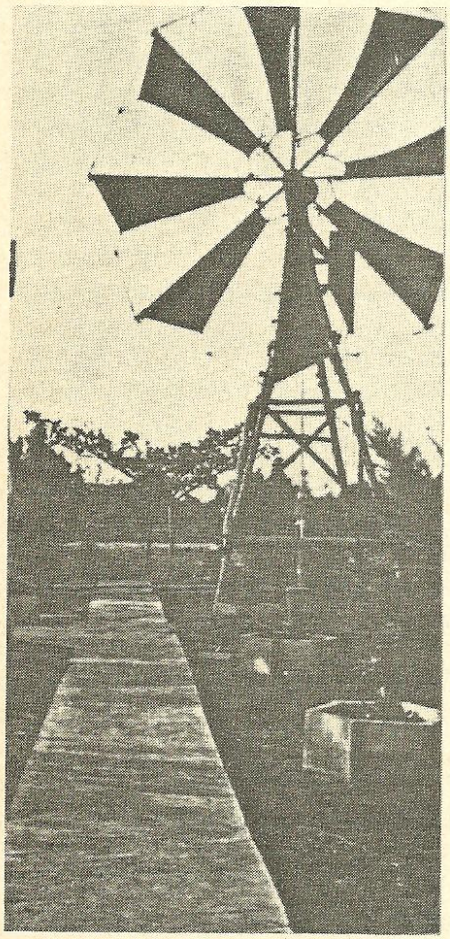

กังหันลม

สำนักงานพลังงานแห่งชาติ

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า ในขณะนี้ประเทศไทยรวมทั้งประเทศอื่น ๆ ต่างก็กำลังประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำมัน น้ำมันมีราคาสูงขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้น นักวิทยาศาสตร์และวิศวกร จึงได้หันมาหาลู่ทางใช้ประโยชน์พลังงานอื่น ๆ ทดแทนการใช้น้ำมัน

สำนักงานพลังงานแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน ใคร่ขอเล่าสู่กันฟังเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากพลังงานที่มีอยู่เองตามธรรมชาติ ซึ่งกำลังเป็นที่กล่าวขวัญกันคือ พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม และพลังงานชีวมวล

พลังงานแสงอาทิตย์ หมายถึงพลังงานที่ได้จากการแผ่รังสีของดวงอาทิตย์ สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ในรูปของความร้อน โดยผ่านแผ่นรับแสงและสะท้อนแสง และในรูปของไฟฟ้า โดยผ่านเซลล์แปรรูปแสงอาทิตย์ เป็นไฟฟ้าโดยตรง

พลังงานความร้อนที่ได้ใช้กับระบบทำความเย็น และเป็นพลังงานกลสำหรับขับเครื่องจักรกล หรือเครื่องจักรไฟฟ้า

สำหรับประเทศไทยในปัจจุบันก็มีผู้หันมานิยมใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์ในการใช้ทำน้ำร้อนกันมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการที่โรงแรมขนาดใหญ่หลายแห่งทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด โรงพยาบาล ทาวน์เฮาท์ ร้านตัดผม สนามกีฬา ได้ติดตั้งระบบทำน้ำร้อนจากแสงอาทิตย์ไปแล้ว และตามบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ก็มีผู้นำชุดทำน้ำร้อนขนาดเล็กไปใช้แล้วเช่นกัน

การทำน้ำร้อนจากแสงอาทิตย์ทำได้จากการใช้อุปกรณ์รับแสงแดด ซึ่งอาจจะเป็นแผงรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าปิดด้านบนด้วยกระจก ภายในมีแผ่นโลหะซึ่งรองรับด้วยฉนวนกันความร้อนเมื่อแสงอาทิตย์ผ่านกระจกไปถูกแผ่นโลหะ ซึ่งจะทาสีดำไว้เพื่อให้ดูดแสงได้มากที่สุด แผ่นโลหะจะร้อนขึ้นอย่างรวดเร็ว และความร้อนนี้ก็จะถ่ายเทให้กับน้ำซึ่งอยู่ติดกับแผ่นโลหะนี้ โดยทั่วไปแล้ว อุณหภูมิของ

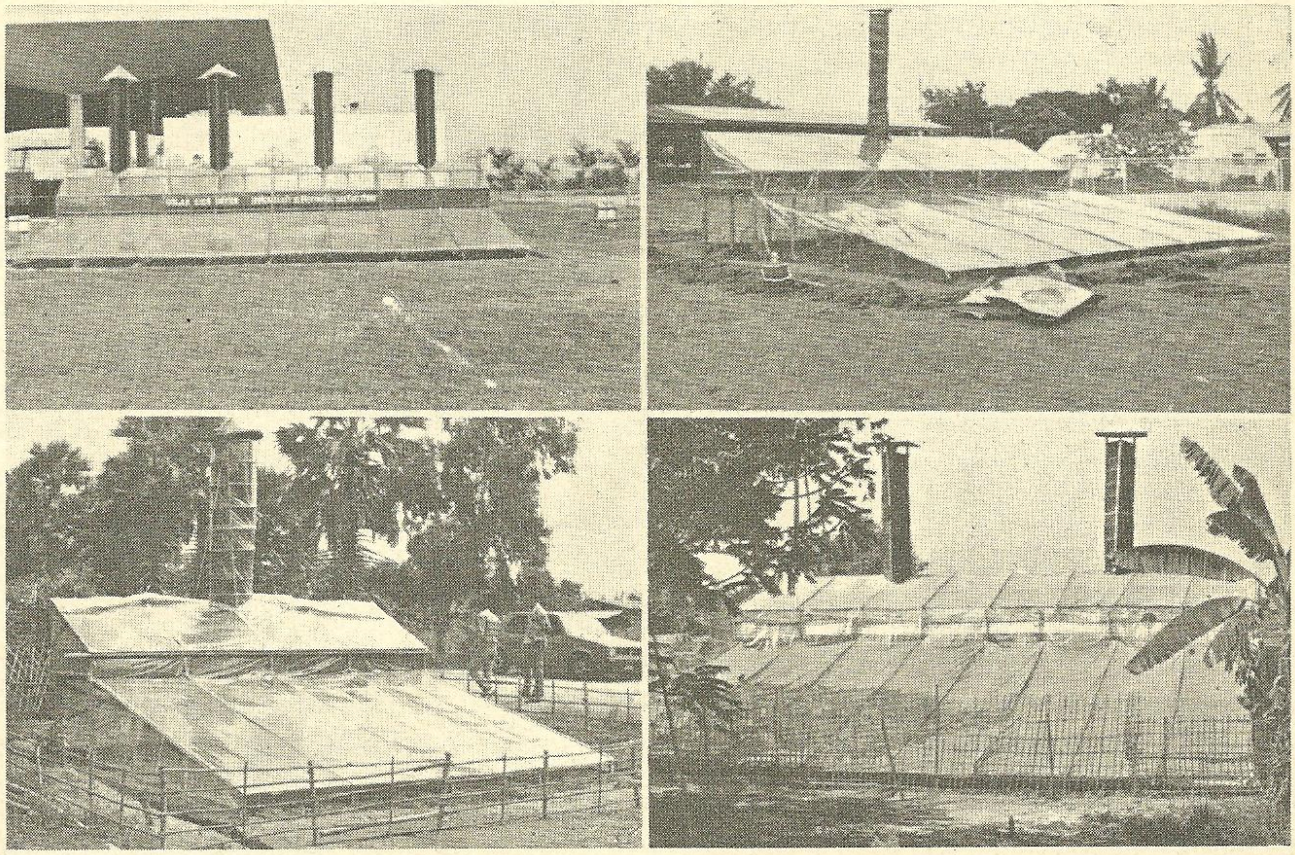

ตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์

น้ำร้อนที่ได้จากระบบนี้จะมีประมาณ 60 องศาเซ็นติเกรดซึ่งสูงพอที่จะใช้ในการผสมน้ำเย็นในการอาบน้ำ ซักผ้า ล้างจาน และทำความสะอาดต่าง ๆ สำหรับราคาของชุดทำน้ำร้อนขนาดเล็กใช้ตามบ้าน มีขนาดความจุของถังเก็บน้ำร้อนประมาณ 100-200 ลิตร จะมีราคาประมาณ 15,000-25,000 บาท

ตู้อบแห้งแสงอาทิตย์ เพื่อใช้ในการอบแห้งผลิตผลทางการเกษตร หรืออื่น ๆ เช่น กล้วยตาก ปลาแห้ง เนื้อแดดเดียว ข้าว นาปรัง เป็นต้น ในขณะนี้ก็มีผู้สนใจนำไปทดลองใช้กันบ้างแล้วปรากฏว่า ใช้ได้ผลดีพอสมควร เช่น สามารถตากแห้งเนื้อแดดเดียวภายในเวลาประมาณ 2-3 ชั่วโมง ในวันแดดดี และราคาของอุปกรณ์ก็ไม่แพง สามารถที่จะทำขึ้นได้เอง ผลิตผลที่ได้ก็จะมีคุณภาพดี เพราะไม่มีการรบกวนจากแมลงวัน หนู และฝุ่น

ตู้กลั่นน้ำโดยใช้แสงอาทิตย์ก็มีผู้นำไปทดลองใช้ในการทำน้ำให้บริสุทธิ์เพื่อการบริโภค เหมาะสำหรับนำไปใช้ในท้องที่ซึ่งใช้น้ำจากหนอง บึง ซึ่งอาจมีเชื้อโรคที่ทำให้เป็นโรคบิด หรือเชื้อโรคอื่น ๆ ได้ หรือในแหล่งซึ่งใช้น้ำบาดาลซึ่งมีสารที่ไม่ค่อยบริสุทธิ์เจือปนสูง นอกจากนี้ยังสามารถนำไปใช้ในห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ได้อีกด้วย น้ำที่กลั่นได้นี้จะมีราคาประมาณลิตรละ 10-20 สตางค์ ซึ่งประหยัดกว่าน้ำโพลาลิส หรือการทำน้ำกลั่นโดยใช้ไฟฟ้า หรือก๊าซปิโตรเลียมเหลว

เซลล์แสงอาทิตย์ซึ่งเป็นอุปกรณ์แปรรูปแสงอาทิตย์เป็นไฟฟ้าได้โดยตรง ได้มีการนำเข้ามาจากต่างประเทศไปติดตั้งใช้งานที่สำคัญคือ การใช้งานกับเครื่องมือสื่อสารในกิจการของแพทย์อาสาในสมเด็จพระราชชนนี ทั้งมีแนวโน้มว่าจะมีการนำไปติดตั้งใช้งานกับเครื่องมือสื่อสารในกิจการขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

สำนักงานพลังงานแห่งชาติเองได้ทำการติดตั้งระบบทำน้ำร้อนด้วยพลังงานแสงอาทิตย์แล้ว ณ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย และภายในปี 2525 จะติดตั้งเพิ่มเติมอีก 2 แห่ง แห่งที่ 1 ณ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ แห่งที่ 2 ณ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ขนาดพื้นที่รับแสงแห่งละ 40 ตารางเมตร ทั้งได้ให้ความช่วยเหลือโรงพยาบาลรามาธิบดีออกแบบระบบทำน้ำร้อนด้วยแสงอาทิตย์ ขนาดพื้นที่รับแสง 504 ตารางเมตร ณ อาคารหลังใหม่ของโรงพยาบาลซึ่งจะผลิตน้ำร้อนให้ได้เพียงพอสำหรับกิจการของโรงพยาบาล และได้ติดตั้งเสร็จเรียบร้อยแล้วในเดือนมีนาคม 2525

ผู้สนใจติดต่อขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติมได้จากเจ้าหน้าที่งานศึกษาและพัฒนาพลังงานแสงอาทิตย์ สำนักงานพลังงานแห่งชาติ เชิงสะพานกษัตริย์ศึก ยศเส กรุงเทพฯ โทร.2230021 ต่อ 252

พลังงานลม หมายถึง พลังงานที่เกิดขึ้นจากการเคลื่อนตัวของอากาศ ถ้าอากาศเคลื่อนที่ด้วยความเร็วสูงจะก่อให้เกิดพลังงานมาก กังหันลมสามารถเปลี่ยนพลังงานจากลมเป็นพลังงานกล นำมาใช้ประโยชน์ในการสูบน้ำเพื่อการเกษตร อุปโภคบริโภค และการเลี้ยงสัตว์

สำหรับประเทศไทย กังหันลมที่มีใช้อยู่ส่วนใหญ่เป็นแบบที่ทำด้วยใบผ้าหรือเสื่อรำแพนฉุดระหัด เพื่อการสูบน้ำจากลำคลองหรือบ่อตื้น สำหรับการเกษตร เช่น สูบน้ำเข้าไร่นา ถ่ายเทระหว่างนาเกลือแถบภาคกลางของประเทศ ทั้งได้มีผู้ศึกษานำเอากังหันลมมาใช้ประโยชน์กับพลังลมหลายแบบด้วยกันคือ

กังหันลมแบบเสื่อรำแพนหรือใบผ้า ชนิดรอบช้า ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 6-8 เมตร ใบทำด้วยเสื่อรำแพนผูกติดกับก้านไม้ไผ่ จำนวน 6 หรือ 8 ใบ โคนก้านไม้ไผ่ยึดติดกับดุมที่ประกอบติดอยู่ตรงกลางเพลากังหัน ปลายเพลาทั้งสองข้างรองรับด้วยเสาไม้ข้างละต้น ปลายเพลาด้านหนึ่งมีมูเล่ย์สำหรับคล้องโซ่ไปฉุดระหัดสูบน้ำ ซึ่งสามารถสูบน้ำได้มาก แต่ยกระดับได้ไม่สูงนัก เหมาะสำหรับพื้นที่ที่มีลมพัด มีทิศทางแน่นอน เช่น ลมบก ลมทะเล แถบชายทะเล

กังหันลมแบบใบพัดไม้ ชนิดรอบเร็ว ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 6-8 เมตร ใบทำด้วยไม้ 2 หรือ 4 ใบ ประกอบติดอยู่กับเพลากังหัน ซึ่งปลายเพลาด้านหนึ่งติดกับมูเล่ย์ สำหรับคล้องโซ่หรือเชือกหนังเพื่อฉุดระหัด เริ่มหมุนเมื่อความเร็วลมสูง เหมาะสำหรับพื้นที่ที่มีลมพัด มีทิศทางแน่นอนและเร็ว มิฉะนั้นต้องตึงใบรับลมและช่วยหมุน

กังหันลมผ้าใบ รอบช้า วัสดุส่วนใหญ่เป็นไม้ เส้นผ้าศูนย์กลาง 6 เมตร ใบพัด 8 ใบ ทำด้วยผ้าใบติดกับโครงไม้ไผ่ ติดตั้งบนโครงไม้เนื้อแข็งสูงจากพื้นดินประมาณ 7 เมตร ติดลูกสูบแบบชักขึ้น-ลง ขนาด 3 นิ้ว สูบน้ำได้นาทีละ 13 ลิตร ยกน้ำได้สูง 6 เมตร ใช้ความเร็วลมตั้งแต่ 5 กิโลเมตรต่อชั่วโมงขึ้นไป สามารถหมุนรับลมได้รอบทิศ เหมาะสำหรับบริเวณที่มีความเร็วลมอ่อน ราคาติดตั้งในท้องถิ่นที่หาวัสดุประเภทไม้ไผ่ง่ายประมาณ 6,000 บาท

กังหันลมแผ่นเหล็กหลายใบ มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางใบ 6 ฟุต ถึง 24 ฟุต ตั้งอยู่บนเสาโครงเหล็กสูงจากพื้นดิน 10-12 เมตร ติดลูกสูบแบบชักขึ้น-ลง ขนาด 2 นิ้ว ถึง 24 นิ้ว ได้มีผู้นำไปทดลองใช้ ปรากฏผลว่า ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางใบ 3.2 เมตร ลูกสูบขนาด 3 นิ้ว สูบน้ำได้นาทีละ 7 ลิตร ยกน้ำได้สูง 20 เมตร ที่ความเร็วลมชั่วโมงละ 10 กิโลเมตร ราคารวมค่าติดตั้งขึ้นอยู่กับขนาด ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางใบ 3.2 เมตร ลูกสูบ 3 นิ้ว ประมาณ 40,000 บาท

สำนักงานพลังงานแห่งชาติได้ดำเนินการติดตั้งกังหันลมผ้าใบตัวอย่างให้กับจังหวัดต่าง ๆ ไปแล้ว 15 แห่ง คือ นครปฐม เพชรบูรณ์ ระยอง ศรีสะเกษ ปทุมธานี ฉะเชิงเทรา เลย ชุมพร ชัยภูมิ สุพรรณบุรี นครสวรรค์ สมุทรสงคราม สกลนคร ซึ่งสามารถใช้งานได้ดี ปัจจุบันสำนักงานพลังงานแห่งชาติกำลังดำเนินการคัดเลือกพื้นที่เพื่อทำการติดตั้งกังหันลมตัวอย่างเพิ่มเติม โดยพื้นที่นั้นจะต้องเข้าหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- อยู่ในพื้นที่หรือหมู่บ้านที่ขาดแคลนเครื่องมือสำหรับสูบน้ำใช้อุปโภคบริโภค และการเกษตรกรรม
- มีแหล่งน้ำที่มีน้ำตลอดปี และมีที่ติดตั้งกังหันลมบริเวณแหล่งน้ำได้
- มีลมพัดด้วยความเร็วลมสม่ำเสมอดีตลอดฤดูกาลหรือตลอดปี
- มีบริเวณใกล้เคียงกับสถานที่ติดตั้งกังหันลม เป็นที่โล่ง ไม่มีสิ่งก่อสร้างหรือต้นไม้สูงบังทิศทางลม
- มีทางสัญจรที่สะดวกต่อการขนย้ายวัสดุอุปกรณ์เข้าถึงจุดติดตั้งกังหันลมได้
- มีผู้สนใจรวมกลุ่มออกแรงและจัดหาวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อขุดหลุมสร้างประกอบ และติดตั้งกังหันลมเพื่อใช้ประโยชน์และบำรุงรักษาร่วมกัน ตลอดจนมีผู้ที่อยู่ในกลุ่มรับผิดชอบบันทึกข้อมูล และรายงานผลการทำงานของกังหันลมให้สำนักงานพลังงานแห่งชาติทราบโดยสม่ำเสมอ

ผู้สนใจติดต่อขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติมได้จากเจ้าหน้าที่งานศึกษาและพัฒนาพลังงานลม สำนักงานพลังงานแห่งชาติ เชิงสะพานกษัตริย์ศึก ยศเส กรุงเทพฯ โทร.2230021 ต่อ 252

พลังงานชีวมวล หมายถึง พลังงานที่ได้จากผลของการสังเคราะห์แสงของอินทรีย์สาร เช่น ไม้ ขี้เลื่อย แกลบ ชานอ้อย ฟางข้าว ซังข้าวโพด หรือได้จากการหมักย่อยสลายของอินทรีย์สาร เช่น ก๊าซชีวภาพ ซึ่งได้จากการหมักย่อยสลายของวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น มูลสัตว์ อุจจาระ ปัสสาวะ ตลอดจนขยะมูลฝอยโดยเชื้อจุลินทรีย์ชนิดหนึ่งในสภาวะไร้อ็อกซิเจน

ปัจจุบันได้มีการนำเอาพลังงานชีวมวลไปใช้ประโยชน์เป็นพลังงานทดแทนเช่น การใช้ฟืนและถ่านไม้สำหรับการหุงต้ม การผลิตก๊าซจากฟืน และถ่านไม้ใช้กับเครื่องจักรกลและเครื่องจักรไฟฟ้า การอบอัดขี้เลื่อยและแกลบเป็นถ่านอัดก้อน ใช้แทนฟืนและถ่านหุงต้ม และใช้อบแห้งผลผลิตทางการเกษตร เช่น ใบยาสูบ และปลาป่น การใช้ชานอ้อยเคี่ยวน้ำตาลของโรงงานน้ำตาล การใช้แกลบสำหรับเผาทำอิฐ การใช้ฟางข้าวและซังข้าวโพดกับเตาเศรษฐกิจ และการใช้ก๊าซชีวภาพเป็นเชื้อเพลิงหุงต้ม ให้แสงสว่าง และ

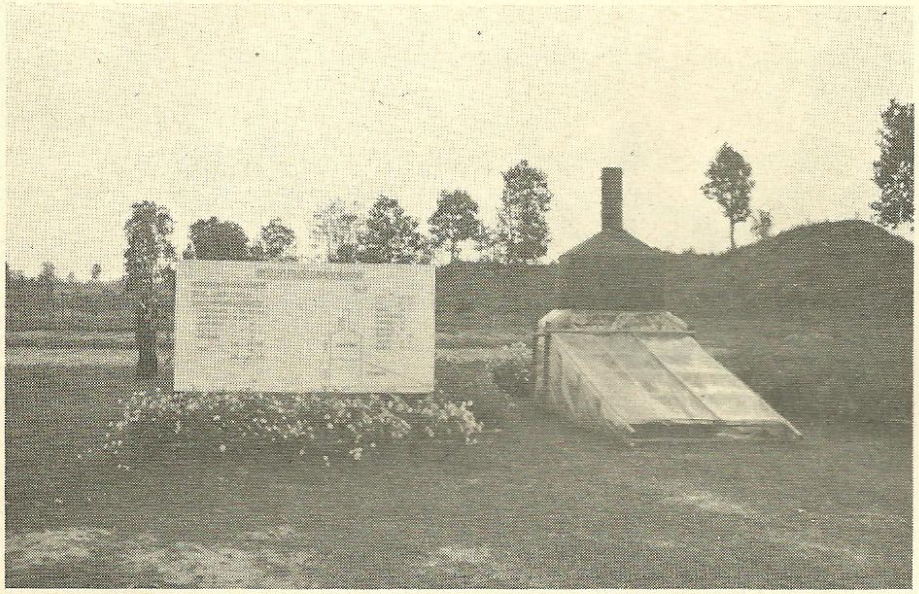

เตาอบความร้อนพลังแสงอาทิตย์ในบริเวณศูนย์เกษตรกรรมทหาร จังหวัดทหารบกเชียงใหม่

เป็นเชื้อเพลิงเครื่องจักรกลหรือเครื่องจักรไฟฟ้า มูลสัตว์ที่ผลิตก๊าซแล้วสามารถนำไปเป็นปุ๋ยในการเพาะปลูกได้ดีเยี่ยม

สำนักงานพลังงานแห่งชาติได้พัฒนารูปแบบของการผลิตก๊าซชีวภาพจากมูลปศุสัตว์ขนาดผลิตก๊าซได้วันละ 1-2 ลูกบาศก์เมตร รวม 3 รูปแบบ คือ แบบรองขอบ แบบโอ่งและแบบยอดโดม ขนาดผลิตก๊าซได้วันละ 10-20 ลูกบาศก์เมตร รวม 2 รูปแบบ โดยขยายแบบรองขอบและแบบยอดโดมให้ใหญ่ขึ้น รวมทั้งได้พัฒนารูปแบบเตา ตะเกียงใช้กับก๊าซชีวภาพโดยเฉพาะขึ้นนับถึงปัจจุบันโดยร่วมมือกับกรมอนามัย กรมส่งเสริมการเกษตร กรมประชาสงเคราะห์ สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โรงเรียนเกษตรสำนักงานอนามัย และสำนักงานบริหารท้องถิ่นบางจังหวัด ฯลฯ ได้ทำการจัดตั้งบ่อตัวอย่างขนาดผลิตก๊าซได้วันละ 1-2 ลูกบาศก์เมตร ไปแล้วจำนวน 50 บ่อ และบ่อส่งเสริมโดยราชการหรือสำนักงานพลังงานแห่งชาติสนับสนุนค่าวัสดุบางส่วนสำหรับผู้ขอรับการส่งเสริมที่เหมาะสมและฐานะการเงินไม่มั่นคง และสนับสนุนเฉพาะวิชาการสำหรับผู้ที่มีฐานะการเงินดีไปแล้ว จำนวน 500 บ่อ ทั้งได้จัดตั้งบ่อตัวอย่างขนาดผลิตก๊าซได้วันละ 10-20 ลูกบาศก์เมตร แบบรองขอบ โดยสำนักงานพลังงานแห่งชาติรับผิดชอบดำเนินการเอง ณ โรงเรียนเกษตรกรรมกำแพงเพชร เพื่อผลิตก๊าซใช้ในกิจการเลี้ยงปศุสัตว์ และเพื่อผลิตปุ๋ยเพื่อเพิ่มผลผลิตพืช อาหารสัตว์ ซึ่งเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักเรียน และได้จัดตั้งบ่อขนาดเดียวกันอีก 1 บ่อ แบบยอดโดมโดยกรมส่งเสริมการเกษตรรับผิดชอบดำเนินการให้ ณ หมู่บ้านหนองไม้เสียบ เขตอำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อผลิตก๊าซใช้กับเครื่องสูบน้ำและผลิตปุ๋ยเพื่อการเพาะปลูกของกลุ่มเกษตรกรระหว่างฤดูแล้ง และใช้ก๊าซระหว่างฤดูฝน เพื่อการหุงต้ม ปัจจุบันสำนักงานพลังงานแห่งชาติโดยร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วข้างต้น กำลังดำเนินการจัดตั้งบ่อตัวอย่างขนาดผลิตก๊าซได้วันละ 1-2 ลูกบาศก์เมตร ปีละประมาณ 100 บ่อ และบ่อส่งเสริมขนาดเดียวกันปีละประมาณ 2,000 บ่อ จัดตั้งบ่อตัวอย่างขนาดผลิตก๊าซได้วันละ 10-20 ลูกบาศก์เมตร ปีละประมาณ 5 บ่อ โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการส่งเสริมและคุณสมบัติของผู้ขอรับการส่งเสริมไว้ดังนี้

หลักเกณฑ์ในการส่งเสริมและเผยแพร่พลังงานชีวมวลในส่วนของก๊าซชีวภาพ

- ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มต้น
- ประชาชนต้องช่วยตัวเอง โดยทางราชการจะให้คำแนะนำและความช่วยเหลือทางวิชาการ ในระหว่างการสร้าง ประกอบการปฏิบัติ การผลิตและบำรุงรักษา
- การให้การสนับสนุนสำหรับผู้ที่ประสงค์จะสร้างบ่อขนาดครอบครัว ทางราชการจะให้ฝาครอบเก็บก๊าซ หรือค่าวัสดุสมทบประมาณไม่เกิน 1 ใน 3 ของค่าวัสดุทั้งสิ้น ส่วนบ่อขนาดชุมชนนั้นจะเน้นเพื่อการผลิตและจะสนับสนุนเป็นกลุ่มโดยจะร่วมพิจารณากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นรายๆ
- ประสานงานกับทางจังหวัดที่หมู่บ้านนั้นตั้งอยู่ หรือหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหมู่บ้านนั้นอยู่ และพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกำหนดผู้ขอรับการส่งเสริมขึ้น

คุณสมบัติของผู้ขอรับการส่งเสริม

- ผู้ขอรับการส่งเสริมจะต้องมีสัตว์เลี้ยงเป็นของตนเอง เช่น โค กระบือ ไม่น้อยกว่า 4 ตัว หรือสุกร ไม่น้อยกว่า 8 ตัว ซึ่งสามารถให้มูลอย่างเพียงพอและสม่ำเสมอ
- มีแหล่งน้ำสำหรับใช้ผสมมูลเป็นประจำวันได้
- ยินดีให้ความร่วมมือกับทางราชการในการรายงานผลการผลิตและการใช้ก๊าซชีวภาพ

ผู้สนใจติดต่อขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติมได้จากเจ้าหน้าที่งานศึกษาและพัฒนาพลังงานชีวมวล สำนักงานพลังงานแห่งชาติ เชิงสะพานกษัตริย์ศึก ยศเส กรุงเทพฯ โทร.2230021 ต่อ 252 หรือจากเจ้าหน้าที่หน่วยงานร่วมดำเนินการข้างต้น.

บทความนี้ได้รับความอนุเคราะห์จัดทำขึ้นโดยงานศึกษาและพัฒนาพลังงานทดแทน สำนักงานพลังงานแห่งชาติ

"มะม่วง" เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น

ชาคริต จุลกะเสวี

ในปัจจุบันนี้การทำสวนผลไม้ของเมืองไทยเรา ได้พัฒนาก้าวหน้าไปมากแล้ว ทั้งในเรื่องการปรับปรุงพันธุ์พืช ตลอดจนเทคนิควิธีการเพาะปลูกและบำรุงรักษา เดี๋ยวนี้เรามีวิธีการใหม่ ๆ ที่ช่วยให้ประหยัดค่าใช้จ่าย แต่ได้ผลประโยชน์สูงคุ้มเกินค่า นำมาให้พี่น้องเกษตรกรเลือกใช้กันได้มากมายหลายอย่างแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "มะม่วง" กำลังก้าวหน้าไปมากกว่าไม้ผลอื่น ๆ

หากแต่การขยายตัวของสวนผลไม้ในเมืองไทยเรา ดำเนินไปได้ออกจะเชื่องช้ามาก ทั้งนี้ก็เพราะเกษตรกรไทยเรา ยังมีความจำกัดในเรื่องที่ดินและทุนรอนอยู่มาก คือการทำสวนผลไม้นั้นจะต้องมีทั้งที่ดินและแหล่งน้ำให้เพียงพอ แถมยังจะต้องมีทุนรอนมากพอที่จะลงทุนในระยะนานถึง 6-7 ปี จึงจะให้ผลกำไรกลับคืนได้ ซึ่งเกษตรกรไทยเราโดยทั่ว ๆ ไปนั้น ส่วนใหญ่มีที่ดินเพียง 2-3 ไร่และมีทุนน้อย หรือไม่ก็ต้องเช่าที่ดินเขาทำกินจึงไม่สามารถที่จะทำสวนผลไม้กันได้ดังใจปรารถนา

จากเหตุนี้เองที่ทำให้ได้เกิดแนวความคิดวิธีใหม่ ในการสร้างสวนผลไม้แบบเร่งรัดขึ้น ซึ่งมีหลักการสำคัญอยู่ที่ว่า ดัดแปลงการปลูกต้นไม้ผลนั้นให้เป็นพุ่มเตี้ย ๆ โดยการใช้กิ่งที่ทาบจากต้นพันธุ์ดีมาใช้ขยายพันธุ์ปลูกตามวิธีนี้ และปลูกให้มีระยะระหว่างต้นถี่ ๆ ขึ้นกว่าเดิมได้ตั้งหลายเท่า

จากคุณสมบัติของกิ่งพันธุ์ดีที่ได้มาจากการทาบหรือการติดตาต่อกิ่ง ได้ช่วยให้การออกดอกออกผลมีได้เร็วขึ้นกว่าปกติอยู่แล้ว เมื่อใช้เทคนิคใหม่ ๆ ในการตัดแต่งกิ่ง และการให้ปุ๋ยบำรุงช่วยอย่างถูกต้องด้วย จึงสามารถช่วยให้ต้นไม้ผลเหล่านั้น มีผลให้เก็บขายเอาเงินคืนได้เร็วขึ้นกว่าการปลูกตามวิธีดั้งเดิม เป็นที่น่าพอใจมากเชียวละ

อย่างเช่นการปลูก"มะม่วง"ซึ่งกำลังเป็นต้นไม้ผลที่กำลังฮิต นิยมปลูกกันมากอยู่ในขณะนี้นั้น แต่เดิมเรามักจะคุ้นเคยกับวิธีการปลูกซึ่งมีระยะห่างระหว่างแถวและระหว่างต้น ประมาณ 8 × 8 เมตร หรือ 10 × 10 เมตรเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งถ้าเป็นระยะ 10 × 10 เมตร ในไร่หนึ่ง ๆ เราก็มักจะปลูกมะม่วงนี้ได้เพียง 16 ต้นเท่านั้นเอง ถ้าเราบำรุงรักษาดี ๆ พอตกปีที่ 3 ก็จะเริ่มมีดอกมีผลให้เก็บได้บ้างนิดหน่อยแล้ว แต่ถ้าบำรุงรักษาไม่ดีพอ ก็ต้องรอไปถึงปีที่ 4 ที่ 5 ละถึงจะได้เก็บผล

มะม่วงที่เริ่มให้ผลในปีแรก ๆ จะยังไม่ดก คิดเสียว่าในปีที่ 3 ได้ประมาณต้นละ 30 ผล ทั้งไร่ปลูกได้ 16 ต้น เอา 30 คูณ 16

ดูก็จะได้เพียง 480 ผล ถูกไหมครับ? สมมุติว่าเป็นมะม่วงมันที่ขายได้ผลละ 5 บาท ท่านผู้ปลูกรายนี้ก็จะมีรายได้จากการขายมะม่วงที่เก็บจากในสวน 1 ไร่นี้ ประมาณ 480 คูณด้วย 5 บาท ก็จะได้เป็นเงินรวมทั้งสิ้นก็เพียง 2,400 บาท เท่านั้นเอง ซึ่งจะเห็นว่าแทบไม่พอกับรายจ่ายในการลงทุนและค่าบำรุงรักษาตลอด 3 ปีมานั้นเลย

ซึ่งแน่ละในปีที่ 4–5 และ 6 นั้น ก็จะได้ผลผลิตทำรายได้ให้เพิ่มขึ้นตามขนาดของทรงพุ่ม สมมุติว่าในปีที่ 7 การปลูกตามวิธีเดิมนั้น จะให้ผลผลิตได้ต้นละ 100 ผล ใน 1 ไร่ซึ่งปลูกไว้ 16 ต้นก็จะได้ 1,600 ผล ขายได้ผลละ 5 บาท มะม่วง 1 ไร่จากการปลูกตามวิธีเดิมในปีที่ 7 จะทำเงินให้ได้อย่างมาก ก็เพียงไร่ละ 8,000 บาทเท่านั้น ซึ่งก็นับว่าพอมีกำไรบ้าง แต่กว่าจะได้กำไรบ้างอย่างว่านี้ ก็จะต้องรอไปถึงปีที่ 7 โน่น เกษตรกรธรรมดา ๆ ที่ไม่มีทุนมากพอ จะรอความสำเร็จนี้ไหวหรือ? ก็คงจะแย่ไปตาม ๆ กันอย่างที่เห็น ๆ อยู่นั่นแหละ ดังนั้นส่วนใหญ่จึงต้องหารายได้จากพืชอื่น ๆ ช่วยเสริมพลาง ๆ ก่อนด้วยจึงจะไปรอด

แต่จากวิธีการใหม่ที่นักวิชาการของ "ชมรมผู้พัฒนามะม่วงแห่งประเทศไทย" ซึ่งมี *ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด คติการ* และ *ผ.ศ.สนั่น ขำเลิศ* กับทีมงานคณาจารย์ภาควิชาพืชสวน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นหัวแรงสำคัญอยู่ ได้แนะนำให้ปฏิบัตินั้น เดี๋ยวนี้ในที่ดิน 1 ไร่เท่าเดิม ซึ่งเคยปลูกระยะ 10 × 10 เมตรนั้น เขาให้ปลูกต้นมะม่วงโดยมีระยะห่างระหว่างต้นและระหว่างแถวเพียง 2.50 × 2.50 เมตรเท่านั้นเอง 1 ไร่ก็จะปลูกได้ถึง 256 ต้น มากกว่าวิธีเดิมถึง 16 เท่าตัว นอกจากจะช่วยลดต้นทุนในการปฏิบัติบำรุงรักษาแล้ว การปลูกแบบใหม่ให้เป็นไม้พุ่มเล็กนี้ เพียงในปีที่ 2 ก็ให้ผลแล้ว คิดเสียว่าให้ผลได้เพียงต้นละ 10 ผลเท่านั้นเอง ไม่ต้องให้ติดผลถึง 30 ผล แค่ในปีที่ 2 นี้ ก็จะได้มะม่วงถึง 256 × 10 เท่ากับ 2,560 ผล

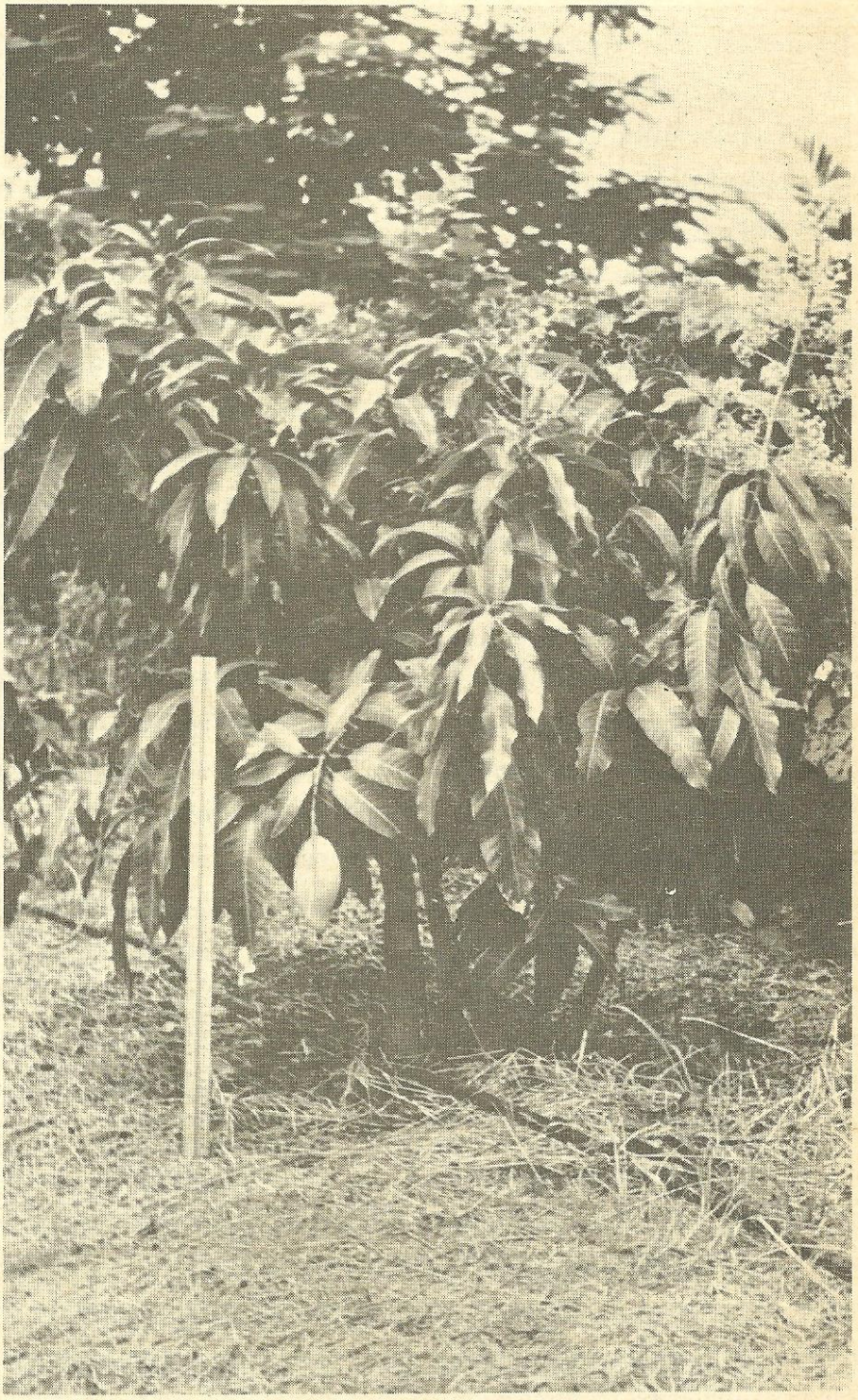

มะม่วงทรงพุ่มเตี้ยพันธุ์น้ำดอกไม้ทวาย เบอร์ ๔

ขายได้ราคาผลละเพียง 5 บาทเท่ากับแบบเดิม ก็จะทำเงินได้ถึงไร่ละ 12,800 บาท มากกว่าที่ได้จากการปลูกแบบเดิมซึ่งต้องใช้เวลาถึงปีที่ 3 ก็ยังได้เพียง 2,400 บาทนั้นถึง 10,400 บาท ช่วยให้ผู้ปลูกสามารถถอนทุนคืนแถมมีกำไรให้ได้ตั้งแต่ปีที่ 2 แล้วละครับ ถ้ารู้จักการปฏิบัติได้ถูกต้อง ยิ่งต่อไปในปีที่ 3 ถึง 6 และ 7 ด้วยแล้ว ก็จะยิ่งได้กำไรเพิ่มมากขึ้นอีกตามลำดับ น่าสนใจไหมล่ะครับ

วิธีใหม่นี้จะไม่ต้องรอไปถึงปีที่ 3 ต้นที่มีอายุเพียง 2 ปีเท่านั้นมันก็จะเริ่มให้ผลเก็บขายได้บ้างแล้ว ช่วยให้ได้ผลตอบแทนได้เร็วขึ้น มีโอกาสกำไรได้ดีขึ้น ช่วยให้ประหยัด

ทั้งทุนและเวลา จึงน่าสนใจมาก การปลูกตามวิธีใหม่นี้จะช่วยให้ผู้ที่มีที่ดินอยู่เพียง 2–3 ไร่ ก็มีโอกาสที่จะทำสวนมะม่วงได้ ไม่จำเป็นที่จะต้องใช้ที่เป็นสิบ ๆ ไร่กันอีกต่อไปแล้วละ

แต่หลักสำคัญของการปลูกมะม่วงแบบทรงพุ่มเตี้ยนี้ อยู่ที่ว่าจะต้องใช้วิธีการพิเศษอยู่สักหน่อย ตั้งแต่ในเรื่องการคัดเลือกพันธุ์ที่จะใช้ปลูก วิธีปลูกและการติดตาต่อกิ่ง และสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือว่า จะต้องรู้จักวิธีการตัดแต่งกิ่งให้ถูกต้องด้วย จึงจะได้รับผลสำเร็จ ส่วนในเรื่องการดูแลรักษาแล้วละก็ไม่ต้องห่วงต้นเตี้ย ๆ แบบนี้ดูแลได้ง่ายสบายมาก

ในเรื่องพันธุ์มะม่วงที่จะใช้ในการปลูกแบบทรงพุ่มเตี้ย ซึ่งเป็นการปลูกในระบบเศรษฐกิจ จึงต้องมีเป้าหมายให้สอดคล้องกับธุรกิจการตลาดเข้าไว้ก่อน ดังนั้น*ชมรมผู้พัฒนามะม่วงแห่งประเทศไทย* ซึ่งตั้งอยู่ชั่วคราว ที่สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน จึงได้แนะนำว่า ถ้าเป็นมะม่วงที่กินผลสุก ก็ให้ปลูกเฉพาะมะม่วงพันธุ์น้ำดอกไม้ หนังกลางวัน และทองดำ ซึ่งตลาดการค้าต่างประเทศยังต้องการอยู่มากนั้นดีกว่าพันธุ์อื่น ๆ

แต่ถ้าจะให้ดีแล้วควรเลือกปลูกมะม่วงทวายชนิดดี ๆ อย่างเช่น พันธุ์น้ำดอกไม้ทวายเบอร์ 4 ของ*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สนั่น ขำเลิศ* ภาควิชาพืชสวน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน ก็จะเหมาะดีมาก เพราะสามารถทำให้มันออกผลได้แทบทุกฤดูกาล สำหรับมะม่วงมัน ก็ขอแนะนำว่าน่าจะปลูกมะม่วงพิมเสนมัน เขียวเสวย และมะม่วงแรด จะมีตลาดขายได้สะดวกดีมาก และยิ่งถ้าใช้พันธุ์พิมเสนมันทวายปลูกได้ก็จะยิ่งดี

ทีนี้เราลองหันมาพิจารณาถึงเรื่อง*วิธีการปลูก*ดูบ้าง วิธีที่ปฏิบัติได้สะดวกนั้น ก็ใช้ได้ทั้งต้นพันธุ์ที่ทาบหรือต่อกิ่งพันธุ์ดีไว้เรียบร้อยแล้ว หรือจะใช้วิธีปลูกต้นตอลงในหลุม ตามระยะ 2.50 × 2.50 เมตรที่กะไว้แล้วนั้นเลยก็ได้ จากนั้นก็บำรุงเลี้ยงต้นตอนั้นให้เติบโตแข็งแรงดีเสียก่อน คงจะต้องใช้เวลาพอสมควร เพราะต้องรอให้ต้นตอนั้น โตจนมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณครึ่งนิ้วเสียก่อน จึงทำการติดตาได้ ส่วนต้นตอที่ได้รับการทาบกิ่งติดเรียบร้อยดีมาแล้วก็ไม่มีปัญหาอะไรคงปลูกลงได้เลย

ส่วน*การติดตา*นั้น ควรจะคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ด้วย คือจุดที่สมควรจะติดตาตามวิธีที่เหมาะสำหรับการปลูกแบบทรงพุ่มเตี้ยนี้ ผศ.สนั่น ขำเลิศ แห่งภาควิชาพืชสวน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน ได้แนะนำต่อผู้สนใจไว้ว่า ควรจะเลือกติดตาบนต้นตอส่วนที่สูงจากพื้นผิวดินประมาณ 3 นิ้ว จะต้องปฏิบัติการติดตาให้ถูกตามหลักวิชาการด้วย ควรยึดหลักการเลือกตาที่สมบูรณ์ การเฉือนตาต้องใช้มีดที่คมและสะอาด การกรีดต้นตอในตำแหน่งที่เหมาะสม การลอกเนื้อไม้ออกจากแผ่นตา ก็ต้องระวังเรื่องความสะอาดและรวดเร็ว ตลอดจนการสอดแผ่นตาเข้าติดในรอยกรีดที่ต้นตอ และการพันผ้าเทปหรือผ้าพลาสติกรัดแผ่นตาให้ตึงแน่นและถูกวิธี ก็ต้องขอเน้นในเรื่องความสะอาดและการปฏิบัติที่รวดเร็วด้วย

หากท่านผู้ใดต้องการคำอธิบายเพิ่มเติมในเรื่องเรื่องการติดตานี้ให้เขียนจดหมายแจ้งขอมาได้ทางสถานีวิทยุ ม.ก. ทั้ง 4 แห่ง ยินดีจะบริการตอบชี้แจงให้ท่านทราบได้เสมอ

ทีนี้เมื่อทำการติดตาพันธุ์ดีที่ต้องการให้เรียบร้อยแล้ว ก็บำรุงรักษาต้นตอนั้นให้สมบูรณ์ดี จะต้องใช้เวลาอีกประมาณ 3 เดือน นับจากวันติดตา คือให้มีความสูงประมาณ 2 ฟุตให้ได้เสียก่อน ต่อจากนั้นเราจึงจะเริ่มการตัดแต่งกิ่ง เพื่อให้เกิดเป็นง่ามกิ่งใหม่เกิดขึ้นได้ตั้งแต่อยู่ในระดับเตี้ย ๆ ซึ่งเรื่องการแต่งกิ่งนี้มีความสำคัญมาก

เมื่อต้นมะม่วงที่เราติดตาไว้แล้วนั้น โตจนมีความสูงประมาณ 2 ฟุตแล้ว เราก็จะต้องทำการบากตายอด หรือทำลายตายอดปลายสุดนั้นออกเสีย เพื่อให้แตกตาทางด้านข้างออกมาแทนที่ ยอดใหม่ที่เกิดขึ้นนี้ อาจจะออกมา 2–5 กิ่ง หรือมากกว่านี้ก็ได้แล้วแต่ความสมบูรณ์ของต้น เราก็เลือกเอายอดใหม่ที่แข็งแรงที่สุด และอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม คืออยู่ในทางตรงกันข้ามกัน จะอยู่ในทิศทางไหนก็แล้วแต่เลือกเอากิ่งที่เหมาะที่สุดไว้เพียง 2 กิ่งก่อน ตัดกิ่งที่ไม่ต้องการออกให้หมด การตัดกิ่งอ่อนออกนี้ควรหาปูนแดงที่กินกับหมากเอามาทารอยตัดไว้ให้ด้วยก็จะดี

ต่อมาเมื่อ 2 กิ่งที่แตกออกมาทางข้างเจริญเติบโตได้ประมาณ 1 ฟุตแล้ว เราก็ใช้การตัดแต่งอย่างวิธีแรกต่อไปอีก คือเมื่อกิ่งนั้นเติบโตยาวประมาณ 1 ฟุตแล้ว ก็ตัดตาปลายยอดกิ่งนั้นออกอีก ทำให้มันแตกกิ่งแขนงออกไปอีก เลี้ยงเอาไว้ข้างละ 3 กิ่งในตำแหน่งที่เหมาะสมเท่านั้น กิ่งที่ไม่ต้องการบนทั้ง 2 กิ่งใหญ่นั้น ให้ตัดออกได้ เป็นอันว่าบนต้นมะม่วงของเราขณะนี้ก็จะมีอยู่รวม 6 กิ่งแล้ว

จาก 6 กิ่งนี่เราก็ใช้วิธีตัดตายอดแต่ละกิ่งทั้ง 6 กิ่งนั้นออกอีกตามวิธีเดิม ให้มีกิ่งที่อยู่ในตำแหน่งทิศทางที่เราต้องการเกิดขึ้นอีกกิ่งละ 3 กิ่งย่อย ก็จะมีกิ่งทั้งหมดบนต้นนั้นรวม 18 กิ่ง ต่อจากนั้นจึงปล่อยให้เจริญเติบโตตามปกติ ปล่อยให้ออกดอกออกผลได้

เมื่อปลูกต้นตอได้สูง 1 ฟุตแล้วจึงทำการติดตา และติดตาแล้ว 3 เดือน จึงจะเริ่มตัดแต่งกิ่งช่วงแรกได้ และระยะเวลาที่เราตัดแต่งกิ่งแต่ละช่วงนั้น จะต้องใช้เวลาประมาณ 45 วัน จะได้ช่วงหนึ่ง เราตัดแต่งรวม 3 ช่วงด้วยกันจะใช้เวลาอีก 4 เดือนครึ่ง รวมตั้งแต่วันติดตาให้จนถึงวันที่ได้ทรงพุ่มเต็มที่ดังกล่าวนี้ จะต้องใช้เวลารวมทั้งสิ้นประมาณ 7 เดือนครึ่ง หรืออย่างช้าก็ไม่เกิน 1 ปี ดังนั้นถ้าเรานับอายุของต้นตั้งแต่วันปลูกต้นตอจนกระทั่งได้ทรงพุ่มโตเต็มที่มี 18 กิ่งใหญ่

ได้นั้น ก็จะใช้เวลาประมาณไม่เกิน 2 ปี มะม่วงต้นนั้นก็จะเริ่มออกดอกติดผลได้แล้ว

การตัดแต่งให้มะม่วงมีทรงพุ่มเตี้ยอย่างว่านี้ จะติดผลได้ตั้งแต่เมื่อมีอายุ 2 ปี เราควรจะได้อย่างน้อยก็ต้นละ 5 ผลแล้วละ ในปีที่ 2 นี้ การให้ติดผลตั้งแต่ปีที่ 2 นี้ จะเป็นการช่วยถ่วงการเจริญเติบโตของต้นให้มีได้ช้าลงด้วยในตัว ต่อจากนั้นเราจึงปล่อยให้มันเติบโตแตกกิ่งแขนงต่อไปได้ตามธรรมชาติ

แต่ในปีที่ 3–6 เราควรจะต้องช่วยดูตัดแต่งกิ่งแขนงที่เบียดกันอยู่ชิดเกินไป หรือกิ่งที่พุ่งเข้าในทรงพุ่ม และกิ่งที่มีลักษณะตั้งตรงขึ้นมาซึ่งเรียกว่า "กิ่งยอด" เหล่านี้ควรช่วยตัดแต่งเอาออกให้ด้วย เพื่อให้โปร่งและแสงแดดส่องเข้าภายในทรงพุ่มได้ดีขึ้น

โดยเฉพาะกิ่งที่พุ่งตรงขึ้นนั้น จะมีการเติบโตทางสูงได้มากกว่ากิ่งที่แตกออกทางด้านข้าง ดังนั้นเราจึงจำเป็นต้องคอยดูแลตัดออก อย่าปล่อยให้เติบโตเต็มที่ขึ้นมาได้เป็นอันขาด จะทำให้เสียลักษณะทรงพุ่มเตี้ยได้ง่ายมาก เพราะการปลูกมะม่วงตามวิธีนี้ เราต้องการให้ทรงต้นสูงสุดเพียงไม่เกินสุดมือเอื้อมถึงเท่านั้น ดังนั้นจึงต้องคอยดูแลตัดกิ่งยอดออกให้ดี อย่าเผลอเลี้ยงกิ่งยอดไว้เป็นอันขาด

เมื่อเราคุมการเจริญเติบโตของต้นทางสูงไว้ได้ มันก็จะขยายทางทรงพุ่มด้านข้าง ซึ่งเราก็ทำการตัดแต่งได้ไม่ยากเลย เมื่อขึ้นในปีที่ 3 มะม่วงต้นเตี้ยของเรานี่ ก็จะสามารถให้ลูกได้ไม่แพ้ต้นใหญ่ที่ปลูกระยะห่างเท่าไหร่นักหรอก แต่มะม่วงทรงพุ่มเตี้ยนี้เราอย่าปล่อยให้ติดผลมากเกินไป อย่างในปีที่ 3 กะให้ติดผลได้ต้นละเพียง 15 ผล หรือครึ่งหนึ่งของต้นใหญ่แบบเก่าเท่านั้นก็พอแล้ว เราก็จะได้มะม่วงในปีที่ 3 นี้ไร่หนึ่งถึง 256 × 15 ผล ก็จะได้รวมถึง 3,840 ผล ขายเพียงผลละ 5 บาทก็จะทำเงินเข้าสวนเราได้ถึง 19,200 บาท เฉพาะในปีที่ 3 นี้ก็จะได้มากกว่าการปลูกแบบเดิมถึงไร่ละประมาณ 16,800 บาทแล้วละ ยิ่งในปีต่อ ๆ ไปจนถึงอายุ 7 ปีที่จะให้ผลได้เต็มที่ ก็จะยิ่งทำกำไรเพิ่มให้ได้มากขึ้นไปกว่านี้อีก และจะช่วยให้ประหยัดแรงงานและเวลาได้ดีมาก การบำรุงรักษาก็ทำได้ง่ายขึ้น คนที่พอจะมีที่อยู่บ้างเพียง 2–3 ไร่เท่านั้น ก็มีทางที่จะทำสวนมะม่วงแบบใหม่กันได้ น่าสนใจมาก

ส่วนในปีที่ 8 ขึ้นไปแล้ว หากผู้ปลูกเบื่อที่จะทำการตัดแต่งรักษาทรงพุ่มเตี้ยดังกล่าวไว้ต่อไปอีก ก็อาจเริ่มทำการตัดต้นมะม่วงในไร่นั้น ทะยอยตัดออกเสียบ้าง ให้เหลือในระยะที่ใช้ปลูกมะม่วงต้นใหญ่แบบเดิม คือระยะ 8 × 8 เมตร หรือ 10 × 10 เมตร ก็สุดแต่จะต้องการได้แล้วละ

คุยกับ"วารสารไทย"

จากสภาวการณ์สังคมปัจจุบันสร้างความแตกแยก หมู่เหล่า กลุ่มสามัคคีที่มีในสังคมโดยทั่วไป ให้พินาศล่มจม ดังตัวอย่าง

น.ส.คำสอน กับ น.ส.บัวขำ พึ่งมาทำงานในเมืองได้ 2 สัปดาห์ เธอเป็นชาวชนบทที่มีความซื่อสัตย์ในวิญญาณการรับใช้ ซึ่งธรรมชาติชนบทได้บอกสอนไว้แต่กำเนิด แตกต่างกับนางสำลี และนายสมพงษ์ คนอื่นที่ทำนานหลายปี มีจิตสำนึกแบบคนเมือง ที่ถูกเทคโนโลยีสมัยใหม่และระบบเงินผ่อน ทุ่นแรงสร้างค่านิยมผิดให้

วันหนึ่งฝนตกตอนเที่ยงอย่างแรงแต่ไม่นาน จิตสำนึกของคนงานที่เข้าใหม่ถูกกระตุ้น เธอทั้งสองรีบวิ่งไปเก็บสิ่งของเป็นเมล็ดพันธุ์ถั่วที่ตากไว้มาเก็บโดยมิได้มีผู้ใดบอกและสั่ง แต่ตรงข้ามกับคนงานที่ทำก่อนเหล่านั้นยังคงนั่งคุยเฉยมิใยดี จนอาจารย์ทดลองประจำหน่วยมาพบ ร้องเรียกให้ช่วยกันเก็บ บุคคลเหล่านั้นจึงลุกมาอย่างเสียไม่ได้ "เร็วซีเปียกหมดแล้วมัวช้าอยู่ได้" เสียงอาจารย์สำทับ เสียงบ่นพอได้ยิน" "ช่าง...มันเป็นไรของหลวง" อาจารย์ยกตัวอย่างความดีเปรียบเทียบให้คนเก่าเห็นความดีของคนงานใหม่ว่าดี มีความรับผิดชอบ พวกเก่าที่เคยสบายถูกเพ่งเล็ง ไม่พอใจคนกลุ่มใหม่ทันที การเสียดสีเยาะเย้ยประนามพวกใหม่เกิดขึ้น การกระทำความดีของคนงานใหม่ทั้งสองถูกด้านนานเข้า ก็กลืนสภาพไปเป็น "ช่าง...มันของหลวง" คนเสียภาษีอย่างผู้เขียนสะอึก!!?! อนิจจาความเสียหายของประเทศทับทวีเช่นนี้หนอ

ในร้านถ่ายรูป ชายหนุ่มหน้ามลคมขำ จับภาพถ่ายขยายแล้วพลิกดูหลายแผ่นเป็นภาพถ่ายทางอากาศเห็นแผ่นดินหินเป็นชั้น ๆ ฟิล์มสไลท์หลายแผ่น "แผ่นเท่าไหร่ครับ" "สามบาทภาพสไลด์สิบบาท" เจ้าของร้านตอบ ลูกสาวกำลังนั่งเขียนใบเสร็จหันมาทางภาพขาวดำ กล่าวขึ้นว่า "สิบสลึงก็แล้วกัน" "ไม่เป็นไร? ครับ ของหลวงเท่าไหร่ก็ได้" ครับไม่เป็นไร? ผู้เขียนนึกในใจนี่หรือน้ำใจของข้าราชการแผ่นดินผู้ขาดความรับผิดชอบด้วยคำพูดและการกระทำ เรามองหาข้าราชการดีมีคุณ ความรู้จักรักษาของหลวงกันยากเต็มที

นักการภารโรงแผนกครุภัณฑ์เครื่องพิมพ์อัดโรเนียวแห่งหนึ่ง เอานาฬิกาแขวนใช้ถ่านใส่กระเป๋ารถมอเตอร์ไซด์กลับไปใช้บ้าน พร้อมด้วยกระดาษอัดโรเนียวที่ว่างเปล่าปึกใหญ่ "อะไรครับในกระเป๋ารถ" เขาเปิดให้ดูหน้าตาเฉย "นาฬิกาแขวนกระดาษจะเอาไปใช้บ้าน มันหมดสภาพแล้วละ" "ของหลวงตามเคย" เรานึกในใจชั่วนาตาปีนี่คือข้าราชการคนงานของไทย เจ้านายเอาได้ลูกน้องก็เอาได้จะเป็นอะไรมี

สังคมอันตรายเช่นนี้ทำกันมานมนาน ล้างผลาญทรัพยากรแผ่นดินไปไม่น้อยเลยทั้งประเทศใครเคยทบทวนบทเรียนเหล่านี้บ้างไหม? ความคดโกงกินความซื่อสัตย์ที่มาจากความไม่พอความโลภ "ซื่อกินไม่หมดคดกินไม่นาน" กำลังกลืนกินชาวชนบทคนผู้ขาดจากความเป็นมนุษย์ถูกคนกลืนกินกลายเป็นคนเอา ค.ควายมาใส่กลายเป็นควายผู้ถูกจูงไปได้ อย่างสมเพชจริง ๆ

เรื่อง *"ของหลวง"* เป็นเรื่องใหญ่ ไม่ใช่แต่เพราะคำว่า "หลวง" แปลว่าใหญ่เท่านั้น ปัญหาการใช้ของหลวงอย่างไม่รับผิดชอบ หรือหาประโยชน์จากหลวง เช่น ฉ้อราษฎร์บังหลวงก็เป็นปัญหาใหญ่ที่กำลังบ่อนทำลายความมั่นคงของชาติไทยอยู่ในขณะนี้

เราเคยชินกับคำ "ของหลวง" มานานจนแก้ยาก แต่เห็นจะต้องแก้เสียแล้ว เพื่อช่วยเตือนสติให้นึกให้ได้ว่าของเหล่านั้นแท้จริงก็คือ ของที่ซื้อหามาด้วยเงินภาษีอากรที่ประชาชนทั้งหลายช่วยกันเสียให้แก่รัฐนั่นเอง จะต้องถือว่าเป็น "ของศักดิ์สิทธิ์" ตกน้ำต้องไม่ไหลตกไฟต้องไม่ไหม้ เพราะมาจากประชาชนดังนั้นประชาชน *จะต้องช่วยกันดูแลรักษา* เหมือนดูแลปูชนียสถานเช่นวัด

วาอาราม ซึ่งเป็น "ของต้องห้าม" หรือ "ของต้องระวัง" อย่าไปละเมิดนำมาเป็นของส่วนตัวเข้า จะลำบาก ผิดกฎหมายถึงเข้าคุกทีเดียว

บรรณาธิการ

คุณบุญหัน พันธุ์พาณิชย์ กำนันแห่งตำบลอีง่อง อำเภอตุรพักตรพิมาน ร้อยเอ็ด ได้ให้ข้อคิดเห็นมาว่า "ความดีไม่อยู่ที่คำยอสรรเสริญ ความชั่วไม่อยู่ที่คนด่าและร้องเรียน ทำดีสำหน้าย่อมเป็นที่อิจฉาของบ่อนทำลายชาติจะสลายเพราะเชื่อบ่อนทำลายเข้าครอบงำ เชื่อความยุแหย่ย่อมแพ้ในการพัฒนาฯ ชาติ ศาสน์ กษัตราเราได้พากันคุ้มครอง ไทยทั้งผองต้องพ้นทอนบ่อนทำลาย" เป็นข้อคิดที่เป็นคติเหมาะกับทุกคนโดยเฉพาะผู้ที่เป็นนักปกครองหรือนักบริหารทั้งหลาย ขอขอบคุณคุณ บุญหันไว้ ณ ที่นี้ด้วยครับ

ร.ต.ทองเจือ ธนพงศ์พัฒน์ แห่งอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่เขียนมาว่า "คณะผู้จัดทำ (วารสารไทย) เน้นว่าจะส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้บังเกิดผล ดังนั้นควรมีบทความกระตุ้นหรือแสดงให้เห็นว่าการบริหารงานของรัฐบาลเรื่องใดบ้างที่แสดงถึงความเป็นประชาธิปไตยแบบอารยประเทศ เรื่องใดที่ไม่เป็นประชาธิปไตยเพราะมีอุปสรรคอย่างใด วิถีชีวิตคนไทยนั้นเป็นประชาธิปไตยพร้อมอยู่แล้ว แต่ที่ถ่วงประชาธิปไตยทุกวันนี้ก็เพราะผู้มีอิทธิพลกลุ่มหาผลประโยชน์เพื่อพวกพ้องตนเองทั้งสิ้น" ผมเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะของคุณที่จะให้นำบทความกระตุ้นให้เกิดประชาธิปไตยมาลงพิมพ์ ซึ่งอันที่จริงเราก็กระทำอยู่แล้วทุกฉบับ โดยพิจารณาในแนวที่ว่าตีพิมพ์แล้วผลที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นไปในทางสร้างสรรค์ ไม่ใช่ทำลาย เพราะการทำลายมันทำได้ง่าย คนจึงชอบทำและทำกันโดยทั่วไป ดังที่รู้รู้กันอยู่แล้ว แต่การสร้างสรรค์นี่ทำยาก เพราะการทำเช่นนี้หมายถึงการเสนอแนะแนวทาง หรือวิธีการที่คิดว่าดีกว่า เหมาะกว่าและ*เป็นไปได้*ด้วย ซึ่งเป็นเรื่องยาก แต่ไม่เหลือบ่ากว่าแรงครับ เราพยายามทำ ถ้าคุณหรือท่านผู้อ่านท่านใดมีข้อคิดเห็นทำนองสร้างสรรค์ส่งมา เราจะลงพิมพ์ให้ทุกราย

ผมน่ะอยากจะเห็นด้วยกับข้อเสนอของคุณทองเจือทั้งหมด แต่พออ่านมาถึงตอนที่ว่า "วิถีชีวิตของคนไทยนั้นเป็นประชาธิปไตยพร้อมอยู่แล้ว" ผมก็เกิดความไม่แน่ใจ เพราะเห็นตัวอย่างที่ตรงกันข้ามมากมาย เริ่มตั้งแต่ในบ้านซึ่งเป็นกลุ่มที่เล็กที่สุด แต่ก็เป็นพื้นฐานของประชาธิปไตยระดับชาติ ผมยังไม่เคยเห็นบ้านใดมีการตัดสินใจโดยที่ผู้นำของบ้านคือ พ่อ (แต่บางบ้านอาจมีแม่หรือปู่ ย่า ตา ยาย ก็ได้เป็นผู้นำ) ตัดสินใจหลังจากที่ได้ถามความคิดเห็นของสมาชิกทุกคนได้แก่ ลูกหลาน เหลน ฯลฯ แล้วลงมติโดยเสียงข้างมากหรือยกเหตุผลมาหารือออภิปรายกันโดยไม่คำนึงถึงอาวุโส ว่ากันแต่เหตุผลล้วน ๆ ที่เกิดขึ้นจริงมันมักจะตรงกันข้ามครับ แต่อย่าเข้าใจผิดว่าผมยุให้เด็กเถียงผู้ใหญ่ ไม่เคารพผู้ใหญ่ มิใช่อย่างนั้น เด็กไทยส่วนมากเคารพผู้ใหญ่อยู่แล้ว เพราะอบรมกันมาอย่างนั้น ถ้าจะไม่เห็นด้วยก็มักจะแสดงออกมาด้วยวาจาที่ให้ความเคารพและเกรงใจกันตามประเพณีอยู่แล้ว แต่ปัญหามันอยู่ที่ผู้ใหญ่ที่ไม่ชอบให้ใครมาขัดคอ ต้องการให้ทุกคนเห็นด้วย เพราะยึดมั่นถือมั่นในฐานะกันจนแน่นแฟ้น ฝืนหลักพุทธศาสนา เพราะยังเป็นปุถุชนติดอยู่ในห้วงกิเลสอาสวะต่าง ๆ นั่นเอง เราไม่ได้มีการฝึกให้ใช้เหตุใช้ผลกันมาตั้งแต่ต้นเพราะเราไม่ปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนา ซึ่งเป็นหลักประชาธิปไตยดั้งเดิมก่อนประชาธิปไตยของพวกฝรั่งตะวันตกเสียอีก เราก็เป็นประชาธิปไตยยากครับ มีตัวอย่างอื่น ๆ อีกมาก แต่เรื่องพื้นฐานซึ่งเป็นเรื่องใหญ่ที่สุดมันเกิดภายในบ้าน หรือภายในครอบครัวนี่แหละ จึงต้องหาทางแก้กันที่นี่เสียก่อน

พ.อ.ประดิษฐ์ เผ่าวิพัฒน์ แห่งกองโครงการและงบประมาณ กรมยุทธศึกษาทหารบก และ*คุณสมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์* แห่งศูนย์วัฒนธรรม จังหวัดภูเก็ต มีความเห็นตรงกันว่า *วารสารไทย* ควรใช้ตัวเลขไทยในเนื้อเรื่องแทนตัวเลขอารบิก เรื่องนี้ผมเคยชี้แจงมาแล้วใน *วารสารไทย* ฉบับที่ 2 ว่าเป็นปัญหาข้อขัดข้องทาง "เทคนิค" กล่าวคือเราเรียงตัวอักษรพิมพ์ด้วยระบบ "คอมพิว–กราฟฟิค" ซึ่งเป็นระบบใหม่เขาไม่มีตัวเลขไทยใช้ จึงต้องกลับกลืนใช้เลขอารบิกต่อไป การใช้

ระบบตัวเรียงซึ่งเป็นระบบเก่านั้นมีปัญหาคือตัวไม่สวยงาม และไม่สม่ำเสมอจึงต้องยอมได้อย่างเสียอย่างครับ

คุณใจศักดิ์ สารพันธ์ บรรณาธิการ น.ส.พ.*เสียงสยาม* ชลบุรีให้ข้อคิดเห็นว่า "ทางคณะผู้จัดทำควรเสนอของบประมาณจากหน่วยงานเพิ่มขึ้นเพื่อให้ออก *วารสารไทย* ได้ปีละ 12 ฉบับ แต่ตามที่ได้เกริ่นไว้ว่างบประมาณจำกัด กระผมก็รู้สึกขอบคุณและเห็นใจในความตั้งใจจริงของคณะผู้จัดทำเมื่อลองมาพิจารณาดูกันอีกครั้งการลดหน้าลงไป ลดภาพลงไป ค่าใช้จ่ายย่อมอาจลดลงไปด้วย และมีทางขยับขยายออกเดือนละ 1 ฉบับได้ และเนื้อหาสาระก็จะทันเหตุการณ์ด้วย" ซึ่งเป็นข้อคิดที่สอดคล้องกับข้อเสนอของ*คุณสวัสดิ์ นะตะ* บรรณาธิการ น.ส.พ.*ชาติเสรี* สุราษฎร์ธานี ที่เห็นว่า *วารสารไทย* ควรได้รับงบประมาณเพิ่มขึ้นอีกเพื่อให้สามารถเผยแพร่ได้กว้างขวางออกไป

คณะผู้จัดทำขอขอบคุณท่านทั้งสองในการสนับสนุนงานของ*วารสารไทย* ให้กว้างยิ่งขึ้น แต่ข้อเสนอที่จะให้ลดจำนวนหน้าและจำนวนภาพก็จะสวนทางกับความเห็นของท่านผู้อ่าน เช่น *คุณชั้น นิ่มน้อย* แห่งแผนกพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งมีความเห็นว่า "หนังสือเล็กไปหน่อยมีภาพน้อยไป"

คุณจักพรรดิ์ วะพา แห่งห้องสมุดประชาชนอำเภอเถิน จ.ลำปาง ซึ่งเสนอว่า "ขอให้จัดภาพภายในเล่มเป็นกระดาษอาร์ต และจัดสีให้สดใสกว่าปัจจุบัน ซึ่งจะเป็นคุณค่าแก่ผู้อ่านมาก" หรือความเห็นของ *คุณครูอนันต์ พงษ์พัฒนสกุล* แห่งโรงเรียนบ้านหนองปุหลก ตำบลบ่อนอก อำเภอเมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเห็นว่า "ควรมีภาพสีใหญ่หน้ากลางด้วย ภาพต่าง ๆ ในเล่มควรมากกว่านี้ เพื่อจูงใจให้น่าอ่านแก่เด็ก ๆ" และท่านผู้อ่านอื่นอีกหลาย ๆ ท่าน

อย่างไรก็ดีทางคณะผู้จัดทำ*วารสารไทย* มิได้นิ่งนอนใจเกี่ยวกับเรื่องงบประมาณ ในเมื่อเราได้รับจากรัฐบาลในวงเงินจำกัด เพราะเราต้องประหยัดเงินที่มาจากภาษีอากรของประชาชน ซึ่งเก็บมาได้จำกัด เราก็ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐวิสาหกิจหลายแห่ง เช่น ธนาคารกรุงไทย ธนาคารออมสิน องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ บริษัทขนส่งจำกัด เป็นต้น แม้ว่าวงเงินที่ได้รับการอุดหนุนเพิ่มเติมในขณะนี้ยังไม่มาก แต่คณะผู้จัดทำกำลังดำเนินการขยายไปสู่เอกชนและรัฐวิสาหกิจอื่น ๆ เพิ่มขึ้น

เพื่อเป็นการให้กำลังใจแก่ผู้สนับสนุน*วารสารไทย* ตลอดจนงานอื่น ๆ ของคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ คณะผู้จัดทำได้นำเรื่องนี้เสนอต่อคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ และได้รับอนุมัติในหลักการแล้วว่า ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ผู้ที่ให้การสนับสนุน*วารสารไทย* และงานอื่น ๆ จะได้รับการเผยแพร่เกียรติคุณใน*วารสารไทย* และเมื่อครบรอบวันสถาปนาคณะกรรมการฯ จะได้รับแจกของที่ระลึกเพื่อเป็นเกียรติ ในพิธีมอบของที่ระลึกซึ่งจะจัดขึ้น ณ ทำเนียบรัฐบาล ของที่ระลึกจะมีหลายประเภทขึ้นอยู่กับระดับของการอุดหนุนที่ได้รับ ผมจึงขอถือโอกาสนี้ประชาสัมพันธ์มาให้ท่านได้ทราบโดยทั่วกัน

บรรณาธิการ

องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นรัฐวิสาหกิจ ตั้งขึ้นเพื่อดำเนินงานด้านต่างๆ ดังนี้ :—

1. อำนวยบริการแก่รัฐและประชาชนในการอุตสาหกรรมป่าไม้
2. ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมป่าไม้ เช่น เกี่ยวกับการทำไม้และเก็บหาของป่า แปรรูปไม้ ทำไม้อัด อบไม้ อัดน้ำยาไม้ กลั่นไม้ และประดิษฐ์หรือผลิตวัตถุหรือสิ่งของจากไม้ และของป่า และธุรกิจที่ต่อเนื่องคล้ายคลึงกัน รวมทั้งอุตสาหกรรมอื่นใดที่เกี่ยวด้วยไม้ หรือของป่า
3. ปลูกสร้างสวนป่า คุ้มครองรักษาป่าไม้ และบูรณะป่าไม้เพื่อประโยชน์แก่การป่าไม้ ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการเองหรือเป็นการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือรัฐ
4. วิจัย ค้นคว้า และทดลองเกี่ยวกับผลิตผล และผลิตภัณฑ์ด้านอุตสาหกรรมป่าไม้

"วารสารไทย" เป็นวารสารเผยแพร่ข้อมูล ความรู้เชิงสารคดี ที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทย เพื่อสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ที่ปรึกษา
นายกระมล ทองธรรมชาติ
ร.ท.สุวิทย์ ยอดมณี
นายชาคริต จุลกะเสวี
นายวิจิตร อาวะกุล

บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา
นายเย็นใจ เลาหวณิช

บรรณาธิการผู้ช่วย
นายกำพล แกล้วทนงค์

คณะผู้จัดทำ

นายเย็นใจ เลาหวณิช	นายวิจิตร อาวะกุล
นายชาคริต จุลกะเสวี	นายสยิตย์ เล็งไธสง
นายวิชัย สุวรรณรัตน์	นายบุรีรักษ์ นามวัฒน์
นายสมบูรณ์ สุขสาราญ	นายบุญญรักษ์ นิงสานนท์
นายปราโมทย์ ทัศนาสุวรรณ	นายทอม เชื้อวิวัฒน์
นายสภา ปาลเสถียร	น.ส.อนงค์ ณ บางช้าง
นายชลินทร์ มิลินทสูต	นางศิริวัลย์ เหมะจันทร
นางปรารถนา สุทิน	นายประพัฒน์ ตรีณรงค์
นายจรินทร์ ปัญญาศิริ	นายไตร อิสรากำพต
นายกำพล แกล้วทนงค์	นางดวงกมล จันทร์สม

ฝ่ายศิลป์ ฝ่ายโสตทัศนูปกรณ์ ศูนย์ปฏิบัติการแห่งชาติ
นายไตร อิสรากำพต นายศิริชัย สมศิริธรรม

ฝ่ายจัดการ
นางดวงกมล จันทร์สม
น.ส.สุรีพร พุทธสุวรรณ
น.ส.ปัทมา พรรณโรจน์

เจ้าของ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

สำนักงานวารสารไทย
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
ตึกบัญชาการชั้น 2
ทำเนียบรัฐบาล กทม. 10300 โทร. 2816706

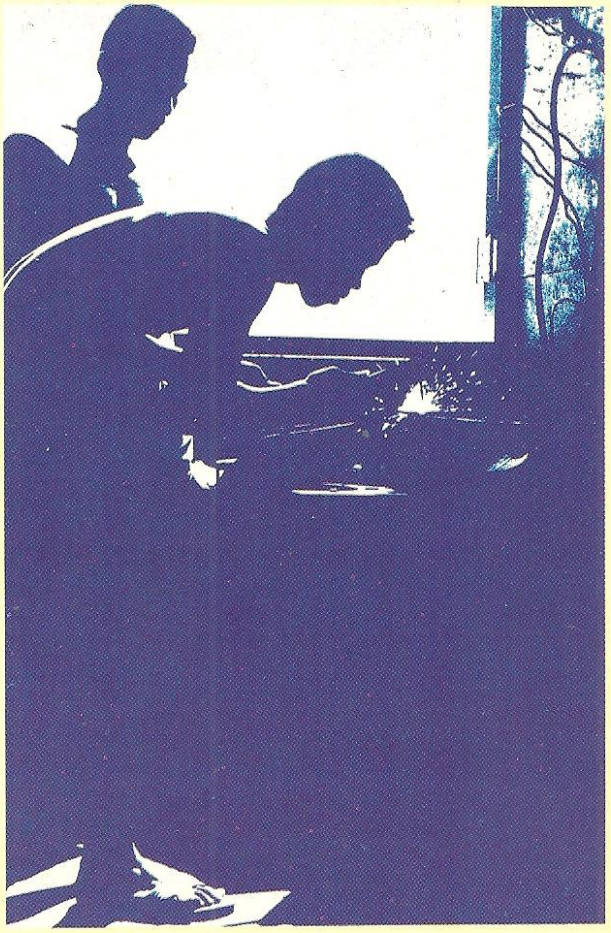

วารสารไทย เป็นเอกสารเผยแพร่เป็นอภินันทนาการแก่ประชาชนทั่วไป ทรรศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในวารสารนี้ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องตรงกับความเห็นของบรรณาธิการและคณะผู้จัดทำ

พิมพ์ที่ บริษัท ประชาชน จำกัด (แผนกการพิมพ์) ๓๕ ซอยพิพัฒน์ ถนนสีลม กรุงเทพ ฯ
นายนิรันดร์ เหตระกูล ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๒๑

นี่แหละคือหัวใจทองของชาวพุทธ
บริสุทธิ์ สัตย์ซื่อ คือนิสัย
การอ่อนน้อม ถ่อมตนคือคนไทย
รู้จักใช้ ประหยัดทรัพย์ ไม่อับจน